ร่าง

เอกสารประกอบการระดมความคิดเห็น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ ๑๒

(พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

คำนำ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีภารกิจสำคัญประการหนึ่ง คือ การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยขณะนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙) กำลังจะสิ้นสุดลงในเดือนกันยายน ๒๕๕๙ และสำนักงานฯ อยู่ระหว่างการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) โดยมีจุดมุ่งหมายให้เป็นแผนพัฒนาฯ ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง ดังนั้น ในปี ๒๕๕๘ ที่ผ่านมา สำนักงานฯ จึงได้จัดการประชุมระดมความคิดเห็นต่างๆ อาทิ การประชุมระดมความคิดเห็นระดับภาคทั้ง ๔ ภาค และระดมความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มภาครัฐ กลุ่มภาคเอกชน กลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มภาคเยาวชน เป็นต้น เพื่อนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้มาประกอบการกำหนดทิศทางและกรอบยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ จำนวน ๑๐ ยุทธศาสตร์หลัก เสนอต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๘

สำนักงานฯ ได้นำความเห็นของคณะรัฐมนตรีในการประชุมดังกล่าวมาประกอบการจัดทำร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ฉบับนี้ในลักษณะของการถ่ายทอดยุทธศาสตร์ระยะยาวลงสู่การปฏิบัติในช่วงเวลา ๕ ปี โดยกำหนดยุทธศาสตร์ให้ตอบสนองกับบริบทการพัฒนาที่เกิดขึ้นในช่วง ๕ ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติเป็นสำคัญ เพื่อใช้ระดมความคิดเห็นระดับภาคทั้ง ๔ ภาคและจะนำความคิดเห็นที่ได้จากการประชุมมาประมวลและปรับปรุง (ร่าง) แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ให้มีความครบถ้วน สมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำเสนอเพื่อรับฟังความคิดเห็นอีกครั้งหนึ่งในการประชุมประจำปี ๒๕๕๙ ของ สศช. ซึ่งกำหนดจัดขึ้นในช่วงเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๙

ทั้งนี้ สำนักงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสาร (ร่าง) แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ที่จัดทำขึ้นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมประชุมและผู้สนใจโดยทั่วไป และขอขอบพระคุณผู้เข้าร่วมทุกท่านที่กรุณาสละเวลาอันมีค่ามาร่วมแสดงความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์และร่วมเป็นภาคีการพัฒนาในการกำหนดทิศทางและแนวทางพัฒนาสำคัญของประเทศต่อไปในอนาคต

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เมษายน ๒๕๕๙

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

ส่วนที่ ๑ กรอบหลักการของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ **๑**

ส่วนที่ ๒ การประเมินสถานการณ์ของประเทศ **๓**

- ผลการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑-๑๑ (พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๕๙) ๓
- สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงภายนอกที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต ๗
- สถานะและทิศทางการปรับตัวของประเทศไทย ๑๓

ส่วนที่ ๓ วัตถุประสงค์และเป้าหมายในภาพรวม **๒๔**

ส่วนที่ ๔ ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ **๒๖**

ยุทธศาสตร์ที่ ๑: การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ๒๗
ยุทธศาสตร์ที่ ๒: การสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ๔๐
ยุทธศาสตร์ที่ ๓: การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ๕๑
ยุทธศาสตร์ที่ ๔: การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ๗๘
ยุทธศาสตร์ที่ ๕: ความมั่นคง ๙๕
ยุทธศาสตร์ที่ ๖: การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการในภาครัฐ และธรรมาภิบาลในสังคมไทย ๑๑๐
ยุทธศาสตร์ที่ ๗: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ ๑๒๔
ยุทธศาสตร์ที่ ๘: วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ๑๔๕
ยุทธศาสตร์ที่ ๙: การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ ๑๕๘
ยุทธศาสตร์ที่ ๑๐: การต่างประเทศ ประเทศเพื่อนบ้าน และภูมิภาค ๑๘๑

ส่วนที่ ๑ กรอบหลักการของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒

การพัฒนาประเทศของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ในระยะที่ผ่านมา ประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงหลากหลายรูปแบบทั้งภายในและภายนอกประเทศ อาทิ ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองในประเทศ การเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย ความผันผวนของเศรษฐกิจโลก กระแสการเปิดเศรษฐกิจเสรี การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี การก่อการร้ายข้ามชาติ และภัยพิบัติทางธรรมชาติ ประกอบกับการพัฒนาที่ผ่านมายังคงประสบปัญหาหลายๆ ด้านทั้งปัญหาคุณภาพการศึกษา ความเหลื่อมล้ำทางสังคม ความเสื่อมถอยทางวัฒนธรรม ผลิตภาพการผลิตต่ำ และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงต่างๆ อย่างเหมาะสมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางแผนการพัฒนาที่คำนึงถึงการวางรากฐานของประเทศในระยะยาวทั้งในด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการที่ดี

ทั้งนี้ ประเทศไทยในปัจจุบัน อยู่ในห้วงเวลาแห่งการปฏิรูปประเทศไปสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน เป็นห้วงเวลาที่ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในระยะยาว ซึ่งไม่ได้มองการพัฒนาในระยะใกล้เพียงอย่างเดียว หากแต่มองถึงอนาคตของคนไทยทุกคนในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า ดังนั้น การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งในส่วนของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ และต่อเนื่องไปสู่แผนพัฒนาฉบับต่อๆ ไป จึงไม่ใช่แผนที่มุ่งผลสำเร็จของการพัฒนาเฉพาะเพียง ๕ ปีของการประกาศใช้ แต่เป็นการกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาที่มุ่งต่อยอดผลสัมฤทธิ์ของแผนที่สอดคล้องเชื่อมโยงและรองรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องกันไปตลอด ๒๐ ปี ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๕) ซึ่งประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์สำคัญ ได้แก่ (๑) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง (๒) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความมั่นคงในการแข่งขัน (๓) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน (๔) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันในสังคม (๕) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ (๖) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

สำหรับการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ จะมุ่งบรรลุเป้าหมายในระยะ ๕ ปี ที่จะส่งผลตอบสนองเป้าหมายการพัฒนาในระยะยาว โดยมีหลักการสำคัญของแผนฯ ประกอบด้วย

๑. ยังคงยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” อย่างต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙-๑๑ เพื่อให้การพัฒนาในทุกมิติเป็นไปอย่างมีบูรณาการบนทางสายกลาง มีความพอประมาณ มีเหตุผล รวมถึงมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี สอดคล้องกับภูมิสังคม การพัฒนาทุกด้าน มีดุลยภาพ ทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม และระบบนิเวศน์ มีความสอดรับ เกื้อกูล และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การพัฒนาในมิติหนึ่งไม่ส่งผลกระทบทางลบอย่างมีนัยยะสำคัญต่อมิติอื่นๆ สามารถพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพ และมีเสถียรภาพ การกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เป็นการเติบโตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ชุมชน วิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรม เพื่อมุ่งไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศอย่างแท้จริง

๒. คำนึงถึง “การพัฒนาที่ยั่งยืน” โดยใช้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคนไทยให้เป็นพลังสำคัญในการสร้างความมั่นคงของชาติ เป็นกลจักรสำคัญในขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการ โดยในมิติสังคม พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อม

เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ มุ่งเน้นให้คนมีศักยภาพและการเรียนรู้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถรอบด้าน และมีโอกาสในการเข้าถึงคุณภาพของการศึกษาอย่างเท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคมและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนและครอบครัวให้ดีขึ้น ในมิติเศรษฐกิจ พัฒนาคนทั้งด้านคุณภาพและปริมาณเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันทั้งในภาคการผลิตและภาคบริการเพื่อก้าวสู่การหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลางสู่รายได้สูง ในมิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มุ่งสร้างคนให้ใช้และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม สร้างและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

๓. มุ่งเสริมสร้างกลไกการพัฒนาประเทศเพื่อสร้างพลังการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งกลไกที่เป็นกฎหมายและกฎ ระเบียบต่างๆ โดยต้องปรับปรุงให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกระดับ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ ลดความซ้ำซ้อน หรือเป็นอุปสรรคต่อการหนุนเสริมการปฏิรูปประเทศในด้านต่างๆ ควบคู่กับการพัฒนากลไกการทำงานในรูปแบบของคณะกรรมการหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์หรือประเด็นการพัฒนาเฉพาะในแผนฯ ทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่ให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มบทบาทของกลไกภาคองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ให้เป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกภาคส่วน

กล่าวโดยสรุป หลักการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) จะมุ่งเน้นการพัฒนาที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักปรัชญาพื้นฐานในการกำกับทิศทางการพัฒนาประเทศให้เติบโตอย่างมีดุลยภาพ คำนึงถึงการวางรากฐานการพัฒนาในระยะยาว คนในชาติจะต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดีคนเก่ง มีคุณธรรม จริยธรรม ความเพียร และมีจิตสำนึกคำนึงถึงประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ รวมถึงให้ความสำคัญกับการพัฒนากลไกสำคัญในการขับเคลื่อนแผนฯ ทั้งการปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบ กลไกการทำงานที่มีหน้าที่ผลักดันประเด็นการพัฒนาสำคัญต่างๆ และกลไกที่เกี่ยวข้องกับการใช้องค์ความรู้ เพื่อให้ประเทศก้าวไปสู่สังคมที่ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ได้ในอนาคต

ส่วนที่ ๒ การประเมินสถานการณ์ของประเทศ

๑. ผลการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑-๑๑ (พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๕๙)

การพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑-๗ เน้นการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่เศรษฐกิจฐานความรู้ การกระจายรายได้และความเจริญสู่ภูมิภาค ตลอดจนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นผลให้เศรษฐกิจขยายตัวในระดับดี แต่สังคมมีปัญหา และการพัฒนาไม่ยั่งยืน กล่าวคือเศรษฐกิจขยายตัวเฉลี่ยประมาณร้อยละ ๗ ต่อปี มีรายได้ต่อหัวสูงขึ้นจาก ๒,๑๐๐ บาทต่อปี ในปี ๒๕๐๔ เป็น ๒๓,๗๐๐ บาทต่อปี ในปี ๒๕๓๐ และคนยากจนลดลงจากร้อยละ ๕๗ เหลือ ร้อยละ ๑๑.๔ ของประชากรทั้งประเทศ ทำให้ไทยพ้นจากประเทศยากจนเข้าสู่ประเทศกำลังพัฒนา แต่ในช่วงเวลาเดียวกันต้องเผชิญกับปัญหาสังคม ความเหลื่อมล้ำและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ต่อมาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๕) จึงให้ความสำคัญกับคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมจัดทำแผนในวงกว้าง และมีการพัฒนาแบบองค์รวม แต่ประเทศก็ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในหลายด้านทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศมากขึ้น แต่ในปีแรกของแผนฉบับดังกล่าวประเทศต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจส่งผลให้ต้องปรับแผนเพื่อแก้ไขวิกฤต

ต่อมาแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙-๑๑ ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ทุกภาคส่วน โดยแม้ว่าเศรษฐกิจไทยจะประสบปัญหาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจรุนแรงในปี ๒๕๔๐ แต่การดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหาและการให้ความสำคัญกับการรักษาวินัยทางการเงินและการคลัง การลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมทั้งการที่ทุกภาคส่วนได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาประเทศ ส่งผลให้ประเทศชาติสามารถผ่านพ้นวิกฤติต่างๆ ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น ตลอดจนพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอย่างยั่งยืน ดังนั้นเศรษฐกิจไทยจึงกลับเข้าสู่เสถียรภาพและอยู่ในเกณฑ์ที่แข็งแกร่ง ในขณะที่โครงสร้างการผลิตมีการเปลี่ยนผ่านจากภาคเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการอย่างต่อเนื่อง ภาคอุตสาหกรรมมีการสั่งสมองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิตอย่างต่อเนื่อง ทำให้เปลี่ยนผ่านจากโครงสร้างการผลิตอุตสาหกรรมขั้นปฐมภายใต้การบริหารจัดการของเงินทุนต่างชาติในระยะแรก มาเป็นโครงสร้างที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้นภายใต้การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนทุนไทย เช่นเดียวกับการผลิตสาขาบริการที่เริ่มมีความเชี่ยวชาญหลากหลายและมีสัดส่วนของทุนไทยมากขึ้นตามลำดับ ส่งผลให้รายได้ประชาชาติต่อหัวของประชาชนเพิ่มขึ้นเป็น ๒๐๒,๗๙๐ บาท ต่อปี (๖,๑๐๘ ดอลลาร์ สรอ.) ในปี ๒๕๕๗

ในช่วงดังกล่าวศักยภาพของคนไทยและระดับคุณภาพชีวิตประชากรดีขึ้น มีหลักประกันสุขภาพทั่วถึงและได้รับบริการโครงสร้างพื้นฐานและทางสังคมมากขึ้น สัดส่วนความยากจนลดลงเหลือร้อยละ ๑๐.๕ ในปี ๒๕๕๗ ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างคนจนกับคนรวยมีแนวโน้มดีขึ้นเล็กน้อย ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคด้านรายได้ (Gini coefficient) ลดลงจาก ๐.๔๘๔ ในปี ๒๕๕๔ เหลือ ๐.๔๖๕ ในปี ๒๕๕๖ นอกจากนี้การรณรงค์ปลูกป่า ทำให้พื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ส่งผลให้ระบบนิเวศมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีข้อจำกัดในการพัฒนาประเทศและอันดับความสามารถในการแข่งขันโดยรวมเมื่อเทียบกับต่างประเทศยังปรับตัวดีขึ้นได้น้อยมาก โดยเฉพาะในช่วง ๔ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๗) ประเทศไทยอยู่ในสถานการณ์ที่กำลังสูญเสียความได้เปรียบด้านต้นทุนแรงงานและยังไม่สามารถแข่งขันกับประเทศที่มีความก้าวหน้าและความสามารถในการแข่งขันทางนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ได้ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ และมีแนวโน้มที่จะทำให้ประเทศไม่สามารถยกระดับการพัฒนาไปสู่การเป็นประเทศรายได้สูงได้ในระยะเวลาที่เหมาะสม ข้อจำกัดดังกล่าวสามารถสรุปได้ดังนี้

๑.๑ การขยายตัวทางเศรษฐกิจชะลอตัวลงอย่างเห็นได้ชัดและศักยภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระยะยาวมีแนวโน้มลดลง โดยเศรษฐกิจไทยขยายตัวเฉลี่ยเพียงร้อยละ ๓.๒ ชะลอลงจากเฉลี่ยร้อยละ ๕.๗ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) มีสาเหตุสำคัญคือ

๑.๑.๑ **ภาคการเงินและการคลังมีแนวโน้มที่จะไม่สามารถสนับสนุนเป้าหมายการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนในระยะยาวได้อย่างเต็มที่** เพราะภาระทางการคลังเพิ่มมากขึ้น อาทิ ความต้องการเม็ดเงินเพื่อการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและภาระด้านการจัดการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ในขณะที่ความสามารถทางการแข่งขันด้านการพัฒนาตลาดเงินของไทยยังอยู่ในระดับต่ำกว่าประเทศในภูมิภาค

๑.๑.๒ **การลงทุนชะลอตัวลงมาก** โดยเฉพาะในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ซึ่งการลงทุนขั้นต้นโดยรวม (Total Gross Investment) ขยายตัวเพียงร้อยละ ๒.๓ ส่งผลให้สัดส่วนของการลงทุนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ปรับตัวลดลงจากร้อยละ ๔๐.๓ ในช่วงปี ๒๕๓๔–๒๕๓๙ เป็นร้อยละ ๒๔.๗ ในช่วงปี ๒๕๔๓ – ๒๕๕๗ ในขณะที่การส่งออกของไทยปรับตัวลดลง ทั้งในด้านสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม โดย ปริมาณการส่งออกรวมขยายตัวช้าลงตามลำดับจากร้อยละ ๙.๗ ต่อปีในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็นเฉลี่ยร้อยละ ๑.๑ ระหว่างปี ๒๕๕๕–๒๕๕๗ เนื่องจากการชะลอตัวทางเศรษฐกิจในประเทศคู่ค้าสำคัญ และประเทศไทยกำลังสูญเสียขีดความสามารถในการแข่งขันด้านต้นทุนแรงงานและการผลิต

๑.๑.๓ **ความล่าช้าในการปรับโครงสร้างการผลิต ทั้งการปรับโครงสร้างการผลิตจากเกษตรมูลค่าต่ำไปสู่เกษตรมูลค่าสูงและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป และการปรับจากเกษตรไปสู่อุตสาหกรรมและบริการ** รวมทั้งการปรับภาคอุตสาหกรรมและบริการไปสู่การผลิตฐานเทคโนโลยีและนวัตกรรม

๑.๑.๔ **ผลิตภาพการผลิตของปัจจัยการผลิต (Total Factor Productivity: TFP) ยังไม่สูงพอที่จะยกระดับห่วงโซ่มูลค่าให้สูงขึ้น** ซึ่งต้องอาศัยการผลิตที่มีนวัตกรรมและเทคโนโลยีการผลิตที่เป็นของตนเองมากขึ้น แม้ว่าการขยายตัวของ TFP ในช่วงก่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ จะอยู่ในระดับที่น่าพอใจก็ตาม แต่ยังน้อยเมื่อเทียบกับประเทศที่เริ่มพัฒนาประเทศในช่วงเวลาเดียวกัน เพราะการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมของประเทศยังต่ำกว่ากลุ่มประเทศรายได้สูง เนื่องจากผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับการพัฒนานวัตกรรมสินค้าและผลิตภัณฑ์น้อย โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อม ทำให้ในช่วง ๘ ปีที่ผ่านมาผลิตภาพการผลิตของปัจจัยการผลิตมีแนวโน้มปรับตัวลดลงตามความล่าช้าในการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีการผลิต

๑.๑.๕ **โครงสร้างพื้นฐานยังคงมีปัญหาในหลายด้าน** อาทิ รูปแบบการขนส่งยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนให้มีประสิทธิภาพได้ตามเป้าหมาย การบริหารจัดการยังขาดเอกภาพ รวมทั้งการให้บริการยังไม่ทั่วถึง ไม่เพียงพอ ไม่มีคุณภาพ กระจุกตัวอยู่ในเมือง และมีราคาค่อนข้างสูง นอกจากนี้กฎหมายที่เกี่ยวข้องยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์

๑.๒ ศักยภาพและระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยหลายด้านยังต่ำกว่าเป้าหมายและไม่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฐานความรู้ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

๑.๒.๑ **การศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยยังมีปัญหาเชิงคุณภาพ และผลิตภาพการผลิตแรงงานต่ำเมื่อเทียบกับต่างประเทศ** โดยเด็กปฐมวัยยังมีพัฒนาการที่ล่าช้ากว่าวัย เพราะครอบครัวไม่มีความรู้และเวลาในการเลี้ยงดู และเด็กวัยเรียนยังมีปัญหาด้านสติปัญญา เพราะคุณภาพการศึกษาไทยอยู่ในระดับต่ำ แม้ว่าปัจจุบันมีการวางรากฐานการพัฒนายกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ ทั้งการปรับปรุงหลักสูตร สื่อ และกระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งการพัฒนาครูมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้วัยแรงงานมีผลิตภาพการผลิตต่ำ

๑.๒.๒ **คนไทยส่วนใหญ่ยังมีพฤติกรรมและปัจจัยแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการทำลายสุขภาพจนทำให้ประชากรที่เจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเพิ่มมากขึ้น** แม้ว่าอายุคาดเฉลี่ยจะสูงขึ้น โดยอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดเพศชาย ๗๑.๓ ปี และเพศหญิง ๗๘.๒ ปี ในปี ๒๕๕๗ เพราะคนไทยมีหลักประกันสุขภาพครอบคลุมกว่าร้อยละ ๙๙.๙ ขณะที่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสมีหลักประกันทางรายได้มั่นคงขึ้นและมีความครอบคลุมมากขึ้น แต่กลับเสียชีวิตก่อนวัยอันควรจากโรคไม่ติดต่อ เนื่องจากมีพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่เหมาะสมและขาดการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ได้แก่ การมีการศึกษาและรายได้น้อย ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจและทางเลือกในการดำเนินชีวิต อาทิ ความเสี่ยงในการบริโภคอาหารไม่ปลอดภัย การผจญกับปัญหามลพิษในอากาศ และการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน

๑.๒.๓ **การแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำยังต้องเร่งดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย** ปัจจุบันความยากจนยังกระจุกตัวหนาแน่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ในขณะที่ความแตกต่างของรายได้ระหว่างกลุ่มคนรวยที่สุดกับกลุ่มคนจนที่สุดแตกต่างกันถึง ๓๔.๙ เท่า ในปี ๒๕๕๖ สาเหตุพื้นฐานที่สำคัญมาจากโครงสร้างเศรษฐกิจที่ไม่สมดุล การกระจายประโยชน์ของการพัฒนายังไม่ทั่วถึง และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมยังมีความเหลื่อมล้ำ

๑.๒.๔ **ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น มีการรวมกลุ่มเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เพื่อทำกิจกรรมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อแก้ปัญหาและสนองตอบความต้องการของชุมชนได้ดีขึ้น** อาทิ การจัดทำแผนชุมชนที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ และบูรณาการเป็นแผนตำบลเพื่อเชื่อมโยงกับแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แผนพัฒนาอำเภอ และแผนพัฒนาจังหวัด และการรวมกันเป็นกลุ่มธุรกิจชุมชนและอาชีพร้อยละ ๓๒.๕๑ และองค์กรการเงินร้อยละ ๒๖.๗๗ ขององค์กรทั้งหมด

๑.๓ ทรัพยากรธรรมชาติส่วนใหญ่ถูกนำไปใช้ในการพัฒนาจำนวนมาก ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่องและเกิดปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น ประกอบกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศมีลักษณะรวมศูนย์ ขาดการเชื่อมโยงกับพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อปัญหาต่างๆ ได้แก่ พื้นที่ป่าไม้ลดลง ทรัพยากรดินเสื่อมโทรมทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพถูกคุกคาม ระบบนิเวศชายฝั่งถูกทำลาย และทรัพยากรน้ำยังมีส่วนที่ไม่สามารถจัดสรรได้ตามความต้องการ ปัญหาสิ่งแวดล้อมเพิ่มสูงขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจและชุมชนเมือง โดยมีสาเหตุมาจากปัจจัยดังนี้

๑.๓.๑ **ปัญหาขยะมูลฝอยยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ** แนวโน้มอัตราการเกิดขยะมูลฝอยเฉลี่ยต่อคนต่อวันเพิ่มสูงขึ้นเป็น ๑.๑๑ กิโลกรัม/คน/วัน ในปี ๒๕๕๗ ปริมาณขยะสะสมตกค้างเพิ่มสูงขึ้นถึง ๓๐.๘ ล้านตัน ในปี ๒๕๕๗ ขยะอิเล็กทรอนิกส์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ต่อปี ขณะที่การจัดการของเสียอันตรายจากภาคอุตสาหกรรมสามารถจัดการได้ประมาณร้อยละ ๗๐

๑.๓.๒ **มลพิษทางอากาศยังเกินมาตรฐานหลายแห่ง** แต่มีแนวโน้มดีขึ้น ในปี ๒๕๕๗ พบสารมลพิษทางอากาศเกินค่ามาตรฐานในหลายพื้นที่ของประเทศ และที่เป็นปัญหาสำคัญได้แก่ ฝุ่นละออง ก๊าซโอโซน และสารอินทรีย์ระเหยง่าย (VOCs)

๑.๓.๓ **คุณภาพน้ำที่อยู่ในเกณฑ์ดีมีแนวโน้มลดลง** สาเหตุสำคัญมาจากการชะหน้าดินที่มีปุ๋ยตกค้างจากการเกษตรและการปศุสัตว์ และระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนมีจำนวนไม่เพียงพอ

๑.๓.๔ **ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง** แต่มีอัตราการขยายตัวการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลงเป็นร้อยละ ๓.๓ ต่อปี เนื่องจากมาตรการการลดก๊าซเรือนกระจกต่างๆ และการกักเก็บก๊าซเรือนกระจกในภาคป่าไม้และการใช้ประโยชน์ที่ดินมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เพิ่มการดูดกลับและช่วยลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยรวมของประเทศ

๑.๓.๕ **ภัยพิบัติทางธรรมชาติโดยเฉพาะอุทกภัยและภัยแล้งมีความรุนแรงมากขึ้น** ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจภายในประเทศและห่วงโซ่การผลิตทั้งภายในประเทศและของโลก

๑.๔ ธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการประเทศยังไม่บรรลุเป้าหมาย เพราะ**การบริหารจัดการในภาครัฐยังมีประสิทธิภาพต่ำ** บริการสาธารณะที่จัดให้กับประชาชนและภาคเอกชนแม้ว่าจะพัฒนาให้เร็วขึ้น แต่เมื่อเทียบกับต่างประเทศ ประเทศไทยยังมีความล่าช้าและไม่ได้มาตรฐานสากล ประกอบกับภาครัฐมีโครงสร้างที่ใหญ่และซับซ้อนขึ้น มีค่าใช้จ่ายด้านบุคคลากรสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง กระบวนการจัดสรรงบประมาณใช้เวลาค่อนข้างนาน ซึ่งไม่ทันกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน นอกจากนั้น การใช้จ่ายงบประมาณยังไม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร ขาดความโปร่งใสและธรรมาภิบาล ในขณะที่คุณภาพของบุคคลากรภาครัฐลดลง เนื่องจากการเข้าทำงานในภาครัฐไม่ใช่ทางเลือกแรกของคนที่มีความสามารถหรือการศึกษาที่อยู่ในเกณฑ์ดีเหมือนในอดีต ในขณะที่บุคคลากรที่มีความสามารถลาออกจำนวนมาก เพราะมีทางเลือกอื่นๆ ที่ดีกว่า สาเหตุสำคัญคือ ภาครัฐขาดการพัฒนาเส้นทางอาชีพที่ชัดเจน และขาดการพัฒนาระบบการฝึกอบรมบุคลากรที่สอดคล้องกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งต้องเผชิญกับปัญหาคอรัปชั่นขยายวงกว้างทั้งในภาครัฐและเอกชน

๑.๕ ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาความไม่มีเสถียรภาพและความมั่นคงภายในประเทศ และภัยคุกคามจากภายนอกเพิ่มมากขึ้นหลายรูปแบบ ซึ่งจะทำลายความเชื่อใจเชื่อมั่นในภูมิภาคอาเซียนและประชาคมโลก โดยมีปัญหาคือ

๑.๕.๑ **ปัญหาความมั่นคงภายในประเทศมีความซับซ้อน สะสมมานาน และขยายวงกว้างจากเดิมจนมีสัญญาณเตือนถึงความเสียหายที่กำลังเกิดขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญ** อาทิ การล่วงละเมิดสถาบันหลักของชาติ สร้างความขัดแย้งในชาติ และปัญหาความเห็นต่างทางความคิดของคนในชาติก่อให้เกิดความขัดแย้งที่มีรากฐานความแตกต่างทางความคิดและอุดมการณ์บนพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง และปัญหาสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีเป้าหมายพื้นที่เศรษฐกิจ ชุมชนเมือง และประชาชนไทยพุทธ รวมถึงคนมุสลิมที่สนับสนุนฝ่ายรัฐ ซึ่งมีสาเหตุมาจากปัญหาความมั่นคงทางสังคม อาทิ ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาที่มีอยู่ในระดับสูง ทุจริตคอรัปชั่น และปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมนำไปสู่ความไม่มั่นคงทางอาหารและพลังงาน อาทิ ภัยแล้ง ภัยหนาว อุทกภัย วาตภัย

อัคคีภัย การเพิ่มปริมาณผลผลิตทางการเกษตรโดยไม่คำนึงถึงประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำ ปัญหาการแพร่กระจายของหมอกควัน ซึ่งมีสาเหตุจากการเผาป่าเพื่อทำการเกษตรในพื้นที่ป่าไม้และการเผาป่าเพื่อการเก็บเกี่ยวผลผลิตในพื้นที่เกษตรทั้งในประเทศและในประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกัน และปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย

๑.๕.๒ **ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติมีหลากหลายรูปแบบและวิธีการที่ซับซ้อนมากขึ้น** เพราะมีการเชื่อมโยงในภูมิภาคและพัฒนาการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย อาทิ ค้ายาเสพติดข้ามชาติ ปัญหาแรงงานต่างด้าว ค้ามนุษย์ข้ามชาติ ลักลอบเข้าเมือง ใช้แรงงานเด็กและค้าประเวณี และฟอกเงิน

๒. สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงภายนอกที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต

๒.๑ สถานการณ์เศรษฐกิจภูมิภาคและโลกและผลกระทบต่อประเทศไทย

๒.๑.๑ **เศรษฐกิจโลกยังมีแนวโน้มขยายตัวช้า** ตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ เมื่อเศรษฐกิจโลกประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจการเงินที่เริ่มต้นในสหรัฐอเมริกา นับว่าเศรษฐกิจโลกมีการขยายตัวได้ช้าและเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจในยุโรป สำหรับในระยะ ๕ ปีข้างหน้า เศรษฐกิจโลกยังมีแนวโน้มขยายตัวต่ำและมีความเสี่ยงจากความผันผวนในระบบเศรษฐกิจและการเงินโลกในเกณฑ์สูง ประเด็นความเสี่ยงที่จะส่งผลให้ประเทศไทยจะต้องบริหารจัดการที่สำคัญ ได้แก่ ความไม่แน่นอนของการปรับเปลี่ยนทิศทางการดำเนินนโยบายการเงินของประเทศต่างๆ การเพิ่มขึ้นของการแข่งขันของประเทศในภูมิภาค และการที่หลายประเทศมีเป้าหมายการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการในอนาคตที่คล้ายคลึงกันกับไทย ได้แก่ จีน อินโดนีเซีย มาเลเซีย และเวียดนาม ทำให้ยุทธศาสตร์การสร้างอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยในอนาคต จำเป็นที่ประเทศไทยจะต้องคำนึงถึงความได้เปรียบเฉพาะตัวในการวางตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ด้านอุตสาหกรรมและบริการ และประเทศไทยจะต้องมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากการลงทุนในการสร้างความเชื่อมโยงในอนุภูมิภาคและภูมิภาค ให้สนับสนุนการพัฒนาห่วงโซ่มูลค่าร่วมกันกับประเทศในอนุภูมิภาคและในภูมิภาค เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยและอนุภูมิภาค นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยเสี่ยงอื่นที่จะส่งผลต่อการพัฒนาและสถานการณ์เศรษฐกิจโลก ได้แก่ การเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศการแพร่ขยายของโรคระบาดและโรคอุบัติใหม่ ปัญหาการก่อการร้าย และความเสี่ยงทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ ที่ผลกระทบต่อเนื่องภายใต้กระแสโลกาภิวัฒน์จะมีความความรุนแรงมากขึ้นได้

๒.๑.๒ **ตลาดการเงินโลกมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น และเข้าสู่ช่วงการเปิดเสรีภาคการเงินของกลุ่มประเทศอาเซียน ประกอบกับมีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีทางการเงินอย่างรวดเร็ว** จะทำให้การแข่งขันในภาคการเงินรุนแรงขึ้นในทุกภูมิภาคของโลก และเป็นแรงกดดันให้ภาคการเงินโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการเงินต้องเร่งเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการเพื่อลดต้นทุนการดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเงิน เพื่อให้สามารถบริการได้มีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็ว และมีการคุ้มครองผู้บริโภคที่เหมาะสม สำหรับภาคการเงินของไทยนั้นจะต้องปรับตัวให้สามารถแข่งขันได้ทั้งภายในประเทศและในอนุภูมิภาคและภูมิภาค ขณะเดียวกันภาครัฐต้องเร่งปรับปรุงกฎระเบียบในการกำกับดูแลภาคการเงินเพื่อสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันและการให้บริการต่อผู้บริโภคและภาคธุรกิจเอกชนอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม รวมทั้งการกำกับดูแลที่สามารถป้องกันความเสี่ยงจากความเชื่อมโยงทางการเงินและกระแสการเคลื่อนย้ายของเงินทุนที่จะมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปและมีปริมาณธุรกรรมที่มากขึ้น

๒.๑.๓ **การแข่งขันในภาคการท่องเที่ยวทั่วโลก** มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ภายใต้สภาพแวดล้อมการเดินทางที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งการเคลื่อนย้ายผู้คนได้อย่างเสรีภายใต้กรอบข้อตกลงต่างๆ การเดินทางที่สะดวกและมีทางเลือกมากขึ้น เนื่องจากการเติบโตของสายการบินต้นทุนต่ำ และการขยายเส้นทางบินใหม่ๆ รวมทั้งการเข้าถึงข้อมูลเรื่องสถานที่และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้นท่ามกลางการพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบดิจิทัล อย่างไรก็ตาม ผลกระทบต่อเนื่องจากการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมระหว่างสังคมที่มีความแตกต่าง และการแพร่ขยายของโรคระบาดและโรคอุบัติใหม่จะเป็นปัจจัยลบต่อการท่องเที่ยวได้เป็นครั้งคราวที่ทำให้หลายประเทศใช้มาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวมากขึ้น ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว หลายประเทศต้องหันไปใช้กลยุทธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญมากขึ้น โดยการลดอุปสรรคและอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว

๒.๑.๔ **รูปแบบการค้ามีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปสู่การค้าเสรีมากขึ้น และมีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่หลากหลายขึ้น** เพื่อขยายการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ซึ่งจะเป็นทั้งโอกาสที่เปิดกว้างขึ้นสำหรับการค้าและการลงทุน แต่ในขณะเดียวกันการแข่งขันก็จะรุนแรงขึ้นทั้งในรูปของกลุ่มประเทศและสำหรับแต่ละประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง ๕ ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ นั้นเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนของโลกยังมีแนวโน้มขยายตัวได้ต่ำ ประเทศไทยจึงต้องกำหนดยุทธศาสตร์การแข่งขันและความร่วมมือระหว่างประเทศที่ชัดเจนขึ้นทั้งในเรื่องฐานตลาดการค้าการลงทุนในอนุภูมิภาค ภูมิภาค และในระดับโลก และในเรื่องสาขาการผลิตการบริการที่ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขัน ทั้งนี้จะต้องใช้ประโยชน์จาก (๑) ภูมิศาสตร์ที่ตั้งของประเทศและการดำเนินนโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศมายาวนาน และจากการดำเนินนโยบายส่งเสริมให้เป็นเทศไทยเป็นฐานที่ตั้งบริษัทแม่และศูนย์ปฏิบัติการประจำภูมิภาค (๒) การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ตามที่กำหนดในแผนการลงทุน และ (๓) ความเป็นเลิศในหลายอุตสาหกรรมและบริการ อาทิ ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ อาหาร และบริการท่องเที่ยว อย่างไรก็ดี ท่ามกลางการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นโดยอาศัยการเพิ่มประสิทธิภาพและการพัฒนานวัตกรรมนั้น มีแนวโน้มว่าประเทศต่าง ๆ จะนำมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีมาใช้เป็นเครื่องมือในการกีดกันการค้าโดยทางอ้อมมากขึ้น อาทิ มาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชน มาตรฐานความปลอดภัยอาหาร และมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม

๒.๑.๕ **การเปิดเสรีภายใต้ข้อตกลงเขตเศรษฐกิจอาเซียนในปี ๒๕๕๘** จะนำมาซึ่งโอกาสและข้อจำกัดที่สำคัญหลายประการ อาทิ การลดข้อจำกัดในด้านอุปสงค์ในประเทศซึ่งทำให้ภาคการผลิตสามารถขยายตลาดและพัฒนาตนเองให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น และการใช้ปัจจัยการผลิตและแรงงานที่สามารถเคลื่อนย้ายอย่างเสรี รวมทั้งการใช้ความได้เปรียบด้านสถานที่ตั้งและด้านโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เป็นศูนย์กลางทางด้าน การค้า การลงทุน การเงิน การบริการและการผลิตภาคอุตสาหกรรม นอกจากนี้ หลายประเทศในภูมิภาคอาเซียนมีเป้าหมายการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการในอนาคตที่คล้ายคลึงกันกับไทย ได้แก่ จีน อินโดนีเซีย มาเลเซีย และเวียดนาม ทำให้การสร้างอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยในอนาคต จำเป็นจะต้องคำนึงถึงความได้เปรียบเฉพาะตัวในการวางตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ และจะต้องมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากการลงทุนในการสร้างความเชื่อมโยงที่สนับสนุนการพัฒนาห่วงโซ่มูลค่าร่วมกันกับประเทศในอนุภูมิภาคและภูมิภาคอาเซียน ด้วยการส่งเสริมให้มีการย้ายฐานการผลิตและบริการที่ใช้ทักษะต่ำไปอยู่ในประเทศที่มีความได้เปรียบมากกว่าและส่งเสริมการผลิตที่ใช้ทักษะและความรู้ชั้นสูงภายในประเทศเพื่อยกระดับห่วงโซ่มูลค่าให้กับภาคการผลิตและบริการของไทย จะทำให้เกิดศักยภาพในการแข่งขันสูงขึ้น เพราะประเทศไทยเป็นจุดศูนย์กลางทางภูมิศาสตร์ในการเชื่อมโยงที่สำคัญของอาเซียน

๒.๑.๖ **บทบาทของประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคอาเซียนจะมากขึ้น** ได้แก่ สหรัฐ อเมริกา จีน ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป เนื่องจากมีการเร่งขยายตัวขึ้นของการเปิดเสรีทางการค้าและความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับโลก ในลักษณะกลุ่มการค้า โดยเฉพาะกลุ่มที่มีจีนเป็นแกนนำและกลุ่มที่มีสหรัฐฯ เป็นแกนนำ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเป็นไปอย่างรวดเร็ว และกลุ่มประเทศภาคีอาเซียนกำลังมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแบบก้าวกระโดด มีความโดดเด่นทางภูมิประเทศและความร่วมมือภายในกลุ่มที่เข้มแข็ง ดังนั้น ประเทศมหาอำนาจพยายามที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งประเทศมหาอำนาจให้ความสำคัญกับประเทศไทยในฐานะหุ้นส่วนสำคัญในภูมิภาคอาเซียน ทั้งมิติทางด้านการเมืองและความมั่นคง และด้านเศรษฐกิจ เพราะประเทศไทยสามารถเป็นฐานในการขยายความเชื่อมโยงส่งต่อไปยังภูมิภาคใกล้เคียง อาทิ จีน เอเชียใต้ และเอเชียตะวันออก รวมทั้งยังเป็นจุดเชื่อมโยงสำคัญทอดไปยังยุโรปและแอฟริกา การเปลี่ยนแปลงนี้จึงเป็นโอกาสให้ประเทศไทยสามารถเชื่อมโยงเศรษฐกิจไทยและอาเซียนกับโลก ซึ่งจะทำให้ประเทศสามารถใช้โอกาสนี้ในการดึงดูดการลงทุนและเทคโนโลยีชั้นสูงเข้าประเทศไทย แต่ต้องสร้างระบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้สามารถดูดซับและสร้างเทคโนโลยีให้เป็นของตนเองได้

๒.๒ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดและการพัฒนาไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลเป็นกุญแจสำคัญของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและการทำงาน

๒.๒.๑ **การปฏิวัติดิจิทัล** (Digital revolution) ทำให้เกิด**ยุคอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่งทุกอย่าง** (Internet of things) เพราะการพัฒนาอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีโปรแกรมและใช้ร่วมกับเครื่องคอมพิวเตอร์สามารถเคลื่อนที่ไปกับมนุษย์ได้ตลอด อาทิ จอภาพ เครื่องพิมพ์ เมาส์ หน่วยจานบันทึก หรือโมเด็ม ซึ่งสามารถบรรจุ รับ ประมวลผล และแสดงผลข้อมูลได้อย่างมหาศาล ทำให้มีการใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้น โดยในปัจจุบันร้อยละ ๕๐ ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต อยู่ในประเทศแถบเอเชีย และชาวจีนกว่าร้อยละ ๙๐ และอินเดียกว่าร้อยละ ๘๐ ของประชากรใช้อุปกรณ์มือถือเคลื่อนที่ ส่งผลให้มนุษย์สามารถเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัด และทำให้สามารถพัฒนาองค์ความรู้และปัญญาได้เพิ่มเป็นทวีคูณ เป็นผลให้มนุษย์สามารถผลิตอาหารและสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตอื่นๆ ในอัตราที่เร็วกว่าการเพิ่มขึ้นของประชากร นอกจากนี้ เทคโนโลยีดิจิทัลยังทำให้การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การทำธุรกรรมทางการเงินและการชำระเงินรวดเร็วขึ้น เมื่อประกอบกับการปรับปรุงกฎระเบียบในภาคการเงินในประเทศต่างๆ ที่ส่งเสริมการเปิดเสรีทางการเงิน ทำให้ตลาดการเงินโลกมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น การระดมทุนจากนักลงทุนข้ามชาติได้ง่ายขึ้น แต่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงจากกระแสการเคลื่อนย้ายของเงินทุนระยะสั้นอย่างรวดเร็วมากขึ้นหากระบบการติดตาม การกำกับดูแลเปลี่ยนแปลงตามนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการเงินไม่ทัน

สำหรับประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล มีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมของประเทศให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจ ดังนั้น คนไทยมีแนวโน้มที่จะใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้น และจะเปิดโอกาสให้เกิดผู้ประกอบการผลิตและขายสินค้าดิจิทัลและสินค้าสร้างสรรค์ ซึ่งต้องเป็นผู้ประกอบการที่ทักษะสูงและมีแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ เพื่อก้าวสู่ประเทศเศรษฐกิจดิจิทัลและสร้างสรรค์ ซึ่งในปัจจุบันแม้ว่าจำนวนการใช้อินเทอร์เน็ตสูงขึ้น แต่ผลการสำรวจพบว่า คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อความบรรเทิงมากกว่าค้นคว้าหาความรู้และพัฒนาต่อยอดให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นประเด็นท้าทายของประเทศไทยที่ต้องมีมาตรการส่งเสริมให้คนหันมาใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเสริมสร้างปัญญา การผลิต การค้า มากกว่าความบรรเทิง

๒.๒.๒ **การเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรม ๔.๐ (The Fourth Industrial Revolution) เป็นยุคที่มีการใช้ระบบดิจิทัล เทคโนโลยีที่สร้างความเป็นอัตโนมัติ และการใช้ไฟฟ้าเป็นหลัก ในกระบวนการผลิตทั้งหมด** เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการผสมผสานทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศกับเทคโนโลยีด้านอื่น ๆ เป็นความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลให้

พฤติกรรมการบริโภค การผลิตและบริการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและหลากหลาย รูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการมีวัฏจักรชีวิตสั้นลง การแข่งขันในตลาดอยู่บนฐานของการใช้นวัตกรรมทั้งในกระบวนการผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์และบริการ นวัตกรรมด้านตลาดและการบริหารจัดการ รวมทั้งมีการใช้หุ่นยนต์เข้ามาแทนมนุษย์ จะเปลี่ยนวิถีการทำงานและเป็นจุดสิ้นสุดของยุคการจ้างงานจำนวนมาก ถ้าภาคธุรกิจโดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม ปรับตัวไม่ทัน อาจสูญเสียความสามารถ ในการแข่งขันได้ นอกจากนี้ การพิจารณาการลงทุนของบริษัทข้ามชาติในประเทศต่างๆ จะให้ความสำคัญกับความสามารถของแรงงานและการพัฒนาเทคโนโลยีของประเทศที่จะไปลงทุนมากขึ้น

ในปัจจุบันแม้ว่าประเทศไทยเผชิญความจำเป็นที่จะต้องมุ่งสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนฐานความรู้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเป็นหลัก แต่ความสามารถและศักยภาพทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมของไทยที่มีอยู่ยังมีความพร้อมน้อยสำหรับการพัฒนาต่อยอดเข้าสู่การผลิตและบริการที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมระดับที่สูงขึ้นและเป็นของตนเองเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจเข้าสู่การเป็นประเทศรายได้สูงในระยะต่อไป จะเห็นได้จากการลงทุนวิจัยและพัฒนาในสัดส่วนต่อ GDP น้อยกว่าประเทศที่สามารถเปลี่ยนผ่านประเทศสู่ประเทศรายได้สูง อาทิ เกาหลีใต้ และสิงคโปร์ ถึง ๖ - ๑๐ เท่า และในประเทศเหล่านั้นมีการลงทุนวิจัยของภาคเอกชนเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ประเทศไทยผู้ประกอบการโดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมให้ความสำคัญน้อยมากกับการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในสินค้าและผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม นอกจากนี้ บุคลากรวิจัยและพัฒนาในภาคเอกชนมีจำนวนสูงมากกว่าประเทศไทย ๗-๑๑ เท่า ดังนั้น ประเทศไทยต้องเร่งดำเนินการสร้างสมรรถนะทางเทคโนโลยีสูงขึ้น และสร้างบรรยายกาศให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนานวัตกรรมระหว่างภาคธุรกิจด้วยกัน รวมถึงการสร้างรูปแบบการบริหารธุรกิจใหม่ๆ บนฐานดิจิทัล ตลอดจนการปฏิวัติแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กร และการสร้างหรือหาบุคคลากรที่มีพรสรรค์ และการจัดการรูปแบบขององค์กรแห่งอนาคต

๒.๓ การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม

๒.๓.๑ **การเข้าสู่สังคมสูงวัยของโลก** องค์การสหประชาชาติประเมินสถานการณ์ว่า ในช่วงปี ๒๕๔๔-๒๖๔๓ (ค.ศ. ๒๐๐๑-๒๑๐๐) จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ โดยกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาจะมีระยะเวลาเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรดังกล่าวค่อนข้างสั้นกว่ากลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว ส่งผลให้มีการขาดแคลนแรงงานในประเทศ และมีการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวมากขึ้น นอกจากนี้ จะมีความต้องการสินค้าและบริการที่เหมาะกับผู้สูงอายุมากขึ้น ในขณะเดียวกัน ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศกำลังพัฒนากำลังจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรจะทำให้ขนาดของกำลังแรงงานเริ่มลดลง มีแนวโน้มที่จะทำให้ภาระทางการคลังเพิ่มขึ้น อัตราการพึ่งพิงของประชากรวัยแรงงานต้องแบกรับการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจะเป็นปัจจัยถ่วงให้ศักยภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจลดลง อย่างไรก็ตาม นับเป็นโอกาสอย่างมากสำหรับประเทศไทยที่จะพัฒนาด้านธุรกิจและลงทุนด้านการค้าและบริการ ด้านการท่องเที่ยว ที่พักอาศัย การให้บริการสุขภาพในรูปแบบต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ

๒.๓.๒ **แรงงานทักษะสูงและมีความสามารถเฉพาะทางจะขาดแคลนมากในขณะที่แรงงานทักษะต่ำจะตกงาน เพราะแรงงานทักษะต่ำ**จะถูกแทนที่ด้วยหุ่นยนต์และเทคโนโลยีใหม่ๆ โดยในอีก ๕ ปีข้างหน้าประมาณ ๗ ล้านตำแหน่งงานที่ตกอยู่ในความเสี่ยงหรือจะแทนที่โดยเทคโนโลยีหรือหุ่นยนต์อัจฉริยะ ซึ่งผู้หญิงมีโอกาสสูญเสียงานมากกว่าผู้ชาย เพราะผู้ชายมีจำนวนน้อยกว่าที่ทำงานอยู่ในสาขาที่มีการนำเทคโนโลยีใหม่มาปรับใช้ อาทิ ประเทศอังกฤษ ประมาณร้อยละ ๓๕ ของแรงงาน และร้อยละ ๔๗ ของแรงงานในสหรัฐอเมริกา จะถูกแทนที่ด้วยหุ่นยนต์ โดยเฉพาะในงานที่ไม่ต้องการความรู้หรือทักษะ อาทิ การปรุงอาหารด้วยระบบประมวลผลวิสัยทัศน์ (Vision Processor) ที่สามารถตัดสินใจความสุกที่เหมาะสมของอาหาร ร้านอาหารให้ลูกค้าใช้แท็บเล็ตในการเลือกเมนูได้ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องพนักงานที่ให้บริการ นักกฎหมายใช้ระบบคอมพิวเตอร์ผู้ช่วยอัจฉริยะช่วยในการทำงานแทนเลขานุการ นอกจากนี้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับ

การรวมตัวของกลุ่มเศรษฐกิจก็มักจะมุ่งไปสู่การส่งเสริมให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานและผู้ประกอบการ เพื่อไปทำงานในต่างประเทศได้สะดวกขึ้น ประกอบกับกำลังแรงงานของกลุ่มประเทศที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่ลดลงจะนำไปสู่ความต้องการแรงงานจากต่างประเทศมากขึ้นและนำไปสู่การอนุญาติให้มีแรงงานต่างชาติเข้าทำงานในประเทศมากขึ้น ประเทศไทยมีโอกาสดึงดูดแรงงานที่ทักษะและศักยภาพสูงเข้ามาทำงานในประเทศ เพราะมีปัจจัยพื้นฐานที่ศักยภาพสูง อาทิ เป็นจุดศูนย์กลางทางภูมิศาสตร์ในการเป็นจุดเชื่อมโยงที่สำคัญ มีแหล่งท่องเที่ยวและเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน มีความเจริญก้าวหน้ามากกว่าอีกหลายประเทศในอาเซียนในขณะเดียวกัน แรงงานทักษะและมีฝีมือสูงสามารถถูกดึงไปสู่ประเทศที่มีค่าตอบแทนสูงกว่าได้เช่นกัน

๒.๓.๓ **ความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เท่าเทียมกันขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะการปฏิวัติอุตสาหกรรมสู่อุตสาหกรรม ๔.๐** ทำให้ความเหลื่อมล้ำระหว่างคนงานที่มีทักษะต่ำและผู้ที่มีทักษะสูงขยายกว้างขึ้น เพราะผู้มีทักษะต่ำจะได้รับค่าตอบแทนต่ำลง ในขณะที่ความต้องการแรงงานที่มีความสามารถเฉพาะทาง (Talent) จะได้รับค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ การเข้าถึงเทคโนโลยีและทุนยังถูกจำกัดในกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้สูง กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่ได้รับประโยชน์มากที่สุดจากนวัตกรรม แม้ว่าปัจจุบันชนชั้นกลางจะมีปริมาณมากขึ้นและมีฐานะดีขึ้น อาทิ ชนชั้นกลางของจีนมีประมาณ ๑๐๙ ล้านคน ในขณะที่สหรัฐอเมริกามีประมาณ ๙๒ ล้านคน แต่อัตราการมีฐานะดีขึ้นยังน้อยกว่าชนชั้นสูง โดยผลสำรวจพบว่าร้อยละ ๑ ของประชากรโลกมีรายได้มากกว่า ๗๕๙,๙๐๐ ดอลลาร์ สรอ. ความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาสำคัญของทุกประเทศรวมถึงประเทศไทย ซึ่งยังแก้ไขปัญหาได้น้อยมาก เพราะทั้งปัจจัยภายในและภายนอกประเทศเปลี่ยนแปลงเร็ว ซึ่งปัจจัยใหม่ที่กล่าวข้างต้น จะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ความเหลื่อมล้ำขยายกว้างออกอีก

๒.๓.๔ **การเคลื่อนไหลของกระแสวัฒนธรรมโลกที่รวดเร็วขึ้นในยุคดิจิทัล** ทำให้เกิดการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมอื่นๆ กับวัฒนธรรมท้องถิ่นเร็วและง่ายขึ้น จะส่งผลทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของผู้คนในแง่มุมต่างๆ เกี่ยวกับค่านิยมและบรรทัดฐานของคนในสังคม รวมถึงการพัฒนาสินค้าและบริการสร้างสรรค์ที่หลากหลายรูปแบบมากขึ้น ซึ่งปรากฏการณ์ในเชิงบวกจะเกิดวัฒนธรรมใหม่ที่ทำให้คนและสังคมสามารถปรับตัวให้เข้ากับกระแสใหม่ๆ ของโลกได้ อาทิ สังคมผู้ประกอบการหรือผู้นำที่ต้องอาศัยวัฒนธรรมตะวันตกผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิมขององค์กร เพื่อเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจไปสู่องค์กรชั้นนำที่มีการแข่งขันสูง ในขณะเดียวกันปรากฏการณ์ในเชิงลบอาจจะเกิดขึ้น อาทิ การพึ่งพากันของคนในชุมชนน้อยลง ระยะห่างระหว่างผู้คนเพิ่มขึ้น ความอดกลั้นและความผูกพันในครอบครัวลดลง การเคลื่อนไหลของกระแสวัฒนธรรมโลกส่งผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบต่อสังคมไทยกล่าวคือ ถ้าคนไทยปล่อยให้ค่านิยมทางจริยธรรมถูกผสมผสานกับแนวคิดกระแสวัฒนธรรมโลกที่มุ่งในวัตถุมากกว่าคุณค่าทางจิตใจ จะทำให้สังคมไทยขาดจิตสำนึกพลเมือง และเป็นสังคมที่เอารัดเอาเปรียบ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าคนไทยสามารถผสมผสานค่านิยมทางจริยธรรมกับแนวคิดกระแสวัฒนธรรมโลกอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์จะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้

๒.๔ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศภัยธรรมชาติมีความรุนแรงมากขึ้น ทำให้ความร่วมมือทางด้านนี้มีความเข้มข้นมากขึ้น

๒.๔.๑ **ข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะทวีความเข้มข้น** อาทิ มากกว่า ๑๘๐ ประเทศได้แสดงเจตจำนงที่จะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (GHG) เพื่อป้องกันไม่ให้อุณหภูมิโลกสูงขึ้นมากกว่า ๒ องศาเซลเซียส และมีกลไกการช่วยประเทศกำลังพัฒนาในการปรับตัวรับมือต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมอากาศ และปรับเปลี่ยนเศรษฐกิจไปสู่การใช้พลังงานสะอาด รวมทั้งยังมีเป้าหมายในระยะยาวร่วมกันว่าทุกประเทศจะต้องปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ ในปี ๒๐๗๐ และให้มีการตรวจสอบทุก ๕ ปี เพื่อให้มั่นใจได้ว่ามีการดำเนินการเพื่อลดการปล่อย GHG ตามที่ได้แสดง

เจตจำนงไว้ ทำให้หลายประเทศรวมถึงประเทศไทยต้องเตรียม พร้อมรับภาระในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกภายใต้กระแสการแข่งขันทางการค้า ปัจจุบันประเทศไทยมีการดำเนินการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและพัฒนาขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศอย่างต่อเนื่อง และในอนาคตมีแนวโน้มจะให้ความสำคัญในเรื่องนี้มากขึ้น

๒.๔.๒ **วาระการพัฒนาของโลกหลัง ค.ศ. ๒๐๑๕** เป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลกในอีก ๑๕ ปี ข้างหน้า มีการจัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ประกอบด้วย ๑๗ เป้าหมายและ ๑๖๙ เป้าประสงค์ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อแนวทางการพัฒนาประเทศในอนาคต ในขณะเดียวกันก็เป็นโอกาสสำหรับประเทศไทยจะพัฒนากลไกดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ภายในประเทศให้เกิดการบรูณาการไปในทิศทางเดียวกันเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลกและแนวทางการพัฒนาภายในประเทศไปพร้อมๆ กัน

๒.๔.๓ **การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติมีความผันผวนและรุนแรงมากขึ้น** ส่งผลกระทบและกดดันให้ต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตและพฤติกรรมการบริโภค ความตระหนักในระดับนานาชาติผลักดันให้ประเทศต่างๆ ต้องดำเนินการตามข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประเทศไทยจึงต้องเร่งเตรียมความพร้อมในลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและกำหนดกฎระเบียบในเรื่องการจัดการของเสียภาคอุตสาหกรรมให้มีความชัดเจนและบังคับใช้ให้เกิดผล ในด้านการบริโภคก็มีความตื่นตัวและตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่การบริโภคสินค้าเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้นและมีแนวโน้มที่จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นวงกว้างขึ้นในอนาคต ทำให้ภาคการผลิตและบริการต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตและการบริการให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้นตามลำดับ และจะต้องมีการประเมินวัฏจักรชีวิตของสินค้าอุตสาหกรรมและบริการตลอดช่วงห่วงโซ่มูลค่า เพื่อวางแผนและบริหารจัดการสินค้าตลอดกระบวนการผลิต การค้า และการบริการให้เป็นเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระดับที่เป็นมาตรฐานสากลตามข้อตกลง โดยที่จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในเรื่องวัตถุดิบและปัจจัยการผลิตที่สำคัญคือการใช้พลังงานหมุนเวียนและพลังงานชีวภาพในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ภาคการผลิตและบริการจะต้องมีระบบการจัดการของเสียอย่างถูกวิธีและป้องกันผลกระทบต่อชุมชนอย่างเหมาะสม สำหรับภาคเกษตรความผันผวนและการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศอย่างรวดเร็วจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลและเป็นความเสี่ยงที่จะสร้างความเสียหายต่อผลผลิตได้รุนแรง

๒.๕ ความมั่นคงภายในและระหว่างประเทศมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างกว้างขวาง เพราะแนวโน้มความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เป็นความสัมพันธ์แบบหลายขั้วอำนาจทำให้ต่างฝ่ายต่างมุ่งใช้พลังอำนาจรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ตลอดจนสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศ ภัยคุกคามข้ามชาติรวมทั้งภัยพิบัติทางธรรมชาติขนาดใหญ่ได้กลายเป็นความเสี่ยงที่เป็นข้อจำกัดหรือภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ประเทศต้องกำหนดท่าทีและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศเพื่อรักษาเสถียรภาพและโอกาสในการพัฒนา ปัจจุบันปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงที่สำคัญคือ

๒.๕.๑ **ความเสี่ยงด้านภูมิรัฐศาสตร์และการสร้างอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ** โดยเฉพาะปัญหาข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ รวมถึงกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน จีน ญี่ปุ่น และสหรัฐฯ ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งความตึงเครียดของความขัดแย้งระหว่างประเทศคู่กรณีหลัก อาทิ จีน เวียดนาม ไต้หวัน ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และญี่ปุ่น รวมถึงสหรัฐฯ ในฐานะคนกลาง ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างจีนและอาเซียน นอกจากนี้ ความร่วมมือและการร่วมกลุ่มทางเศรษฐกิจจากปัจจัยสนับสนุนทางด้านภูมิศาสตร์ยังทำให้เกิดอำนาจต่อรองทางการเมืองและเศรษฐกิจ ประเทศต้องปรับตัวเพื่อปฏิบัติตามเงื่อนไขและกฎระเบียบสากล ดังนั้นประเทศมหาอำนาจพยายามเข้ามาอิทธิพลและถ่วงดุลอำนาจด้านความมั่นคงด้านกำลังทหารในภูมิภาคแถบนี้ และประเทศไทยมีทำเลที่ตั้งที่เป็นศูนย์กลาง จึงให้ความสำคัญกับไทยในฐานะหุ้นส่วนสำคัญในภูมิภาคอาเซียน

๒.๕.๒ **สถานการณ์ความมั่นคงกับประเทศรอบบ้าน**มีแนวโน้มมากขึ้น อาทิ ปัญหาเขตแดนทางบกและทางทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเล **ปัญหาความมั่นคงทางทะเล** ทั้งปัญหาอุบัติเหตุการเดินเรือ การลักลอบขนยาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมาย การลักลอบเข้าเมือง การค้ามนุษย์ การทำประมงรุกล้ำน่านน้ำ การลักลอบขนส่งอุปกรณ์การก่อการร้ายและอาวุธทำลายล้างสูง รวมทั้งปัญหาโจรสลัดและการปล้นเรือ ซึ่งอาชญากรรมข้ามชาติมีผลกระทบต่อประเทศไทยมาก อาทิ มีการลักลอบนำยาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์เข้าประเทศทั้งตามแนวชายแดนและท่าอากาศยาน และปัญหาแรงงานต่างด้าว โดยเฉพาะจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาทำงานในประเทศไทย ทำให้เกิดปัญหาสังคมและเป็นภาระของรัฐบาล รวมทั้งการค้ามนุษย์ การใช้แรงงานเด็กและค้าประเวณี

๒.๕.๓ **วิกฤติอพยพย้ายถิ่นของผู้ลี้ภัยในในยุโรปที่กำลังแผ่ขยาย** ปัจจุบันมีผู้ลี้ภัยทางการเมืองเข้าไปในยุโรปมากกว่า ๑ ล้านคน ซึ่งต้องเสี่ยงกับความหนาวเย็นและพายุในขณะข้ามทะเลเมดิเตอร์เรเนียนเพื่อหาที่อยู่อาศัยในยุโรป โดยเฉพาะในประเทศเยอรมนี ซึ่งประสบปัญหาการทำให้ผู้ลี้ภัยผสมกลมกลืนเข้าชุมชนที่ให้ที่พักพิงแก่พวกเขา และจะต้องเผชิญกับภาระงบประมาณจำนวนมากในการให้ความช่วยเหลือ อาทิ อาหาร ที่อยู่อาศัย และบริการทางการแพทย์ รวมทั้งต้องลดความเสี่ยงวิกฤติการณ์ผู้อพยพและก่อการร้ายข้ามชาติลง

๒.๕.๔ **การบริหารจัดการอาชญากรรมไซเบอร์และสิทธิเสรีภาพ** ความไม่สมดุลระหว่างการป้องกันการโจรกรรมผ่านระบบไซเบอร์ของเจ้าหน้าที่รัฐและความเป็นส่วนตัวของประชาชน เป็นความขัดแย้งระหว่างความต้องการควบคุมการสื่อสารผ่านระบบดิจิทัลกับการมีสิทธิเสรีภาพ ปัจจุบันอัยการสูงสุดและหัวหน้าตำรวจสากลของสหรัฐจะร่วมมือใกล้ชิดกับบริษัทบริการสื่อสาร และออกกฎหมายใหม่ๆ เพื่อจับอาชญากรไซเบอร์ทั่วโลก ในขณะที่เลขาธิการองค์การนิรโทษกรรมสากลมีความเป็นห่วงเรื่องความเป็นส่วนตัวและสิทธิเสรีภาพ อย่างไรก็ตาม มีแนวโน้มว่าภัยคุกคามการก่อการร้ายรูปแบบใหม่จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยมีความเสี่ยงสูง เพราะเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ถูกโจมตีโดยโปรแกรมไม่พึงประสงค์มีอัตราสูงมาก

๓. สถานะและทิศทางการปรับตัวของประเทศไทย

ประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศในอนาคต และผลของการพัฒนาที่ผ่านมา แสดงว่าประเทศไทยมีศักยภาพและโอกาสในการปรับตัวและได้รับประโยชน์จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ในขณะเดียวกันมีประเด็นความเสี่ยงเชิงโครงสร้างหลายประการที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย เพื่อทำให้ประเทศไทยสามารถก้าวข้ามสู่ประเทศรายได้สูงและคนไทยอยู่ได้อย่างมีความสุขในสังคมภายใต้กระแสของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงควรพิจารณานำจุดแข็งของประเทศไทยที่สั่งสมมาตั้งแต่อดีต ปรับปรุงจุดอ่อน มาใช้จัดการกับโอกาสและกับอุปสรรค เพื่อวิเคราะห์สถานะและทิศทางการปรับตัวของประเทศไทยดังนี้

๓.๑ ด้านเศรษฐกิจ

๓.๑.๑ **ประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ระดับปานกลางตอนบน การขยายตัวทางเศรษฐกิจชะลอตัวอย่างเห็นได้ชัด และมีแนวโน้มที่ความสามารถในการรักษาส่วนแบ่งการตลาดจะลดลง เพราะกำลังสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน** เศรษฐกิจของไทยในระยะที่ผ่านมาได้ประสบปัญหาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจตามปัจจัยต่างๆ ที่มากระทบ ทั้งปัจจัยภายในประเทศและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ และ พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นครั้งที่ประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจอย่างรุนแรง

แต่เนื่องจากประเทศมีการดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหาและการรักษาวินัยทางการเงินและการคลัง ทำให้เศรษฐกิจไทยกลับเข้าสู่เสถียรภาพและอยู่ในเกณฑ์ที่แข็งแกร่งได้ในที่สุด อย่างไรก็ตาม ในในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะเป็นปัจจัยเสี่ยงและข้อจำกัดต่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องเพื่อมุ่งสู่การเป็นประเทศรายได้สูงในระยะยาว ประกอบด้วย

๑) เศรษฐกิจโลกยังมีแนวโน้มที่จะขยายตัวช้ากว่าในช่วงก่อนวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจและการเงินสหรัฐฯ ในปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ และความเสี่ยงที่เกิดจากความผันผวนในระบบเศรษฐกิจและการเงินโลกยังมีอยู่มาก

๒) จำนวนและสัดส่วนกำลังแรงงานต่อจำนวนประชากรลดลง ประกอบกับแรงงานส่วนใหญ่ยังอยู่นอกภาคทางการและคุณภาพต่ำ ประเทศไทยสูญเสียความได้เปรียบด้านแรงงานราคาถูก จะเห็นได้จากการลงทุนจากต่างประเทศในไทยมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่การลงทุนของคนไทยในต่างประเทศเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งจะเป็นข้อจำกัดของการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

๓) ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในภูมิภาคเพิ่มขึ้นมาก และเป้าหมายการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการในอนาคตที่คล้ายคลึงกันระหว่างไทย จีน อินโดนีเซีย มาเลเซีย และเวียดนาม ทำให้ประเทศไทยต้องกำหนดกลยุทธ์และตำแหน่งเป้าหมายการแข่งขันของอุตสาหกรรมและบริการที่เป็นเลิศของไทยให้ชัดเจนขึ้นและมุ่งเน้นการสร้างความเป็นเลิศในระดับสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

๔) แรงกดดันทางด้านการคลังมีมากขึ้นเพราะความต้องการเม็ดเงินเพื่อการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจในระยะปานกลางมีจำนวนเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับรายจ่ายประจำที่เพิ่มขึ้นเพราะขนาดของภาครัฐมีขนาดใหญ่ขึ้นต่อเนื่อง และรายจ่ายเพื่อการคุ้มครองทางสังคมเพิ่มขึ้นมากจากการยกระดับการคุ้มครองและภาระการคลังที่เกิดจากจากการที่โครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัยในขณะที่การจัดเก็บรายได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวหลายปีติดต่อกัน

๕) การปรับเปลี่ยนทางการเมืองอาจจะกระทบเสถียรภาพทางการเมืองในประเทศเป็นครั้งคราว ที่อาจจะส่งผลการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติขาดความต่อเนื่อง

๖) ภัยพิบัติทางธรรมชาติ โรคระบาด ปัญหาการก่อการร้าย และความเสี่ยงทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ ยังเป็นปัจจัยเสี่ยงที่มีความสำคัญอย่างต่อเนื่อง

๓.๑.๒ **อันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยโดยรวมอยู่ในอันดับที่ ๓๐ จาก ๖๐ ประเทศชั้นนำ ในขณะที่มาเลเซีย อยู่อันดับที่ ๑๔ และสิงคโปร์ อันดับที่ ๓ โดยสมรรถนะทางเศรษฐกิจและประสิทธิภาพภาคเอกชนอยู่ในอันดับที่ดี ในขณะที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการศึกษาอยู่ในอันดับที่ไม่ดี**

สถาบันนานาชาติเพื่อการพัฒนาการจัดการ (IMD) ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันโดยรวมของไทยมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงมาโดยตลอด โดย ด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจ IMD จัดให้ไทยอยู่ในอันดับที่ ๑๓ โดยเฉพาะในเรื่องของการค้าระหว่างประเทศและการจ้างงาน รวมทั้งอัตราเงินเฟ้ออยู่ในเกณฑ์ที่ดี ในขณะที่การลงทุนระหว่างประเทศมีความเสี่ยงจากการย้ายฐานการผลิตจากประเทศไทยสู่ประเทศที่มีความได้เปรียบในการแข่งขันด้านค่าแรงงานถูก ประกอบกับประเทศไทยยังมีฐานะการออมที่ต่ำกว่าการลงทุน ทำให้ต้องพึ่งพาเงินจากต่างประเทศ ทำให้ประเทศมีความเสี่ยงจากการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ ยิ่งไปกว่านั้นไทยต้องเผชิญกับดุลการค้าขาดดุล ซึ่งสะท้อนถึงความอ่อนแอในเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจที่มีการพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบ สินค้าทุน เทคโนโลยี นวัตกรรม และพลังงานจากต่างประเทศในระดับสูง และต้องอาศัยการส่งออกเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ทำให้ประเทศไทยอ่อนไหวต่อ

สถานการณ์ภายนอก สำหรับในด้านโครงสร้างพื้นฐานไทยอยู่ในอันดับที่ ๔๖ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นปัจจัยสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนยังมีจุดอ่อน เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานด้านขนส่งและโลจิสติกส์ยังขาดประสิทธิภาพและการเชื่อมโยงที่เป็นระบบ ทำให้ต้นทุนยังสูงเมื่อเทียบกับต่างประเทศ และโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสารยังไม่กระจายอย่างเพียงพอและทั่วถึง เพื่อรองรับขับเคลื่อนประเทศสู่เศรษฐกิจฐานดิจิทัล ส่วนโครงพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมของไทยอยู่ในระดับต่ำและตกเป็นรองประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นคู่แข่งทางการค้า อาทิ ความสามารถในการซึมซับเทคโนโลยี (Technological Absorption) ที่ต่ำกว่าสิงคโปร์ เกาหลี และมาเลเซีย มีปัญหาขาดแคลนนักวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ประเทศไทยมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องลงทุนพัฒนาฐานความรู้และนวัตกรรม ตลอดจนความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ เพื่อยกระดับห่วงโซ่การผลิตและบริการฐานความรู้ชั้นสูง

๓.๑.๓ **โครงสร้างการผลิตมีการเปลี่ยนผ่านจากภาคเกษตรและอุตสาหกรรมไปสู่บริการมากขึ้น มีสัดส่วนภาคบริการต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศสูงสุด เปิดโอกาสให้ประเทศก้าวสู่ความเป็นชาติการค้าและบริการ ประเทศมีฐานการผลิตที่กว้างและเข้มแข็งในหลายสาขาอุตสาหกรรมและบริการ และการพัฒนาต่อยอดด้วยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมให้เป็นอุตสาหกรรมและบริการบนฐานดิจิทัล และสร้างสรรค์จะเพิ่มแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยให้ความเติบโตอย่างต่อเนื่องในอนาคต แม้ว่าตกอยู่ในฐานะที่มีคู่แข่งทางการค้าในตลาดโลกจำนวนมากขึ้น แต่มีแนวโน้มขยายอุปสงค์ภายในประเทศ**

โครงสร้างการผลิตและบริการของประเทศไทยในปัจจุบันมีสัดส่วนภาคเกษตรร้อยละ ๑๐ ภาคอุตสาหกรรมร้อยละ ๓๗ และภาคบริการร้อยละ ๕๓ ต่อ GDP เป็นผลจากภาคการท่องเที่ยวนั้นมีความได้เปรียบทั้งในเรื่องสถานที่ท่องเที่ยว วัฒนธรรมไทย และคุณภาพการบริการ ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นตามลำดับและเป็นฐานรายได้เงินตราต่างประเทศที่มีความสำคัญมากขึ้น อย่างไรก็ตามเศรษฐกิจไทยยังมีจุดอ่อนในเชิงโครงสร้างที่ต้องพึ่งพาต่างประเทศ ผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรต่ำ ภาคอุตสาหกรรมต้องพึ่งพาวัตถุดิบ ชิ้นส่วน พลังงาน และเทคโนโลยีในสัดส่วนที่สูง และถูกบีบอยู่ตรงกลางระหว่างกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่มีขีดความสามารถในการผลิตสินค้าที่มีความได้เปรียบจากค่าจ้างแรงงานที่ยังต่ำกว่าไทย ขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งเป็นประเทศที่มีแบรนด์และเทคโนโลยีเป็นของตนเองในการผลิตสินค้าและบริการ ซึ่งประเทศไทยยังไม่สามารถยกระดับมาตรฐานและรูปแบบการผลิตภัณฑ์ให้ทัดเทียมได้ อย่างไรก็ตามภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรมมีการสั่งสมองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิตอย่างต่อเนื่อง และการผลิตในสาขาบริการมีความเชี่ยวชาญหลากหลาย รวมทั้งสัดส่วนการลงทุนของคนไทยในภาคอุตสาหกรรมและบริการมีมากขึ้น ดังนั้นประเทศไทยมีความพร้อมระดับหนึ่งในการปรับโครงสร้างการผลิตและบริการ สู่การผลิตและให้บริการที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในระดับสูงและเป็นของตนเองได้ ตลอดจนการบริหารจัดการเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันด้านการผลิตและบริการบนฐานความรู้ และการสร้างสรรค์คุณค่าให้กับสินค้าและบริการเพื่อให้มีมูลค่าเพิ่มสูง และการย้ายฐานการผลิตและบริการที่ใช้องค์ความรู้ชั้นสูงจากต่างประเทศมาลงทุนในประเทศไทย ในขณะเดียวกันการบริหารจัดการการลงทุนของไทยในต่างประเทศที่เชื่อมโยงห่วงโซ่มูลค่าของประเทศไทยกับภูมิภาคและโลก เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจเข้าสู่การเป็นประเทศรายได้สูงต่อไป ซึ่งสถานะในแต่ละสาขาการผลิตมีดังนี้

๑) **ภาคเกษตรของไทยยังเป็นแหล่งผลิตและส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญ กำลังปรับตัวสู่การใช้เทคโนโลยีชั้นสูง เพราะประสิทธิภาพและต้นทุนการผลิตของไทยสูงกว่าประเทศคู่แข่ง รวมทั้งการเป็นสังคมผู้สูงอายุทำให้แรงงานภาคเกษตรจะลดลงอย่างต่อเนื่อง** ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปเป็นอันดับที่ ๘ ของโลก คิดเป็นร้อยละ ๒.๔ ของตลาดอาหารโลก สามารถสร้างรายได้จากการส่งออกสูงถึง ๑.๓ ล้านล้านบาท แต่การผลิตในภาคนี้มีจุดอ่อนในเรื่องการบริหารจัดการระบบน้ำ พื้นที่ และมีการใช้เทคโนโลยีอยู่ในวงจำกัด รวมทั้งมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ผลผลิตต่อไร่อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งเห็นได้จากการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการผลิตและต้นทุนการผลิต

กับประเทศคู่แข่ง อาทิ สินค้าข้าว ในปี ๒๕๕๕ ไทยมีผลิตผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ประมาณ ๔๕๙ กก.ต่อไร่ เป็นรองเวียดนาม เมียนมา และ สปป. ลาวที่ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ๘๓๖ กก. ต่อไร่ ๖๕๔ กก. ต่อไร่ และ ๕๗๖ กก. ต่อไร่ ตามลำดับ นอกจากนี้สินค้าเกษตรยังไม่ได้มาตรฐานความปลอดภัย และแรงงานภาคเกษตรมีแนวโน้มลดลงจาก ๑๙.๓๒ ล้านคนในปี ๒๕๔๔ ลดลงเป็น ๑๖.๖๖ ล้านคนในปี ๒๕๕๖ และมีสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๗ ในปี ๒๕๔๔ เป็นร้อยละ ๑๑ ในปี ๒๕๕๖

๒) **การผลิตสินค้าอุตสาหกรรมศักยภาพที่เป็นฐานรายได้เดิมกำลังปรับตัวเข้าสู่การใช้เทคโนโลยีชั้นสูงในทุกขั้นตอนของการผลิต และสร้างอุตสาหกรรมใหม่ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีชั้นสูงเพื่อรองรับการเป็นเศรษฐกิจฐานความรู้ สร้างสรรค์และดิจิทัล** ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตสินค้าอุตสาหกรรมหลาก หลายประเภท เพื่อการส่งออกมากกว่าครึ่งหนึ่ง และผลิตสินค้าที่กระจุกตัวอยู่ในกลุ่มที่มีการเพิ่มมูลค่าเพียงในระดับต้น เป็นการรับจ้างผลิตโดยที่ไม่มีแบรนด์เป็นของตนเอง เน้นการใช้แรงงานเข้มข้นและราคาถูกเป็นหลัก เมื่อความได้เปรียบลดลง อุตสาหกรรมการผลิตเหล่านี้ต้องย้ายฐานการผลิต หรือยกระดับห่วงโซ่มูลค่าเพิ่มสูงขึ้น อุตสาหกรรมที่ยังเข้มแข็งและมีศักยภาพพร้อมที่จะพัฒนาสู่อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน อุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรามเคมีภัณฑ์ อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก และอุตสาหกรรมที่ใช้ศักยภาพของทุนมนุษย์ อาทิ อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังมีการค้นพบอุตสาหกรรมอนาคตที่เกิดจากแนวโน้มความต้องการโลก และอุตสาหกรรมที่สามารถพัฒนาต่อยอดจากฐานความเก่งอุตสาหกรรมศักยภาพในปัจจุบัน ได้แก่ อุตสาหกรรมหุ่นยนต์อัตโนมัติ อุตสาหกรรมชิ้นส่วนอากาศยาน อุตสาหกรรมเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ และอุตสาหกรรมพลังงานชีวภาพ ซึ่งประเทศไทยจะต้องเตรียมพร้อมที่จะใช้ความได้เปรียบในเชิงภูมิศาสตร์ เชื่อมโยงห่วงโซ่มูลค่าระหว่างประเทศไทยกับภูมิภาคอาเซียนและโลก ควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพทางวิทยาศาสตร์แลเทคโนโลยีให้สูงจนสามารถดูดซับเทคโนโลยีชั้นสูงจากต่างประเทศและพัฒนาต่อยอดให้เป็นของตนเองในอนาคตได้

๓) **การท่องเที่ยวและธุรกิจบริการมีบทบาทมากขึ้นตามลำดับในระบบเศรษฐกิจไทย นำไปสู่การเป็นชาติการค้าและบริการ (Trading Nation) บนฐานดิจิทัล** การท่องเที่ยวและธุรกิจบริการมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันการท่องเที่ยว และธุรกิจบริการที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว อาทิ โรงแรม ร้านอาหาร สินค้าสร้างสรรค์ OTOP ทำให้รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวและธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องสามารถสร้างรายได้ให้ระบบเศรษฐกิจและคนในชุมชนอย่างมีนัยสำคัญ โดยในปี ๒๕๕๘ สร้างรายได้ ๒.๒๓ ล้านล้านบาท และเป็นประเทศที่สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นอันดับ ๙ ของโลก นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับเป็นสินค้าและผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ที่อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย ในขณะที่ธุรกิจบริการศักยภาพ อาทิ ธุรกิจบริการทางการเงิน การศึกษานานาชาติ การบริการสุขภาพ ธุรกิจบริการดิจิทัล ธุรกิจบริการทางการค้า ธุรกิจบริการขนส่งและโลจิสติกส์ การจัดประชุมและนิทรรศการนานาชาติ ธุรกิจก่อสร้าง และการเป็นที่ตั้งของสำนักงานของภูมิภาค (Regional Headquarters) มีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เพราะประเทศไทยมีความได้เปรียบที่ตั้งบนจุดเชื่อมโยงในภูมิภาคอาเซียนที่สำคัญ

๓.๑.๔ **ความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับภูมิภาคและโลกมีมากขึ้น โดยเฉพาะภูมิภาคอาเซียน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคต จะนำไปสู่การสร้างอำนาจการต่อรองการเมือง สังคม และสิ่งแวดล้อม ขยายตลาด และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน** ซึ่งมีปัจจัยเอื้อที่สำคัญดังนี้

๑) **ภูมิศาสตร์ที่ตั้งของประเทศประกอบกับการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน**เพื่อสร้างความเชื่อมโยงโครงข่ายการคมนาคมขนส่งในอนุภูมิภาคและภูมิภาคที่ได้รับการเตรียมความพร้อมและพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาความร่วมมือกับกลุ่มประเทศ CLMV มาอย่างใกล้ชิด ทำให้ประเทศไทยมีโอกาสพัฒนาไปเป็นฐานการผลิตและบริการที่สำคัญหลายสาขา และเป็นจุดเชื่อมต่อห่วงโซ่มูลค่าที่สำคัญของภูมิภาค รวมทั้งการพัฒนาประเทศไทยไปสู่การเป็นศูนย์กลางการกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจในภูมิภาคได้

๒) **ความตกลงด้านการค้าเสรีและความร่วมมือทางเศรษฐกิจของไทยกับประเทศต่างๆ** ทั้งในระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาคและในระดับโลกภายใต้แนวคิดการเปิดเสรีในช่วงที่ผ่านมา ทำให้ภาคการผลิตมีความเข้มแข็งและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปิดเสรีทางการค้าและความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนาคต

๓) **ภาพลักษณ์ของประเทศไทยในการเป็นประเทศเหมาะสมสำหรับการลงทุนและเป็นประเทศน่าท่องเที่ยว**และภาพลักษณ์ของสินค้าและบริการไทยที่เป็นยอมรับในตลาดภูมิภาคและตลาดโลก

๔) **การขยายตัวอย่างร้อนแรงของเศรษฐกิจจีนและการลงทุนที่สูงเกินไปในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งทำให้ค่าแรงเพิ่มขึ้นเร็วกว่าระดับการพัฒนาประเทศ** จะเป็นปัจจัยเร่งให้การลงทุนและการขยายตัวทางเศรษฐกิจใน CLMV เป็นไปอย่างรวดเร็วมากขึ้น รวมทั้งทำให้ขีดความสามารถในการแข่งขันของห่วงโซ่การผลิตของเอเชียที่มีจีนเป็นศูนย์กลางลดลง ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ไทยเป็นศูนย์กลางทางด้านการผลิตและบริการในอนุภูมิภาคและในภูมิภาคมากขึ้น

๕) **การเร่งขึ้นของการเปิดเสรีทางการค้าและความร่วมมือทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียน** ทั้งในส่วนที่เกิดขึ้นจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากแนวโน้มการปรับตัวดีขึ้นของสภาพแวดล้อมทางการเมืองและทิศทางการกำหนดนโยบายในประเทศ CLMV

๖) **การเร่งตัวขึ้นของการเปิดเสรีทางการค้าและความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับโลก** ในลักษณะกลุ่มการค้า โดยเฉพาะกลุ่มที่มีจีนเป็นแกนนำและกลุ่มที่มีสหรัฐฯ เป็นแกนนำซึ่งมีแนวโน้มที่จะเป็นไปอย่างรวดเร็ว

๓.๒ ด้านสังคม

๓.๒.๑ **ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ทำให้ภาระการคลังเพิ่มขึ้น อัตราการพึ่งพาของประชากรวัยแรงงานต้องแบกรับดูแลผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น มีแนวโน้มพึ่งพาแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน และสามารถขยายตลาดสินค้าผู้สูงอายุในประเทศ**

การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรจะทำให้ขนาดของกำลังแรงงานเริ่มลดลงเฉลี่ยร้อยละ ๐.๔ และร้อยละ ๐.๘ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๙) ตามลำดับ จะเป็นปัจจัยถ่วงให้ศักยภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจลดลงประมาณร้อยละ ๐.๑๕ และร้อยละ ๐.๒๕ ตามลำดับ หากประสิทธิภาพการผลิตของกำลังแรงงานไม่สามารถเพิ่มขึ้นอย่างเพียงพอ รวมทั้งการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะทำให้ภาระทางการคลังเพิ่มขึ้น ในขณะที่ขีดความสามารถในการจัดเก็บรายได้ของภาครัฐลดลง ยิ่งไปกว่านั้นจะส่งผลให้อัตราการพึ่งพิงของประชากรวัยแรงงานต้องแบกรับการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น คาดการณ์ว่าในปี ๒๕๘๓ จะเหลือประชากรวัยแรงงานเพียง ๑.๗ คน แบกรับผู้สูงอายุ ๑ คน โดยปี ๒๕๕๗ เป็นปีที่ประชากรวัยแรงงานมีจำนวนสูงสุดที่ ๔๒.๙ ล้านคน และหลังจากนั้นเริ่มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี ๒๕๘๓ คาดการณ์ว่าจะมีประชากรวัยแรงงานเพียง ๓๕.๒ ล้านคน ทำให้มีแนวโน้มขาดแคลนแรงงานในประเทศไทยสูงขึ้น ต้องพึ่งการนำเข้าแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนี้จำนวนประชากรที่ขยายตัวช้าลงในอัตราร้อยละ ๐.๒๓ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ และชะลอตัวลงเป็นร้อยละ ๐.๐๘ ในช่วงแผนฯ ฉบับที่ ๑๓ ทำให้อุปสงค์ในประเทศขยายตัวช้าลง แต่มีโอกาสอย่างมากสำหรับการพัฒนาสินค้าและบริการสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ

๓.๒.๒ **คุณภาพของคนไทยมีแนวโน้มดีขึ้น โดยมีปีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น มีสุขภาวะดีขึ้น และได้รับหลักประกันสุขภาพอย่างทั่วถึง**

ระดับการพัฒนาคนของประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ โดยดัชนีวัดผลการพัฒนาคน (Human Development Index: HDI) แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาคนระดับกลาง และมีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันอยู่ในอันดับที่ ๙๓ จาก ๑๗๗ ประเทศ สูงกว่า จีนและเวียดนาม แต่ต่ำกว่าหลายประเทศในภูมิภาคเอเชีย อาทิ เกาหลี มาเลเซีย และสิงคโปร์ โดยมีสาระที่สำคัญดังนี้

๑) **คนไทยมีโอกาสได้รับการศึกษาเพิ่มสูงขึ้น แต่ยังมีปัญหาคุณภาพการศึกษา ขณะที่ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสื่อสารและการขับเคลื่อนประเทศสู่เศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล** โดยคนไทยมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก ๖.๓ ปี ในปี ๒๕๔๓ เป็น ๙.๓ ปี ในปี ๒๕๕๘ แต่ยังไม่ถึงระดับการศึกษาภาคบังคับ และต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านในเอเชีย อาทิ ญี่ปุ่น เกาหลี และสิงคโปร์ ขณะเดียวกันการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มมากขึ้น โดยอัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรเพิ่มขึ้นทุกระดับ อาทิ อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๗๑.๒ ในปี ๒๕๔๘ เป็นร้อยละ ๘๖.๖๘ ในปี ๒๕๕๘ แต่ในการประเมินเชิงคุณภาพการศึกษาที่สามารถตอบสนองต่อการแข่งขันของประเทศไทยยังล้าหลังกว่าประเทศมาเลเซียและอินเดีย เพราะหลักสูตรและระบบการเรียนการสอนยังเน้นการท่องจำ และปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพยังกระจายไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล จำเป็นต้องเร่งปรับปรุงโดยเร่งด่วน นอกจากนี้ การใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทยเพิ่มขึ้นสูงเป็น ๒๖ ล้านคน แต่เป็นการใช้การอ่านหาความรู้เพียงร้อยละ ๓๑.๗ ประกอบกับอัตราการอ่านหนังสือของคนไทยยังต่ำ นอกจากนี้ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านการสื่อสารอย่างรวดเร็วจะนำสังคมไทยไปสู่สังคมดิจิทัลมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ต้องอยู่บนฐานนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งเอื้อต่อคนทุกกลุ่มให้เข้าถึงสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย สะดวก และไม่จำกัดเวลาและสถานที่

๒) **คนไทยมีสุขภาวะดีขึ้น แต่การเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่เกิดจากพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพและปัจจัยสภาพแวดล้อมมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง** คนไทยมีหลักประกันสุขภาพกว่าร้อยละ ๙๙.๙ สะท้อนถึงโอกาสในการเข้าถึงบริการสุขภาพทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ส่งผลให้คนไทยมีอายุยืนยาวขึ้น แต่สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพและปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เป็นสาเหตุของโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเพิ่มขึ้น ได้แก่ ความดันโลหิตสูง หัวใจ หลอดเลือดสมอง เบาหวาน และมะเร็ง โดยแนวโน้มของปัจจัยเสี่ยงทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพที่สำคัญ อาทิ การพัฒนาสู่ความเป็นเมืองอย่างรวดเร็วที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนจากการมีกิจกรรมทางกายลดลงและเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยมากขึ้น การผลิตอาหารจากพืชที่ดัดแปลงพันธุกรรม (GMO) ที่ยังไม่สามารถพิสูจน์ชัดถึงความปลอดภัยในการบริโภค รวมทั้ง มลพิษและสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักประเภทต่างๆ

๓.๒.๓ **ผลิตภาพการผลิตแรงงานไทยยังต่ำ ขณะที่ความต้องการกำลังคนที่มีทักษะและองค์ความรู้สูงทั้งปริมาณและคุณภาพเพิ่มมากขึ้น และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากการเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรม ๔.๐ แต่ไทยสามารถดึงดูดแรงงานทักษะสูงจากต่างประเทศ แต่ยังต้องป้องกันการเคลื่อนย้ายของแรงงานทักษะสูงไปสู่ประเทศที่มีค่าแรงสูงกว่า**

การผลิตและพัฒนากำลังคนที่ผ่านมายังไม่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศและของตลาดแรงงาน กล่าวคือ แรงงานยังขาดทักษะ ความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผลิตภาพการผลิตของปัจจัยการผลิต (TFP) ยังไม่เพียงพอต่อการหลุดพ้นจากการเป็นประเทศรายได้ปานกลาง โดยในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา (ปี ๒๕๔๘ – ๒๕๕๗) ผลิตภาพแรงงานเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒.๔ ต่อปี ต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ มาเลเซีย ๑ เท่าตัว และสิงคโปร์ ๕ เท่าตัว และกำลังแรงงานกว่าร้อยละ ๖๕.๑ มีการศึกษาระดับมัธยมต้นและต่ำกว่า ซึ่งจะเป็นข้อจำกัดในการยกระดับรายได้และผลิตภาพแรงงานโดยมีสาเหตุมาจากความไม่สอดคล้องระหว่างผู้ผลิตแรงงานในภาคการศึกษากับความต้องการแรงงานในภาคการผลิตและบริการ และทักษะแรงงานฝีมือยังต่ำกว่าความคาดหวังของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะด้านภาษาต่างประเทศ และการใช้คอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ โอกาสการเข้าถึงการทำงานของผู้สูงอายุที่ยังมีศักยภาพยังน้อย โดยเฉพาะผู้สูงอายุวัย ๖๐-๖๔ ปี อีกทั้ง ทิศทางอุตสาหกรรมของประเทศพัฒนาแล้วมุ่งไปสู่การเป็นอุตสาหกรรม ๔.๐ ที่เป็นยุคของการนำเทคโนโลยีดิจิทัล/อินเทอร์เน็ตใช้ในกระบวนการผลิต ซึ่งจำเป็นต้องใช้แรงงานที่มีผลิตภาพสูง ขณะที่การพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทยอยู่ระหว่างยุคอุตสาหกรรม ๒.๐ ที่ใช้พลังงานไฟฟ้าและสายพานร่วมกับแรงงานมนุษย์ในกระบวนการผลิตกับอุตสาหกรรม ๓.๐ ที่เป็นยุคของการใช้เครื่องจักรอัตโนมัติหรือหุ่นยนต์ในกระบวนการผลิต จึงเป็นความท้าทายของประเทศไทยในระยะต่อไปที่จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมทักษะของแรงงานเพื่อรองรับทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมดังกล่าว

๓.๒.๔ **ความยากจนมีแนวโน้มลดลง แต่ความเหลื่อมล้ำยังเป็นปัญหาสำคัญที่นำไปสู่ความขัดแย้งในสังคม โดยที่บริบทการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรและโครงสร้างเศรษฐกิจอาจส่งผลให้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทวีความรุนแรงขึ้น ขณะที่แนวโน้มของความหลื่อมล้ำระหว่างแรงงานที่มีทักษะสูงและทักษะต่ำจะยิ่งขยายตัวเพิ่มขึ้นจากความแตกต่างกันทางด้านรายได้**

ความเข้มแข็งของปัจจัยพื้นฐานของเศรษฐกิจไทยทำให้มีโอกาสที่ยกระดับฐานะของประเทศให้สูงขึ้น รายได้ของแรงงานไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และสามารถในการลดจำนวนประชากรยากจน สัดส่วนคนจนเหลือร้อยละ ๑๐.๕ ในปี ๒๕๕๗ แต่ยังไม่สามารถดำเนินการให้ความเหลื่อมล้ำของรายได้ลดลงได้ ทั้งนี้ สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยที่เกิดขึ้นมีสาเหตุสำคัญจากโครงสร้างเศรษฐกิจที่ไม่สมดุล รวมทั้งโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา การสาธารณสุข กระบวนการยุติธรรม บริการของภาครัฐต่างๆ และการกระจายประโยชน์ของการพัฒนายังไม่ทั่วถึง โดยที่ผ่านมาผลประโยชน์จากการพัฒนาส่วนใหญ่ตกอยู่ในกลุ่มประชากรผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง กลุ่มประชากรที่มีรายได้น้อยจนถึงรายได้ปานกลางมีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยของประเทศ ทำให้สัดส่วนรายได้ระหว่างกลุ่มคนรวยร้อยละ ๑๐ ของประชากรกับกลุ่มคนจนร้อยละ ๑๐ ของประชากร มีความแตกต่างกันถึง ๓๔.๙ เท่า ในปี ๒๕๕๖ นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำยังส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ อาทิ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชั่น คนยากจนขาดโอกาสการเข้าถึงบริการการศึกษาและสาธารณสุขที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม การแย่งชิงทรัพยากร การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด อย่างไรก็ตาม จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรและโครงสร้างเศรษฐกิจอาจส่งผลกระทบต่อปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ กล่าวคือ โครงสร้างประชากรที่เป็นสังคมสูงวัยที่ขาดการเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยเกษียณจะส่งผลให้มีผู้สูงอายุยากจนเพิ่มขึ้น อีกทั้งวัยแรงงานต้องแบกรับภาระการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะครัวเรือนที่ต้องดูแลทั้งผู้สูงอายุและเด็ก อาจนำมาซึ่งความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น ขณะที่โครงสร้างเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการสมัยใหม่ โดยที่แรงงานส่วนใหญ่ยังมีทักษะต่ำและไม่สามารถเคลื่อนย้ายไปสู่ภาคดังกล่าวได้จะทำให้เพิ่มความเหลื่อมล้ำมากขึ้น และถ้าแนวโน้มของอุตสาหกรรมในอนาคตที่มุ่งไปสู่อุตสาหกรรม ๔.๐ ยิ่งทำให้แนวโน้มความเหลื่อมล้ำระหว่างแรงงานที่มีทักษะสูงและทักษะต่ำเพิ่มขึ้น เนื่องจากแรงงานที่มีทักษะสูงจะมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่แรงงานที่มีทักษะต่ำจะตกงานจากการที่หุ่นยนต์จะเข้ามาทำงานแทน

๓.๒.๕ **สังคมไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตจากการที่มีค่านิยมเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสวัฒนธรรมต่างชาติที่หลากหลาย เนื่องจากขาดทักษะการคิด วิเคราะห์ ไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดี เพื่อปรับเปลี่ยนค่านิยมและพฤติกรรมให้สามารถปรับตัวเข้ากับกระแสใหม่ของโลกได้**

การเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมจากต่างประเทศเข้ามาสู่ประเทศไทยผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศจะมากขึ้น ทำให้คนไทยถูกกลืนโดยวิถีชีวิตแบบใหม่ หากคนไทยยังขาดทักษะในการคิดการวิเคราะห์ และไม่สามารถคัดกรอง และเลือกรับวัฒนธรรมที่ดี แล้วปล่อยให้ค่านิยมทางจริยธรรมถูกผสมผสานกับแนวคิดกระแสวัฒนธรรมโลกที่มุ่งในด้านวัตถุมากกว่าคุณค่าทางจิตใจ อาจส่งผลกระทบให้เกิดพฤติกรรมเชิงลบ อาทิ ขาดจิตสำนึกพลเมืองและปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมลดลง ขาดคุณธรรมและจริยธรรม ขาดความเอื้ออาทร ขาดระเบียบวินัย โดยเฉพาะพฤติกรรมที่แสดงถึงการขาดจิตสาธารณะ จนอาจนำไปสู่ปัญหาทางสังคมต่างๆ ตามมา อาทิ ปัญหายาเสพติดและอาชญากรรมอื่นๆ แต่หากคนไทยสามารถผสมผสานค่านิยมทางวัฒนธรรมกับแนวคิดกระแสวัฒนธรรมโลกอื่นๆ ที่หลากหลายภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมโดยสามารถคัดกรองและนำมาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้จนสามารถสร้างให้เป็นค่านิยมใหม่ที่ทำให้คนไทยสามารถปรับตัวให้เข้ากับกระแสวัฒนธรรมใหม่ๆ ของโลกอย่างรู้เท่าทัน อาทิ การสร้างสังคมผู้ประกอบการที่ต้องอาศัยวัฒนธรรมต่างชาติผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิม การพัฒนาสินค้าและบริการสร้างสรรค์ที่มีหลากหลายรูปแบบ

๓.๓ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปัจจุบันสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำลังเป็นปัญหาและเป็นจุดอ่อนของการรักษาฐานการผลิตและให้บริการ รวมทั้งการดำรงชีพที่ยั่งยืนทั้งในเขตเมืองและชนบท ดังนี้

๓.๓.๑ **ภาวะโลกร้อนเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ก่อให้เกิดวิกฤตน้ำ และการเกิดภัยพิบัติที่รุนแรงมากขึ้น ทำให้ประเทศไทยต้องพัฒนายกระดับการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพเพื่อรับมือกับวิกฤติที่เกิดขึ้น** โดยภาวะโลกร้อนและวิกฤติเรื่องน้ำจะทำให้สังคมตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น กระแสสังคมได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ โดยเฉพาะการปกป้องพื้นที่ป่าไม้ที่จะช่วยลดความรุนแรงของสภาพภูมิอากาศ ภัยพิบัติ และวิกฤติน้ำ นอกจากนั้น ประเทศไทยจะต้องร่วมมือกับประชาคมโลกเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ภาคการผลิตและบริการจำเป็นต้องปฏิบัติตามพันธกรณีต่างๆ เนื่องจากมาตรการกีดกันทางการค้าด้านสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ภาครัฐต้องเร่งดำเนินการให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ประเทศไทยได้ให้พันธสัญญาไว้

๓.๓.๒ **การใช้ทุนทรัพยากรเกินกว่าศักยภาพในการฟื้นตัวของระบบนิเวศ ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน ทำให้เกิดกระแสการอนุรักษ์ในสังคม ความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรจะมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น รัฐจะต้องมีกลไกจัดการความขัดแย้ง สร้างธรรมาภิบาลและความเป็นธรรมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ** ที่ผ่านมา ระบบนิเวศที่ชุมชนต้องพึ่งพาในการดำรงชีวิตนั้น มีการใช้อย่างไม่ยั่งยืน พื้นที่ป่าไม้ของมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจาก ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๖ ลดลง เฉลี่ยปีละประมาณ ๑ ล้านไร่ ทำให้ไม่สามารถรักษาสมดุลของระบบนิเวศได้ อีกทั้งทรัพยากรทางทะเลถูกทำลายเพราะการทำการประมงที่ผิดกฎหมาย และทรัพยากรชายฝั่งทะเลถูกทำลายจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นๆ นอกจากนี้ประชากรที่ยากจน ไร้ที่ดินทำกิน ผู้มีอิทธิพล นายทุน เข้าบุกรุกทำกินในที่ดินของรัฐ อาทิ พื้นที่ต้นน้ำลำธาร และการกว้านซื้อที่ดินของชาวต่างชาติ รวมทั้งเกิดโครงการพัฒนาของรัฐและเอกชนจำนวนมากจนส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต สุขภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่ความไม่เสมอภาคในสิทธิและอำนาจในการจัดการทรัพยากร ทำให้ปัญหาความขัดแย้งจากการใช้ประโยชน์มีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งรัฐจำเป็นต้อง

พัฒนากลไกความร่วมมือและการจัดการความขัดแย้งบนหลักธรรมาภิบาลและความเสมอภาคเท่าเทียม และมีการแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นธรรม

๓.๓.๓ **การบริหารจัดการน้ำทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพยังขาดประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำ ระบบนิเวศลุ่มน้ำเสื่อมโทรม และภาวะการขาดแคลนน้ำในอนาคตจะเพิ่มมากขึ้น จากการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จำเป็นต้องพัฒนากลไกการบริหารจัดการ และให้มีการจัดการทั้งด้านอุปสงค์และอุปทานเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต** โดยประเทศไทยยังคงมีปัญหาขาดแคลนน้ำ ปัจจุบันมีความต้องการใช้น้ำประมาณ ๑.๕ แสนล้านลูกบาศก์เมตร ในขณะที่ปริมาณน้ำตามธรรมชาติมีปริมาณรวม ๒.๙ แสนล้านลูกบาศก์เมตร แต่แหล่งเก็บกักน้ำในประเทศสามารถกักเก็บน้ำได้เพียงร้อยละ ๒๘ ของปริมาณน้ำท่าธรรมชาติเท่านั้น และความต้องการใช้น้ำจะเพิ่มขึ้นในอนาคต ดังนั้น รัฐจำเป็นต้องพัฒนากลไกในการบูรณาการระหว่างหน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขและบรรเทาปัญหาอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การพัฒนาและวางแผนจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ ทั้งระดับนโยบาย แผนงานโครงการขนาดใหญ่ ทั้งในรายสาขา หรือในเชิงพื้นที่ ต้องพัฒนากระบวนการเชิงระบบที่เน้นการมีส่วนร่วมและการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจก่อนดำเนินการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืนต่อไป

๓.๓.๔ ปัญหามลพิษในสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบทั้งด้านคุณภาพชีวิต สุขภาพอนามัยของประชากร และมีต้นทุนทางเศรษฐกิจในการจัดการแก้ไข ซึ่งจะเป็นปัญหาหลักของเมืองที่มีความเจริญอย่างรวดเร็วในอนาคต จำเป็นต้องมีการวางแผนลงทุนโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมยังเน้นเรื่องการลดต้นทุนการผลิตเพื่อการส่งออก แต่ให้ความสำคัญกับเรื่องการจัดการมลพิษน้อย ภาคเกษตรซึ่งอาศัยทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ และกิจกรรมในภาคเกษตรนั้นส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม อาทิ การใช้สารเคมีอย่างไม่ถูกวิธี จำเป็นต้องมีการจัดการมลพิษที่ต้นทาง วางโครงสร้างพื้นฐานในการกำจัดขยะ น้ำเสีย และป้องกันมลพิษทางอากาศ อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองต่อการเติบโตเป็นเมืองสีเขียว หรือเมืองอุตสาหกรรมนิเวศ ในอนาคต

๓.๔ ด้านความมั่นคง

ภาวการณ์เชื่อมโยงกันของโลก รวมถึงเคลื่อนย้ายแลกเปลี่ยนข้ามพรมแดนทางภูมิศาสตร์อย่างเสรีและรวดเร็ว ภาวการณ์เชื่อมโยงกันของโลก รวมถึงเคลื่อนย้ายแลกเปลี่ยนข้ามพรมแดนทางภูมิศาสตร์อย่างเสรีและรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รวมทั้งกระแสการปฏิรูปเรื่องโลกาภิบาลและการจัดการระบบเศรษฐกิจโลก ซึ่งทำให้องค์กรระหว่างประเทศและประเทศมหาอำนาจเริ่มเข้ามามีบทบาทในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในภูมิภาคอาเซียนและไทยมากขึ้น ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการเกิดวิกฤตการณ์ความขัดแย้งระหว่างประเทศและการรวมกลุ่มของนานาประเทศ เพื่อขยายฐานอำนาจในการสร้างผลประโยชน์ในภูมิภาคโดยส่งผลกระทบในหลายมิติ จนเกิดเป็นกระแสที่ผลักดันให้ประเทศไทยต้องปรับเปลี่ยนกลไกในการบริหารประเทศและการกำหนดท่าทีให้ระดับความสัมพันธ์กับประเทศ/กลุ่มประเทศต่างๆ เป็นไปอย่างเหมาะสมเพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและผลประโยชน์ของชาติอย่างสมดุล ขณะเดียวกันความขัดแย้งด้านลัทธิอุดมการณ์และความเหลื่อมล้ำในสังคมในด้านต่างๆ ยังมีปัญหาอยู่หลายพื้นที่ มีแนวโน้มจะถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการสร้างสถานการณ์เพื่อนำไปสู่การใช้ความรุนแรง ซึ่งเป็นภัยคุกคามความมั่นคงของประเทศ สำหรับปัญหาความมั่นคงภายในนอกจากความขัดแย้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมที่มีแนวโน้มมากขึ้นแล้ว ยังมีภัยคุมคามรูปแบบใหม่ที่มีขอบเขตกว้างขวางและซับซ้อนมากขึ้น อาทิ การอ้างสิทธิ์บนพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาความขัดแย้งแย่งชิงทรัพยากรและพลังงาน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ที่มีผลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนและนักท่องเที่ยว ตลอดจนอาจเป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยจะต้องวางแผนเพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับภัยเหล่านั้นอย่างเร่งด่วน มีสถานะพอสรุปได้ดังนี้

๓.๔.๑ **ประเทศไทยมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหลักที่ยึดโยงคนในชาติให้เกาะเกี่ยวกันอย่างแน่นแฟ้น แต่ยังถูกล่วงละเมิดด้วยการให้ข้อมูลที่บิดเบือนผ่านเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยยังมีความพยายามนำสถาบันหลักมาเชื่อมโยงกับความขัดแย้งทางการเมืองและความเห็นต่างทางความคิดเพื่อให้เกิดความขัดแย้ง นำไปสู่ความแตกแยกในสังคม** จึงต้องสร้างความเข้าใจของประชาชนต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ควบคู่ไปกับการพัฒนา อาทิ การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นหลักในการพัฒนาประเทศของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคการศึกษา ทั้งการนำมาใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงาน เพื่อให้ประเทศมีภูมิคุ้มกันมากพอที่จะทำให้วิกฤตการณ์ต่างๆ สามารถบรรเทาหรือได้รับการแก้ไขได้ทันท่วงที

๓.๔.๒ **ไทยมีความเสี่ยงต่อการก่อการร้าย** โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหตุการณ์ที่ราชประสงค์เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๕๘ และแนวโน้มความเสี่ยงจากภัยคุกคามจากลัทธิการก่อการร้ายและกลุ่มเปลี่ยนแนวคิดไปสู่แนวคิดสุดโต่งสูงขึ้น เพราะการพัฒนาประเทศเน้นการเปิดเสรี แต่ยังขาดการเชื่อมโยงข้อมูลที่เป็นระบบกับหน่วยงานด้านความมั่นคงต่างประเทศ ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารแบบไร้พรมแดนที่สะดวกรวดเร็วเอื้อต่อการติดต่อประสานงาน ทำให้ในระยะ ๕ ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มีแนวโน้มที่กลุ่มก่อการร้ายอาจแทรกซึมเข้าสู่ประเทศไทยเพื่อใช้เป็นฐานในการก่อการร้ายทั้งภายในประเทศและประเทศอื่นๆ ประเทศไทยจึงต้องเร่งสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสกัดกั้นและลดขีดความสามารถในการปฏิบัติการของกลุ่มก่อการร้าย

๓.๔.๓ **ประเทศไทยมีความเสี่ยงสูงในด้านไซเบอร์ โดยเครื่องคอมพิวเตอร์ประมาณ ๑ ใน ๕ เครื่องในประเทศถูกโจมตีของโปรแกรมที่ไม่พึงประสงค์ และในอนาคตแนวโน้มความเสี่ยงอาจจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ** ตามนโยบายของรัฐบาลที่จะส่งเสริมให้ประเทศเป็นเศรษฐกิจดิจิทัล และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่จะทำให้กิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันเกิดการเชื่อมต่อในระบบอินเทอร์เน็ตซึ่งมีช่องว่างในการรักษาความปลอดภัยข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่มีแนวโน้มจะขยายตัวไปสู่การโจมตีระบบขององค์กรขนาดใหญ่ทั้งสถาบันการเงินและธุรกิจภาคเอกชนไปจนถึงระบบการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานสำคัญของรัฐที่สามารถส่งผลกระทบได้รุนแรงและกว้างขวาง ดังนั้นภาครัฐต้องเร่งพัฒนาขีดความสามารถโดยร่วมมือกับภาคเอกชนที่พร้อมและมีศักยภาพสูง เพื่อรับมือกับปัญหาที่จะเกิดเพิ่มขึ้นในอนาคต

๓.๔.๔ **ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่หลากหลายรูปแบบและมีวิธีการที่ซับซ้อนมากขึ้น** ซึ่งเป็นทั้งประเทศต้นทาง ปลายทาง และทางผ่านของขบวนการค้ามนุษย์ ตลอดจนปัญหาการฟอกเงิน ซึ่งในอนาคตมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นตามความเข้มข้นของการรวมกลุ่มจากกลุ่มอาชญากรรมข้ามชาติจากหลายประเทศที่จะใช้ประเทศไทยเป็นฐานในการกระทำความผิด โดยอาศัยศักยภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยที่เป็นศูนย์กลางของภูมิภาคมีช่องทางเข้าออกประเทศหลายช่องทาง มีความก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนั้นประเทศไทยต้องร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างใกล้ชิด อาทิ ความร่วมมือในกรอบอาเซียนด้านความมั่นคงและการเมือง โดยเฉพาะเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงจากการต่อต้านภัยคุกคามที่มาจากภายนอก รวมทั้งช่วยปรับภาพลักษณ์ไทยในสายตาโลกและเพิ่มความมั่นใจของนักลงทุนที่จะมาลงทุนในประเทศ

๓.๕ ด้านการบริหารจัดการในภาครัฐและธรรมาภิบาล

๓.๕.๑ **การให้บริการประชาชนจะต้องปรับปรุงให้ได้มาตรฐานสากลเมื่อเทียบกับต่างประเทศ** ผลการจัดอันดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ของธนาคารโลกพบว่าประเทศไทยอยู่ใน

อันดับที่ ๔๙ ของโลก รองจากประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย เนื่องจากมีระเบียบและขั้นตอนมาก ล่าช้า ค่าใช้จ่ายสูง และขาดความคล่องตัว ซึ่งต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตและการดำเนินธุรกิจผ่านเทคโนโลยีและเครื่องมือสื่อสารที่เน้นความรวดเร็วและประสิทธิภาพมากขึ้น

๓.๕.๒ **การสรรหาและพัฒนาข้าราชการที่มีคุณภาพทดแทนข้าราชการที่เกษียณอายุ** เนื่องจากรูปแบบการทำงานมีความหลากหลายมากขึ้น อาทิ การประกอบอาชีพที่ไม่ประจำ (Freelance) และการประกอบอาชีพไม่ประจำแบบหลายงาน (Gig Economy) ทำให้คนรุ่นใหม่ที่มีความสามารถไม่นิยมเข้ารับราชการ เนื่องจากระบบบริหารจัดการราชการไม่สอดคล้องกับวิถีการทำงานของคนรุ่นใหม่ ทำให้ต้องปรับปรุงระบบการสรรหา การพัฒนา และการบริหารราชการให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

๓.๕.๓ **การพัฒนาศักยภาพบุคลากรภาครัฐให้สามารถปรับตัวให้ทันกับยุคสังคมดิจิทัล** ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสื่อสารได้อำนวยความสะดวกให้คนในสังคมสามารถรับรู้ข่าวสารได้รวดเร็วและหลากหลายมากขึ้น ประชาชนจึงคาดหวังที่จะได้รับการบริการจากภาครัฐผ่านช่องทางที่มีความหลากหลายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น อาทิ บริการที่สำนักงาน บริการ ณ จุดเดียว และบริการออนไลน์ต่างๆ

๓.๕.๔ **การทุจริตและประพฤติมิชอบได้ขยายไปในวงกว้างทั้งในภาครัฐและเอกชน** ผลการประเมินภาพลักษณ์ด้านการทุจริตและประพฤติมิชอบของประเทศ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ พบว่าประเทศไทยมีอันดับที่ ๗๖ จากการจัดอันดับทั้งหมด ๑๖๘ ประเทศทั่วโลก ต่ำกว่าประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย ในขณะเดียวกันการทุจริตในภาคเอกชนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยที่บั่นทอนการพัฒนาประเทศอย่างรุนแรง จำเป็นต้องอาศัยพลังจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ประชาชน ประชาสังคม และภาคธุรกิจในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว

๓.๕.๕ **กระบวนการยุติธรรมยังขาดประสิทธิภาพ และกฎหมายล้าสมัยไม่สอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศ** เนื่องจากกระบวนการยุติธรรม ทั้งในการสอบสวน สืบสวน สั่งฟ้อง และพิจารณาคดี มีความล่าช้าและขาดการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้กระบวนการยุติธรรมขาดความเสมอภาค และไม่เป็นธรรม ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม ในขณะเดียวกัน กฎหมายที่มีอยู่ล้าสมัย และไม่สอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศ นอกจากนี้กระบวนการออกกฎหมายยังขาดเครื่องมือในการกลั่นกรองที่ได้มาตรฐาน ทำให้กฎหมายที่บังคับใช้ไม่สามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ นอกจากจะต้องดำเนินการพัฒนาในด้านสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความมั่นคง และการบริหารจัดการภาครัฐแล้ว การพัฒนาแต่ละด้านจะต้องเชื่อมโยงในมิติของพื้นที่ โดยคำนึงถึงข้อจำกัดและศักยภาพของพื้นที่ เพื่อให้แต่ละพื้นที่มีบทบาทการพัฒนาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับภูมิสังคม ตลอดจนการเชื่อมโยงการพัฒนาด้านต่างๆ กับต่างประเทศอย่างบูรณาการ โดยการดำเนินการตามกรอบความร่วมมือต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมาย สามารถใช้ประโยชน์จากความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อการพัฒนาประเทศต่อไป พร้อมทั้งมีภูมิคุ้มกันและสามารถรองรับความผันผวนและความเสี่ยงจากตลาดเงิน ตลาดทุน และเศรษฐกิจโลกที่อยู่ในเกณฑ์สูงตลอดช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ ๓ วัตถุประสงค์และเป้าหมายในภาพรวม

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ เป็นแผนพัฒนาประเทศในระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ซึ่งเป็นการแปลงยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ทิศทางการพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ จึงมุ่งบรรลุวิสัยทัศน์ของกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปีเพื่อเตรียมความพร้อมและวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการประเมินสถานะของประเทศในด้านต่างๆ ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ จึงกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายรวมของการพัฒนาได้ ดังนี้

๑. วัตถุประสงค์

๑.๑ เพื่อให้คนไทยทุกช่วงวัยมีทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต มีสุขภาวะที่ดี มีครอบครัวที่อบอุ่น มีคุณธรรมและค่านิยมที่ดี มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ได้รับการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคม ตลอดจนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคมสูงวัย

๑.๒ เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจมีโครงสร้างที่เข้มแข็ง มีเสถียรภาพ แข่งขันได้ ยั่งยืน มีความมั่นคงทางพลังงาน มีการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค มีโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพและครอบคลุม มีระบบโลจิสติกส์ที่ได้มาตรฐานสากล รวมทั้งมีการสร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับความเจริญในภาคส่วนต่างๆ ด้วยการใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม

๑.๓ เพื่อรักษาทุนธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมสู่ความสมดุลของระบบนิเวศและสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๑.๔ เพื่อสร้างความมั่นคงภายในประเทศ ป้องกันและลดผลกระทบจากภัยคุกคามข้ามชาติ รวมทั้งให้ประเทศไทยมีส่วนสำคัญของความร่วมมือในการพัฒนาภายใต้กรอบต่างๆ ในระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค และโลก

๑.๕ เพื่อให้มีการทำงานเชิงบูรณาการในลักษณะเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานที่ยึดหน้าที่และพื้นที่ รวมทั้งมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมากขึ้น ทำให้ภาครัฐมีประสิทธิภาพสูงขึ้น สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างมีคุณภาพ ทั่วถึง ตรวจสอบได้ และปราศจากคอรัปชั่น

๒. เป้าหมายรวม

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว ได้กำหนดเป้าหมายร่วมการพัฒนา ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ประกอบด้วย

๒.๑ คนไทยมีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ ทำประโยชน์ต่อส่วนร่วม เป็นนวัตกรสร้างสรรค์ทางสังคม มีความสุขทั้งมิติทางกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่พอเพียง มีความเป็นไทย และมีความสามารถเชิงการแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี

๒.๒ ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้และความยากจนลดลง เศรษฐกิจฐานรากมีความเข้มแข็ง ประชาชนทุกคนมีโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร การประกอบอาชีพ และบริการทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

๒.๓ ระบบเศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและแข่งขันได้ โครงสร้างเศรษฐกิจปรับสู่เศรษฐกิจฐานบริการและดิจิทัล เน้นอุปสงค์นำการผลิต มีผู้ประกอบการรุ่นใหม่ และมีผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กที่เข้มแข็งสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างสรรค์คุณค่าสินค้าและบริการ รวมทั้งมีระบบการผลิตและให้บริการจากฐานรายได้เดิมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น และมีการลงทุนในการผลิตและบริการฐานความรู้ชั้นสูงใหม่ๆ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและชุมชน รวมทั้งกระจายฐานการผลิตและการให้บริการสู่ภูมิภาคเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยเศรษฐกิจไทยมีเสถียรภาพและมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๕ ต่อปี และมีปัจจัยสนับสนุน อาทิ ระบบโลจิสติกส์ พลังงาน และการลงทุนวิจัยและพัฒนา ที่เอื้อต่อการขยายตัวของภาคการผลิตและบริการ

๒.๔ ทุนทางธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมสามารถสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงอาหาร พลังงาน และน้ำ โดยเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศเพื่อรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคพลังงานและขนส่งไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗ ภายในปี ๒๕๖๓ เทียบกับการปล่อยในกรณีปกติ มีปริมาณหรือสัดส่วนของขยะมูลฝอยที่ได้รับการจัดการอย่างถูกหลักสุขาภิบาลเพิ่มขึ้น และรักษาคุณภาพน้ำและคุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤตอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

๒.๕ มีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย สังคมปลอดภัย สามัคคี สร้างภาพลักษณ์ดี และเพิ่มความเชื่อมั่นของนานาชาติต่อประเทศไทย ความขัดแย้งทางอุดมการณ์และความคิดในสังคมลดลง ปัญหาอาชญากรรมลดลง ปริมาณความสูญเสียจากภัยโจรสลัดและการลักลอบขนส่งสินค้าและค้ามนุษย์ลดลง มีความพร้อมที่ปกป้องประชาชนจากการก่อการร้ายและภัยพิบัติทางธรรมชาติ ประเทศไทยมีส่วนร่วมในการกำหนดบรรทัดฐานระหว่างประเทศ เกิดความเชื่อมโยงการขนส่ง โลจิสติกส์ ห่วงโซ่มูลค่า เป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่สำคัญในอนุภูมิภาค ภูมิภาค และโลก และอัตราการเติบโตของมูลค่าการลงทุนและการส่งออกของไทยในอนุภูมิภาค ภูมิภาค และอาเซียนสูงขึ้น

๒.๖ มีระบบบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย โปร่งใส ตรวจสอบได้ กระจายอำนาจและมีส่วนร่วมจากประชาชน ต้องลดบทบาทภาครัฐการในการให้บริการที่ภาคเอกชนดำเนินการแทนได้ดีกว่า ลดปัญหาคอร์รัปชั่น และการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระขึ้น โดยอันดับประสิทธิภาพภาครัฐจัดทำโดยสถาบันการจัดการนานาชาติและความยากง่ายในการประกอบธุรกิจในประเทศดีขึ้น การใช้จ่ายภาครัฐต้องมีประสิทธิภาพสูง และดัชนีภาพลักษณ์คอรัปชันดีขึ้น รวมถึงมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและปรับตัวได้ทันกับยุคดิจิทัลเพิ่มขึ้น

ส่วนที่ ๔ ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์

๑ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

๑.๑ โครงสร้างประชากรจะเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์โดยสัดส่วนของกำลังแรงงานในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ จะมีสัดส่วนประชากรเจเนอเรชั่นวายมากที่สุด จากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย ปี ๒๕๕๓–๒๕๘๓ ของ สศช. พบว่า อัตราการเจริญพันธุ์รวมของประชากรไทยต่ำกว่าระดับทดแทนอยู่ที่อัตรา ๑.๕๙ ในปี ๒๕๖๐ และคาดการณ์ว่าจะมีแนวโน้มลดลงตลอดช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒-๑๕ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) เหลือเพียง ๑.๓๕ ในปี ๒๕๗๙ หากไม่มีการดำเนินการใดๆ เพื่อเพิ่มอัตราการเกิดของประชากรไทย การลดลงของอัตราการเจริญพันธุ์รวม และอายุของประชากรไทยที่ยืนยาวขึ้นจะส่งผลให้โครงสร้างประชากรไทยเปลี่ยนแปลงเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ โดยที่จำนวนประชากรจะเพิ่มจาก ๖๕.๕ ล้านคนในปี ๒๕๖๐ เป็น ๖๖.๑ ล้านคนในปี ๒๕๖๔ และสัดส่วนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๗.๑ เป็น ๑๙.๘ ขณะที่สัดส่วนวัยเด็กและวัยแรงงานจะลดลงจากร้อยละ ๑๗.๕ และ ๖๕.๓ เหลือร้อยละ ๑๖.๖ และ ๖๔.๑ ตามลำดับในช่วงเวลาเดียวกัน สำหรับโครงสร้างประชากรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ – ๑๕ (พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๗๙) พบว่า ประชากรไทยจะเพิ่มสูงสุดเป็น ๖๖.๔ ล้านคนเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ในปี ๒๕๖๙ แล้วลดลงเหลือ ๖๕.๑ ล้านคนเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๕ ในปี ๒๕๗๙ โดยที่สัดส่วนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจากร้อยละ ๒๐.๖ ในปี ๒๕๖๕ เป็น ๓๐.๒ ในปี ๒๕๗๙ ขณะที่วัยเด็กจะลดลงจากร้อยละ ๑๖.๔ เหลือร้อยละ ๑๓.๖ เช่นเดียวกับวัยแรงงานที่จะลดลงจากร้อยละ ๖๓.๑ เหลือเพียง ๕๖.๓ ในช่วงเวลาเดียวกัน แสดงถึงความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานเชิงปริมาณในอนาคต

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาโครงสร้างประชากรจำแนกตามเพศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ พบว่า เพศหญิงจะมีสัดส่วนมากกว่าเพศชายทั้งในลักษณะจำนวนประชากรรวมและประชากรวัยแรงงาน แต่เมื่อพิจารณาจากอัตราการมีส่วนร่วมในกำลังแรงงาน ในปี ๒๕๕๗ พบว่า การมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานของเพศหญิงมีเพียงประมาณร้อยละ ๖๑.๙๗ ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของแรงงานโดยรวมที่ร้อยละ ๗๐.๓๔ และเพศชายที่ร้อยละ ๗๙.๒๘ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาพฤติกรรมของประชากรอันเกิดจากความแตกต่างของประชากรตามรุ่น พบว่า ยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป โดยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ กลุ่มเจนวายที่เกิดในช่วงปี ๒๕๒๓ – ๒๕๔๗ จะมีสัดส่วนมากที่สุดเฉลี่ยร้อยละ ๓๓.๗๔ ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มประชากรวัยแรงงานและวัยเจริญพันธุ์ แต่ประชากรกลุ่มนี้กลับมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่แตกต่างไปจากกลุ่มเจนเอ็กซ์ (เกิดช่วงปี ๒๕๐๘ – ๒๕๒๒) และกลุ่มเบบี้บูม (เกิดช่วงปี ๒๔๘๙ – ๒๕๐๗) เนื่องจากมีลักษณะความเป็นตัวของตัวเองสูง รักอิสระมีความเป็นปัจเจกสูง แสวงหาการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น แต่งงานช้า และไม่ให้ความสำคัญกับการมีครอบครัวมากนักเมื่อเทียบกับประชากรรุ่นก่อนๆ จึงอาจส่งผลต่อรูปแบบการประกอบอาชีพและอัตราการเจริญพันธุ์รวมของประเทศในอนาคต

๑.๒ ประชากรทุกช่วงวัยยังมีปัญหาเชิงคุณภาพ เมื่อพิจารณาถึงคุณภาพของประชากรในแต่ละช่วงวัย พบว่า

๑.๒.๑ **กลุ่มเด็กปฐมวัย** จากแนวโน้มครัวเรือนไทยที่มีขนาดโดยเฉลี่ยเล็กลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะครัวเรือนในเขตเมือง ขณะที่ครัวเรือนที่มีปู่ย่าตายายและหลานอาศัยอยู่ด้วยกัน หรือ “ครอบครัวแหว่งกลาง” มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อีกทั้งความเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ส่งผลให้ความสัมพันธ์ทางสังคมและ

ภายในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ทำให้บทบาทของครอบครัวในการดูแลสมาชิกลดน้อยลงและกระทบต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โดยที่ในปี ๒๕๕๗ พบว่า เด็กปฐมวัยกว่าร้อยละ ๒๗.๕ ยังมีพัฒนาการล่าช้ากว่าวัย โดยพัฒนาการที่มีความล่าช้ามากที่สุดคือ พัฒนาการทางด้านภาษา สาเหตุส่วนใหญ่มาจากครอบครัวไม่มีความรู้และเวลาในการเลี้ยงดู ทั้งนี้ ช่วงวัย ๐ – ๓ ปี สมองจะมีพัฒนาการสูงสุด และส่งผลต่อระดับสติปัญญา บุคลิกภาพ และความฉลาดทางอารมณ์ นอกจากนี้ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จะเสริมสร้างการพัฒนาของสมองได้ร้อยละ ๒๐ – ๓๐ แต่มีแม่ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว ๖ เดือน เพียงร้อยละ ๒๗.๖ ขณะที่เด็กในช่วงอายุ ๔ – ๕ ปี ที่ส่วนใหญ่จะอยู่ในสถานศึกษาเด็กปฐมวัยจะมีพัฒนาการที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับคุณภาพมาตรฐานของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งจะมีมาตรฐานที่หลากหลายทั้งของกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑.๒.๒ **กลุ่มเด็กวัยเรียน** ภาวะโภชนาการของแม่และเด็ก ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการดูแลของครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อสติปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของเด็กไทย แต่จากการสำรวจเด็กนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๑ ในปี ๒๕๕๗ ของกรมสุขภาพจิต พบว่าเด็กวัยเรียนยังคงมีปัญหาด้านสติปัญญา โดยมีคะแนนสติปัญญา (IQ) เฉลี่ยที่ ๙๓.๑ ซึ่งต่ำกว่าค่ากลางมาตรฐานสากล (IQ=๑๐๐) โดยเฉพาะเด็กนอกเขตเมืองมีคะแนนเฉลี่ยเพียง ๘๙.๑๘ ส่วนเด็กเขตเมืองอยู่ในมาตรฐานที่คะแนนเฉลี่ย ๑๐๐.๓๓ ขณะที่ระดับความฉลาดทางอารมณ์(EQ) ปี ๒๕๕๔ มีคะแนนเฉลี่ย ๔๕.๑๒ ซึ่งต่ำกว่าระดับปกติที่ ๕๐-๑๐๐ คะแนน และเมื่อพิจารณาในกลุ่มเด็กวัยรุ่น พบว่า การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยและไม่มีความรู้ในเรื่องการคุมกำเนิด ส่งผลให้มีการคลอดจากวัยรุ่นหญิงอายุระหว่าง ๑๕ – ๑๙ ปี คิดเป็นอัตรา ๔๗.๙ ราย ต่อประชากรวัยเดียวกันหนึ่งพันคน ในปี ๒๕๕๗ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากอัตรา ๓๑.๑ ราย ต่อประชากรวัยเดียวกันหนึ่งพันคน ในปี ๒๕๔๓ และยังพบว่า ร้อยละ ๑๒.๘ คลอดลูกมากกว่าหนึ่งคนหรือท้องซ้ำในขณะที่ยังมีอายุไม่ถึง ๒๐ ปี

๑.๒.๓ **กลุ่มวัยแรงงาน** ปัจจุบันการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทยอยู่ระหว่างยุคอุตสาหกรรม ๒.๐ ที่ใช้พลังงานไฟฟ้าและสายพานร่วมกับแรงงานมนุษย์ในกระบวนการผลิตกับอุตสาหกรรม ๓.๐ ที่เป็นยุคของการใช้เครื่องจักรอัตโนมัติหรือหุ่นยนต์ในกระบวนการผลิต ขณะที่ทิศทางอุตสาหกรรมของประเทศพัฒนาแล้วมุ่งไปสู่การเป็นอุตสาหกรรม ๔.๐ ที่เป็นยุคของการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตใช้ในกระบวนการผลิต ซึ่งจำเป็นต้องใช้แรงงานที่มีผลิตภาพสูง แต่ผลิตภาพแรงงานไทยปัจจุบันโดยรวมในช่วงปี ๒๕๔๔-๒๕๕๗ มีอัตราเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ ๒.๙ ต่อปี และเมื่อเปรียบเทียบผลิตภาพแรงงานไทยกับต่างประเทศจากดัชนีชี้ความสามารถในการแข่งขัน พบว่า ปี ๒๕๕๘ ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับที่ ๕๖ จากทั้งหมด ๖๑ ประเทศ ขณะที่ทักษะแรงงานอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าความต้องการของผู้ประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจความต้องการแรงงานของผู้ประกอบการโดยกระทรวงแรงงานในปี ๒๕๕๘ พบว่า แรงงานไทยทั้งที่เป็นแรงงานฝีมือและแรงงานกึ่งฝีมือยังมีทักษะต่ำกว่าความคาดหวังของผู้ประกอบการ ทั้งทักษะด้านภาษาต่างประเทศ การใช้คอมพิวเตอร์ คณิตศาสตร์และการคำนวณ ทักษะการสื่อสาร การบริหารจัดการ และความสามารถเฉพาะในวิชาชีพ นอกจากนี้ ยังมีความท้าทายของโครงสร้างเศรษฐกิจของภาคการผลิตที่ยังพึ่งพาแรงงานทักษะต่ำในเกือบทุกอุตสาหกรรม ซึ่งไม่สอดคล้องกับแรงงานที่มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น โดยปัจจุบันมีแรงงานระดับอุดมศึกษาที่มีสัดส่วนการว่างงานสูงถึงร้อยละ ๖๐ ทั้งนี้ความไม่สอดคล้องระหว่างการศึกษากับความต้องการของผู้ประกอบการ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการสูญเสียผลิตภาพแรงงาน อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีการดำเนินงานที่สำคัญเพื่อเตรียมความพร้อมในการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีความรู้ความสามารถตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน อาทิ การจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) เพื่อพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ ซึ่งจะสามารถเติมเต็มช่องว่างของการพัฒนากำลังคน โดยการบูรณาการระบบการศึกษา การพัฒนากำลังคนและฝีมือแรงงานเข้าเป็นระบบเดียวกัน รวมทั้งการพัฒนากรอบคุณวุฒิแห่งชาติเพื่อใช้ประเมินศักยภาพของบุคคลที่เชื่อมโยงคุณวุฒิการศึกษากับการเทียบโอนประสบการณ์การทำงาน อย่างไรก็ตาม กลไกดังกล่าวยังไม่สามารถเชื่อมโยงภาคการศึกษาและภาคการทำงานได้อย่างกว้างขวาง

๑.๒.๔ **กลุ่มผู้สูงอายุ** ผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อภาระการคลังภาครัฐในอนาคต โดยเฉพาะผู้สูงอายุวัยกลางและปลายที่มีอายุ ๗๐ ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นวัยพึ่งพิงทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ ทั้งนี้ คาดการณ์ว่าในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ จะมีจำนวนผู้สูงอายุที่มีอายุ ๗๐ ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นเกือบ ๑ ล้านคน โดยเพิ่มขึ้นจาก ๔.๗ ล้านคนในปี ๒๕๖๐ เป็น ๕.๖ ล้านคน ในปี ๒๕๖๔ ขณะที่ผู้สูงอายุวัยต้นจะมีสถานะทางสุขภาพที่ดี เมื่อเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุช่วงวัยตอนปลาย โดยผู้สูงอายุ ๖๐-๖๙ ปี มีสุขภาพในระดับดีมากและดีกว่าร้อยละ ๕๙.๙ และลดลงในช่วงวัย ๗๐-๗๙ ปี และช่วงวัย ๘๐ ปีขึ้นไป เหลือเพียงร้อยละ ๓๕.๗ และ ๒๕.๐ ตามลำดับ ซึ่งการมีสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุวัยต้น ทำให้เป็นช่วงวัยที่ยังสามารถทำงานได้ โดยจากการสำรวจภาวะการทำงานระหว่างปี ๒๕๔๓-๒๕๕๗ พบว่า ผู้สูงอายุวัยต้นมีการทำงานเพิ่มขึ้น โดยในปี ๒๕๕๗ มีผู้สูงอายุวัย ๖๐-๖๔ ปี มีงานทำร้อยละ ๕๙.๒ และกลุ่มวัย ๖๕-๖๙ ปี ร้อยละ ๔๕.๖ ของประชากรในวัยเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแหล่งรายได้หลักของผู้สูงอายุที่พบว่า สัดส่วนรายได้ที่มาจากการทำงานมีแนวโน้มสูงขึ้นจากร้อยละ ๒๘.๙ ในปี ๒๕๕๐ เป็นร้อยละ ๓๓.๙ ในปี ๒๕๕๗ ขณะที่รายได้ที่ผู้สูงอายุได้รับจากบุตรลดลงอย่างมากจากร้อยละ ๕๒.๓ เป็นร้อยละ ๓๖.๗ ในช่วงเวลาเดียวกัน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผู้สูงอายุจะทำงานมากขึ้น แต่สัดส่วนของการทำงานยังไม่สูงมากนัก แสดงถึงโอกาสในการเข้าถึงการทำงานของผู้สูงอายุที่มีศักยภาพยังคงมีข้อจำกัดบางประการ นอกจากนี้ ร้อยละ ๓๔.๓ ของผู้สูงอายุทั้งหมดมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน และผู้สูงอายุกว่าสองในสามของผู้สูงอายุทั้งหมดหรือร้อยละ ๖๕.๔ พบว่าไม่มีเงินออม

นอกจากนี้ ความสามารถทำกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุจะลดลงเมื่ออายุเพิ่มขึ้น โดยผู้สูงอายุ ๗๕ ปีขึ้นไป จะมีสภาวะติดเตียงเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๒.๖ จากร้อยละ ๐.๙ ในช่วงอายุ ๖๐-๖๔ ปี ขณะที่รูปแบบของครอบครัวและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ครอบครัวมีข้อจำกัดในการดูแลผู้สูงอายุจึงมีแนวโน้มที่จะอาศัยอยู่ตามลำพังคนเดียวหรืออยู่ตามลำพังกับคู่สมรสมากขึ้น ส่งผลให้มีความจำเป็นในการพัฒนาระบบบริการและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตในสังคมของผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม ระบบบริการสาธารณะยังไม่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ สะท้อนได้จากผู้สูงอายุเพียงร้อยละ ๗.๒ ที่พึงพอใจในบริการสาธารณะทุกระบบ อีกทั้ง สถานที่สาธารณะส่วนใหญ่ไม่มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ ทางลาด บันไดมีราวจับ ห้องสุขาที่ใช้งานได้จริง ขณะที่ระบบบริการและนวัตกรรมในการดูแลผู้สูงอายุยังมีไม่เพียงพอโดยเฉพาะในเขตเมือง

๑.๓ สุขภาพของคนไทยมีแนวโน้มเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรังมากขึ้น คนไทยมีหลักประกันสุขภาพครอบคลุมกว่าร้อยละ ๙๙.๙ โดยอยู่ภายใต้ระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้าร้อยละ ๗๓.๘ ระบบประกันสังคมร้อยละ ๑๖.๗ และระบบสวัสดิการรักษาพยาบาลข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจร้อยละ ๗.๑ และมีอายุคาดเฉลี่ยสูงขึ้น โดยอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดเพศชาย ๗๑.๕ ปีและเพศหญิง ๗๘.๔ ปี ในปี ๒๕๕๘ แต่เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพและปัจจัยสภาพแวดล้อม เป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดโรคไม่ติดต่อสำคัญ ๕ โรค ได้แก่ โรคหัวใจ เบาหวาน หลอดเลือดสมอง ความดันโลหิตสูง และมะเร็ง ซึ่งเป็นปัญหาสุขภาพของคนไทยในปัจจุบันกล่าวคือ การมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่ไม่เหมาะสม อาทิ การสูบบุหรี่ บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การบริโภคอาหารที่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพทั้งอาหารหวานมันเค็ม เครื่องดื่มรสหวาน การบริโภคผักผลไม้ที่ไม่เพียงพอ และการขาดการออกกิจกรรมทางกายอย่างต่อเนื่อง

ขณะที่ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพ ได้แก่ *ปัญหาความยากจน*ส่งผลให้ปัญหาโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเลวร้ายลง เนื่องจากประชากรที่มีเศรษฐานะต่ำมีปัจจัยเสี่ยงที่สูงกว่าทั้งด้านพฤติกรรม อาทิ การสูบบุหรี่ และการบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสม *ปัญหาที่อยู่อาศัยและสภาพการทำงาน*ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชน โดยผู้อาศัยในเมืองและคนทำงานสำนักงานจะมีกิจกรรมทางกายน้อยกว่าผู้อาศัยในชนบทและผู้ใช้แรงงาน จึงมีความเสี่ยงต่อความเจ็บป่วยมากขึ้น *ส่วนปัจจัยด้านการศึกษา* พบว่า ผู้จบการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า ซึ่งมักอยู่ในกลุ่มประชากรยากจน จะมีสุขภาวะที่น้อยกว่าผู้มีการศึกษาสูงกว่า เนื่องจากขาดความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัว นอกจากนี้ *การผลิตอาหารที่ไม่ปลอดภัย* มีการใช้สารปนเปื้อน

สารเคมีทางการเกษตร และความไม่สะอาดในการบริการอาหารที่ก่อให้เกิดความเจ็บป่วย ขณะที่*มลพิษในสิ่งแวดล้อม* ได้แก่ โอโซน ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน ๑๐ ไมครอน (PM ๑๐) และ ๒.๕ ไมครอน (PM ๒.๕) ยังคงเกินค่ามาตรฐานเฉลี่ยต่อปี ส่งผลให้เกิดปัญหาต่อระบบทางเดินหายใจ นอกจากนี้ การเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนของคนไทย ยังมีอัตราสูงถึง ๓๖.๒ ต่อประชากรแสนคน หรือเป็นอันดับ ๒ ของโลก ในปี ๒๕๕๘ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้ดำเนินมาตรการต่างๆ ที่เป็นการสร้างเสริมสุขภาพเชิงรุก แต่อัตราเพิ่มของการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อที่สำคัญไม่ได้มีแนวโน้มลดลงอย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาด้านสุขภาพ โดยมุ่งเน้นการลดพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพและปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ต้องอาศัยการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่างๆ ร่วมกับด้านสาธารณสุข

๑.๔ การศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยยังมีผลลัพธ์อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ คนไทยได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้น โดยมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรวัยแรงงานอายุ ๑๕-๕๙ ปีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก ๘.๘ ปี ในปี ๒๕๕๑ เป็น ๙.๓ ปี ในปี ๒๕๕๘ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อจำกัดที่สำคัญของการศึกษาไทย ได้แก่ หลักสูตรและระบบการเรียนการสอนที่เน้นการท่องจำ ทำให้ขาดความคิดสร้างสรรค์ ปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพยังกระจายไม่ทั่วถึงโดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล ส่งผลให้คุณภาพการศึกษายังอยู่ในระดับต่ำ และเมื่อพิจารณาคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในปี ๒๕๕๗ พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ และผลคะแนนสอบ PISA ที่อยู่ในระดับต่ำกว่าอีกหลายประเทศที่มีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมาได้มีการวางรากฐานสำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ ทั้งการพัฒนาและปรับหลักสูตร สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ ปรับกระบวนการเรียนการสอนและการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบต่างๆ อาทิ สะเต็มศึกษา การเรียนรู้ผ่านโครงงาน การจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้เพื่อพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ทั้งเสริมสร้างสมอง (Head) คุณธรรมจริยธรรม (Heart) การทำงาน (Hand) สุขภาพ (Health) รวมทั้งการพัฒนาครู นอกจากนี้ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านการสื่อสารอย่างรวดเร็วที่จะนำสังคมไทยไปสู่สังคมดิจิทัลมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ต้องอยู่บนฐานของนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล ขณะที่การใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทยแม้ว่าจะเพิ่มสูงขึ้นเป็น ๒๖ ล้านคน แต่เป็นการใช้เพื่อการอ่านหาความรู้เพียงร้อยละ ๓๑.๗ เมื่อเทียบกับอัตราการอ่านหนังสือของคนไทย พบว่าอยู่ที่ร้อยละ ๘๑.๘ โดยอ่านเฉลี่ยวันละ ๓๗ นาที ยกเว้นในกลุ่มประชากรวัยสูงอายุที่ยังมีอัตราการอ่านที่ต่ำคือประมาณร้อยละ ๕๗.๘

๑.๕ ครอบครัวไทยมีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้นส่งผลต่อบทบาทในการบ่มเพาะคนให้มีคุณภาพ การเปลี่ยนแปลงทางพลวัตรประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ส่งผลให้ครอบครัวไทยมีขนาดเล็กลงจาก ๓.๖ คน ในปี ๒๕๔๓ เหลือ ๒.๗ คน ในปี ๒๕๕๗ และมีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น อาทิ ครอบครัวที่มีเฉพาะคู่สามีภรรยาแต่ไม่มีบุตร ครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวเพศเดียวกัน ครอบครัวข้ามรุ่น ครอบครัวอยู่คนเดียว ซึ่งครอบครัวแต่ละรูปแบบมีสภาพปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือที่แตกต่างกัน โดยครอบครัวที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากในช่วงที่ผ่านมา ได้แก่ ครอบครัวที่มีเฉพาะคู่สามีภรรยาโดยไม่มีบุตร และครอบครัวที่อยู่คนเดียว ทั้งนี้ จากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๓๐ และ ๒๕๕๖ พบว่า ครัวเรือนที่มีเฉพาะคู่สามีภรรยาเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๕.๖ ในปี ๒๕๓๐ เป็นร้อยละ ๑๖.๒ ในปี ๒๕๕๖ และครัวเรือนอยู่คนเดียวเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๖.๑ เป็นร้อยละ ๑๓.๙ ในช่วงเวลาเดียวกัน ขณะที่ครอบครัวเดี่ยวที่มีสามี ภรรยา และบุตร กลับมีสัดส่วนลดลงอย่างมากจากร้อยละ ๕๒.๔ เป็นร้อยละ ๒๖.๖ นอกจากนี้ สัดส่วนครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นผู้หญิงเพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ ๒๖ ในปี ๒๕๔๓ เป็นร้อยละ ๓๖ ในปี ๒๕๕๖ อีกทั้ง ครอบครัวยังมีบทบาทในการดูแลบุตรและผู้สูงอายุลดลง โดยจากการประเมินค่าดัชนีครอบครัวอบอุ่น พบว่า ครอบครัวมีบทบาทหน้าที่ในการดูแลเด็กลดลงจากร้อยละ ๘๙.๕๓ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๗๒.๖๐ ในปี ๒๕๕๗ เช่นเดียวกับบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุที่ลดลงจากร้อยละ ๕๗.๖ เป็นร้อยละ ๔๙.๒ ในช่วงเวลาเดียวกัน

๑.๖ สังคมไทยเผชิญกับค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงตามวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นตามกระแสของโลก กระแสการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่หลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทยอย่างไร้ขอบเขต ทำให้คนไทยบางส่วนที่ไม่สามารถเลือกรับปรับใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน วัฒนธรรม วิถีชีวิต และค่านิยมไทยแบบดั้งเดิมที่เป็นรากเหง้าของคนไทยจึงถูกกลืนโดยวิถีชีวิตแบบใหม่ ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และพฤติกรรมของคนทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ โดยพฤติกรรมเชิงลบส่งผลให้คนไทยส่วนใหญ่ขาดจิตสำนึกพลเมืองและปฏิบัติตนตามบรรทัดฐานของสังคมลดลง เกิดความขัดแย้งของคนในชาติ การคอรัปชั่น ขาดคุณธรรมจริยธรรม ขาดความเอื้ออาทร ไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น ขาดระเบียบวินัย โดยเฉพาะพฤติกรรมที่แสดงถึงการขาดจิตสาธารณะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม อาทิ การทุจริตคอรัปชั่น การบุกรุกผืนป่า การปล่อยสารพิษในแหล่งน้ำสาธารณะ การทิ้งขยะในที่สาธารณะ รวมถึงพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคมไทย อาทิ การละเลยเพิกเฉยต่อบุพการี การไม่เคารพผู้ใหญ่ การแซงคิว การขาดความมุมานะอดทน การไม่มีวินัยในการทำงาน นอกจากนี้ คนไทยยังมีค่านิยมทางจริยธรรมที่ถูกผสมผสานกับแนวคิดกระแสวัฒนธรรมโลกที่มุ่งในด้านวัตถุมากกว่าคุณค่าทางจิตใจ โดยจากการสำรวจสภาวะสังคมและวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๗ พบว่า พุทธศาสนิกชนมักจะมีการประกอบกิจกรรมทางศาสนาในวันสำคัญทางศาสนา และมีความเชื่อเรื่องการทำบุญคือการบริจาคเงิน หรือให้วัตถุสิ่งของ ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาการดำเนินงานของภาคธุกิจเอกชน พบว่า ธุรกิจส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องการทำธุรกิจเพื่อสังคม ยังคงมุ่งแต่ประโยชน์ทางธุรกิจ มีการผูกขาดทางธุรกิจ ขาดความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค และสร้างสื่อที่มอมเมาสังคม เพื่อให้ได้กำไรทางธุรกิจ

๒ วัตถุประสงค์

การพัฒนาศักยภาพคนไทยที่พึงปรารถนา จะต้องพัฒนาให้คนไทยเป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และเป็นคนที่มีความสุขโดยมีสุขภาวะและคุณภาพชีวิตที่ดี ตลอดจนเป็นคนดีมีคุณธรรม มีวินัย ยึดถือวัฒนธรรมที่ดีงาม และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม เพื่อเป็นการวางรากฐานในการพัฒนาประเทศให้มีความสมดุลและยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์การพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

๒.๑ เพื่อพัฒนาคนไทยให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ ทั้งทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยี และมีความสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

๒.๒ เพื่อส่งเสริมให้คนไทยมีสุขภาวะและคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคมสูงวัย

๒.๓ เพื่อปรับเปลี่ยนบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิตของคนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดี

๓ เป้าหมายและตัวชี้วัด

๓.๑ เป้าหมายการพัฒนา

๓.๑.๑ คนไทยทุกกลุ่มวัยมีทักษะและความรู้ความสามารถที่จะเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ

๑) เด็กปฐมวัย มีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ สามารถเติบโตเป็นคนดี มีคุณภาพ และทำประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

๒) เด็กวัยเรียน มีนิสัยรักการอ่านและมีทักษะการเรียนรู้ในเชิงคิดสังเคราะห์ สร้างสรรค์ต่อยอดไปสู่การสร้างนวัตกรรมความรู้ มีทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะทางการเงิน ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี

๓) วัยแรงงาน เพิ่มสมรรถนะทั้งความรู้ ทักษะ คุณลักษณะให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน มีความรู้และทักษะการบริหารจัดการทางการเงินที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ

๔) วัยสูงอายุ มีงานทำและรายได้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้สูงอายุ

๓.๑.๒ คนไทยมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตพร้อมรับบริบทการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ

๓.๑.๓ คนไทยมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่ลดลงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๓.๑.๔ คนไทยมีจิตสำนึกพลเมืองที่มีทัศนคติและพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคมไทย

๓.๒ ตัวชี้วัด

เป้าหมายภาพรวม คุณภาพทุนมนุษย์

ตัวชี้วัด ค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ไม่ต่ำกว่า ๐.๘

เป้าหมายที่ ๑ คนไทยทุกกลุ่มวัยมีทักษะและความรู้ความสามารถที่จะเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ

ตัวชี้วัด ๑.๑ เด็กมีพัฒนาการสมวัยไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐

ตัวชี้วัด ๑.๒ คะแนน IQ เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ๑๐๐

ตัวชี้วัด ๑.๓ ร้อยละ ๗๐ ของเด็กที่มีคะแนน EQ ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

ตัวชี้วัด ๑.๔ ผลคะแนนสอบ PISA ในแต่ละวิชาไม่ต่ำกว่า ๕๐๐

ตัวชี้วัด ๑.๕ จำนวนผู้เรียนในระบบทวิภาคีเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๓๐ ต่อปี

ตัวชี้วัด ๑.๖ สัดส่วนของผู้ผ่านการทดสอบมาตรฐานอาชีพและมาตรฐานฝีมือแรงงานเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด ๑.๗ ร้อยละการออมส่วนบุคคลต่อรายได้พึงจับจ่ายใช้สอยเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด ๑.๘ อัตราการมีส่วนร่วมในตลาดแรงงานของผู้หญิงเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๗๕

ตัวชี้วัด ๑.๙ อัตราการมีส่วนร่วมในตลาดแรงงานของผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ (อายุ ๖๐ – ๖๔ ปี) เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๘๐

เป้าหมายที่ ๒ คนไทยมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตพร้อมรับบริบทการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ

ตัวชี้วัด ๒.๑ สถิติการอ่านของคนไทยเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๘๕

ตัวชี้วัด ๒.๒ จำนวนแรงงานที่ขอเทียบโอนประสบการณ์และความรู้เพื่อขอรับวุฒิ ปวช. และ ปวส. เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๒๐ ต่อปี

เป้าหมายที่ ๓ คนไทยมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่ลดลงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ตัวชี้วัด ๓.๑ ความชุกของการมีภาวะน้ำหนักเกินของประชากรอายุ ๑๕ – ๗๙ ปี ลดลง

ตัวชี้วัด ๓.๒ อัตราการตายจากอุบัติเหตุทางถนนต่ำกว่า ๓๐ คน ต่อประชากรหนึ่งแสนคน

ตัวชี้วัด ๓.๓ สัดส่วนของผู้สูงอายุที่อาศัยในบ้านที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเป็นร้อยละ ๒๐

เป้าหมายที่ ๔ คนไทยมีจิตสำนึกพลเมืองที่มีทัศนคติและพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคมไทย

ตัวชี้วัด ๔.๑ ร้อยละของประชากรอายุ ๑๓ ปีขึ้นไป จำแนกตามการปฏิบัติตนที่ดีเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด ๔.๒ ร้อยละของธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น

๔ แนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติ

๔.๑ การพัฒนาศักยภาพคนทุกกลุ่มวัยให้มีทักษะและความรู้ความสามารถ

๔.๑.๑ ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาทักษะสมองและทักษะทางสังคมที่เหมาะสม

๑) ส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับอนามัยการเจริญพันธุ์แม่และเด็ก การจัดบริการการดูแลหลังคลอดและโภชนาการที่เหมาะสม วิธีการเลี้ยงดูเด็กที่จะกระตุ้นพัฒนาการเด็กในช่วง ๐ – ๓ ปีแรกแก่พ่อแม่หรือผู้ดูแลเด็ก และสนับสนุนสวัสดิการในการดูแลเด็ก อาทิ การจูงใจให้แม่ใช้สิทธิลาคลอดตามกฎหมายกำหนด การส่งเสริมให้จัดบริการศูนย์ดูแลเด็กที่มีคุณภาพในสถานประกอบการ การจัดสถานที่มุมนมแม่ การสนับสนุนให้แม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างน้อย ๖ เดือน

๒) พัฒนาหลักสูตรในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เน้นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงคุณธรรม จริยธรรม เน้นการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ อาทิ ทักษะทางสมอง ทักษะด้านความคิดความจำ ทักษะด้านการยั้งคิด ทักษะยืดหยุ่นทางความคิด ทักษะการใส่ใจจดจ่อ ทักษะการควบคุมอารมณ์ ทักษะการวางแผนและการจัดระบบ ทักษะการรู้จักประเมินตนเอง ควบคู่กับการยกระดับบุคลากรด้านปฐมวัยให้มีความพร้อมทั้งทักษะ ความรู้ จริยธรรม และความเป็นมืออาชีพ รวมทั้งพัฒนาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพตามมาตรฐานกลางของประเทศ

๓) สนับสนุนสื่อสร้างสรรค์ในรูปแบบที่หลากหลายในการส่งเสริมความรู้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย อาทิ ครอบครัวศึกษา อนามัยการเจริญพันธุ์แม่และเด็ก เครื่องมือในการพัฒนาทักษะทางสมองและทักษะทางสังคม

๔) ผลักดันกฎหมายการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ครอบคลุมทั้งการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ระบบการศึกษา การพัฒนาสุขภาพอนามัยเพื่อให้มีพัฒนาการที่สมวัย และการเตรียมทักษะการอยู่ในสังคมเพื่อให้มีพัฒนาการอย่างรอบด้าน

๔.๑.๒ พัฒนาเด็กวัยเรียนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงาน

๑) ส่งเสริมให้เด็กมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และสอดคล้องกับพัฒนาการของสมองแต่ละช่วงวัย รวมทั้งมีทักษะพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ด้านวิศวกรรมศาสตร์ ด้านคณิตศาสตร์ ด้านศิลปะ และภาษาต่างประเทศ

๒) สนับสนุนให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ที่หลากหลายและสม่ำเสมอ อาทิ การอ่าน การบำเพ็ญประโยชน์ทางสังคม คุณธรรมจริยธรรม การดูแลสุขภาพ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การวางแผนทางการเงิน

๓) ส่งเสริมให้เด็กได้รับการฝึกทักษะความรู้และทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในภาคการผลิตและบริการ โดยเฉพาะการสร้างแรงจูงใจให้เข้าสู่การศึกษาในระบบทวิภาคีและสหกิจศึกษา

๔.๑.๓ ส่งเสริมแรงงานให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน ทั้งทักษะขั้นพื้นฐาน ทักษะเฉพาะในวิชาชีพ และทักษะในการเป็นผู้ประกอบการรายใหม่

๑) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานเฉพาะทาง และพัฒนาศูนย์ฝึกอบรมสมรรถนะแรงงานที่ได้มาตรฐานตามระบบคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานฝีมือแรงงาน ควบคู่กับการจัดทำมาตรฐานอาชีพที่สอดคล้องกับอุตสาหกรรมเป้าหมายที่มีศักยภาพ

๒) พัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลความต้องการและการผลิตกำลังคนให้มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพัฒนาตัวชี้วัดที่สะท้อนระดับทักษะของแรงงานบนฐานสมรรถนะ

๓) เสริมสร้างความรู้ ทักษะ และสภาพแวดล้อมของการเป็นผู้ประกอบการให้กับผู้ที่ต้องการเริ่มทำธุรกิจใหม่ๆ ตลอดจนแหล่งเงินทุนเพื่อนำไปใช้ในการเริ่มต้นธุรกิจ

๔) เพิ่มช่องทางสื่อสาธารณะที่หลากหลายในการสร้างความตระหนักและความรอบรู้ทางการเงิน รวมทั้งพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการออมที่จูงใจและกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการออมอย่างต่อเนื่อง

๔.๑.๔ พัฒนาศักยภาพของกลุ่มผู้สูงอายุให้มีโอกาสเข้าสู่ตลาดงานเพิ่มขึ้น

๑) พัฒนาทักษะที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับวัย ประสบการณ์การทำงาน สมรรถนะทางกาย สภาพแวดล้อมในการทำงาน และทักษะการเรียนรู้ในการทำงานร่วมกันระหว่างรุ่น รวมทั้งมีมาตรการจูงใจทางการเงินและการคลังให้ผู้ประกอบการมีการจ้างงานที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

๒) ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุในชุมชน โดยสนับสนุนช่องทางการตลาด แหล่งทุน ความรู้ในการประกอบอาชีพ และบริการข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสในการประกอบอาชีพ

๔.๒ การยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๔.๒.๑ ยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยขยายผลความร่วมมือระหว่างสถาบันอาชีวศึกษา สถาบันอุดมศึกษา ภาคเอกชน และผู้เชี่ยวชาญทั้งในและต่างประเทศ ในการพัฒนาสาขาวิชาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งขยายการจัดทำและการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะให้มากขึ้น

๔.๒.๒ ส่งเสริมมาตรการสร้างแรงจูงใจให้สถานประกอบการขนาดกลางที่มีศักยภาพเข้าร่วมระบบทวิภาคีหรือสหกิจศึกษา รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ประกอบการ ครูฝึกหรือครูพี่เลี้ยงให้ทราบถึงบทบาทในการร่วมวางแผนการจัดการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลผู้เรียน

๔.๒.๓ พัฒนาคุณภาพครู โดยปรับหลักสูตรการผลิตครูให้อิงสมรรถนะ มีจิตวิญญาณความเป็นครู และให้เป็นผู้แนะนำ รวมทั้งศึกษาแนวทางการกำหนด “สมรรถนะครูระดับชาติ” ที่จะนำไปสู่การออกแบบวิชาชีพครูทั้งระบบ ตั้งแต่หลักสูตรการผลิตครูใหม่ การพัฒนาครูประจำการ การประเมินวิทยฐานะทางวิชาชีพ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของครู

๔.๒.๔ พัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายให้เอื้อต่อคนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก ทั่วถึง ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ มีการจัดทำสื่อระบบการเรียนรู้โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถใช้งานผ่านระบบอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่ รวมถึงใช้มาตรการทางภาษีจูงใจให้ภาคเอกชนผลิตหนังสือ สื่อการอ่านและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและราคาถูก

๔.๒.๕ ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้มีชีวิตในชุมชนและให้มีการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า อาทิ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ โรงเรียนผู้สูงอายุ และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางสังคมที่แสดงถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม จารีตประเพณี ศิลปหัตถกรรมที่สืบทอดมาจากอดีต รวมทั้งพัฒนาระบบการจัดการความรู้บนฐานนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิสังคม

๔.๓ การลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพและส่งเสริมให้คนมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี

๔.๓.๑ ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ในการดูแลสุขภาพ การคัดกรองพฤติกรรมสุขภาพด้วยตนเองให้แก่คนทุกกลุ่มวัยผ่านช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดบริการให้คำปรึกษาในการลดพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ และการสื่อสารสาธารณะด้วยชุดข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจนเป็นมาตรฐานเดียวกัน

๔.๓.๒ พัฒนารูปแบบการออกกำลังกายและโภชนาการที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย สนับสนุนการสร้างสภาพแวดล้อมและการรณรงค์ให้มีการตลาดเชิงกิจกรรมที่เอื้อต่อการส่งเสริมกิจกรรมทางกายและสุขภาพแก่ประชาชนกลุ่มต่างๆ

๔.๓.๓ ปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายและมาตรการทางภาษีในการควบคุมการส่งเสริมการตลาดในผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ สนับสนุนผู้ประกอบการให้มีนวัตกรรมการผลิตอาหารและเครื่องดื่มที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพและเป็นทางเลือกแก่ผู้บริโภค ควบคู่กับส่งเสริมการติดฉลากโภชนาการบนบรรจุภัณฑ์อาหารที่เข้าใจง่าย

๔.๓.๔ ส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนน โดยใช้การสื่อสารสาธารณะผ่านช่องทางที่เหมาะสมตามกลุ่มเป้าหมายในการปรับพฤติกรรมเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอุบัติเหตุทั้งต่อตนเองและผู้อื่น การให้ความรู้ในการใช้รถใช้ถนนที่ดีในสถานศึกษาทุกระดับ รวมทั้งการพัฒนากลไกในการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านความปลอดภัยทางถนนอย่างเป็นระบบ

๔.๓.๕ สร้างกลไกในการจัดทำนโยบายสาธารณะที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพตามแนวคิดทุกนโยบายห่วงใยสุขภาพ โดยบูรณาการการทำงานทุกภาคส่วนและมีความเชื่อมโยงตั้งแต่นโยบายระดับชาติ พื้นที่ และชุมชน ที่จะนำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีสุขภาพดี

๔.๔ การเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขของสถาบันครอบครัวในการบ่มเพาะคนให้มีคุณภาพ

๔.๔.๑ กำหนดมาตรการเฉพาะในการดูแลช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของครอบครัวแต่ละรูปแบบ อาทิ ส่งเสริมการทำงานและสนับสนุนทางการเงินเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพแก่ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่มีฐานะยากจน ส่งเสริมการเข้าถึงบริการรักษาภาวะมีบุตรยากสำหรับคู่สามีภรรยาที่ต้องการมีบุตร มีระบบติดตาม ช่วยเหลือครอบครัวข้ามรุ่นที่มีฐานะยากจน

๔.๔.๒ สนับสนุนมาตรการการสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน โดยจัดให้มีการจ้างงานที่ยืดหยุ่นและเอื้อให้ผู้หญิงสามารถทำงานและดูแลบุตรได้ รณรงค์ปรับทัศนคติให้ผู้ชายตระหนักและมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ในบ้านและดูแลบุตรมากขึ้น และมีมาตรการสนับสนุนด้านการลาเพื่อดูแลบุตรและบิดามารดาสูงอายุ

๔.๔.๓ สนับสนุนให้ครอบครัวมีรายได้และการออม โดยส่งเสริมให้หน่วยงานในพื้นที่ฝึกอบรมวิชาชีพให้ครอบครัวและชุมชน และการสร้างอาชีพในชุมชนโดยเฉพาะที่เป็นอุตสาหกรรมครัวเรือนและอุตสาหกรรมชุมชนที่เหมาะสมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยไม่ส่งผลกระทบต่อบทบาทและความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว

๔.๔.๔ สนับสนุนให้ชุมชนเป็นแหล่งศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีของครอบครัวและชุมชน การลดความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งขยายบทบาทความร่วมมือระหว่างศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน สถานบริการสาธารณสุข สถานศึกษา และชุมชน ในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลครอบครัวในพื้นที่ที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนการช่วยเหลือหรือการดูแลครอบครัวกลุ่มต่างๆ ที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่

๔.๕ การหล่อหลอมคนไทยให้มีความเป็นพลเมืองที่ดีตามบรรทัดฐานของสังคมและส่งเสริมให้ภาคธุรกิจทำธุรกิจเพื่อสังคม

๔.๕.๑ สร้างค่านิยมร่วมในการดำเนินชีวิต การศึกษา และการทำงานตามบรรทัดฐานของสังคม โดยการปลูกฝังและหล่อหลอมสมาชิกในครอบครัวให้มีความเอื้ออาทร การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีคุณธรรม จริยธรรม สถานบันการศึกษามีการจัดการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ปรัชญาชีวิต มีการเสริมสร้างวัฒนธรรมค่านิยมการทำงานที่คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม ทำงานเป็นทีม มีระเบียบวินัย ยอมรับความคิดเห็นต่าง ความมุมานะในการแสวงหาความรู้

๔.๕.๒ สนับสนุนสื่อสร้างสรรค์ในทุกช่องทางการสื่อสารที่ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันดี ผ่านกลไกตามพระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ พ.ศ. ๒๕๕๘ และกลไกการจัดสรรเวลาและพื้นที่ออกอากาศให้แก่สื่อสร้างสรรค์

๔.๕.๓ ส่งเสริมให้เกิดระบบตลาดการลงทุนทางสังคม โดยปรับรูปแบบจากการทำกิจกรรมความรับผิดชอบทางสังคมเป็นการลงทุนรูปแบบใหม่ที่เป็นนวัตกรรมสังคม อาทิ การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อชุมชน การออกพันธบัตรเพื่อการพัฒนาสังคม ตลาดหลักทรัพย์เพื่อสังคม รวมทั้งส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับวิสาหกิจเพื่อสังคม ทั้งทุนในระยะตั้งต้น ทุนในการดำเนินการ และการจัดระบบสินเชื่อพิเศษ

๔.๖ การสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เหมาะสมกับสังคมสูงวัย

๔.๖.๑ วิจัยและพัฒนานวัตกรรมในการใช้ชีวิตประจำวันที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ โดยให้มีการผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งใช้เทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ในการชะลอความสูงอายุ

๔.๖.๒ ปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับคนทุกกลุ่มในสังคม และพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ โดยปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานระบบขนส่งสาธารณะ อาคารสถานที่ และที่อยู่อาศัยให้เอื้อต่อการใช้ชีวิตของคนทุกกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ รวมถึงเปิดพื้นที่สาธารณะสำหรับการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุในชุมชน

๔.๖.๓ ขยายต้นแบบการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาวที่เหมาะสมในชุมชนเมืองโดยบูรณาการการจัดบริการด้านสังคมและด้านสุขภาพที่เน้นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ สถานบริการสาธารณสุข สถาบันการศึกษา องค์กรเอกชนและการมีส่วนร่วมของคนภายในชุมชน รวมทั้งศึกษารูปแบบการคลังที่เป็นระบบประกันการดูแลระยะยาว โดยมีการกำหนดสิทธิประโยชน์ทั้งในด้านตัวเงินและที่ไม่ใช่ตัวเงินสำหรับผู้มีภาวะพึ่งพิงและผู้ดูแล

๕ แผนงานและโครงการสำคัญ

๕.๑ แผนงานการลงทุนพัฒนาเพิ่มศักยภาพเด็กปฐมวัย

๕.๑.๑ **สาระสำคัญ** มุ่งเน้นการสร้างเด็กปฐมวัยให้เป็นพลเมืองรุ่นใหม่ที่มีพัฒนาการที่สมวัยทั้งทักษะทางสมองและทักษะทางสังคม โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการในเรื่อง **๑) กำหนดนโยบาย/มาตรการที่เอื้อให้ครอบครัวสามารถดูแลเด็กได้อย่างเต็มศักยภาพ** โดยมีมาตรการจูงใจที่เอื้อให้ภาครัฐและภาคเอกชนจัดรูปแบบการทำงานที่ยืดหยุ่นต่อการเลี้ยงดูบุตร มีการจัดมุมนมแม่และอุปกรณ์จัดเก็บที่ถูกสุขลักษณะ **๒) ยกระดับคุณภาพบุคลากรและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย** โดยกำหนดให้มีบุคลากรครูและพี่เลี้ยงที่สำเร็จการศึกษาสาขาด้านปฐมวัยหรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเด็กในทุกสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กำหนดหลักสูตรการดูแลเด็กปฐมวัยที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กเชื่อมโยงกับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม จัดทำกลไกการประกันคุณภาพที่เป็นมาตรฐานเดียวกันของประเทศในการประเมินสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย **๓) การจัดสภาพแวดล้อมภายในชุมชน** โดยมีการกำหนดพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์ทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี กีฬา แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม พื้นที่สีเขียวหรือสนามเด็กเล่นภายในชุมชนที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ รวมถึงจัดระบบสาธารณูปโภคในชุมชนที่จะอำนวยความสะดวกให้ครอบครัวและเด็กสามารถออกมาทำกิจกรรมร่วมกันกับชุมชน **๔) ออกกฎหมายเกี่ยวกับการลงทุนพัฒนาเด็กปฐมวัย** โดยศึกษาและผลักดันพระราชบัญญัติที่รองรับการบูรณาการการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

๕.๑.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๕.๑.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

๕.๒ แผนงานการสร้างความอยู่ดีมีสุขและความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว

๕.๒.๑ **สาระสำคัญ** เน้นบูรณาการการขับเคลื่อนการทำงานในระดับพื้นที่ ผ่านกระบวนการทำงานระหว่างศูนย์พัฒนาครอบครัวชุมชนร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ อาทิ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา สถานบริการสาธารณสุข โดยมีการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ ๑) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลครอบครัวในพื้นที่สำหรับนำมาใช้วิเคราะห์ลักษณะครอบครัว สภาพปัญหา และการวางแผนในการแก้ไขปัญหาครอบครัวที่เหมาะสมกับบริบทของครอบครัวแต่ละรูปแบบ ๒) การจัดกิจกรรมและเปิดพื้นที่สาธารณะในชุมชนให้ครอบครัวเข้ามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกันและเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว เปิดเวทีให้เด็กแสดงความสามารถทั้งในศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อสร้างจิตสำนึกและภูมิใจในความเป็นไทย ๓) การสอดแทรกการเรียนรู้ด้านครอบครัวศึกษาแก่เด็กในวัยเรียน โดยส่งเสริมให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมกับสถาบันการศึกษาในการออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้ จัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ และวางแผนในการจัดการและแก้ไขปัญหาให้กับเด็ก

๕.๒.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์พัฒนาครอบครัวชุมชน

๕.๒.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

๕.๓ แผนงานการลดพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพอย่างเป็นองค์รวม

๕.๓.๑ **สาระสำคัญ** บูรณาการดำเนินงานระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของคนไทยให้เหมาะสมกับการมีสุขภาวะที่ดี โดยมีแนวทางการดำเนินงานประกอบด้วย **๑) สร้างทัศนคติที่ดีต่อการดูแลสุขภาพและการส่งเสริมการเรียนรู้วิธีการบริโภคอย่างถูกหลักโภชนาการ** โดยกำหนดให้ความรอบรู้ในการดูแลสุขภาพเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน และสนับสนุนการสื่อสารสาธารณะให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลดี/ผลเสียต่อสุขภาพ และการตรวจคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพด้วยตนเอง ผ่านช่องทางที่เข้าถึงง่ายและกระตุ้นความสนใจ **๒) ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี** โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบบริการสาธารณะให้เอื้อต่อการเป็นเมืองสุขภาพดีและสนับสนุนให้บริษัท/องค์กรทุกภาคส่วนจัดพื้นที่และกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกาย **๓) ส่งเสริมการผลิตและบริโภคอาหาร เครื่องดื่ม และผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลดีต่อสุขภาพ** โดยส่งเสริมมาตรการให้แรงจูงใจทางภาษีแก่ผู้ผลิตอาหาร ผู้จำหน่าย และร้านอาหาร จัดบริการอาหารสุขภาพผักและผลไม้ปลอดสารพิษ เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่ผู้บริโภคและการให้เงินอุดหนุนแก่เกษตรกรที่ปลูกพืชผักผลไม้เกษตรอินทรีย์

๕.๓.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานประกอบการภาคเอกชน

๕.๓.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๔ แผนงานการยกระดับศูนย์ฝึกอบรมแรงงานเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๕.๔.๑ **สาระสำคัญ** ยกระดับศูนย์ฝึกอบรมเพื่อสร้างสมรรถนะแรงงานตามระบบคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อสร้างแหล่งพัฒนาแรงงานให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพและมาตรฐานฝีมือแรงงานให้กับแรงงานที่ไม่ผ่านการทดสอบให้มีแหล่งอบรมเพิ่มเติม (Re-Train) และแรงงานที่ต้องการพัฒนาทักษะเพิ่มเติม (Re-Skill) รวมถึงแรงงานที่ต้องการเปลี่ยนสายอาชีพ ให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาดงาน โดยบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน ศูนย์ทดสอบ สถานศึกษา และสถาบันฝึกอบรมทั้งในและนอกสถานประกอบการที่มีศักยภาพ เพื่อให้แรงงานมีโอกาสในการ Re-train/Re-Skill ตามศักยภาพและความต้องการของตนในลักษณะการเก็บหน่วยกิตการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

๕.๔.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สถาบันฝึกอบรม

๕.๔.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

๖ กลไกขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

๖.๑ กฎหมาย

๖.๑.๑ ผลักดันให้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

๖.๒ คณะกรรมการระดับชาติ

๖.๒.๑ คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ และคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ

๖.๒.๒ คณะกรรมการนโยบายและพัฒนาการศึกษา

๖.๒.๓ คณะกรรมการพัฒนาแรงงานและประสานการฝึกอาชีพแห่งชาติ

๖.๒.๔ คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ

๖.๒.๕ คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

๖.๒.๖ คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

๖.๓ แผนรองรับ

๖.๓.๑ ร่างแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

๖.๓.๒ ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. ๒๕๕๒ – ๒๕๖๑)

๖.๓.๓ ร่างแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๔)

๖.๓.๔ แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕ – ๒๕๖๔)

๖.๓.๕ แผนยุทธศาสตร์สุขภาพดีวิถีชีวิตไทย (พ.ศ. ๒๕๕๔ – ๒๕๖๓)

๖.๓.๖ ร่างนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว (พ.ศ. ๒๕๕๗ – ๒๕๖๔)

๖.๓.๗ ร่างแผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๙)

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

๑ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

๑.๑ สถานการณ์ความยากจนดีขึ้นต่อเนื่อง แต่การกระจายรายได้แย่ลง แม้ว่าค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคด้านรายได้ (Gini Coefficient) จะลดลงจาก ๐.๔๙๐ ในปี ๒๕๕๒ เป็น ๐.๔๖๕ ในปี ๒๕๕๖ แต่เมื่อพิจารณาความเหลื่อมล้ำในรายได้ของกลุ่มรวยสุดกับกลุ่มจนสุดกลับพบว่ามีความแตกต่างกันมากขึ้น เป็น ๓๔.๙ เท่าในปี ๒๕๕๖ (ดูตารางที่ ๑)

ขณะที่สถานการณ์ความยากจนที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี ๒๕๕๗ มีจำนวนคนจน ๗.๐ ล้านคน ลดลงต่อเนื่องจากจำนวน ๑๓.๒ ล้านคนในปี ๒๕๕๔ (ณ สิ้นแผนฯ ฉบับที่ ๑๐) และจำนวน ๑๓.๘ ล้านคน ในปี ๒๕๔๙ (ณ สิ้นแผนฯ ฉบับที่ ๙)

ตาราง ๑: สัดส่วนรายได้ของประชากร จำแนกตามกลุ่มประชากรตามระดับรายได้ (Decile by Income)

กลุ่มประชากร ตามระดับรายได้	สัดส่วนรายได้ของประชากร (ร้อยละ)										
	๒๕๓๑	๒๕๓๕	๒๕๓๙	๒๕๔๓	๒๕๔๕	๒๕๔๗	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๒	๒๕๕๔	๒๕๕๖
กลุ่ม ๑๐% ที่ ๑ (จนสุด)	๑.๗๘	๑.๕๓	๑.๖๒	๑.๕๐	๑.๖๑	๑.๗๕	๑.๓๔	๑.๕๕	๑.๖๒	๑.๕๖	๑.๐๖
กลุ่ม ๑๐% ที่ ๒	๒.๘๐	๒.๔๒	๒.๕๖	๒.๔๕	๒.๕๗	๒.๗๓	๒.๔๖	๒.๖๖	๒.๘๐	๓.๐๕	๓.๑๐
กลุ่ม ๑๐% ที่ ๓	๓.๖๐	๓.๑๓	๓.๓๔	๓.๒๒	๓.๔๐	๓.๕๖	๓.๓๔	๓.๕๑	๓.๖๖	๓.๘๘	๔.๐๓
กลุ่ม ๑๐% ที่ ๔	๔.๔๕	๓.๙๓	๔.๒๑	๔.๐๖	๔.๒๙	๔.๔๖	๔.๒๘	๔.๔๕	๔.๕๙	๔.๗๖	๔.๙๗
กลุ่ม ๑๐% ที่ ๕	๕.๕๐	๔.๙๐	๕.๒๖	๕.๐๙	๕.๓๕	๕.๕๕	๕.๓๙	๕.๕๖	๕.๖๕	๕.๗๗	๖.๐๗
กลุ่ม ๑๐% ที่ ๖	๖.๘๙	๖.๒๐	๖.๕๗	๖.๔๒	๖.๗๑	๖.๙๐	๖.๗๘	๖.๙๗	๗.๐๑	๗.๐๒	๗.๔๐
กลุ่ม ๑๐% ที่ ๗	๘.๘๔	๗.๙๖	๘.๔๘	๘.๓๗	๘.๕๙	๘.๗๓	๘.๖๗	๘.๘๖	๘.๘๔	๘.๖๖	๙.๑๕
กลุ่ม ๑๐% ที่ ๘	๑๑.๗๘	๑๐.๙๕	๑๑.๔๒	๑๑.๔๘	๑๑.๕๒	๑๑.๖๑	๑๑.๔๙	๑๑.๔๙	๑๑.๔๓	๑๐.๙๒	๑๑.๖๕
กลุ่ม ๑๐% ที่ ๙	๑๗.๑๔	๑๖.๕๔	๑๖.๕๘	๑๗.๐๖	๑๖.๔๘	๑๖.๔๑	๑๖.๒๖	๑๖.๐๘	๑๕.๙๕	๑๕.๑๑	๑๕.๗๗
กลุ่ม ๑๐% ที่ ๑๐ (รวยสุด)	๓๗.๒๓	๔๒.๔๔	๓๙.๙๕	๔๐.๓๖	๓๙.๔๘	๓๘.๓๐	๓๙.๙๘	๓๘.๘๗	๓๘.๔๔	๓๙.๒๗	๓๖.๘๑
รวม	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
สัดส่วนกลุ่มที่ ๑๐/กลุ่มที่ ๑ (เท่า)	๒๐.๙๑	๒๗.๖๕	๒๔.๖๒	๒๖.๘๒	๒๔.๕๐	๒๑.๙๓	๒๙.๙๒	๒๕.๑๐	๒๓.๗๖	๒๕.๒๓	๓๔.๘๕
Gini Coefficient ด้านรายได้	๐.๔๘๗	๐.๕๓๖	๐.๕๑๓	๐.๕๒๒	๐.๕๐๘	๐.๔๙๓	๐.๕๑๔	๐.๔๔๙	๐.๔๙๐	๐.๔๘๔	๐.๔๖๕
Gini Coefficient ด้านรายจ่าย	๐.๔๓๙	๐.๔๕๐	๐.๔๓๑	๐.๔๒๘	๐.๔๑๙	๐.๔๒๕	๐.๔๒๐	๐.๓๙๘	๐.๓๙๘	๐.๓๗๕	๐.๓๗๘

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนสำนักงานสถิติแห่งชาติ, ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.
: ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ตั้งแต่ปี ๒๕๔๙ เป็นต้นไป มีการบันทึกข้อมูลรายได้ติดลบหรือขาดทุน
รายได้ หมายถึง รายได้ประจำที่ไม่รวมรายรับอื่นๆ (อาทิ เงินทุนการศึกษา มรดก พินัยกรรม ของขวัญประกันสุขภาพ ประกันภัยและประกันชีวิต/ประกันสังคม เงินถูกสลาก เงินรางวัลค่านายหน้าและเงินได้จากการพนัน)

๑.๒ ศักยภาพของชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น โดยในระยะ ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ดัชนีชุมชนเข้มแข็งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๘๑ ในปีแรกของแผนพัฒนาฯฉบับที่ ๑๑ เป็นร้อยละ ๘๘.๔๓ ในปี ๒๕๕๗ จากการที่ชุมชนมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเพิ่มขึ้นจาก ๑๔๓,๖๓๒ แห่งในปี ๒๕๕๕ เป็น ๑๕๗,๖๒๑ แห่งในปี ๒๕๕๗ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มธุรกิจชุมชนและอาชีพ มีการจัดสวัสดิการชุมชนและจัดการความรู้และร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ เพิ่มขึ้น การเรียนรู้ในชุมชนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๔๒.๗๐ ของหมู่บ้านทั้งหมดในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๕๓.๓๘ ในปี ๒๕๕๗ มีแหล่งเงินทุนและสวัสดิการของชุมชนที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย อาทิ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุนสวัสดิการชุมชน อย่างไรก็ตาม ปัญหาความรุนแรงจากความขัดแย้ง

ทางการเมือง ปัญหาความมั่นคงจังหวัดชายแดนภาคใต้แม้จะมีแนวโน้มที่ดีขึ้นแต่ปัญหาภาพลักษณ์การคอรัปชั่นของประเทศไทยยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนเมื่อพิจารณาจากดัชนีภาพลักษณ์การคอรัปชั่นของประเทศไทยมีค่าเท่ากับ ๓๗ คะแนนจาก ๑๐๐ คะแนนในปี ๒๕๕๕ เป็น ๓๘ คะแนน ในปี ๒๕๕๗

๑.๓ การเข้าถึงบริการภาครัฐที่มีคุณภาพยังไม่ทั่วถึง โดย

๑.๓.๑ **ด้านการศึกษา** การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษายังมีปัญหาด้านประสิทธิภาพ อาทิ ยังมีปัญหาการขาดแคลนครูและความพร้อมของทรัพยากรการศึกษาที่รุนแรงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้เกิดปัญหาความแตกต่างของคุณภาพการศึกษาทั้งในด้านคุณภาพของผู้เรียน คุณภาพของสถานศึกษา และคุณภาพครู โดยคะแนนผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในปี ๒๕๕๗ พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยที่แตกต่างกันในแต่ละภูมิภาคอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ ยังพบว่าโอกาสการเข้าถึงการศึกษาพื้นฐานของเด็กยากจนยังมีข้อจำกัดจากการไม่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และมีความจำเป็นในการช่วยหารายได้ให้กับครอบครัว ทำให้ขาดโอกาสในการศึกษาที่ต่อเนื่อง และโอกาสในการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น

๑.๓.๒ **ด้านสาธารณสุข** คุณภาพการให้บริการสาธารณสุขยังมีความเหลื่อมล้ำระหว่างภูมิภาค เนื่องจากยังคงมีปัญหาของการกระจายบุคลากรทางการแพทย์ไปยังภูมิภาค และการกระจุกตัวของครุภัณฑ์ทางการแพทย์ที่ส่วนใหญ่ยังอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและมีความขาดแคลนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้ เนื่องจากโรงพยาบาลรัฐในระดับตติยภูมิส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมทั้งเมืองใหญ่ส่งผลให้บุคลากรทางการแพทย์ที่เชี่ยวชาญและครุภัณฑ์กระจุกตัวในเมืองหลวงและเมืองใหญ่ด้วย

๑.๓.๓ **ด้านการเงินและแหล่งทุน** แม้ว่าปัจจุบันประชาชนมีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากขึ้นผ่านกองทุนภายใต้นโยบายของรัฐบาล อาทิ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน กองทุนแม่ของแผ่นดิน กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี แต่คนในชนบทยังเข้าถึงบริการทางเงินได้อย่างจำกัดและคนจนเข้าถึงแหล่งเงินทุนตามโครงการของรัฐได้น้อย ดังจะเห็นได้จากคนในชนบทเข้าถึงบริการทางการเงินจากธนาคารพาณิชย์เพียงร้อยละ ๓๓.๙ ซึ่งต่ำกว่าคนในกรุงเทพมหานครที่ได้รับบริการทางการเงินถึงร้อยละ ๘๕.๘ และแม้ว่ารัฐบาลจะดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้าน แต่กลับพบว่าคนยากจนมีโอกาสเข้าถึงโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพียงเล็กน้อย จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี ๒๕๕๗ พบว่า คนยากจนเข้าถึงโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพียงร้อยละ ๙.๒ ของคนยากจนทั้งหมด

๑.๔ การคุ้มครองทางสังคมยังไม่ทั่วถึงและครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม โดยกลุ่มแรงงานนอกระบบ แม้ว่าจะมีการขยายความคุ้มครองไปสู่แรงงานนอกระบบโดยการนำแรงงานนอกระบบเข้าสู่ระบบประกันสังคมภาคสมัครใจตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ มาตรา ๔๐ แต่พบว่ามีผู้สนใจเข้าสู่ระบบประกันสังคมภาคสมัครใจดังกล่าวจำนวนน้อยเพียง ๒.๕ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๖.๔ ของแรงงานนอกระบบทั้งหมดในปี ๒๕๕๗ โดยแรงงานนอกระบบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือเข้าสู่ระบบประกันสังคมภาคสมัครใจน้อยที่สุด นอกจากนี้ ยังมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้และค่าตอบแทนของแรงงานโดยแรงงานนอกระบบได้รับค่าจ้างเฉลี่ยต่ำกว่าแรงงานในระบบ และมีลักษณะงานที่ไม่แน่นอนและไม่ต่อเนื่อง อาทิ การทำงานในภาคเกษตรและในธุรกิจค้าส่งและค้าปลีก แรงงานมักมีชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์มากกว่า ๕๐ ชั่วโมงขึ้นไป จึงทำให้แรงงานนอกระบบไม่มีเวลาเหลือที่จะทำงานอื่นเพื่อสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น ขณะที่แรงงานในระบบมีอัตราค่าจ้างที่แน่นอนและมีรายได้ไม่ต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ ทำให้ช่องว่างรายได้ของแรงงานในระบบและนอกระบบมีความแตกต่างกันมากขึ้น ส่วนผู้สูงอายุและผู้พิการ ยังคงไม่ได้รับโอกาสในการทำงานที่เท่าเทียมกับแรงงานในกลุ่มอื่นๆ ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ในสองกลุ่มข้างต้น

๑.๕ ความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองที่ดิน ที่ดินถือว่าเป็นทรัพย์สินและเป็นการสั่งสมความมั่งคั่งอย่างหนึ่ง โดยพบว่า สัดส่วนการถือครองที่ดินของทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลในกลุ่มผู้ถือครองที่ดินร้อยละ ๑๐ ที่มีการถือครองที่ดินมากที่สุด (กลุ่ม ๑๐) ต่อกลุ่มผู้ถือครองที่ดินร้อยละ ๑๐ ที่มีการถือครองที่ดินน้อยที่สุด (Decile ๑) คิดเป็น ๘๕๓.๖๔ เท่า โดยกลุ่มผู้ถือครองที่ดินร้อยละ ๑๐ ที่มีการถือครองที่ดินมากที่สุด (Decile ๑๐) มีส่วนแบ่งการถือครองที่ดินมากกว่าร้อยละ ๖๐ ของพื้นที่ทั้งหมด ส่วนผู้ถือครองที่ดินอีกร้อยละ ๙๐ ที่เหลือ (Decile ๑-๙) มีส่วนแบ่งการถือครองที่ดินไม่ถึงร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ทั้งหมด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการกระจุกตัวอย่างมากของการถือครองที่ดิน

ตารางที่ ๒: การจำแนกการถือครองที่ดินที่มีเอกสารสิทธิประเภทโฉนดที่ดินออกเป็น ๑๐ กลุ่ม ปี ๒๕๕๕

กลุ่ม	จำนวนการถือครอง (ราย)	ผลรวมพื้นที่			ร้อยละ
		ไร่	งาน	ตารางวา	
Decile ๑ (พื้นที่น้อยที่สุด)	๑,๕๙๒,๓๖๔	๖๘,๓๓๐	๒	๗๙.๔๗	๐.๐๗
Decile ๒	๑,๕๘๙,๐๔๒	๑๖๔,๔๖๐	-	๑๐.๓๔	๐.๑๗
Decile ๓	๑,๕๙๑,๐๒๙	๓๑๔,๒๑๔	๑	๒๔.๑๐	๐.๓๓
Decile ๔	๑,๕๘๙,๐๖๕	๕๔๕,๘๒๘	๑	๙๙.๕๙	๐.๕๘
Decile ๕	๑,๖๑๗,๖๒๘	๑,๐๕๘,๓๘๔	๓	๑.๒๒	๑.๑๒
Decile ๖	๑,๕๖๐,๘๕๒	๒,๒๙๒,๗๘๘	๑	๙.๑๕	๒.๔๒
Decile ๗	๑,๕๙๐,๐๒๘	๕,๐๗๒,๒๑๐	๑	๖๙.๗๖	๕.๓๕
Decile ๘	๑,๕๙๐,๐๕๗	๙,๕๒๔,๙๘๓	๒	๕๐.๕๕	๑๐.๐๔
Decile ๙	๑,๕๘๙,๙๗๖	๑๗,๔๙๗,๕๓๒	-	๕๒.๘๕	๑๘.๔๔
Decile ๑๐ (พื้นที่มากที่สุด)	๑,๕๙๐,๐๐๖	๕๘,๓๒๙,๘๘๐	๓	๔๒.๓๖	๖๑.๔๘
รวม	**๑๕,๙๐๐,๐๔๗**	**๙๔,๘๖๘,๖๑๓**	**๒**	**๓๙.๔๐**	**๑๐๐.๐๐**
สัดส่วน Decile ที่ ๑๐/๑ (เท่า)		**๘๕๓.๖๔**			

ที่มา: รายงาน “การกระจุกตัวของความมั่งคั่งในสังคมไทย” โดยดวงมณี เลาวกุล (๒๕๕๖)

๑.๖ ปัญหากระบวนการยุติธรรมนำไปสู่ความไม่เป็นธรรมในสังคม ทั้งในด้านการบังคับใช้กฎหมาย การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ การอำนวยความยุติธรรม และการบำบัดฟื้นฟูและช่วยเหลือผู้กระทำผิด ยังไม่ทันสมัยและมีขั้นตอนมากรวมถึงยังมีการละเลยการบังคับใช้ และยังไม่มีสำนักงานครอบคลุมทั่วถึงในระดับพื้นที่ อาทิ หน่วยงานบริการศาลยุติธรรม ศาลปกครอง การขาดแคลนบุคลากรที่ทำให้ไม่สามารถบริหารจัดการได้แล้วตามระยะเวลาที่เหมาะสมจนทำให้มีปริมาณคดีสะสมเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด ทำให้การบริการประชาชนมีความล่าช้า มีค่าใช้จ่ายสูง ส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมโดยเฉพาะกลุ่มคนยากจน เนื่องจากต้องเสียเวลาและใช้ค่าใช้จ่ายมากในการดำเนินการภายใต้กระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ ปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานยุติธรรมจำนวนมาก แต่ในทางปฏิบัติปรากฏว่า การบังคับใช้กฎหมายต่างๆ ยังไม่มีประสิทธิภาพและเสมอภาคเท่าที่ควร ไม่ว่าในลักษณะของการไม่มีการบังคับใช้เลย การเลือกปฏิบัติสำหรับบางคนบางกลุ่มและการละเลยบังคับใช้ เนื่องจากไม่สอดคล้องในทางปฏิบัติจริง มีความยุ่งยากและขั้นตอนมากเกินไปทำให้ไม่สามารถจัดการกับปัญหาอาชญากรรม การทุจริตประพฤติมิชอบและการมีผลประโยชน์ทับซ้อนในภาครัฐทุกระดับได้อย่างจริงจัง ทั้งนี้ สาเหตุของสภาพการณ์ดังกล่าว นอกเหนือจากตัวกฎหมายเองแล้วยังเกี่ยวกับการขาดทักษะความรู้ ความชำนาญและการใช้ดุลยพินิจของผู้ปฏิบัติ และภาคประชาชนที่ไม่รับรู้หรือรับรู้แต่ยังคงฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างจริงจัง

ทั้งนี้ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (ปี พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงของบริบทในประเทศที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ดังนี้

๑.๗ โครงสร้างประชากรของไทยเปลี่ยนแปลงเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัย ส่งผลกระทบต่อรายได้และรายจ่ายของประชากรวัยแรงงานซึ่งต้องแบกรับภาระการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ การไม่ได้เตรียมพร้อมเข้าสู่วัยเกษียณอาจทำให้มีผู้สูงอายุที่ยากจนเพิ่มขึ้น และส่งผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำในภาพรวม สังคมไทยได้เข้าสู่สังคมสูงวัยที่มีประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานลดลงขณะที่ประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ทำให้อัตราการพึ่งพิงของประชากรวัยแรงงานต้องแบกรับการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น โดยอัตราการพึ่งพิงรวม (Dependency Ratio) จะเพิ่มขึ้นจาก ๔๙.๓ คนต่อประชากรวัยแรงงาน ๑๐๐ คน ในปี ๒๕๕๓ เป็น ๘๑.๖ คนต่อประชากรวัยแรงงาน ๑๐๐ คน ในปี ๒๕๘๓ โดยสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากรวัยสูงอายุเป็นหลัก ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อรายได้ รายจ่าย และโอกาสการออมของครัวเรือน โดยเฉพาะ***ครัวเรือนที่ต้องดูแลทั้งผู้สูงอายุและเด็ก*** อาจนำมาซึ่งความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่สังคมสูงวัยยังทำให้ภาระทางการคลังของภาครัฐในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นในขณะที่ขีดความสามารถในการจัดเก็บรายได้ของภาครัฐยังไม่ดีขึ้น อันเป็นข้อจำกัดต่อการขยายบริการทางสังคมของภาครัฐให้มีความครอบคลุมและเท่าเทียมมากขึ้นด้วย โดยสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (๒๕๕๕) ประมาณการว่าภาระทางการคลังจะเพิ่มขึ้นกว่า ๓ เท่าระหว่างปี ๒๕๕๖ – ๒๕๗๖ โดยมีปัจจัยหลักจากการเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงอายุ

๑.๘ โครงสร้างทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มตอกย้ำปัญหาความเหลื่อมล้ำให้รุนแรงขึ้น จากเงื่อนไขเศรษฐกิจโลกที่มีความผันผวน ที่ผ่านมา การดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจของไทยมุ่งเน้นการส่งออก โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรม ทำให้ภาคอุตสาหกรรมมีการเติบโตที่สูงกว่าภาคเกษตรอย่างต่อเนื่อง ตรงข้ามกับกำลังแรงงานที่ส่วนใหญ่ทำงานในภาคเกษตรกรรมถึงประมาณร้อยละ ๓๒.๑ ปัจจุบัน เศรษฐกิจโลกที่ผันผวนประกอบกับการแข่งขันทางการค้าในตลาดโลกที่รุนแรง โดยเฉพาะจากประเทศเกิดใหม่ท้าทายต่อความสามารถในการแข่งขันของฐานการผลิตไทยมากขึ้น กดดันให้เกิดการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจไปสู่การผลิตภาคอุตสาหกรรมและบริการสมัยใหม่ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรกรรม และภาคอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น ไปสู่ภาคบริการและภาคอุตสาหกรรมที่ใช้ทุนและเทคโนโลยีที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากภาคบริการและภาคอุตสาหกรรมสมัยใหม่ต้องการแรงงานที่มีทักษะสูงในการผลิต ทำให้***แรงงานทักษะต่ำในภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้นไม่สามารถเคลื่อนย้ายไปสู่ภาคบริการและอุตสาหกรรมสมัยใหม่***ได้ และจำเป็นต้องเข้าไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการที่มีผลิตภาพแรงงานต่ำ ซึ่งจะไม่สามารถยกระดับรายได้ของแรงงานเหล่านี้ให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้มากนักเมื่อเทียบกับกลุ่มแรงงานทักษะสูง

๑.๙ โครงสร้างทางภาษีไม่สนับสนุนการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม การจัดเก็บภาษีของประเทศไทยมีจัดเก็บจากฐานการบริโภคเป็นหลัก ซึ่งมีอัตราภาษีที่แท้จริงเป็นอัตราถดถอย ทำให้ภาระภาษีตกอยู่กับผู้มีรายได้ต่ำมากกว่าผู้มีรายได้สูง ขณะที่การจัดเก็บจากฐานรายได้ ซึ่งเป็นอัตราก้าวหน้ามีคุณสมบัติช่วยให้การกระจายรายได้ดีขึ้น คิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ ๓๖.๓ ของรายได้ทั้งหมดของรัฐบาลในปีงบประมาณ ๒๕๕๘ แต่มาตรการลดหย่อนภาษีมักเอื้อประโยชน์ต่อคนกลุ่มรายได้สูงมากกว่ากลุ่มรายได้ต่ำ ทำให้โครงสร้างภาษีในปัจจุบันไม่สามารถทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้นได้ ขณะเดียวกัน**การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีกับบริษัทขนาดใหญ่แตกต่างกับบริษัทขนาดเล็ก** โดยบริษัทขนาดใหญ่ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี และได้รับการส่งเสริมหรืออุดหนุนมากกว่าบริษัทขนาดเล็กและ SMEs ซึ่งบริษัทขนาดใหญ่มักเป็นบริษัทในรูปแบบของการให้สัมปทาน และการผูกขาดอยู่ในระบบการดำเนินธุรกิจ

๑.๑๐ ลักษณะบางประการของครัวเรือนทำให้เกิดการส่งผ่านปัญหาการกระจายรายได้จากรุ่นสู่รุ่นและทำให้คนจนไม่สามารถหลุดออกจากความยากจนได้ ***คนยากจนมีแนวโน้มเป็นคนจนเรื้อรัง (Chronic Poor) หรือเป็นคนจนที่มีสภาพความเป็นอยู่แร้นแค้น และหลุดพ้นความยากจนได้ยาก*** กล่าวคือ คนยากจน

ในปัจจุบันมีลักษณะที่สำคัญ อาทิ หัวหน้าครัวเรือนมีอายุมาก ครัวเรือนมีอัตราภาระการพึ่งพิงที่สูง (สัดส่วนสมาชิกในวัยเด็กและวัยชรามาก) และขนาดของครัวเรือนที่ใหญ่ การขาดแคลนทุนมนุษย์ทั้งในเชิงคุณภาพและในเชิงปริมาณ (คนจนร้อยละ ๘๒.๓ จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า) รวมทั้งการมีที่ดินทำกินน้อย หรือถึงแม้จะมีที่ดินมาก พื้นที่ดังกล่าวก็ไม่เหมาะสมกับการทำการเกษตร คุณลักษณะดังกล่าวทำให้การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำโดยยกระดับสถานะทางเศรษฐกิจของคนกลุ่มล่าง หรือคนยากจนทำได้ยากขึ้น ซึ่งมีการศึกษา[๑]ที่ชี้ว่าการเลื่อนชั้นทางเศรษฐกิจ ของกลุ่มคนจนที่สุดร้อยละ ๕ มีโอกาสเพียงร้อยละ ๓๒ ในการเลื่อนชั้นไปสู่กลุ่มที่ดีขึ้น ขณะที่กลุ่มอื่นมีโอกาสมากกว่า ขณะเดียวกันกลุ่มไม่จน (Quintile 2) มีโอกาสตกเป็นกลุ่มจนที่สุดได้ถึงร้อยละ ๒๕ เช่นกัน สะท้อนถึงการส่งผ่านความยากจนจากรุ่นสู่รุ่น และอาจกลายเป็นคนจนเรื้อรังในที่สุด

ขณะเดียวกัน ***คนเกือบจน***[๒] ***หรือกลุ่มประชากรที่มีความเสี่ยงที่จะตกเป็นคนจนได้ง่ายมีอยู่จำนวนมาก และการยกระดับสถานะทางเศรษฐกิจของตัวเองให้หลุดพ้นสู่คนชั้นกลางก็ทำได้ยาก*** จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี ๒๕๕๗ พบว่า คนเกือบจน มีจำนวนทั้งสิ้น ๖.๑ ล้านคน ซึ่งคนกลุ่มนี้ค่อนข้างอ่อนไหวต่อวิกฤตต่างๆ ที่มากระทบและจะกลายเป็นคนยากจนได้โดยง่าย นอกจากนี้เมื่อพิจารณาการเติบโตของรายได้ของคนเกือบจน พบว่า อัตราการเติบโตของรายได้ของคนเกือบจนอยู่ในระดับต่ำกว่ารายได้เฉลี่ย สะท้อนถึงข้อจำกัดในการยกระดับสถานะทางเศรษฐกิจของตนเอง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาคนเกือบจน พบว่า ร้อยละ ๙๘.๙ มีสถานะทางเศรษฐกิจอยู่ในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยจนเกือบถึงรายได้ปานกลาง กล่าวคือ***อยู่ระหว่างกลุ่มประชากรร้อยละ ๑๐ ที่มีรายได้ต่ำสุด ไปจนถึงกลุ่มประชากรร้อยละ ๑๐ ที่มีรายได้ต่ำสุดเป็นอันดับที่ ๔*** ดังนั้นการยกระดับกลุ่มคนจนให้หลุดพ้นจากความยากจน และผลักดันกลุ่มเกือบจนให้เป็นชนชั้นกลางจะมีส่วนช่วยที่สำคัญต่อการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำของประเทศ และเป็นแนวทางในการยกระดับประชากรให้หลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง

๒ วัตถุประสงค์

การสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคมมุ่งเน้นการสร้างโอกาสให้ทุกคนในสังคมไทยสามารถเข้าถึงทรัพยากร แหล่งทุนในการประกอบอาชีพ และเข้าถึงบริการทางสังคมของรัฐอย่างมีคุณภาพ ทั่วถึงและเป็นธรรม ทั้งบริการการศึกษา สุขภาพ สวัสดิการสังคม และกระบวนการยุติธรรม เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี

๓ เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมายที่ ๑ ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่แตกต่างกัน และแก้ไขปัญหาความยากจน

ตัวชี้วัด ๑.๑ รายได้เฉลี่ยต่อหัวของกลุ่มประชากรร้อยละ ๔๐ ที่มีรายได้ต่ำสุด เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี

---

[๑] งานวิจัย “คุณภาพของการเจริญเติบโตจากมิติของการกระจายรายได้” โดยกอบศักดิ์ ภูตระกูล (๒๕๕๖)

[๒] คนเกือบจน หมายถึง ประชากรที่มีค่าใช้จ่ายสูงกว่าเส้นความยากจน แต่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๒๐ ของเส้นความยากจน โดยประชากรกลุ่มนี้เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการเป็นคนจนเมื่อได้รับผลกระทบจากวิกฤตต่างๆ

ตัวชี้วัด ๑.๒ ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ด้านรายได้ลดลงเหลือ ๐.๔๒๔ เมื่อสิ้นสุดแผน

ตัวชี้วัด ๑.๓ การถือครองสินทรัพย์ทางการเงินของกลุ่มประชากรร้อยละ ๔๐ ที่มีรายได้ต่ำสุดเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด ๑.๔ สัดส่วนประชากรที่อยู่ใต้เส้นความยากจนลดลงเหลือร้อยละ ๗.๔ ณ สิ้นแผนพัฒนาฯ

ตัวชี้วัด ๑.๕ สัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ทั้งหมดของครัวเรือนของกลุ่มครัวเรือนที่ยากจนที่สุด ลดลง

เป้าหมายที่ ๒ เพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมของภาครัฐ

ตัวชี้วัด ๒.๑ อัตราการเข้าเรียนสุทธิ (ที่ปรับปรุง) ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่ากับร้อยละ ๙๐ โดยไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มนักเรียน/นักศึกษาที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมและระหว่างพื้นที่

ตัวชี้วัด ๒.๒ สัดส่วนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทุกระดับชั้นผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ ๕๐ มีจำนวนเพิ่มขึ้น และความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ระหว่างพื้นที่ และภูมิภาคลดลง

ตัวชี้วัด ๒.๓ สัดส่วนแรงงานนอกระบบที่อยู่ภายใต้ประกันสังคม (ผู้ประกันตนตามมาตรา ๔๐) ต่อกำลังแรงงานเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด ๒.๔ ความแตกต่างของสัดส่วนบุคลากรทางการแพทย์ต่อประชากรระหว่างพื้นที่ลดลง

ตัวชี้วัด ๒.๕ การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของกลุ่มประชากรที่มีฐานะยากจนเพิ่มขึ้น

๔ แนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติ

๔.๑ การให้ความช่วยเหลือทางสังคมเพื่อเป็นแต้มต่อแก่กลุ่มเป้าหมายประชากรร้อยละ ๔๐ ที่มีรายได้ต่ำสุด ให้ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นและพัฒนาทักษะฝีมือเพื่อสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพและยกระดับรายได้ ให้การคุ้มครองทางสังคม (Social Protection) และสวัสดิการ (Welfare) ที่เหมาะสมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดย

๔.๑.๑ **การสร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่กลุ่มเป้าหมายฯ อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพโดยไม่ถูกจำกัดศักยภาพจากสภาพครอบครัว พื้นที่ และสภาพร่างกาย** โดยการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน การดูแลและป้องกันนักเรียนที่ยากจนที่อาศัยในพื้นที่ห่างไกลโรงเรียนไม่ให้เด็กนักเรียนออกจากโรงเรียนกลางคันโดยให้ความช่วยเหลือแก่เด็กนักเรียนยากจนที่ครอบคลุมตั้งแต่การสร้างรายได้ของครัวเรือน การสนับสนุนค่าเดินทางไปยังสถานศึกษา การให้ทุนการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาแก่เด็กเรียนดีและยากจนโดยมีเงื่อนไขเมื่อจบการศึกษากลับไปทำงานที่บ้านเกิด และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในพื้นที่ห่างไกล

๔.๑.๒ **การจัดบริการด้านสุขภาพให้กับประชากรกลุ่มเป้าหมายฯ ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล** โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาสนับสนุนการจัดระบบบริการทางการแพทย์เพื่อประชากรในพื้นที่ห่างไกลให้ได้มีโอกาสเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงทั้งในด้านการรักษา การให้คำปรึกษา การป้องกันกลุ่มเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาเรื้อรังต่อสุขภาพ และการส่งเสริมด้านสุขอนามัย

๔.๑.๓ **การสร้างรายได้และโอกาสการมีที่ดินทำกินของตนเอง** โดยรัฐเข้าไปสนับสนุนการมีที่ดินทำกินอย่างยั่งยืนในรูปแบบที่ครบวงจร ตั้งแต่การจัดสรรที่ดินทำกินอย่างมีเงื่อนไขเพื่อป้องกันการเปลี่ยนมือผู้ได้รับการจัดสรรที่ดินให้แก่กลุ่มคนจนในภาคเกษตรที่ไร้ที่ดินทำกิน การพัฒนาทักษะความชำนาญการจัดสรรเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพ การขยายโอกาสในการเข้าถึงข่าวสาร สารสนเทศ และองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพและการสนับสนุนด้านการตลาด ตลอดจนส่งเสริมทักษะการบริหารเงินเพื่อให้สามารถจัดการรายได้ เงินทุน และหนี้สินอย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๑.๔ **การเพิ่มแต้มต่อในการจัดการคุ้มครองทางสังคมและสวัสดิการให้กับกลุ่มเป้าหมายประชากรร้อยละ ๔๐ ที่มีรายได้ต่ำสุด** อาทิ การเพิ่มเบี้ยคนพิการและเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ยากจนให้เพียงพอที่จะดำรงชีพได้ การสนับสนุนการจัดหาที่อยู่อาศัยและระบบสาธารณูปโภคให้กับประชากรกลุ่มเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาชุมชนแออัดในเมือง การสนับสนุนชุมชนให้มีการจัดบริการตามความจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ

๔.๒ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลรายได้ให้ครอบคลุมประชากรทั่วประเทศ เพื่อขยายความคุ้มครองทางสังคมและการจัดสวัสดิการที่สามารถเจาะจงกลุ่มเป้าหมายได้ โดยการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้าสู่ระบบดังกล่าว เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการกำหนดเป้าหมายคนจน คนเกือบจน และกลุ่มเป้าหมายประชากรร้อยละ ๔๐ ที่มีรายได้ต่ำสุด ซึ่งจำเป็นต้องมีระบบฐานข้อมูลรายได้ที่ครอบคลุมผู้มีเงินได้ของคนทั้งประเทศ นอกจากนี้ ยังต้องเชื่อมโยงฐานข้อมูลของหน่วยงานราชการทั้งหมด เพื่อให้สามารถระบุประชากรกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม และนำไปใช้ประโยชน์ในการให้ความคุ้มครองทางสังคมและสวัสดิการที่เหมาะสมตามกลุ่มเป้าหมายและมีความครอบคลุมทั่วถึงและเป็นธรรม

๔.๓ การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และการสร้างความเข้มแข็งการเงินฐานราก โดย ๑) สร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชนให้มีขีดความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความเชื่อมั่น ศรัทธา มีจุดยืนทางความคิด มีธรรมาภิบาลในการบริหารและพัฒนาชุมชน ส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนพึ่งพาตนเอง รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ ๒) เสริมสร้างกระบวนการวิจัยในชุมชนเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในชุมชนและต่อยอดไปสู่เชิงพาณิชย์ ๓) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสร้างการจัดการความรู้ในชุมชน ๔) การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการระดับชุมชน การสนับสนุนศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน การส่งเสริมการเชื่อมต่อระหว่างเครือข่ายอุตสาหกรรม (Cluster) ในพื้นที่กับเศรษฐกิจชุมชน การสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาในการร่วมกันพัฒนาความรู้ในเชิงทฤษฎีและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติเพื่อสร้างศักยภาพให้กับชุมชนในการประกอบธุรกิจ ๕) การสนันสนุนการประกอบธุรกิจแบบวิสาหกิจเพื่อสังคม ๖) การส่งเสริมการท่องเที่ยวท้องถิ่นและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยว และ ๗) การปรับองค์กรการเงินของชุมชนให้ทำหน้าที่เป็นสถาบันการเงินในระดับหมู่บ้านตำบลที่ทำหน้าที่ทั้งการให้กู้ยืมและการออมและจัดตั้งโครงข่ายการเงินฐานรากโดยมีธนาคารออมสินและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เป็นแม่ข่าย

๔.๔ การกำหนดนโยบายการคลังเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมและเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มคนที่มีรายได้น้อยให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ผ่านการปรับปรุงนโยบายการคลังอย่างรอบด้านที่ครอบคลุมทั้งด้านภาษีและการใช้จ่ายงบประมาณ โดยเพิ่มการจัดเก็บภาษีจากฐานทรัพย์สิน อาทิ ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีกำไรจากการเพิ่มค่าของทรัพย์สิน (Capital Gain) และปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ตลอดจนปรับโครงสร้างการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายภาครัฐ โดยให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณเชิงบูรณาการและเชิงพื้นที่ที่มีการกำหนดเป้าหมายเพื่อลดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมควบคู่ไปกับเป้าหมายทางเศรษฐกิจ

๔.๕ การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาค โดยการให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายแก่ประชาชน การพัฒนาศักยภาพชุมชนให้มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบยุติธรรมชุมชน และการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ที่รับผลกระทบเข้ามามีส่วนร่วมในการหาทางออกของระบบยุติธรรมสมานฉันท์ การเพิ่มศักยภาพของกองทุนยุติธรรมในการช่วยเหลือกลุ่มคนยากจนและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับความเป็นธรรมและสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการบูรณาการการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๖ การกระจายการให้บริการภาครัฐทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข โครงสร้างพื้นฐาน และการจัดสวัสดิการในภูมิภาคให้มีความครอบคลุมและทั่วถึงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรให้มีการกระจายตัวอย่างเป็นธรรม ตลอดจนการสร้างปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจรวมทั้งกฎหมายกฎ ระเบียบให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม โดยไม่เอื้อประโยชน์ต่อประชากรกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นการเฉพาะ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างโอกาสให้ประชากรทุกกลุ่มได้มีโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการเข้าถึงและสามารถใช้ประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพและยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

๔.๗ ส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศและบทบาทสตรีในระดับการบริหารและการตัดสินใจทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศ โดยเสริมสร้างเจตคติด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงและชายในทุกช่วงวัยด้วยการประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว สถานศึกษา สถาบันศาสนาและสื่อในการปลูกฝังค่านิยมและเจตคติที่ยอมรับและส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ และการไม่กระทำความรุนแรงต่อผู้หญิง เสริมสร้างศักยภาพผู้หญิงให้มีความพร้อม ความรู้ ความเข้าใจ ปลูกจิตสำนึก อุดมการณ์ ค่านิยม และธรรมมาภิบาล เพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมของสตรีในกระบวนการตัดสินใจต่างๆ

๕ แผนงานและโครงการสำคัญ

๕.๑ โครงการช่วยเหลือประชากรผู้มีรายได้น้อย เป็นโครงการสร้างแรงจูงใจให้กับคนที่ไม่อยู่ในระบบฐานข้อมูลรายได้ (กล่าวคือ ระบบฐานข้อมูลภาษี) ให้เข้ามาอยู่ในระบบ เพื่อให้สามารถระบุเป้าหมายผู้มีรายได้น้อยเพื่อให้การช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ ***สอดคล้องกับการดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการบูรณาการฐานข้อมูลกลางภาครัฐ*** ซึ่งมอบหมายให้กรมสรรพากร กระทรวงการคลังดำเนินการให้ประชาชนทุกคนยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ***และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment Master Plan)*** โดยบุคคลที่มาเข้าระบบข้อมูลรายได้ดังกล่าวและมีรายได้ไม่ถึงเกณฑ์จะได้รับประโยชน์จากรัฐบาลในรูปแบบต่างๆ อาทิ เงินอุดหนุน สิทธิการเดินทางสาธารณะโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย คูปองอาหาร ช่วยให้กลุ่มคนรายได้น้อยสามารถมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ วัตถุประสงค์ที่สำคัญของโครงการฯ คือการมีฐานข้อมูลรายได้ซึ่งช่วยให้สามารถระบุเป้าหมายผู้มีรายได้น้อยเพื่อให้การช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ รัฐต้องจัดทำระบบดังกล่าวให้ง่าย และอำนวยความสะดวกกับประชากรในพื้นที่ห่างไกล และประชากรที่เข้าไม่ถึงเทคโนโลยีสารสนเทศด้วย

หน่วยงานดำเนินงาน กระทรวงการคลัง

กรอบระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

๕.๒ โครงการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาในพื้นที่ห่างไกลอย่างครอบคลุม

๕.๒.๑ **โครงการ Free Wifi เพื่อการศึกษาทั่วประเทศ** ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสามารถช่วยสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาทั้งด้านสื่อการเรียนการสอน การค้นคว้าข้อมูล ฯลฯ อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่ห่างไกลแม้จะสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ได้แต่จากการมีค่าใช้จ่ายทำให้ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลไม่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้เต็มที่ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กวัยเรียน ซึ่งการส่งเสริมให้มีการฟรี Wifi ในสถานศึกษาจะช่วยให้นักเรียนนักศึกษาสามารถติดตามข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ การค้นคว้า และเป็นช่องทางของการเรียนการสอนที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก

หน่วยงานดำเนินงาน กระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศ และกระทรวงศึกษาธิการ

กรอบระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

๕.๒.๒ **โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อติดตามเด็ก** ประเทศไทยจำเป็นต้องมีระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการเก็บข้อมูลและติดตามเด็กทุกคนตั้งแต่แรกเกิดอย่างเป็นระบบ เชื่อมโยงกับฐานทะเบียนราษฎร์ และให้สถานศึกษารวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกสังกัดใช้ระบบสารสนเทศเดียวกันและบูรณาการข้อมูลร่วมกัน เพื่อลดปัญหาการติดตามเด็กมาเรียนไม่ได้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ทับซ้อน หรือพื้นที่ช่องโหว่ระหว่างสังกัด พร้อมทั้งมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูลการย้ายถิ่นฐานซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน โดยในระยะแรกอาจเริ่มจากการต่อยอดขยายผลให้ระบบติดตามและประเมินผลอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring and Evaluation System: e-MES) และฐานข้อมูล Data Management Center (DMC) ของ สพฐ. ครอบคลุมนักเรียนจากสถานศึกษาทุกพื้นที่และทุกสังกัด ในขณะเดียวกัน ประเทศไทยกำลังดำเนินโครงการให้เงินอุดหนุน ๖๐๐ บาท/เดือน แก่เด็กแรกเกิดอายุ ๐-๑ ปีที่เกิดในครอบครัวยากจน จึงนับเป็นโอกาสอันดีในการใช้โครงการนี้เป็นโครงการนำร่องในการเก็บข้อมูลเด็กยากจน ซึ่งเป็นกลุ่มเด็กที่มีแนวโน้มสูงในการหลุดออกนอกระบบการศึกษา

หน่วยงานดำเนินงาน กระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงศึกษาธิการ

กรอบระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

๕.๒.๓ **โครงการระบบแพทย์ทางไกล** เพื่อช่วยบรรเทาปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ และลดจำนวนผู้ป่วยที่ต้องเข้ามารักษาในโรงพยาบาลในเมืองหลัก/เมืองใหญ่ การนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อช่วยให้คำแนะนำและการรักษา จะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพทางการรักษาทั้งมีแพทย์ที่เชี่ยวชาญเฉพาะในการให้คำปรึกษา ขณะที่ผู้ป่วยไม่จำเป็นต้องเดินทางไกลและเสียค่าใช้จ่ายมาก และหากผู้ป่วยมีอาการรุนแรงก็สามารถส่งต่อและเตรียมการรักษาได้ทัน

หน่วยงานดำเนินงาน กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ กระทรวงสาธารณสุข และโรงพยาบาลของรัฐในสังกัดอื่น

กรอบระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

๕.๓ โครงการบริหารจัดการงบประมาณด้านการศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยหน่วยงานต้นสังกัดต้องให้อิสระแก่สถานศึกษาในการบริหารจัดการงบประมาณมากขึ้น ***มุ่งเน้นที่การประเมินผลลัพธ์มากกว่ารายละเอียดในการเบิกจ่าย*** ใช้มาตรการทางการเงินเพื่อกระตุ้นคุณภาพการศึกษา และนำผลการประเมิน

สถานศึกษามาใช้ประกอบการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการปฏิรูประบบความรับผิดชอบ นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องลดสัดส่วนการให้งบประมาณด้านอุปทาน อาทิ งบดำเนินการ งบบุคลากร และงบลงทุน ซึ่งขึ้นกับการตัดสินใจของภาครัฐและไม่สัมพันธ์กับความต้องการของผู้เรียน และเพิ่มสัดส่วนงบประมาณด้านอุปสงค์ (Demand-Side Financing) คือ เงินอุดหนุนรายหัว ซึ่งขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนที่เลือกเข้าเรียน พร้อมทั้ง***จัดสรรเงินอุดหนุนในอัตราที่มากกว่าให้แก่โรงเรียนในเขตพื้นที่ด้อยโอกาสเพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษามากขึ้น***

หน่วยงานดำเนินงาน กระทรวงศึกษาธิการ

กรอบระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

๕.๔ โครงการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง

๕.๔.๑ **การสร้างเครือข่ายวิสาหกิจเพื่อสังคม/วิสาหกิจชุมชน** โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม (วิสาหกิจชุมชน) และความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจเพื่อสังคม (วิสาหกิจชุมชน) ในแต่ละพื้นที่ เพื่อการสร้างองค์ความรู้ รูปแบบการจัดการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของวิสาหกิจในระยะยาว

๕.๔.๒ เพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐภายใต้***ยุทธศาสตร์ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างการเติบโตจากภายใน*** ผ่านการเผยแพร่ความรู้ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนฐานราก พร้อมทั้งประสานงานกับจังหวัดและท้องถิ่นเพื่อขยายผลจากชุมชนต้นแบบให้มีการนำไปใช้ในชุมชนอื่นๆ อย่างกว้างขวาง

๕.๕ โครงการศึกษาการจัดสรรที่ดินทำกินแบบมีเงื่อนไขให้แก่คนยากจน โดยดำเนินการศึกษาวิธีการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการจัดสรรที่ดินทำกินให้กับคนยากจน โดยมีเงื่อนไขเพื่อการทำกินและจะต้องไม่สามารถนำไปขายหรือโอนให้แก่นายทุนต่อไป พร้อมทั้งจัดทำแนวทางการดำเนินนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ต่อไป

๖ กลไกขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

๖.๑ กฎหมาย ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ... (ณ เดือนมีนาคม ๒๕๕๙) ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศซึ่งจะใช้เป็นกรอบในการพัฒนาประเทศและสร้างกลไกในการปฏิรูปประเทศในด้านต่างๆ ที่สำคัญ และปัจจุบันกำลังอยู่ในกระบวนการลงประชามติ ได้ระบุถึงหน้าที่ของรัฐในการลดความเหลื่อมล้ำและการกำหนดสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยครอบคลุมถึงการให้ได้รับสิทธิของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส ดังนี้

๖.๑.๑ **กำหนดให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาและเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู** โดยรัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุน หรือใช้มาตรการหรือกลไกทางภาษีรวมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์สินเข้ากองทุนได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนภาษี

๖.๑.๒ **ปฏิรูปประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายในการทำให้สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ** โดยให้มีการดำเนินการปฏิรูปด้านกระบวนการยุติธรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และการดำเนินการปฏิรูปด้านเศรษฐกิจ โดยปรับปรุงระบบภาษีอากรให้มีความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ เพิ่มพูนรายได้ของรัฐด้านต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และปรับปรุงระบบการจัดทำและการใช้จ่ายงบประมาณให้มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล

๖.๑.๓ **กำหนดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ครอบคลุมถึงเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส** ให้ได้รับสิทธิ ดังนี้ (๑) บุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (๒) บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และบุคคลผู้ยากไร้ ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ (๓) รัฐพึงให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้ (๔) รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาสให้สามารถดำรงชีพได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าว ถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม และ (๕) รัฐพึงช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากไร้ให้มีที่ทำกิน โดยการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่นใด

๖.๒ คณะกรรมการระดับชาติ หรือคณะทำงาน การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ นั้น สามารถขับเคลื่อนได้ภายใต้คณะกรรมการที่มีอยู่เดิมแล้ว อาทิ

๖.๒.๑ **คณะกรรมการขับเคลื่อนการบูรณาการฐานข้อมูลกลางภาครัฐ** สามารถช่วยขับเคลื่อนในเรื่องฐานข้อมูลที่จะนำไปสู่การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

๖.๒.๒ **คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมแห่งชาติ (ควส.)** สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมแห่งชาติ (สวส.) และ สมาคมวิสาหกิจเพื่อสังคมประเทศไทย สามารถช่วยขับเคลื่อนในเรื่องเกี่ยวกับวิสาหกิจสังคม (วิสาหกิจชุมชน)

๖.๒.๓ **คณะอนุกรรมการสภาการศึกษาด้านการสื่อสารและใช้เทคโนโลยีพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้** สามารถช่วยขับเคลื่อนในเรื่องการจัดการเรียนการสอนในพื้นที่ห่างไกล

๖.๒.๔ **คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม** เพื่อช่วยขับเคลื่อนการให้ความช่วยเหลือทางสังคมเพื่อเป็นแต้มต่อแก่กลุ่มเป้าหมายประชากรร้อยละ ๔๐ ที่มีรายได้ต่ำสุด

๖.๒.๕ **คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ** เพื่อช่วยขับเคลื่อนด้านการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน

๖.๓ แผนรองรับ ปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีแผนงานรองรับซึ่งครอบคลุมระยะเวลาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ได้แก่ (๑) ยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔ (๒) แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ (๓) แผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙) (๔) แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ (๕) แผนยุทธศาสตร์การจัดสวัสดิการสังคมไทย ฉบับที่ ๒ พศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙ (๖) ระเบียบกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการว่าด้วยการสงเคราะห์คนไร้ที่พึ่ง

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

๑ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการนโยบายการเงินและนโยบายการคลัง เพื่อรักษาเสถียรภาพและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับการปรับโครงสร้างรายสาขาการผลิตและบริการ ทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการ และการค้าและการลงทุน รวมถึงการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจในมิติต่างๆ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ทั้งนี้เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความเป็นชาติการค้าและบริการ เพื่อสนับสนุนการขยายฐานเศรษฐกิจให้ใหญ่ขึ้นและขยายตัวต่อเนื่อง มีการพัฒนาในระดับที่สูงขึ้นรายได้สูงต่อหัวสูงขึ้นพร้อมทั้งลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจให้แคบลง มีการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ

๑.๑ สถานการณ์เศรษฐกิจไทย ในช่วง ๘ ปีที่ผ่านมา การขยายตัวของเศรษฐกิจไทยชะลอตัวลงอย่างชัดเจนและศักยภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระยะยาวมีแนวโน้มลดลง เนื่องมาจากสาเหตุที่สำคัญ ได้แก่ (๑) แรงขับเคลื่อนจากภาคการส่งออกลดลงตามภาวะที่ข้อจำกัดด้านเงื่อนไขเศรษฐกิจโลกชะลอตัว แรงขับเคลื่อนจากภาคการส่งออกจึงมีน้อยลง (๒) การลงทุนขยายตัวในเกณฑ์ต่ำและไม่เพียงพอต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ (๓) ขนาดกำลังแรงงานขยายตัวช้าลงอย่างรวดเร็ว แรงขับเคลื่อนจากปัจจัยแรงงานจึงชะลอลงการขยายตัวทางเศรษฐกิจจากปัจจัยแรงงานลดลงตามการชะลอตัวอย่างรวดเร็วของขนาดกำลังแรงงาน (๔) ผลิตภาพการผลิตของปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้นช้าขยายตัวช้าลงตามความล่าช้าในเพราะการถ่ายโอนทรัพยากรจากภาคการผลิตที่มีผลิตภาพในการผลิตต่ำไปยังภาคการผลิตที่มีผลิตภาพการผลิตสูงเกิดขึ้นเพียงช้าๆ ในขณะที่การสั่งสมระดับความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยียังจะต้องใช้เวลาในการสั่งสม จึงยังไม่สามารถเป็นแรงขับเคลื่อนผลิตภาพการผลิตได้อย่างชัดเจนจริงจัง (๕) ความล่าช้าในการปรับโครงสร้างการผลิต ทั้งในด้านการปรับโครงสร้างการผลิตจากเกษตรมูลค่าต่ำไปสู่เกษตรมูลค่าสูงและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป และการปรับจากเกษตรไปสู่อุตสาหกรรมและบริการ รวมทั้งการปรับภาคอุตสาหกรรมและบริการไปสู่การผลิตฐานเทคโนโลยีและนวัตกรรม นอกจากนั้น SMEs ซึ่งเป็นฐานรายได้ที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการยกระดับฐานะเศรษฐกิจไทย ยังมีการพัฒนาอย่างล่าช้า จุดอ่อนเชิงโครงสร้างที่สำคัญดังกล่าวเป็นข้อจำกัดเงื่อนไขสำคัญที่อาจทำให้ประเทศไทยไม่สามารถยกระดับฐานะประเทศเข้าสู่การเป็นประเทศรายได้สูงในระยะเวลาอันควรที่กำหนดเป็นเป้าหมายในยุทธศาสตร์ชาติ หากในช่วง ๕ ปีต่อจากนี้การปฏิรูปพื้นฐานสำคัญเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวไม่สัมฤทธิ์ผล

ในด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เสถียรภาพทางเศรษฐกิจยังอยู่ในเกณฑ์ดี ทั้งในด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจภาคต่างประเทศและในประเทศ สะท้อนจากอัตราการว่างงานในระดับต่ำ อัตราเงินเฟ้อต่ำ มีการเกินดุลบัญชีเดินสะพัด และสัดส่วนหนี้สาธารณะต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศอยู่ภายใต้กรอบการคลังที่ยั่งยืน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเสถียรภาพทางการเงินและสถาบันการเงินจะดีขึ้นมากหลังจากการปรับตัวจากที่เคยประสบภาวะวิกฤตในช่วงปี ๒๕๔๐-๒๕๔๑ จนมีความเข้มแข็งและเสถียรภาพทางการคลังอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ยังมีข้อจำกัดด้านมาตรการทางการเงินและการคลังในการสร้างศักยภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การลดความเหลื่อมล้ำ และการส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จึงมีแนวโน้มที่จะไม่สามารถสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาวได้อย่างเต็มที่ ทั้งในด้านการสร้างศักยภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

การลดความเหลื่อมล้ำและการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประกอบกับฐานรายได้ของประชาชนกลุ่มต่างๆ และเงินออมที่ยังกระจุกตัวอยู่ในเฉพาะบางกลุ่ม ในขณะที่ระบบและกลไกทางด้านการเงินยังไม่เอื้อต่อการระดมทุนและการเข้าถึงของประชาชนกลุ่มต่างๆ และยังมีข้อจำกัดในการนำมาใช้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้อย่างเป็นรูปธรรม ในขณะที่ความเข้มแข็งทางด้านการคลังก็เริ่มมีความเสี่ยงปรับตัวลดลงจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจที่กระทบการจัดเก็บรายได้ นอกจากนี้ ความต้องการเงินลงทุนของภาครัฐเพื่อการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับรายจ่ายประจำประเภทเงินเดือน งบชำระหนี้ และรายจ่ายเพื่อการคุ้มครองทางสังคมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นกัน ดังนั้นการสร้างความยั่งยืนทางการคลังจึงมีความสำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒

๑.๒ ภาคการคลังยังมีภาระผูกพันในอนาคตในระดับสูงจึงไม่สามารถสนับสนุนการดำเนินยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาวได้เต็มที่ ทั้งในด้านการสร้างศักยภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การลดความเหลื่อมล้ำและการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยแรงกดดันต่อภาคการคลังในระยะปานกลางที่สำคัญ แนวโน้มที่สำคัญประกอบด้วย (๑) ความต้องการเม็ดเงินเพื่อการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ (๒) โครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ก่อให้เกิดภาระทางด้านการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ (๓) การขาดสภาพคล่องทางด้านการเงินของรัฐวิสาหกิจบางแห่ง (๔) การดำเนินนโยบายกึ่งการคลัง อาทิ มาตรการช่วยเหลือเกษตรกร และมาตรการเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในระยะสั้น ในขณะที่การจัดเก็บรายได้ของรัฐบาลยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ การขยายฐานภาษียังมีอยู่อย่างจำกัดโดยในปีภาษี ๒๕๕๗ มีการยื่นแบบเพื่อชำระภาษีเพียง ๑๐.๓ ล้านคน จากจำนวนผู้มีงานทำ ๓๘.๘ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๒ ประกอบกับการออมของภาคเอกชนยังไม่เพียงพอที่จะมาช่วยสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐได้ ทำให้จำเป็นต้องมีการจัดทำงบประมาณแบบขาดดุลเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ วงเงินกู้เพื่อชดเชยการขาดดุลเท่ากับ ๑,๕๙๐,๐๐๐.๐ ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๒.๙ จากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ นอกจากนี้ การใช้จ่ายงบประมาณยังขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างเต็มที่ และยังสนองตอบต่อความต้องการในระดับพื้นที่ได้น้อย อาทิ การจัดสรรงบประมาณที่ขาดการบูรณาการเชิงพื้นที่และประเด็นการพัฒนา ขาดกรอบการจัดสรรงบประมาณระยะปานกลางที่สมบูรณ์ และการวัดผลในเชิงผลสัมฤทธิ์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่จำเป็นต้องพึ่งพิงรายได้จากการจัดสรรทั้งในรูปของภาษีจัดสรรและเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเป็นหลักจึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินภารกิจที่ตอบสนองความต้องการของส่วนกลางมากกว่าความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเอง นอกจากนี้ยังขาดแรงจูงใจและความกระตือรือร้นในการพัฒนาแนวทางและประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของท้องถิ่น

๑.๓ ภาคการเงินยังไม่มีประสิทธิภาพและเข้มแข็งเพียงพอ การพัฒนาตลาดการเงินของไทยยังอยู่ในระดับต่ำกว่าประเทศในภูมิภาค ดัชนีชี้ความสามารถทางการแข่งขันด้านการพัฒนาตลาดการเงิน ปี ๒๕๕๘ ของ WEF รายงานว่า ความพร้อมของบริการทางการเงิน ความสามารถในการเข้าถึงบริการทางการเงิน และความสะดวกในการเข้าถึงบริการทางการเงินของไทยยังอยู่ในระดับต่ำกว่าประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ สอดคล้องกับผลสำรวจของธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติ และสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง พบว่าคนที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๓.๕๐ ในปี ๒๕๕๓ เป็นร้อยละ ๔.๒๓ ในปี ๒๕๕๖ และความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลก

นอกจากนี้ **ประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์**มีผลประกอบการและความสามารถในการทำกำไรที่ดีแต่ค่าใช้จ่ายการดำเนินงานต่อสินทรัพย์เฉลี่ยยังอยู่ในระดับสูง อีกทั้งธนาคารพาณิชย์ต่างชาติยังมีบทบาทในการแข่งขันไม่มากนัก และระดับการแข่งขันในระบบธนาคารมีความแตกต่างกัน โดยมีการแข่งขันสูงในการให้บริการธุรกิจขนาดใหญ่ ในขณะที่การให้บริการแก่ SMEs และผู้มีรายได้น้อยยังไม่ทั่วถึง หรือมีต้นทุนการใช้บริการที่สูง ทั้งนี้ ธนาคารพาณิชย์ยังคงเป็นผู้ให้บริการหลักในการให้บริการโอนและชำระเงิน แต่ยังมีค่าธรรมเนียมค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับการใช้เงินสด ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ผู้ใช้บริการยัง

ขาดความเชื่อมั่นโดยปริมาณการใช้บริการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของไทยมีเพียง ๓๑ รายการต่อคนต่อปี ในขณะที่มาเลเซียและสิงคโปร์ มีการใช้บริการ ๖๕ และ ๖๘๔ รายการต่อคนต่อปี ตามลำดับ และจำนวนเครื่องรับบัตรของไทยเท่ากับ ๔,๘๐๕ เครื่อง ในขณะที่มาเลเซียและสิงคโปร์มี ๗,๙๒๔ และ ๒๗,๑๑๐ เครื่อง ตามลำดับ

๑.๔ อันดับความสามารถในการแข่งขันโดยรวมยังปรับตัวดีขึ้นไม่มากนัก ประเทศไทยยังคงตกอยู่ในสถานการณ์การแข่งขันที่ถูกบีบอยู่ตรงกลาง (Nutcracker Situation) ระหว่างประเทศที่มีความได้เปรียบด้านต้นทุนแรงงานและการผลิต และประเทศที่มีความก้าวหน้าและความสามารถในการแข่งขันทางนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ โดยในปี ๒๕๕๘ World Economic Forum (WEF) ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยเป็นอันดับที่ ๓๒ จาก ๑๔๐ ประเทศ และ International Institute for Management Development (IMD) ได้จัดอันดับไว้ที่ ๓๐ จาก ๖๐ ประเทศที่มีพลวัตทางเศรษฐกิจสูง ในขณะที่ผลการสำรวจประเทศที่มีความสะดวกในการเข้าไปประกอบธุรกิจ (Ease of Doing Business) ของธนาคารโลกได้จัดให้ไทยอยู่ในอันดับที่ ๒๖ จาก ๑๘๙ ประเทศทั่วโลก

๑.๕ ภาคเกษตรเป็นแหล่งผลิตและส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศ โดยไทยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร ในปี ๒๕๕๗ เป็นมูลค่าสูงถึง ๑.๙๒ ล้านล้านบาท หรือร้อยละ ๑๔.๖ ของ GDP ทั้งประเทศ และเป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรอันดับที่ ๘ ของโลก คิดเป็นร้อยละ ๒.๕ ของตลาดอาหารโลก สามารถสร้างรายได้จากการส่งออกสูงถึง ๑.๓ ล้านล้านบาท ครอบคลุมทั้งสินค้าเกษตรและอาหาร และสินค้าเกษตรเพื่ออุตสาหกรรม แต่สินค้าส่งออกส่วนใหญ่ยังอยู่ในรูปของสินค้าแปรรูปขั้นต้นซึ่งมีมูลค่าเพิ่มน้อย อาทิ การส่งออกยางพาราก่วาร้อยละ ๘๕ ส่งออกในรูปวัตถุดิบที่เหลือใช้ในประเทศ และสินค้าเกษตรยังมีความเสี่ยงต่อความปลอดภัยอาหาร เนื่องจากการผลิตส่วนใหญ่ยังไม่เข้าสู่มาตรฐาน ขณะที่มีการแข่งขันจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีประสิทธิภาพและต้นทุนการผลิตที่ได้เปรียบประเทศไทย โดยเฉพาะกรณีสินค้าข้าวซึ่งเป็นรองคู่แข่งทั้งเวียดนาม และเมียนมา อย่างเห็นได้ชัด สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเหมาะสม การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต การปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ **รวมถึงฐานทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม** จากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่มีประสิทธิภาพและขาดการบำรุงรักษา ทั้งทรัพยากรดิน น้ำ และป่าไม้ ตลอดจนความหลากหลายทางชีวภาพที่ถูกทำลายมากขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อความมั่นคงและยั่งยืน ในขณะที่พื้นที่ที่เกษตรกรต้องเช่าทำกินมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก ๒๓.๙๒ ล้านไร่ ในปี ๒๕๕๑ เพิ่มขึ้นเป็น ๒๙.๒๕ ล้านไร่ ในปี ๒๕๕๖ ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้กับพื้นที่ทำการเกษตรในระยะยาว

๑.๖ บทบาทของภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมพัฒนาในชุมชนท้องถิ่นประกอบกับกระแสการตื่นตัวด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ภาคอุตสาหกรรมต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมและการอยู่ร่วมกันกับชุมชนมากขึ้น การกระจายความเจริญสู่พื้นที่ชนบท ทำให้เกิดการเติบโตของอุตสาหกรรมในภูมิภาคต่างๆ มีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานและการจัดบริการสาธารณะรองรับภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ประชาชนจึงมีการย้ายถิ่นฐานไปสู่พื้นที่ที่มีอุตสาหกรรมหนาแน่นมากขึ้น ทำให้เกิดการขยายตัวของความเป็นเมืองเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาความหนาแน่นของการที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมและที่อยู่อาศัย รวมทั้งผลกระทบทางลบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ประกอบกับภาคประชาชนมีบทบาทในกระบวนการพัฒนาประเทศมากขึ้น การวางแผนการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการให้อุตสาหกรรมสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้ โดยรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงเกิดการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมนิเวศในหลายพื้นที่ ทั้งในกรณีของพื้นที่อุตสาหกรรมเดิมหรือพื้นที่เพื่อรองรับอุตสาหกรรมที่จะเกิดใหม่ในพื้นที่ที่มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน

๑.๗ ภาคบริการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและเป็นแหล่งรายได้หลักของประเทศ โดยในปี ๒๕๕๗ ภาคบริการสร้างรายได้ให้กับประเทศมีมูลค่าสูงถึง ๗.๖๓ ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๖๑.๔ ของ GDP หรือขยายตัวร้อยละ ๙.๓ จากปี ๒๕๕๕ ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ โดยสาขาบริการที่มีขนาดและความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจมากที่สุด ๓ อันดับแรก ได้แก่ การขนส่งและคมนาคม การค้าส่งค้าปลีก และธุรกิจการเงิน รองลงมา ได้แก่ อสังหาริมทรัพย์ การบริหารราชการแผ่นดิน การศึกษา และโรงแรมและภัตตาคาร ตามลำดับ ทั้งนี้ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นแหล่งสร้างรายได้สำคัญในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยในปี ๒๕๕๘ สร้างรายได้กว่า ๒.๒๓ ล้านล้านบาท ขยายตัวร้อยละ ๑๘.๑ จากปี ๒๕๕๗ ซึ่งการขยายตัวอย่างต่อเนื่องของการท่องเที่ยวสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพและแนวโน้มการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยที่โดดเด่น อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวไทยยังมีปัจจัยเสี่ยงที่จำเป็นต้องเร่งปรับปรุง อาทิ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยว ความสะอาดสุขอนามัย และโครงสร้างพื้นฐาน

๑.๘ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ยังคงมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ สัดส่วนจำนวน SMEs สูงกว่าร้อยละ ๙๙ ต่อวิสาหกิจทั้งประเทศ ซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นวิสาหกิจขนาดเล็ก โดยกระจายตัวสูงสุดอยู่ในภาคการขายส่ง ขายปลีก การซ่อมแซมรถยนต์ และภาคบริการ คิดเป็นสัดส่วนรวมมากกว่าร้อยละ ๘๐ และ GDP ของ SMEs ต่อ GDP ทั้งประเทศในปี ๒๕๕๓ – ๒๕๕๗ มีสัดส่วนค่อนข้างคงอยู่ที่ร้อยละ ๓๙ อย่างไรก็ตาม SMEs ส่วนใหญ่ยังไม่พร้อมต่อการแข่งขันทั้งจากตลาดภายในประเทศและการเปิดเสรีทางการค้า ทั้งยังให้ความสำคัญน้อยกับการพัฒนานวัตกรรมในสินค้าและผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

๑.๙ จำนวนประชากรวัยแรงงานลดลงจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัย โดยอายุเฉลี่ยแรงงานของทุกภาคการผลิตมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยเฉพาะภาคเกษตรกรรมที่มีอายุเฉลี่ยสูงกว่าภาคการผลิตอื่น โดยที่สมาชิกครัวเรือนเกษตรกรในกลุ่มผู้สูงอายุ (๖๔ ปีขึ้นไป) มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๗ ในปี ๒๕๔๔ เป็นร้อยละ ๑๑ ในปี ๒๕๕๖ ส่งผลต่ออายุเฉลี่ยต่อแรงงานภาคเกษตรที่ปรับตัวสูงขึ้น นอกจากนี้ กำลังแรงงานในภาคเกษตรมีแนวโน้มเคลื่อนย้ายไปสู่ภาคบริการมากขึ้น โดยแรงงานภาคเกษตรลดลงอย่างต่อเนื่องจาก ๑๙.๓๒ ล้านคน ในปี ๒๕๔๔ เหลือ ๑๖.๖๖ ล้านคน ในปี ๒๕๕๖ ในขณะเดียวกัน จำนวนแรงงานระดับอาชีวศึกษาไม่เพียงพอต่อความต้องการและตำแหน่งงานที่ว่างอยู่ในภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งคุณภาพของแรงงาน อาทิ ทักษะภาษาอังกฤษ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ

๑.๑๐ ประเทศไทยยังคงมีความเหลื่อมล้ำสูง ทั้งด้านรายได้ โอกาสทางเศรษฐกิจ การเข้าถึงบริการภาครัฐ การเข้าถึงการศึกษา การให้บริการสาธารณสุข และทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศเพราะบางกลุ่มในสังคมขาดโอกาสที่จะใช้ศักยภาพได้อย่างเต็มที่ และการจัดสรรทรัพยากรขาดประสิทธิภาพ อย่างไรก็ดี ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้นโดยมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเพิ่มขึ้นจาก ๑๔๓,๖๓๒ แห่ง ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๑๕๒,๓๗๗ แห่ง ในปี ๒๕๕๖ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มธุรกิจชุมชนและอาชีพ ร้อยละ ๓๒.๕๑ ของจำนวนองค์กรทั้งหมด และองค์กรการเงิน ร้อยละ ๒๖.๗๗

๒ วัตถุประสงค์

๒.๑ สร้างความเข็มแข็งให้เศรษฐกิจขยายตัวอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน ดังนี้

๒.๑.๑ สร้างแรงขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจเพื่อผลักดันให้เศรษฐกิจขยายตัวในระดับที่เพียงพอต่อการยกระดับรายได้ต่อหัว (GNI Per-Capita) ไปสู่เป้าหมายระยะยาวของการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว

๒.๑.๒ ปรับโครงสร้างการผลิต พัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและทุนทางเศรษฐกิจให้สนับสนุนการเพิ่มศักยภาพของฐานการผลิตและฐานรายได้เดิมและสร้างฐานการผลิตและรายได้ใหม่เพิ่มเติมให้กับระบบเศรษฐกิจและสนับสนุนการพัฒนาเชิงพื้นที่

๒.๑.๓ รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สร้างความเข้มแข็งและรักษาวินัยทางการเงินการคลังและปัจจัยสนับสนุน รวมทั้งใช้ส่วนผสมของมาตรการทางการเงินและการคลังอย่างเหมาะสมเพื่อสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระดับที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการกระจายการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม และการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๒.๒ สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจรายสาขา เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการ และการค้าการลงทุน ดังนี้

๒.๒.๑ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สร้างมูลค่าเพิ่มและความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร สร้างรายได้ให้เกษตรกร รวมทั้งเกิดความมั่นคงปลอดภัยด้านอาหารของประเทศ

๒.๒.๒ ยกระดับศักยภาพของอุตสาหกรรมที่ปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นฐานที่เข้มแข็งให้สามารถต่อยอดไปสู่อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นก้าวหน้ามากขึ้น และสร้างรากฐานในการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อรองรับบริบทโลกใหม่ๆ ของโลกอย่างเข้มข้น เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของภาคอุตสาหกรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยในอนาคต

๒.๒.๓ ส่งเสริมให้ภาคบริการเป็นกลไกสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศและสนับสนุนให้ประเทศไทยมุ่งสู่การเป็นเศรษฐกิจฐานบริการ (Service-based economy) เพื่อสนับสนุนการขยายตัวของฐานเศรษฐกิจประเทศ และกระจายรายได้ไปสู่คนในชุมชนและท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมรวมทั้งพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน

๒.๒.๔ พัฒนาปัจจัยสนับสนุนและอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน เพื่อรองรับการพัฒนาไปสู่ความเป็นชาติการค้า รวมทั้งสนับสนุนและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทย รวมทั้งผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้สามารถเข้าสู่ห่วงโซ่การผลิตของโลก

๒.๒.๕ พัฒนาระบบการเงินของประเทศให้สนับสนุนการเติบโตของภาคการผลิต การค้า และการลงทุน โดยการเพิ่มประสิทธิภาพของสถาบันการเงินโดยการใช้เทคโนโลยีทางการเงินและการบริหารจัดการในสภาพแวดล้อมภาคการเงินที่มีการแข่งขันมากขึ้น ลดต้นทุนการทำธุรกรรมทางการเงิน พัฒนาระบบการชำระเงิน ขยายการเข้าถึงบริการทางการเงิน สร้างความเข้มแข็งของระบบสหกรณ์และกลุ่มองค์กรการเงินฐานรากทั้งในด้านการพัฒนาและการกำกับดูแล ส่งเสริมธรรมาภิบาลและสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันการเงิน พัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในสาขาการเงิน ปรับปรุงกฎหมายการเงิน

๓ เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมายของยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืนให้ความสำคัญกับการสร้างแรงขับเคลื่อนการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพด้วยนวัตกรรม ควบคู่ไปกับการเร่งรัดสร้างความเข้มแข็งให้กับปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยเข้าสู่การเป็นประเทศรายได้สูงที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๓.๑ เศรษฐกิจขยายตัวอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๑ เศรษฐกิจขยายตัวเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕ โดยมีรายได้ต่อหัวเป็น ๘,๒๐๐ ดอลลาร์ สรอ. ในปี ๒๕๖๔ ณ สิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ และสัดส่วนรายได้สุทธิของรัฐบาลต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเป็นร้อยละ ๑๙.๐

ตัวชี้วัด ๑.๑ อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัด ๑.๒ รายได้ต่อหัว และรายได้สุทธิของรัฐบาลต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

เป้าหมายที่ ๒ การขยายตัวของการลงทุนภาครัฐและเอกชนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๐ และ ๗.๕ ต่อปี ตามลำดับ

ตัวชี้วัด ๒.๑ อัตราการขยายตัวของการลงทุนภาครัฐและเอกชน

เป้าหมายที่ ๓ มูลค่าและปริมาณการส่งออกขยายตัวเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔.๐

ตัวชี้วัด ๓.๑ อัตราการขยายตัวของมูลค่าและปริมาณการส่งออก

เป้าหมายที่ ๔ ผลิตภาพการผลิตของปัจจัยการผลิตโดยรวมเพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒.๕ ต่อปีและผลิตภาพการผลิตของปัจจัยแรงงานเพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒.๕ ต่อปี

ตัวชี้วัด ๔.๑ ผลิตภาพการผลิตของปัจจัยการผลิต

ตัวชี้วัด ๔.๒ ผลิตภาพการผลิตของปัจจัยแรงงาน

เป้าหมายที่ ๕ กรอบอัตราเงินเฟ้อระยะปานกลางอยู่ที่ร้อยละ ๒.๕ +/- ๑.๕ หนี้สาธารณะคงค้าง ณ สิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ไม่เกินร้อยละ ๕๕ ของ GDP และดุลบัญชีเดินสะพัดไม่ขาดดุล

ตัวชี้วัด ๕.๑ อัตราเงินเฟ้อ

ตัวชี้วัด ๕.๒ หนี้สาธารณะ

ตัวชี้วัด ๕.๓ ดุลบัญชีเดินสะพัด

เป้าหมายที่ ๖ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นการลงทุนจากความร่วมมือภาครัฐและภาคเอกชน (Public Private Partnership : PPP) เฉลี่ยปีละ ๔๗,๐๐๐ ล้านบาท

ตัวชี้วัด ๖.๑ แหล่งทุน PPP ในการพัฒนาโครงการโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง

เป้าหมายที่ ๗ ประชาชนและผู้ประกอบการที่เข้าข่ายต้องเสียภาษีมีการยื่นแบบเพื่อชำระภาษีที่ถูกต้องเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด ๗.๑ จำนวนการยื่นแบบเพื่อชำระภาษีประชาชนและผู้ประกอบการที่เข้าข่ายต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้น

เป้าหมายที่ ๘ เลื่อนอันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศโดย IMD ให้อยู่ในกลุ่ม ๑ ใน ๒๕ ของประเทศแรกที่ได้รับการจัดอันดับทั้งหมด

ตัวชี้วัด ๘.๑ อันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศโดย IMD

๓.๒ การสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจรายสาขา

เป้าหมายที่ ๑ ภาคเกษตร อุตสาหกรรมและบริการ (นอกเหนือจากบริการภาครัฐ) ขยายตัวเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓, ๔.๕ และ ๖ ต่อปี ตามลำดับ

ตัวชี้วัด ๑.๑ อัตราการขยายตัวของภาคเกษตรอุตสาหกรรม และบริการ

เป้าหมายที่ ๒ เกษตรกรมีรายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรเพิ่มขึ้นเป็น ๕๙,๔๖๐ บาทต่อครัวเรือน ในปี ๒๕๖๔ และพื้นที่การทำเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเพิ่มขึ้นเป็น ๕๐๐,๐๐๐ ไร่ ในปี ๒๕๖๔ หรือเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๕ ต่อปี

ตัวชี้วัด ๒.๑ รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตร

ตัวชี้วัด ๒.๒ จำนวนพื้นที่เกษตรอินทรีย์

เป้าหมายที่ ๓ มีพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาสู่เมืองอุตสาหกรรมนิเวศ จำนวน ๑๕ พื้นที่

ตัวชี้วัด ๓.๑ จำนวนพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาสู่เมืองอุตสาหกรรมนิเวศ

เป้าหมายที่ ๔ ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่า ๓ ล้านล้านบาท และอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (The Travel & Tourism Competitiveness Index : TTCI) ไม่ต่ำกว่าอันดับที่ ๓๐

ตัวชี้วัด ๔.๑ รายได้จากการท่องเที่ยว

ตัวชี้วัด ๔.๒ อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว

เป้าหมายที่ ๕ สัดส่วน GDP SMEs ต่อ GDP ทั้งประเทศ เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔๕ เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒

ตัวชี้วัด ๕.๑ สัดส่วน GDP SMEs ต่อ GDP ทั้งประเทศ

เป้าหมายที่ ๖ เพื่อพัฒนาปัจจัยสนับสนุนด้านการเงิน ประกอบด้วย (๑) ปรับเพิ่มอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันในภาคการเงิน (๒) เพิ่มคะแนนทักษะทางการเงินของคนไทยเท่ากับคะแนนเฉลี่ยของโลก (๓) ลดสัดส่วนการกู้เงินนอกระบบให้เหลือไม่เกินร้อยละ ๒ และ (๔) เพิ่มปริมาณการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์เป็น ๒๐๐ ครั้ง/ปี/คน

ตัวชี้วัด ๖.๑ อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันในภาคการเงิน

ตัวชี้วัด ๖.๒ คะแนนทักษะทางการเงินของคนไทย

ตัวชี้วัด ๖.๓ สัดส่วนการกู้เงินนอกระบบ

ตัวชี้วัด ๖.๔ ปริมาณการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

๔ แนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในระยะ ๕ ปีที่เป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาต่อยอดผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายระยะยาวตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) และเพื่อให้ประเทศก้าวไปสู่การเป็นประเทศรายได้ระดับสูงที่มีการพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ จึงต้องเร่งดำเนินการสนับสนุนให้เศรษฐกิจในภาพรวมขยายตัวเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕ อันเป็นผลมาจากการขยายตัวของภาคการเกษตรร้อยละ ๓ ภาคอุตสาหกรรมร้อยละ ๔.๕ และภาคบริการร้อยละ ๖ ต่อปี จากโครงสร้างเศรษฐกิจปัจจุบันที่มีสัดส่วนของภาคเกษตรร้อยละ ๑๐ ภาคอุตสาหกรรมร้อยละ ๓๗ และภาคบริการร้อยละ ๕๓ ต่อ GDP ทั้งประเทศ

การขับเคลื่อนการขยายตัวของเศรษฐกิจที่สำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ คือการขยายฐานเศรษฐกิจและรายได้ใหม่ควบคู่ไปกับการปรับปรุงประสิทธิภาพของฐานเดิมโดยอาศัยการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม การพัฒนาทุนมนุษย์ การปรับปรุงการบริหารจัดการ และการลงทุน

ในการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ ฐานเศรษฐกิจใหม่ที่สำคัญคือการขยายฐานในด้านการค้าการลงทุนภายใต้เป้าหมายการพัฒนาประเทศสู่ความเป็นชาติการค้าและบริการ คือการมีความสามารถในการแข่งขันเชิงการค้าและมีนวัตกรรมที่นำไปสู่ความยั่งยืนทางการค้า ผนวกกับการบูรณาการภาคบริการเข้ากับการค้า โดยพิจารณาถึงความเปลี่ยนแปลงความต้องการของผู้บริโภคอย่างรวดเร็ว และการยกระดับมาตรฐานสินค้าในประเทศให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาจะต้องมุ่งสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและความสามารถในการแข่งขันของภาคการเกษตร การพัฒนาต่อยอดภาคการผลิตไปสู่อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การปรับโครงสร้างให้ภาคบริการมีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้น การเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันให้กับ SMEs ตลอดจนการรักษาเสถียรภาพและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบเศรษฐกิจในการบริหารจัดการนโยบายการเงินการคลัง การพัฒนากำลังแรงงานให้สอดคล้องกับภาคการผลิตและบริการ การพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญา การปรับปรุงกฎหมาย และการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มารองรับเพื่อสนับสนุนภาคการผลิตและการอำนวยความสะดวกทางการค้าสอดรับกับการพัฒนาสู่เศรษฐกิจดิจิทัล ตลอดจนสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่อสร้างรายได้ให้กับประเทศ และกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชนและท้องถิ่น โดยภาครัฐมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกและสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการสร้างบรรยากาศการลงทุนเพื่อให้เศรษฐกิจเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง

๔.๑ การบริหารจัดการเศรษฐกิจส่วนรวม เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ จำเป็นจะต้องเพิ่มศักยภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจไม่ให้เกิดช่องว่างผลผลิต ที่จะสร้างแรงกดดันต่อการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด เงินเฟ้อ และแรงกดดันทางด้านภาระการคลังที่มากเกินควร มีการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการกระจายผลประโยชน์การพัฒนา โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๔.๑.๑ **การพัฒนาด้านการคลัง** โดย

๑) **เพิ่มประสิทธิภาพการจัดสรร การบริหาร และการตรวจสอบกระบวนการงบประมาณของประเทศ** โดยปรับปรุงกลไกการจัดทำงบประมาณที่สะท้อนถึงหลักการถ่วงดุลอำนาจและระบบการพิจารณาอย่างรอบคอบ ครบถ้วน ซึ่งจะทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติเพื่อให้งบประมาณสามารถตอบสนองการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์การพัฒนาในมิติต่างๆ

๒) **พัฒนาการจัดเก็บรายได้ภาครัฐ**โดยขยายฐานภาษีให้ครอบคลุมผู้มีงานทำในระบบที่เข้าข่ายต้องเสียภาษีมีการยื่นแบบเพื่อชำระภาษีที่ถูกต้องและครบถ้วน โดยเร่งรัดระบบการให้ความช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยในลักษณะที่เป็นการให้ความช่วยเหลือทางตรง (Negative Income Tax) ซึ่งเป็นการคัดกรองเป้าหมายผู้ได้รับการช่วยเหลือโดยใช้ระดับรายได้เป็นตัวกำหนด นอกจากนี้ ควรเร่งรัดการใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ เพื่อการเข้าถึงข้อมูลของผู้เสียภาษีทั้งบุคคลและผู้ประกอบการที่ได้มีการลงทะเบียนในฐานข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ

๓) **ส่งเสริมการใช้มาตรการภาษี**เป็นเครื่องมือในการสร้างแรงจูงใจในการสร้างความตระหนักถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งในระดับผู้บริโภคและผู้ประกอบการ ในส่วนผู้ประกอบการควรมีมาตรการทางการคลังเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการพัฒนาเทคโนโลยีและภูมิปัญญาพื้นบ้านที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในส่วนผู้บริโภค ควรเร่งรัดการจัดเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมที่เก็บจากผลิตภัณฑ์หรือวัตถุดิบที่ก่อให้เกิดมลพิษบนหลักการของผู้ใช้เป็นผู้จ่าย อาทิ พลาสติก โฟม และแบตเตอรี่ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคลดการใช้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าว รวมทั้งการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมจากสถานประกอบการที่ปล่อยมลพิษในพื้นที่

๔) **ปรับโครงสร้างและฟื้นฟูรัฐวิสาหกิจที่มีปัญหาฐานะการเงิน** และพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนทั้งในด้านการลงทุนและการบริหารจัดการ รวมทั้งสร้างมูลค่าเพิ่มในทรัพย์สินของรัฐ เพื่อลดความเสี่ยงทางการคลังของรัฐบาล

๕) **ลดความเสี่ยงทางการคลังจากภาระค่าใช้จ่ายด้านสวัสดิการสังคม** ทบทวนและพัฒนาระบบสวัสดิการสังคม โดยบูรณาการเชื่อมโยงฐานข้อมูลของระบบประกันสุขภาพซึ่งประกอบด้วยระบบสวัสดิการรักษาพยาบาลข้าราชการ ระบบประกันสังคม และระบบประกันสุขภาพแห่งชาติ เพื่อพิจารณาความซ้ำซ้อนของสิทธิประโยชน์และพัฒนาการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

๖) **ส่งเสริมการกระจายอำนาจการปกครองทางการคลังให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจจัดเก็บให้สามารถเป็นรายได้หลักเพื่อลดภาระการพึ่งพารายได้จากรัฐบาล เร่งถ่ายโอนภารกิจการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมบางประเภทที่รัฐบาลจัดเก็บให้ไปให้แก่ท้องถิ่น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกำหนดอัตราภาษีและวิธีการจัดเก็บที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของแต่ละท้องถิ่น รวมทั้งเร่งรัดการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะด้านสาธารณสุข และการศึกษา พร้อมทั้งเสริมสร้างศักยภาพให้แก่ท้องถิ่นให้มีความพร้อมในการดำเนินภารกิจเพื่อให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๗) **ทบทวนบทบาทและภารกิจของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ ถึงความเหมาะสมและประสิทธิภาพในการจัดบริการสาธารณะ** ในฐานะการเป็นผู้กำกับดูแล (Regulator) หรือผู้ดำเนินภารกิจ (Operator) หรือผู้อำนวยความสะดวกในการดำเนินภารกิจ (Facilitator) ในบริการสาธารณะต่างๆ บนพื้นฐานของหลักประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะและโครงสร้างพื้นฐานมากขึ้น เพื่อลดภาระทางการคลังและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

๔.๑.๒ **การพัฒนาภาคการเงิน** โดย

๑) **เพิ่มประสิทธิภาพของระบบการเงินและสถาบันการเงินทั้งในตลาดเงินและตลาดทุน**ให้สามารถสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ลดต้นทุนในการให้บริการ และช่วยสนับสนุนการดำเนินมาตรการทางการคลังให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น โดยส่งเสริมให้มีการแข่งขันในระบบสถาบันการเงินให้มากขึ้นส่งเสริมการใช้บริการทางการเงินและระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-money/ e-payment) และบริการทางการเงินที่เป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ (FinTech) ขณะเดียวกันต้องเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน อาทิ การปรับปรุงกฎหมายทางด้านการเงิน การคุ้มครองผู้ใช้บริการ ระบบการกำกับดูแล และพัฒนาบุคลากรทางการเงิน ตลอดจนสนับสนุนมาตรการต่างๆ ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ และแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ จะต้องเร่งประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการใช้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ให้กับภาคธุรกิจและประชาชนทั่วไปควบคู่กันไป

๒) **ขยายการเข้าถึงบริการทางการเงิน** โดยการสร้างเครือข่ายความเชื่อมโยงของระบบสถาบันการเงินทั้งระบบ ทั้งสถาบันการเงินเอกชน สถาบันการเงินเฉพาะกิจ และองค์กรการเงินฐานรากเพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงบริการทางด้านการเงินได้อย่างทั่วถึงในต้นทุนที่เหมาะสม ทั้งทางด้านการออม การลงทุน สินเชื่อ ประกันภัย การชำระเงินและการโอนเงิน ทั้งนี้ จะต้องสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มองค์กรการเงินชุมชน โดยให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจและสหกรณ์เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาความสามารถในการบริหารจัดการ ตลอดจนมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลทางการเงินของผู้ใช้บริการเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน และยกระดับองค์กรการเงินชุมชนที่มีศักยภาพให้มีฐานะทางกฎหมาย เพื่อให้องค์กรการเงินชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนการออมเงิน ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมให้คนในชุมชน ขณะเดียวกันภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ทางการเงินและสร้างวินัยทางการเงินเพื่อให้ประชาชนสามารถใช้บริการทางการเงินได้อย่างชาญฉลาด และรู้เท่าทัน และมีทักษะในการบริหารจัดการการเงินส่วนบุคคลได้ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาการกู้เงินนอกระบบ ควรมีการจัดทำแผนแม่บทใน

การสร้างความรู้ทางการเงินให้กับประชาชน ที่กำหนดแนวทางดำเนินการอย่างชัดเจนและเป็นระบบ และมีการบูรณาการการดำเนินงานจากทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐทั้งในส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่น สถาบันการเงิน สถาบันการศึกษา และสื่อมวลชน นอกจากนี้ ควรกำหนดให้สถาบันการเงินทุกแห่งจัดทำแผนงาน/โครงการสร้างความรู้และวินัยทางการเงินให้กับประชาชนเพื่อเป็นการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมและผู้ใช้บริการ

๓) **พัฒนานวัตกรรมทางการเงินรูปแบบใหม่ๆ** ให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สามารถจัดสรรทรัพยากรของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนการพัฒนาตลาดทุนของประเทศให้มีความกว้างและความลึกมากขึ้น เพื่อเป็นแหล่งทุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศโดยการสนับสนุนให้สถาบันการเงินออกแบบผลิตภัณฑ์ทางการเงินให้ตอบสนองความต้องการของแต่ละกลุ่ม อาทิ กลุ่มผู้สูงอายุ ที่ต้องการหลักประกันการดำรงชีวิตหลังเกษียณ กลุ่มเกษตรกรที่ต้องการเครื่องมือในการประกันความเสียหายพืชผลเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในขณะที่ผู้ต้องการกลุ่ม SMEs ที่มีความต้องการเงินทุนในลักษณะการร่วมทุน อาทิ Venture Capital หรือ Crowd Funding

๔) **เพิ่มประสิทธิภาพและเสถียรภาพของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ**ให้เป็นกลไกที่สนับสนุนดำเนินนโยบายของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่สร้างความเสี่ยงทางการคลัง โดยการกำหนดบทบาทภารกิจของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่งให้ชัดเจน ปรับปรุงระบบการบันทึกบัญชีและระบบประเมินผลระหว่างภารกิจปกติและภารกิจตามนโยบายรัฐ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงเป้าหมายหรือผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินนโยบายเป็นสำคัญ และปรับปรุงระบบการบริหารภายในองค์กรโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้มีความทันสมัย ยืดหยุ่น คล่องตัว ตลอดจนพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพสามารถปรับตัวเพื่อรองรับบริบททางการเงินที่เปลี่ยนแปลงไป

๔.๒ การเสริมสร้างและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ มุ่งเน้นการสร้างความเชื่อมโยงของห่วงโซ่มูลค่าระหว่างภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการ และการค้าการลงทุน เพื่อยกระดับศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ สร้างรายได้และกระจายรายได้สู่คนในชุมชนอย่างทั่วถึง อันจะนำมาซึ่งความเข้มแข็งของทั้งเศรษฐกิจในภาพรวมและเศรษฐกิจฐานราก ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๔.๒.๑ **การพัฒนาภาคการเกษตร** โดย

๑) **เสริมสร้างฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน** โดย (๑) พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและจัดระบบการปลูกพืชให้สอดคล้องปริมาณน้ำที่หาได้ โดยให้มีการเจรจาเพื่อผันน้ำและวางท่อจากประเทศเพื่อนบ้านหรือแหล่งน้ำที่มีปริมาณน้ำเกินความต้องการเข้ามาเติมในเขื่อนหรือในแหล่งน้ำที่มีปริมาณน้ำน้อย การจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำในภาคเกษตรระดับลุ่มน้ำ และการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำเพื่อการเกษตร และ (๒) คุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมที่มีศักยภาพและขยายโอกาสในการเข้าถึงพื้นที่ทำกินของเกษตรกรให้มากขึ้น โดยผลักดันการจัดทำพระราชบัญญัติคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมการบริหารจัดการที่ดินเพื่อการเกษตรอย่างเป็นระบบการรักษาพื้นที่ที่เหมาะสมกับเกษตรกรรมไว้ ให้เป็นฐานการผลิตการเกษตรที่มั่นคง รวมถึงการกำหนดเขต ขนาดพื้นที่ทำกินและรูปแบบการทำการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และปริมาณน้ำในแต่ละแห่ง รวมทั้งการเร่งฟื้นฟูและปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์และส่งเสริมการเข้าถึงปัจจัยการผลิต อาทิ พันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ ปุ๋ย อย่างทั่วถึง

๒) **ยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรเข้าสู่ระบบมาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด** โดย (๑) พัฒนาระบบมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากลทั้งในกลุ่มสินค้าที่เป็นอาหารและไม่ใช่อาหาร อาทิ พลังงานทดแทน วัสดุชีวภาพ ผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพ ยา รวมถึง

การพัฒนาระบบการตรวจรับรองคุณภาพและระบบตรวจสอบย้อนกลับให้เป็นไปตามมาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับของตลาดภายในและต่างประเทศอย่างทั่วถึง และการกำกับดูแลให้มีการบังคับใช้กฎหมายเพื่อรักษาคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง (๒) สนับสนุนการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้คุณภาพมาตรฐานความปลอดภัยอาหาร โดยให้ความรู้และสนับสนุนการผลิตในกระบวนการผลิตตามมาตรฐาน อาทิ หลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี รวมถึงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารที่มีมาตรฐานเฉพาะเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม อาทิ การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ และการผลิตสินค้าฮาลาล การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการกำหนดมาตรการจูงใจในการปรับปรุงการผลิต และการส่งเสริมวางระบบการตรวจสอบย้อนกลับ และ (๓) ขับเคลื่อนการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง โดยการสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนเข้าสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การส่งเสริมการผลิต การยกระดับราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้แตกต่างจากสินค้าเกษตรที่ใช้สารเคมี และการส่งเสริมการตลาด โดยเฉพาะการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับกลุ่มผู้บริโภค การพัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานและการพิสูจน์ตรวจสอบคุณภาพสินค้าเกษตรอินทรีย์ และการส่งเสริมกระบวนการตรวจรับรองแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งการจัดทำโซนนิ่งระบบเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นรูปธรรมโดยนำร่องในพื้นที่ที่มีความพร้อมและเหมาะสม และการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยต่อยอดไปสู่เกษตรท่องเที่ยวหรือการท่องเที่ยววิถีไทย

๓) **เสริมสร้างขีดความสามารถการผลิตในห่วงโซ่อุตสาหกรรมเกษตร** โดย (๑) เสริมสร้างศักยภาพของสถาบันเกษตรกรและการรวมกลุ่ม ให้สามารถบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่โดยอาศัยแนวคิดและกระบวนการสหกรณ์เป็นพื้นฐานในการขยายผลทั้งในรูปแบบของสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ให้ครอบคลุมเกษตรกรและประชาชนในทุกพื้นที่ และการเชื่อมโยงเครือข่ายระบบการผลิต การตลาด และการเงินของสหกรณ์และสถาบันเกษตรกรตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับชาติ ร่วมกับการขับเคลื่อนและสนับสนุนการดำเนินธุรกิจการเกษตรแบบประชารัฐ การลงทุนแบบความร่วมมือภาครัฐและภาคเอกชน (PPP) และการทำเกษตรพันธสัญญาที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและมีความเป็นธรรม (๒) ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตพืช ปศุสัตว์ และการทำประมงให้สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่และความต้องการของตลาด (Zoning) โดยสนับสนุนการทำเกษตรแปลงใหญ่ในพื้นที่ที่เหมาะสมโดยใช้การทำเกษตรกรรมแม่นยำสูง และการจัดหาปัจจัยการผลิตและเครื่องจักรกลการเกษตรมาใช้ร่วมกัน ตลอดจนส่งเสริมการทำเกษตรแบบประณีต การพัฒนาสินค้าเกษตรที่ได้จดทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมไปสู่การทำเกษตรทางเลือกอื่นๆ รวมถึงการส่งเสริมระบบและการเลี้ยงปศุสัตว์และการทำประมงอย่างยั่งยืน (๓) สนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการเกษตร วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบมีส่วนร่วมที่เชื่อมโยงกับฐานทรัพยากรชีวภาพ (Bio Base) ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าเกษตร โดยส่งเสริมการวิจัยพัฒนาปัจจัยการผลิตด้านพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ พันธุ์สัตว์น้ำ เทคโนโลยีการเพาะปลูก การวิจัยและพัฒนาเครื่องจักรกลทางการเกษตรรวมถึงการศึกษา วิจัยและพัฒนาด้านชีวภาพที่มีความปลอดภัย ไม่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน เพิ่มศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการศึกษาทางเลือก และกำหนดกระบวนการศึกษาวิจัย รวมทั้งการกำกับดูแลอย่างเคร่งครัดและเหมาะสม เพื่อใช้ประโยชน์จากการมีฐานทรัพยากรชีวภาพที่เข้มแข็งในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ชีวภาพมูลค่าสูง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและรายได้ให้กับเกษตรกรอย่างยั่งยืน ตลอดจนสร้างโอกาสให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงงานวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรม (๔) ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร โดยนำผลการวิจัยและพัฒนามาใช้ประโยชน์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ในเชิงพาณิชย์ที่หลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภาคเกษตรกร ภาคเอกชน และภาครัฐ (๕) พัฒนากลไกจัดการความเสี่ยงที่กระทบต่อสินค้าเกษตร ได้แก่ ตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า การจัดตั้งกองทุนประกันภัยพืชผลทางการเกษตร รวมทั้งสร้างระบบเตือนภัยทางการเกษตรล่วงหน้า และ (๖) สร้างความร่วมมือด้านการเกษตรระหว่างประเทศ โดยเฉพาะประชาคมอาเซียน ในการเป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบ การแปรรูป และโอกาสในด้านการตลาด

๔) **ส่งเสริมและเร่งขยายผลแนวคิดการทำการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** โดย (๑) ส่งเสริมให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการเกษตรมีส่วนร่วมคิดร่วมทำและเป็นเจ้าของในการพัฒนาการเกษตรของตน โดยภาครัฐสนับสนุนด้านปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นและเชื่อมโยงการดำเนินการกับศูนย์เรียนรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ (๒) ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ทั้งในรูปแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน วนเกษตร เกษตรธรรมชาติ รวมถึงการทำเกษตรกรรมตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีโดยสนับสนุนบทบาทเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านในการขับเคลื่อน และการปรับกลไกและโครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตรที่จำเป็นในการทำเกษตรกรรมยั่งยืน อาทิ การสร้างองค์ความรู้และการสนับสนุนเงินทุนในลักษณะสินเชื่อสีเขียว และ (๓) ควบคุมการใช้สารเคมีการเกษตรที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพทดแทนสารเคมีการเกษตร รวมทั้งการใช้สารเคมีการเกษตรอย่างเหมาะสมตามหลักวิชาการ เพื่อลดผลกระทบด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

๕) **พัฒนาปัจจัยสนับสนุนในการบริหารจัดการภาคเกษตร** โดย (๑) พัฒนาฐานข้อมูลด้านอุปสงค์และอุปทานด้านการเกษตรให้มีความถูกต้อง แม่นยำ เชื่อถือได้และสามารถนำมาใช้ประโยชน์สำหรับการวางแผนด้านการเกษตรโดยใช้การตลาดนำ รวมถึงการส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลและเทคโนโลยีได้อย่างทั่วถึง และการพัฒนาระบบเตือนภัยการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ และ (๒) สร้างบุคลากรด้านการเกษตร โดยการผลิตเกษตรกรรุ่นใหม่หรือดำเนินนโยบายบัณฑิตคืนถิ่น การจัดทำหลักสูตรการศึกษาเพื่อสร้างเกษตรกรที่มีความรู้และมีความสามารถในการยกระดับการผลิต แปรรูป การตลาดและการบริหารจัดการ การสนับสนุนการสร้างเกษตรกรปราดเปรื่องให้เป็นผู้บริหารจัดการธุรกิจการเกษตรตั้งแต่ต้นน้ำถึงการแปรรูป และเปิดโอกาสให้บุตรของเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตร มีทัศนคติและความต้องการในการสานต่องานเกษตรกรรมเป็นลำดับแรก ตลอดจนการสร้างค่านิยมที่ดีและการสร้างความมั่นคงของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร โดยเฉพาะการดูแลสวัสดิการชาวนา รวมถึงการสร้างองค์ความรู้และเข้าถึงเครือข่ายพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และวางระบบบริหารจัดการความรู้ เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้เทคโนโลยี พัฒนาศักยภาพเกษตรกร โดยทำการวางแผนเพื่อการพัฒนาและฝึกอบรม (Training Roadmap) อย่างเป็นระบบ

๔.๒.๒ **การพัฒนาภาคอุตสาหกรรม**เพื่อสนับสนุนให้ประเทศไทยก้าวพ้นกับดักรายได้ปานกลางได้อย่างยั่งยืน อยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการรักษาสมดุลระหว่างการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยฐานอุตสาหกรรมเดิม และการส่งเสริมอุตสาหกรรมใหม่ โดยคำนึงถึงสมดุลของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ๒ แนวทางหลักเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม ๒ กลุ่มดังนี้

๑) **พัฒนาความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมศักยภาพปัจจุบัน**โดยมุ่งส่งเสริมการยกระดับความสามารถและความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมศักยภาพปัจจุบันของไทย เพื่อให้ไปสู่อุตสาหกรรมขั้นก้าวหน้ามากขึ้นด้วยการพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ และมุ่งเน้นการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีอุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้แก่ (๑) อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน ที่พัฒนาไปสู่ยานยนต์ในอนาคต อาทิ ยานยนต์ไฟฟ้า (๒) อุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ที่สามารถพัฒนาไปสู่อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (๓) อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ ที่สามารถพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ชีวภาพ (๔) อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม ที่พัฒนาเป็นอาหารสุขภาพ อาหารสร้างสรรค์และอาหารสำหรับกลุ่มเฉพาะ อาทิ ฮาลาล (๕) อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก และ (๖) อุตสาหกรรมที่ใช้ศักยภาพของทุนมนุษย์ อาทิ อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๑.๑) **ปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมศักยภาพในปัจจุบัน ให้เข้าสู่การใช้เทคโนโลยีขั้นก้าวหน้าเพื่อผลิตสินค้าที่รองรับความต้องการที่หลากหลายของผู้บริโภค** โดยการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมปรับกระบวนการผลิตที่ทันสมัย และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อสังคมและ

สิ่งแวดล้อม ด้วยการมุ่งเน้นที่การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในภาคอุตสาหกรรมให้มีทักษะขั้นก้าวหน้า เพื่อต่อยอดฐานองค์ความรู้เทคโนโลยีเดิมไปสู่การใช้และพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูง การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโดยใช้ระบบอัตโนมัติในกระบวนการผลิตมากขึ้น และสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าที่สูงขึ้นโดยการวิจัยและพัฒนา การใช้นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์และพื้นฐานทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งการส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสถาบันการศึกษาและภาคอุตสาหกรรม ทั้งด้านการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมและเตรียมความพร้อมของบุคลากรที่จะเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม โดยผ่านระบบการศึกษาทวิภาคีและสหกิจศึกษา หรือระบบอื่นที่เหมาะสม และด้านการวิจัยและพัฒนาในสาขาเทคโนโลยีขั้นก้าวหน้าที่เหมาะสมกับแต่ละอุตสาหกรรมและสามารถต่อยอดเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในปัจจุบันได้

๑.๒) **สร้างระบบกลไกและเครือข่ายที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงความร่วมมือของภาคธุรกิจในลักษณะคลัสเตอร์** ระหว่างภาคเกษตร-อุตสาหกรรม-บริการ อาทิ มาตรการจูงใจของสถานประกอบการต่างๆ ให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ พัฒนาบุคลากร/แรงงาน และทำการวิจัยและพัฒนาร่วมกัน และมาตรการที่สนับสนุนสถาบันการศึกษา/สถาบันวิจัยและพัฒนาให้มีบทบาทเป็นกลไกหลักในการเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างธุรกิจหรือสถานประกอบการต่างๆ ที่รวมตัวกันเป็นคลัสเตอร์ รวมทั้งการสร้างกลไกและระบบมาตรฐานที่มีการตรวจสอบย้อนกลับที่มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการจัดการวัตถุดิบจนถึงการกระจายสินค้า ตั้งแต่สินค้าต้นน้ำภาคเกษตรจนถึงภาคบริการปลายน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นอุปสงค์หรือความต้องการของตลาดเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนผลักดันการสร้างมูลค่าเพิ่มตลอดห่วงโซ่การผลิต

๑.๓) **สนับสนุนการกระจายการลงทุนไปยังภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ และประเทศอื่นในภูมิภาคอาเซียน** โดยให้การอำนวยความสะดวกทางด้านกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมของไทยใช้ประโยชน์จากการลงทุนในพื้นที่เป้าหมายในประเทศ และในประเทศอื่นในภูมิภาคอาเซียน ทั้งในด้านวัตถุดิบ แรงงาน ตลาด สิทธิประโยชน์ด้านการผลิต การค้า และการลงทุน ซึ่งถือเป็นการกระจายรายได้ สร้างโอกาสการขยายช่องทางการตลาด เชื่อมโยงห่วงโซ่การผลิตในภูมิภาค รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคในพื้นที่เป้าหมายและระหว่างประเทศด้วย

๑.๔) **ส่งเสริมการสร้างและพัฒนาตลาดสำหรับสินค้าที่มีคุณภาพ** โดยเฉพาะตลาดในประเทศ โดยสนับสนุนการจัดซื้อวัตถุดิบและสินค้าที่ผลิตภายในประเทศที่มีมาตรฐาน ควบคู่กับการยกระดับมาตรฐานบังคับขั้นพื้นฐาน ทั้งสินค้าที่ผลิตภายในประเทศและสินค้านำเข้า เพื่อสร้างปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม และสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้า พร้อมทั้งพัฒนาความรู้ความเข้าใจของผู้บริโภคในประเทศในการให้ความสำคัญกับการบริโภคสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐานมากขึ้น ขณะเดียวกัน ต้องมุ่งสนับสนุนให้ผู้ประกอบการยกระดับการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลมากขึ้น เพื่อให้สามารถเข้าสู่ตลาดสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูงมากขึ้น อาทิ สินค้าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ สินค้าสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ/กลุ่มที่ให้ความสำคัญกับสุขภาพ สินค้าที่รองรับวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่และกลุ่มผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อสูง

๒) **วางรากฐานการพัฒนาอุตสาหกรรมสำหรับอนาคต**โดยมุ่งสร้างอุตสาหกรรมใหม่ที่ผสานโอกาสจากแนวโน้มบริบทโลก และการปรับเปลี่ยนเข้าสู่การใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เพื่อตอบสนองต่อความต้องการในตลาดเฉพาะและตลาดที่รองรับความต้องการรูปแบบใหม่ในอนาคต โดยให้ความสำคัญในลำดับต้นกับอุตสาหกรรมที่สามารถพัฒนาต่อยอดจากฐานความเก่งของอุตสาหกรรมศักยภาพในปัจจุบัน ได้แก่ (๑) *อุตสาหกรรมหุ่นยนต์อัตโนมัติ*เพื่อสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพของภาคการผลิตและบริการ โดยระยะแรกต้องมุ่งส่งเสริมให้ผู้ประกอบการใช้ระบบอัตโนมัติมากขึ้น เพื่อกระตุ้นให้เกิดอุปสงค์ในประเทศที่เพียงพอให้เกิดแรงจูงใจให้เกิดการผลิต การพัฒนา และการออกแบบหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ (๒) อุตสาหกรรมชิ้นส่วน

อากาศยานโดยระยะแรกอาจเน้นด้านการผลิตชิ้นส่วนอากาศยาน และขณะเดียวกันควรพัฒนาบุคลากรด้านการซ่อมบำรุงอากาศยานอย่างเข้มข้น เพื่อรองรับธุรกิจการซ่อมบำรุงอากาศยานในระยะต่อไป (๓) อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ เพื่อสนับสนุนการเป็นศูนย์กลางการบริการสุขภาพนานาชาติ และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและ (๔) อุตสาหกรรมพลังงานชีวภาพเพื่อสร้างความมั่นคงด้านพลังงานและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้สินค้าเกษตรและวัตถุดิบชีวมวลให้มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนเพื่อวางรากฐานการพัฒนาศักยภาพของอุตสาหกรรมอนาคต โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญดังนี้

๒.๑) **วางแผนและพัฒนากำลังคนรองรับอุตสาหกรรมอนาคต** โดยต้องมีการกำหนดและขับเคลื่อนแผนการพัฒนากำลังคน เพื่อป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรมอนาคตเป้าหมาย ทั้งระยะเร่งรัดและระยะยาวอย่างจริงจัง โดยต้องดำเนินการร่วมกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และสถาบันวิจัยต่างๆ เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สามารถตอบสนองต่อการผลิตของอุตสาหกรรมอนาคตอย่างทันท่วงที โดยในระยะเร่งรัดต้องมีการกำหนดกลไกที่ชัดเจน แต่มีความยืดหยุ่นในการพัฒนาทักษะกำลังแรงงานกลุ่มที่อยู่ในอุตสาหกรรมในปัจจุบันและกลุ่มที่กำลังจะเข้าสู่อุตสาหกรรม ให้มีทักษะพื้นฐานที่สำคัญสำหรับอุตสาหกรรมอนาคต รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคเอกชนเป็นผู้ลงทุนพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมและระบบการศึกษาเร่งรัด เพื่อให้สามารถผลิตบุคลากรที่มีทักษะรองรับอุตสาหกรรมอนาคตในระยะแรกได้อย่างทันการณ์ สำหรับการวางแผนพัฒนากำลังคนในระยะต่อไป ต้องกำหนดกลุ่มกำลังคนเป้าหมาย รวมทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการยกระดับความสามารถการแข่งขันของอุตสาหกรรมอนาคตที่ชัดเจน เพื่อวางระบบการพัฒนาบุคลากรสำหรับอุตสาหกรรมอนาคตที่มีประสิทธิผลอย่างแท้จริง

๒.๒) **พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีรองรับอุตสาหกรรมอนาคต** โดยมุ่งเน้นการลงทุนเพื่อสร้างความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ อาทิ ด้านการคมนาคมขนส่ง การบริหารจัดการน้ำ ระบบโครงข่ายโทรคมนาคมและการสื่อสารต่างๆ รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานเชิงระบบและการบริหารจัดการ อาทิ ระบบการบ่มเพาะและถ่ายทอดเทคโนโลยีระดับสูงสู่ผู้ประกอบการไทยการสร้างและพัฒนาศูนย์วิจัยและทดสอบกลางสำหรับกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อรองรับการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในอนาคต

๒.๓) **สนับสนุนให้มีการศึกษาเชิงลึกเพื่อกำหนดนโยบาย**ที่ชัดเจนในการตัดสินใจ “สร้างหรือซื้อ” (Make or Buy) เทคโนโลยีสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมายเพื่อรองรับการพัฒนาในอนาคต โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ไทยยังไม่มีศักยภาพด้านเทคโนโลยีระดับสูง เพื่อให้มีการกำหนดแนวทางและวางระบบการพัฒนาที่ชัดเจน และปฏิบัติได้ ขณะเดียวกันต้องสนับสนุนให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากเจ้าของเทคโนโลยีให้กับบุคลากรและผู้ประกอบการไทยอย่างจริงจัง ทั้งโดยมาตรการภาคบังคับและภาคสมัครใจ อาทิ การกำหนดมาตรการจูงใจให้ผู้ประกอบการไทยรายใหญ่หรือผู้ประกอบการต่างชาติที่มีองค์ความรู้และมีเทคโนโลยีในการผลิตที่ทันสมัยร่วมทุนหรือร่วมวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีกับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย และการอำนวยความสะดวกและการจูงใจให้มีการจ้างงานบุคลากรหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนาในสาขาเทคโนโลยีเป้าหมาย

๒.๔) **ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เอื้อให้เกิดอุตสาหกรรมสำหรับอนาคต** อาทิ ด้านการส่งเสริมการลงทุนของอุตสาหกรรม ด้านการนำเข้าและส่งออกผลิตภัณฑ์ ด้านการให้การรับรองและทดสอบมาตรฐาน ด้านการวิจัยและพัฒนา ด้านการพัฒนาบุคลากร โดยต้องให้ความสำคัญกับการอำนวยความสะดวกและความสอดคล้องกันของกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนและสนับสนุนให้เกิดการเกื้อกูลกันเพื่อความสมดุลของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

๔.๒.๓ **การพัฒนาภาคบริการและการท่องเที่ยว** เพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยมุ่งสู่การเป็นเศรษฐกิจฐานบริการ โดย

๑) **เสริมสร้างขีดความสามารถการแข่งขันในเชิงธุรกิจของภาคบริการที่มีศักยภาพให้เติบโตและสนับสนุนภาคการผลิต** โดยมุ่งเน้นการพัฒนาให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างยั่งยืนและส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันบนฐานการพัฒนาเชิงธุรกิจและกระจายผลประโยชน์ตลอดห่วงโซ่อุปทาน สนับสนุนสาขาบริการที่มีแนวโน้มขยายตัวและมีศักยภาพในการเติบโต อาทิ ธุรกิจบริการทางการเงิน การบริการสุขภาพ การจัดประชุมและนิทรรศการนานาชาติ (MICE) การศึกษานานาชาติ ธุรกิจภาพยนตร์ ธุรกิจบริการดิจิทัล และธุรกิจบริการขนส่งและโลจิสติกส์ รวมทั้งสร้างความเชื่อมโยงระหว่างธุรกิจบริการที่มีศักยภาพเพื่อให้เกิดการเติบโตอย่างบูรณาการ

๒) **ส่งเสริมการลงทุนเพื่อการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนภาคบริการให้เกิดประสิทธิภาพในการแข่งขัน** เพื่อส่งเสริมการเติบโตของภาคบริการอย่างต่อเนื่อง โดยเสริมสร้างความเข้มแข็งผู้ประกอบการไทยในธุรกิจบริการศักยภาพ พัฒนาระบบรับรองมาตรฐานและกำหนดให้มีมาตรฐานธุรกิจภาคบริการตามมาตรฐานสากล ยกระดับคุณภาพให้สนองตอบต่อความต้องการของตลาด พัฒนายกระดับโครงสร้างพื้นฐานให้เกิดความเชื่อมโยงกันทั้งภายในและระหว่างประเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ธุรกิจบริการ และธุรกิจที่เกี่ยวเนื่อง อาทิ ธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว ธุรกิจการขนส่งและโลจิสติกส์ ธุรกิจค้าส่งค้าปลีก อสังหาริมทรัพย์ ก่อสร้าง ต่อเรือและซ่อมเรือ และบริการสาธารณูปโภค และสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาและการนำนวัตกรรมใหม่ๆ ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและพลังงานทดแทนไปใช้ในการพัฒนาสินค้าและบริการ

๓) **พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ** โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๓.๑) **ส่งเสริมการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว**โดยดำเนินการ (๑) ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว โดยใช้ประโยชน์จากอัตลักษณ์และเอกลักษณ์แห่งความเป็นไทยที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่นและวิถีชีวิตชุมชน อาทิ การท่องเที่ยวเชื่อมโยง OTOP ซึ่งจะเป็นการกระจายรายได้ไปสู่คนในชุมชนและท้องถิ่นทั่วประเทศอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ เพื่อให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ตลอดจนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพจากทั่วโลก (๒) พัฒนากลุ่มคลัสเตอร์ท่องเที่ยวตามศักยภาพของพื้นที่ เชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวตามความต้องการของตลาด อาทิ การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวทางทะเล การท่องเที่ยวสีเขียว การท่องเที่ยวเชิงศิลปะและวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมและนิทรรศการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา และการท่องเที่ยวกลุ่มมุสลิม (๓) ฟื้นฟูความเชื่อมั่นและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของการท่องเที่ยวไทยในสายตาโลก (๔) ดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดทั้งเชิงรับและเชิงรุกในตลาดเป้าหมาย ทั้งตลาดศักยภาพเดิมและตลาดใหม่ โดยมุ่งเน้นนักท่องเที่ยวคุณภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้เกิดความคุ้มค่าต่อประสบการณ์มากกว่าการท่องเที่ยวที่คุ้มค่าเงินรวมทั้งสนับสนุนให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้นเพื่อลดการพึ่งพิงตลาดต่างประเทศ (๕) พัฒนาทักษะฝีมือบุคลากรในภาคบริการและการท่องเที่ยว จัดฝึกอบรมมัคคุเทศก์ภาษาต่างประเทศทั่วประเทศ และ (๖) พัฒนาระบบคมนาคมขนส่งให้เกิดความเชื่อมโยงกันเป็นโครงข่ายทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ

๓.๒) **ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้มีความทันสมัย จัดทำและบังคับใช้มาตรฐานด้านการท่องเที่ยว** โดย (๑) เร่งปรับกฎหมายและระเบียบที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการสำหรับอนาคต โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการหลักการและการบังคับใช้กฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ ให้มีความสอดคล้องกัน เพื่อให้สามารถนำไปสู่การอำนวยความสะดวกและการพัฒนาภาคการผลิตและบริการได้ตรงตามทิศทางที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ (๒) ทบทวน ปรับปรุง และพัฒนากฎหมาย กฎ ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกีฬา ธุรกิจบริการและการท่องเที่ยวของประเทศให้สอดคล้องกับสภาวการณ์ และการจัดทำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการท่องเที่ยวของไทยสู่สากล และ (๓) ส่งเสริมให้คนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงการท่องเที่ยวได้ตามสิทธิที่พึงมีพึงได้ของบุคคล

๓.๓) **ปรับโครงสร้างการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว** เพื่อให้เป็นกลไกในการบริหารจัดการและกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคประชาสังคม ในการยกระดับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศให้เติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน รวมทั้งกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม

๔) **พัฒนาอุตสาหกรรมกีฬาอย่างครบวงจร**โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๔.๑) **ส่งเสริมการสร้างรายได้จากการกีฬา**เนื่องจากกีฬาถือเป็นหลักพื้นฐานของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีผลต่อการสร้างวินัย จิตสำนึก ความสามัคคี และน้ำใจนักกีฬา รวมทั้งสร้างคุณค่าและคุณภาพชีวิตให้ประชาชน ตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับประเทศจากกิจกรรมและธุรกิจบริการที่เกี่ยวโยงกับอุตสาหกรรมกีฬา ดังนั้น จึงควรส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมกีฬาให้ครอบคลุมทุกมิติและครบวงจรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอุตสาหกรรมกีฬาทั้งการผลิตและธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์กีฬา ธุรกิจเพื่อการบริการ ธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร อาหารเสริมและเครื่องดื่ม ธุรกิจกิจกรรมการแข่งขันต่างๆ ธุรกิจประกันภัย การเดินทางและการขนส่ง รวมถึงสถาบันพัฒนากีฬาอาชีพทุกระดับ เพื่อให้อุตสาหกรรมกีฬาสามารถสร้างโอกาส สร้างงานและรายได้ รวมถึงสร้างอาชีพให้กับประชาชนทุกกลุ่ม โดย (๑) ส่งเสริมกิจกรรมกีฬาเพื่อสร้างรายได้ รวมทั้งสนับสนุนการจัดมหกรรมกีฬานานาชาติ การเป็นเจ้าภาพงานกีฬาระดับโลก และการจัดงานประชุมวิชาการนานาชาติทางด้านกีฬา เวชศาสตร์การกีฬา และวิทยาศาสตร์การกีฬา (๒) ส่งเสริมธุรกิจและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา ทั้งในอุตสาหกรรมกีฬาและธุรกิจบริการที่เชื่อมโยงกับการกีฬา อาทิ ธุรกิจอุปกรณ์กีฬา ธุรกิจสถานที่การแข่งขันกีฬา และธุรกิจการฝึกสอนนักกีฬา (๓) ส่งเสริมกิจกรรมด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างการรับรู้ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการกีฬา และกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมการกีฬาและนันทนาการมากขึ้น

๔.๒) **ปรับโครงสร้างการบริหารจัดการด้านการกีฬา**เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมกีฬาของประเทศ จึงควรปรับโครงสร้างการบริหารจัดการด้านการกีฬาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงระดับปฏิบัติ ดังนี้ (๑) จัดตั้งกลไกการบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการระดับชาติเพื่อทำหน้าที่จัดทำและขับเคลื่อนนโยบายด้านการกีฬาของประเทศ (๒) ส่งเสริมการดำเนินการของภาครัฐและเอกชนในการยกระดับอุตสาหกรรมกีฬา และ (๓) จัดตั้งสถาบันเฉพาะทางด้านการกีฬาเพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านการกีฬาหรือวิทยาศาสตร์การกีฬาของภูมิภาค

๔.๒.๔ **การพัฒนาภาคการค้าและการลงทุน** เพื่อรองรับความเป็นชาติการค้า โดย

๑) **ส่งเสริมการทำตลาดเชิงรุก**เพื่อเพิ่มความต้องการบริโภคสินค้าภายในประเทศและการส่งออกสินค้าไทย โดยสร้างความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศในสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐาน แสวงหาตลาดใหม่และขยายตลาดการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน สร้างเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจระหว่างประเทศ รวมทั้งสนับสนุนการจัดตั้งสำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ และบริษัทการค้าระหว่างประเทศ และการพัฒนาทักษะของผู้ประกอบการในการทำธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ

๒) **พัฒนาการอำนวยความสะดวกทางการค้าให้ได้มาตรฐานสากล** ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน ระบบคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ รวมถึงการพัฒนาระบบประกันความเสี่ยงภัยของสินค้าและบริการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและลดความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจตลอดจนการผลักดันการลดอุปสรรคทางการค้าโดยเฉพาะมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีโดยขยายการจัดทำข้อตกลงการยอมรับร่วมระหว่างกันในสินค้าและบริการที่สำคัญในอาเซียน และในระดับทวิภาคี นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องปรับบทบาทการทำงานในเชิงรุกมากขึ้นเพื่อส่งเสริมและอำนวยความสะดวกทางการค้าทั้งการติดตามและเจรจาแก้ไขปัญหามาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี การใช้แนวทางการส่งเสริมการค้ามากกว่าการกำหนดควบคุม และการพัฒนาฐานข้อมูลด้านการค้าการลงทุนที่จำเป็น ถูกต้อง และทันต่อสถานการณ์รวมถึงมีแหล่งให้คำปรึกษาที่ครบวงจรตลอดห่วงโซ่อุปทาน

๓) **สนับสนุนผู้ประกอบการลงทุนในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร** และนำพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการเพิ่มผลิตภาพในการค้าและการประกอบธุรกิจ ทั้งในภาคการผลิต การตลาด การบริหารจัดการ การเงิน และโลจิสติกส์ ขณะที่ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความปลอดภัย การพัฒนาระบบรับรองผู้ซื้อผู้ขายที่มีมาตรฐานและน่าเชื่อถือ ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาทักษะและการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือโดยเสรี

๔) **ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)** โดย (๑) สร้างผู้ประกอบการใหม่ที่มีจิตวิญญาณในการเป็นผู้ประกอบการ มีทักษะในการทำธุรกิจ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการกำหนดหลักสูตรที่เกี่ยวกับทักษะการเป็นผู้ประกอบการทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอุดมศึกษา และสายอาชีพ ให้มีความรู้ความเข้าใจในการเริ่มต้นธุรกิจ ตลอดจนการสร้างสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้และกระตุ้นการเป็นผู้ประกอบการ (๒) สร้างสังคมผู้ประกอบการ โดยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำธุรกิจ ทั้งในเรื่องการเข้าถึงข้อมูล แหล่งเงินทุน นวัตกรรมสำหรับ SMEs และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการและการตลาด รวมทั้งกำหนดมาตรการสนับสนุนให้ SMEs มีการจดทะเบียนธุรกิจตามกฎหมาย (๓) ส่งเสริมการรวมกลุ่มเป็นคลัสเตอร์ของ SMEs ในลักษณะห่วงโซ่มูลค่าและการเชื่อมโยงกับธุรกิจขนาดใหญ่ รวมทั้งการสร้างโอกาสในการออกไปดำเนินธุรกิจในต่างประเทศ โดยการกำหนดนโยบาย/มาตรการเพื่อจูงใจให้บริษัทขนาดใหญ่ที่มีการค้าและการลงทุนในต่างประเทศเป็นผู้สนับสนุน SMEs ให้สามารถเข้าสู่ตลาดต่างประเทศและห่วงโซ่การผลิตของโลกตลอดจนส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา SMEs

๕) **พัฒนาปัจจัยสนับสนุนเพื่อส่งเสริมการลงทุนในประเทศและการลงทุนของคนไทยในต่างประเทศ** โดย*การส่งเสริมการลงทุนในประเทศ*ควรให้ความสำคัญกับ (๑) การพัฒนากลไกการคุ้มครองการลงทุนและการระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐกับเอกชน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุน โดยสร้างความเข้มแข็งให้ระบบอนุญาโตตุลาการของไทย และลดปัญหาข้อพิพาทระหว่างรัฐบาลและเอกชนโดยพัฒนาการบริหารจัดการในการจัดทำสัญญา การบริหารสัญญา และการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ และ (๒) การลดอุปสรรค ขั้นตอนการเคลื่อนย้ายแรงงานโดยการลดระยะเวลาการรายงานตัวของแรงงานต่างด้าว รวมถึงการขยายระยะเวลาการขออนุญาตทำงานของแรงงานต่างด้าว ในส่วนของ*การส่งเสริมการลงทุนของคนไทยในต่างประเทศ*ควรให้ความสำคัญกับ (๑) ส่งเสริมให้มีหน่วยงานหลักในการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศโดยเฉพาะในประเทศกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา และเวียดนาม ในการให้ข้อมูลการลงทุนเชิงลึกด้านการค้าและการลงทุนในประเทศเป้าหมาย (๒) จัดทำมาตรการส่งเสริมและให้สิทธิประโยชน์การลงทุนของคนไทยในต่างประเทศ และการลดอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายเงินระหว่างประเทศและการแลกเปลี่ยนเงิน การสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุน และ (๓) การสนับสนุนปัจจัยอำนวยความสะดวกการลงทุน โดยการส่งเสริมบริการป้องกันความเสี่ยงทางการค้า ส่งเสริมการเพิ่มสาขาธนาคารพาณิชย์ไทยในต่างประเทศ

๖) **ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและกฎ ระเบียบ**เพื่อส่งเสริมการค้าที่เป็นธรรมและอำนวยความสะดวกการค้าการลงทุน ตลอดจนการดำเนินธุรกิจของ SMEs โดยปรับปรุงกฎระเบียบ แนวทางปฏิบัติด้านพิธีการศุลกากรที่ส่งเสริมการอำนวยความสะดวกทางการค้า และมีการบังคับใช้ด้านศุลกากรที่มีความโปร่งใสและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล รวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายแข่งขันทางการค้า เพื่อให้มีการแข่งขันที่เป็นธรรมในตลาดและเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายให้ทันต่อสถานการณ์การค้าเสรีในปัจจุบัน ตลอดจนการมีกฎหมายด้านธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ประกอบการและผู้บริโภคในการใช้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่มากขึ้น

๗) **พัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญา** โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล การเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการตรวจสอบและจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา การส่งเสริมการจดทะเบียนและใช้ผลงานสร้างสรรค์ด้านนวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ พร้อมทั้งสนับสนุนการสร้างตลาดกลางทรัพย์สินทางปัญญา และพัฒนาระบบฐานข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญาของไทย เพื่อให้นักวิจัยและผู้ประกอบการสามารถนำทรัพย์สินทางปัญญาที่หมดอายุไปพัฒนาต่อยอดและใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้มากขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการดำเนินการอย่างแข็งขันในการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา โดยบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควบคู่กับการสร้างจิตสำนึกการใช้สินค้าที่มีลิขสิทธิ์ถูกกฎหมาย

๕ แผนงานและโครงการสำคัญ

ภาคการคลัง

๕.๑ การจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมสิ่งแวดล้อม

๕.๑.๑ **สาระสำคัญ** (๑) การบังคับใช้การจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมที่เก็บจากผลิตภัณฑ์หรือวัตถุดิบที่ก่อให้เกิดมลพิษบนหลักการของผู้ใช้เป็นผู้จ่ายเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคลดการใช้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าว (๒) การสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมจากสถานประกอบการที่ปล่อยมลพิษในพื้นที่

๕.๑.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงการคลัง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๕.๑.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

ภาคการเงิน

๕.๒ การกำหนดภูมิทัศน์และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสถาบันการเงิน

๕.๒.๑ **สาระสำคัญ** ได้แก่ (๑) กำหนดขอบเขตการดำเนินการของสถาบันการเงินและผู้ให้บริการทางการเงินทั้งระบบ เพื่อปรับโครงสร้างระบบสถาบันการเงินให้สามารถตอบสนองการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม และรองรับการแข่งขันจากผู้ให้บริการในต่างประเทศ และ (๒) พัฒนาขีดความสามารถและปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินและผู้ให้บริการทางการเงินให้สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในประเทศอย่างทั่วถึง และสามารถขยายตลาดในต่างประเทศได้

๕.๒.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

๕.๒.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ๑ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๙)

๕.๓ การทบทวนบทบาทและปรับปรุงประสิทธิภาพของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

๕.๓.๑ **สาระสำคัญ** (๑) กำหนดบทบาทและเป้าหมายของสถาบันการเงินเฉพาะกิจให้ชัดเจน (๒) ปรับปรุงพัฒนาขีดความสามารถและปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินเฉพาะกิจให้ตอบสนองวัตถุประสงค์การจัดตั้ง และตอบสนองการเป็นสถาบันการเงินเพื่อการพัฒนา

๕.๓.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงการคลัง

๕.๓.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๙– ๒๕๖๒)

๕.๔ การพัฒนาความรู้และทักษะทางการเงิน

๕.๔.๑ **สาระสำคัญ** (๑) ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจทางการเงิน การลงทุน และพัฒนาทักษะในการบริหารจัดการการเงินส่วนบุคคลให้กับประชาชนทุกกลุ่ม (๒) ให้สถาบันการเงินมีส่วนร่วมสนับสนุนเงินทุนในการดำเนินโครงการ หรือจัดตั้งกองทุนเพื่อการส่งเสริมความรู้ทางการเงิน เพื่อเป็นการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม

๕.๔.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย และสถาบันการเงิน

๕.๔.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๔)

<u>ภาคการเกษตร</u>

๕.๕ การลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มโอกาสในการแข่งขันสินค้าเกษตร

๕.๕.๑ **สาระสำคัญ** การดำเนินการโดยขอความร่วมมือภาคเอกชน หน่วยงานภาครัฐในการลดราคาปัจจัยการผลิต อาทิ ปุ๋ยเคมี สารเคมีการเกษตร พันธุ์พืช/พันธุ์สัตว์ อาหารสัตว์น้ำ/อาหารสัตว์ ค่าแรงงาน/ค่าบริการเครื่องจักรกลทางการเกษตร ค่าบริการรถเกี่ยวนวดข้าว ค่าเช่าที่ดิน ค่าไฟฟ้าสำหรับการทำการเกษตร แหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ การอบรมให้ความรู้ในการใช้ปัจจัยการผลิตที่ถูกต้อง เหมาะสม การปรับปรุงบำรุงดิน การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้า การเพิ่มมูลค่าผลผลิต และการเชื่อมโยงการตลาด

๕.๕.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมดำเนินการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงพาณิชย์ ภาคเอกชน

๕.๕.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

๕.๖ การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning)

๕.๖.๑ **สาระสำคัญ** เพื่อส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรตามความเหมาะสมของพื้นที่ ให้เกิดความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน ลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

๕.๖.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมดำเนินการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๕.๖.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

๕.๗ การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

๕.๗.๑ **สาระสำคัญ** เพื่อพัฒนาแปลงใหญ่เป็นแปลงต้นแบบที่เกษตรกรเกิดการรวมตัวกันผลิตและจำหน่าย โดยสามารถลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต บริหารจัดการ และการตลาด ภายใต้การบูรณาการและบริหารจัดการร่วมกันของหน่วยงานและภาคส่วนต่างๆ

๕.๗.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงอุตสาหกรรม ภาคเอกชน เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

๕.๗.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

๕.๘ การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์

๕.๘.๑ **สาระสำคัญ** เพื่อส่งเสริมการผลิตเกษตรอินทรีย์ให้มีการขยายพื้นที่เพิ่มขึ้น และมีการส่งเสริมพื้นที่ต้นแบบ อาทิ จังหวัดยโสธรเป็นเมืองเกษตรอินทรีย์ โดยสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มผู้ผลิตเดิม และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยขยายผลจากกลุ่มหรือเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จแล้วในพื้นที่

๕.๘.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมดำเนินการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย ภาคเอกชน เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

๕.๘.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

๕.๙ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

๕.๙.๑ **สาระสำคัญ** เพื่อพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ให้มีความเข้มแข็ง และขยายผลการให้บริการของศูนย์เรียนรู้ฯ

๕.๙.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมดำเนินการกับเกษตรกรและเครือข่ายเกษตรกร

๕.๙.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

๕.๑๐ ธนาคารพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์

๕.๑๐.๑ **สาระสำคัญ** เพื่อให้เกษตรกรที่ยากจนทั่วประเทศได้มีพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ไว้ใช้ขยายพันธุ์ เพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและมีรายได้เพิ่มขึ้น อาทิ ธนาคารโค-กระบือ ธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน

๕.๑๐.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๕.๑๐.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

๕.๑๑ การป้องกันการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม และพัฒนาระบบการทำประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างยั่งยืน

๕.๑๑.๑ **สาระสำคัญ** การกำกับดูแลการดำเนินการตามมาตรการการป้องกันการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม ที่ได้ดำเนินการมาแล้วอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนการปรับปรุงและพัฒนาการทำประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การแปรรูป การขนส่ง และการตลาด ให้สอดคล้องกับมาตรฐานและระเบียบการทำประมงระหว่างประเทศและประเทศคู่ค้า ตลอดจนศักยภาพของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

๕.๑๑.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมดำเนินการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงคมนาคม กระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงกลาโหม

๕.๑๑.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

๕.๑๒ การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์วาระแห่งชาติด้านสหกรณ์และแผนพัฒนาสหกรณ์ที่เกี่ยวข้อง

๕.๑๒.๑ **สาระสำคัญ** การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์วาระแห่งชาติด้านสหกรณ์และแผนพัฒนาสหกรณ์ที่เกี่ยวข้อง ให้เห็นผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ตั้งแต่การพัฒนาสหกรณ์ระดับชาติไปจนถึงสหกรณ์ในท้องถิ่น รวมถึงองค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการเพิ่มศักยภาพการเชื่อมโยงเครือข่ายระบบการผลิต การตลาดและการเงินของสหกรณ์ เพื่อพัฒนาสหกรณ์ทั้งระบบให้เข้มแข็ง สามารถแข่งขันได้กับภาคธุรกิจได้อย่างยั่งยืน

๕.๑๒.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ อาทิ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย ภาคเอกชน ตลอดจนเครือข่ายสหกรณ์ทั้งประเทศ

๕.๑๒.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

<u>ภาคอุตสาหกรรม</u>

๕.๑๓ โครงการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ

๕.๑๓.๑ **สาระสำคัญ** พัฒนาและยกระดับอุตสาหกรรมให้เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของพื้นที่ ควบคู่กับการให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของประชาชนและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เพื่อให้อุตสาหกรรมสามารถอยู่ร่วมกันกับชุมชนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งได้มีการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมนิเวศรายจังหวัด ๑๕ จังหวัด เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงาน ทั้งด้านการบริหารจัดการและการดำเนินโครงการต่างๆ ทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว และจะมีการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดต่อไป

๕.๑๓.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงอุตสาหกรรม การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

๕.๑๓.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๒

๕.๑๔ โครงการจัดตั้งศูนย์ทดสอบยานยนต์และยางล้อแห่งชาติ

๕.๑๔.๑ **สาระสำคัญ** สนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการพัฒนาคลัสเตอร์ยานยนต์และชิ้นส่วน โดยการจัดตั้งศูนย์ทดสอบยางล้อมาตรฐาน UN R117 และยางล้อชนิดอื่นๆ รวมถึงการทดสอบยานยนต์และชิ้นส่วน เพื่อเป็นศูนย์กลางการทดสอบและรับรองมาตรฐานด้านยางล้อและชิ้นส่วนยานยนต์ของไทยและของภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งยกระดับให้เป็นศูนย์วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยียานยนต์และชิ้นส่วนสำหรับอนาคตด้วย

๕.๑๔.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงอุตสาหกรรม

๕.๑๔.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๑๕ โครงการขยายสถาบันพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนอะไหล่ยานยนต์

๕.๑๕.๑ **สาระสำคัญ** สนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการพัฒนาคลัสเตอร์ยานยนต์และชิ้นส่วน โดยมุ่งพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพและทักษะของบุคลากรในอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน รวมถึงการออกแบบระบบการรับรองมาตรฐานทักษะด้านเทคนิคและการจัดการ และระบบมาตรฐานฝีมือแรงงานขั้นสูง

๕.๑๕.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงแรงงาน ร่วมกับสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

๕.๑๕.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๑๖ โครงการพัฒนาระบบเครื่องจักรกลอัตโนมัติในการผลิตของภาคอุตสาหกรรม

๕.๑๖.๑ **สาระสำคัญ** ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ระบบเครื่องจักรกลอัตโนมัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการบริหารจัดการ โดยเป็นการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตที่ใช้เครื่องจักรกล อาทิ อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน อุตสาหกรรม ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการพัฒนาระบบการบริหารจัดการและพัฒนาทักษะแรงงานในอุตสาหกรรมให้มีศักยภาพในการใช้ระบบเครื่องจักรอัตโนมัติ โดยในระยะแรกอาจใช้สถาบันเฉพาะทางภายใต้กระทรวงอุตสาหกรรม อาทิ สถาบันไทย-เยอรมัน เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการก่อน

๕.๑๖.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงอุตสาหกรรม สถาบันไทย-เยอรมัน ร่วมกับสถาบันการศึกษา/สถาบันวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๕.๑๖.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๒

๕.๑๗ โครงการไทยแลนด์ฟู้ดวัลเลย์

๕.๑๗.๑ **สาระสำคัญ** ผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของเอเชียในการผลิตนวัตกรรมอาหารและสินค้าเกษตรแปรรูปที่มีมูลค่าเพิ่มจากการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งส่งเสริมการเชื่อมโยงธุรกิจเพื่อสร้างและพัฒนาเครือข่ายของคลัสเตอร์อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปและอาหาร โดยวางกลไกในการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา/วิจัย ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไทยแลนด์ฟู้ดวัลเลย์

๕.๑๗.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงอุตสาหกรรม ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๕.๑๗.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔

๕.๑๘ โครงการเมืองนวัตกรรมอาหาร

๕.๑๘.๑ **สาระสำคัญ** เพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับอุตสาหกรรมอาหาร โดยการจัดตั้งเมืองนวัตกรรมอาหาร ให้เป็นพื้นที่ที่มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม มีความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และภาคเอกชน และมีสิทธิประโยชน์ส่งเสริมการลงทุนในกิจการฐานนวัตกรรม

๕.๑๘.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๕.๑๘.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

<u>ภาคบริการและการท่องเที่ยว</u>

๕.๑๙ แผนงานพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวรองของประเทศ

๕.๑๙.๑ **สาระสำคัญ** การขยายตัวของภาคการท่องเที่ยวในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ สะท้อนให้เห็นจากรายได้การท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง รวมถึงจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหรือโดยเฉลี่ย ๒๕.๙ ล้านคน ในระหว่างพ.ศ. ๒๕๕๑ – ๒๕๕๘ ซึ่งส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศและเป็นประโยชน์ต่อการจ้างงานในภาคบริการเกี่ยวเนื่อง อย่างไรก็ตาม จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นส่งผลกระทบโดยตรงต่อแหล่งท่องเที่ยว ทั้งในแง่ของสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศและการบริหารจัดการ

แหล่งท่องเที่ยวที่ยังขาดประสิทธิภาพ ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวหลักที่ได้รับความนิยมและแหล่งท่องเที่ยวรองที่เริ่มเป็นที่รู้จักในวงกว้าง เกิดความเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็วจากการเติบโตที่ขาดความตระหนักถึงความสมดุลระหว่างแหล่งท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อมและประชาชนในพื้นที่ ด้วยเหตุนี้ การจัดทำแผนพัฒนาเพื่อฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวหลักและรองจึงเป็นมาตรการสำคัญเพื่อธำรงรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน สร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อสายตานักท่องเที่ยวผ่านความสวยงามและอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งเสริมสร้างขีดความสามารถให้เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวในระยะยาว

๕.๑๙.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๕.๑๙.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

๕.๒๐ แผนงานส่งเสริมการท่องเที่ยวรายสาขา อาทิ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวทางน้ำและทางรถไฟ

๕.๒๐.๑ **สาระสำคัญ** วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีความแตกต่าง หลากหลายตามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว รวมทั้งกระแสความนิยมของสังคม ด้วยเหตุนี้ การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่จึงได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น อาทิ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นำการนวดแผนไทยและสปาเป็นจุดเด่นของการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้งในส่วนของกิจกรรมประเพณี ตลอดจนวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์ ด้วยความแตกต่างของรูปแบบกิจกรรมและปัจจัยสนับสนุนของการท่องเที่ยวแต่ละรายสาขา จึงมีความจำเป็นต่อการจัดทำแผนงานส่งเสริมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับตลาดการท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะ โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพให้เกิดความสนใจกิจกรรมท่องเที่ยวรายสาขาในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น

๕.๒๐.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬากระทรวงสาธารณสุข กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงคมนาคม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์กรปกครองท้องถิ่น ตลอดจนภารกิจของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวรายสาขาอื่นๆ ที่น่าสนใจ

๕.๒๐.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

๕.๒๑ แผนงานส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว

๕.๒๑.๑ **สาระสำคัญ** รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเชิงกลุ่มพื้นที่และเมืองรองที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว จึงได้ออกกฎกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในการกำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ๕ เขต ได้แก่ เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันออก เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอันดามัน เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา และเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวในอีก ๓ เขต ประกอบด้วย เขตวิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง เขตมรดกโลกด้านวัฒนธรรม และเขตวิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งเขตพัฒนาการท่องเที่ยวทั้ง ๘ เขตจะครอบคลุมพื้นที่การท่องเที่ยวที่สำคัญทั่วประเทศ ซึ่งการจัดทำแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวจะเป็นแนวทางกระตุ้นการท่องเที่ยวในพื้นที่ และส่งเสริมการเชื่อมโยงเส้นทางระหว่างเมืองท่องเที่ยวหลักและเมืองรองเพิ่มขึ้น

๕.๒๑.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬากระทรวงมหาดไทย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๕.๒๑.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

๕.๒๒ แผนงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มนุษย์สร้างขึ้น

๕.๒๒.๑ **สาระสำคัญ** การขยายตัวของภาคการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวที่มีขีดความสามารถในการรองรับที่จำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ด้วยเหตุนี้ การส่งเสริมให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ เพื่อรองรับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยว จึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มนุษย์สร้างขึ้น ดังนั้นควรแผนพัฒนาที่กำหนดแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม อัตลักษณ์ของพื้นที่ท่องเที่ยว และเกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจต่อชุมชนท้องถิ่นอีกทางหนึ่งด้วย

๕.๒๒.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

๕.๒๒.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

๕.๒๓ โครงการศึกษาแนวทางการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้เป็นไปตามขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ (Carrying Capacity)

๕.๒๓.๑ **สาระสำคัญ** แหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากที่อยู่ในพื้นที่เชิงอนุรักษ์กำลังประสบปัญหาจากความแออัดของนักท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อความเสื่อมโทรมของทรัพยกรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาทิ ปัญหาคราบน้ำมันจากเรือโดยสาร ปัญหาการจัดการขยะจำนวนมาก หรือแม้แต่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่ซึ่งยากต่อการฟื้นฟูในระยะเวลาอันสั้น ดังนั้น มาตรการที่จำเป็นในเบื้องต้นคือการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ จึงควรจัดทำโครงการศึกษาเพื่อประเมินความเหมาะสมของจำนวนนักท่องเที่ยว และแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและจิตสำนึกต่อส่วนร่วม

๕.๒๓.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๕.๒๓.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

๕.๒๔ แผนงานพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและยกระดับผู้ประกอบการ

๕.๒๔.๑ **สาระสำคัญ** เพื่อให้บุคลากรด้านการท่องเที่ยวภาครัฐมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการการท่องเที่ยว

๕.๒๔.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

๕.๒๔.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

<u>ภาคการค้าและการลงทุน</u>

๕.๒๕ การสร้างศักยภาพการแข่งขันของสินค้าและบริการของไทย

๕.๒๕.๑ **สาระสำคัญ** การส่งเสริมความสามารถด้านบริการในการแปรรูปสินค้าและบริการการพัฒนาตราสินค้าไทยให้เป็นที่ยอมรับในตลาดต่างประเทศ รวมทั้งการพัฒนาการบรรจุภัณฑ์สินค้าหรือยืดอายุสินค้าด้วยนวัตกรรมต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับสินค้าที่ไทยมีศักยภาพ (Product Champion) ได้แก่ อาหาร อัญมณีและเครื่องประดับ

๕.๒๕.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงพาณิชย์

๕.๒๕.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

๕.๒๖ การพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการที่ครบวงจร (Entrepreneurship)

๕.๒๖.๑ **สาระสำคัญ** การส่งเสริม SMEs ให้เข้าถึงตลาดในประเทศและต่างประเทศผ่านช่องทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์การส่งเสริม SMEs ในการเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารธุรกิจ

๕.๒๖.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงพาณิชย์ ร่วมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

๕.๒๖.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๒๗ การส่งเสริมการค้าที่เป็นธรรม

๕.๒๗.๑ **สาระสำคัญ** การผลักดันการปรับปรุงพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า รวมทั้งการกำหนดนิยามและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย และทันต่อสถานการณ์ทางการค้าในปัจจุบัน

๕.๒๗.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงพาณิชย์

๕.๒๗.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๑

๕.๒๘ ปรับปรุงศูนย์บริการส่งออกแบบเบ็ดเสร็จ

๕.๒๘.๑ **สาระสำคัญ** ปรับปรุงการให้บริการของศูนย์บริการส่งออกแบบเบ็ดเสร็จ และเร่งเชื่อมโยงระบบการเชื่อมโยงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียว (National Single Window) ระหว่างหน่วยงานให้สามารถปฏิบัติการได้จริง และขยายไปสู่การบริการในระดับภูมิภาค

๕.๒๘.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงพาณิชย์

๕.๒๘.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๒๙ การสร้างสภาพแวดล้อมการลงทุนให้เหมาะสม

๕.๒๙.๑ **สาระสำคัญ** กำหนดมาตรการส่งเสริมการลงทุนในประเทศที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ และการส่งเสริมการลงทุนของคนไทยในต่างประเทศ โดยการลดอุปสรรคการเคลื่อนย้ายแรงงานทั้งแรงงานฝีมือและไร้ฝีมือ ได้แก่ การลดระยะเวลาการรายงานตัวของแรงงานต่างด้าว การออกวีซ่า On Arrival ให้กับชาวต่างชาติที่มาประชุมในไทยน้อยกว่า ๑๕ วัน การขยายระยะเวลาการขออนุญาตทำงานของแรงงานต่างด้าว การลด/ยกเว้นภาษีรายได้นำกลับประเทศ รวมทั้งการลดอุปสรรคการเคลื่อนย้ายเงินระหว่างประเทศ

๕.๒๙.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กระทรวงแรงงาน กระทรวงการคลัง

๕.๒๙.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๖ กลไกขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

๖.๑ กฎหมาย (การแก้ไขกฎหมาย การออกกฎหมาย) ปรับปรุงกฎ ระเบียบ และกฎหมายต่างๆ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ ลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้ให้มากขึ้น ดังนี้

๖.๑.๑ พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. ๒๕๐๗

๖.๑.๒ พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๗

๖.๑.๓ พระราชบัญญัติปุ๋ย พ.ศ. ๒๕๑๘

๖.๑.๔ พระราชบัญญัติเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. ๒๕๒๒

๖.๑.๕ พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. ๒๕๒๗

๖.๑.๖ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕

๖.๑.๗ พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. ๒๕๓๕

๖.๑.๘ พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ.๒๕๕๑ และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๖

๖.๑.๙ พระราชบัญญัติควบคุมยาง พ.ศ. ๒๕๔๒

๖.๑.๑๐ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒

๖.๑.๑๑ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔

๖.๑.๑๒ พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนพ.ศ. ๒๕๔๘

๖.๑.๑๓ พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๔๒

๖.๑.๑๔ พระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑

๖.๑.๑๕ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. ๒๕๕๑

๖.๑.๑๖ พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐

๖.๑.๑๗ พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑

๖.๑.๑๘ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. ๒๕๔๗

๖.๑.๑๙ พระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘

๖.๑.๒๐ พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘

๖.๑.๒๑ ร่างพระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่..) พ.ศ. ....

๖.๑.๒๒ ร่างพระราชบัญญัติมาตรฐานการท่องเที่ยว พ.ศ. ....

๖.๑.๒๑ ร่างพระราชบัญญัตินโยบายการกีฬาแห่งชาติ พ.ศ. ....

๖.๑.๒๒ ร่างพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ....

๖.๑.๒๓ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน พ.ศ. ๒๕๕๔

๖.๑.๒๔ ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญาที่เป็นธรรม พ.ศ. ....

๖.๑.๒๕ ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...

๖.๒ คณะกรรมการระดับชาติ ดังนี้

๖.๒.๑ คณะกรรมการนโยบายที่กำกับดูแลรายสินค้าเกษตร อาทิ คณะกรรมการนโยบายและบริหารจัดการข้าว คณะกรรมการนโยบายยางธรรมชาติ คณะกรรมการนโยบายและบริหารจัดการมันสำปะหลัง คณะกรรมการนโยบายและบริหารจัดการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์คณะกรรมการนโยบายปาล์มน้ำมันแห่งชาติ คณะกรรมการนโยบายและพัฒนาสับประรดแห่งชาติคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายคณะกรรมการโคนมและผลิตภัณฑ์นม คณะกรรมการนโยบายพัฒนาสุกรและผลิตภัณฑ์ คณะกรรมการนโยบายพัฒนาไก่ไข่และผลิตภัณฑ์

๖.๒.๒ คณะกรรมการที่กำกับดูแลกลุ่มสินค้าเกษตรอาหารเฉพาะกลุ่ม หรือระบบเกษตรกรรม อาทิ คณะกรรมการพืชน้ำมันและน้ำมันพืชคณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้คณะกรรมการนโยบายประมงแห่งชาติ คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพธุรกิจและสินค้าฮาลาลแห่งชาติคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน คณะกรรมการนโยบายอาหาร

๖.๒.๓ คณะกรรมการที่กำกับดูแลเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร อาทิ คณะกรรมการพัฒนาสหกรณ์แห่งชาติ คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน คณะกรรมการกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร สภาเกษตรกรแห่งชาติ

๖.๒.๔ คณะกรรมการที่กำกับดูแลนโยบายการพัฒนาเกษตรในภาพรวม อาทิ คณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์

๖.๒.๕ คณะกรรมการที่กำกับนโยบายและการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติ เพื่อให้มีเอกภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย ทั้งกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในปัจจุบันและกลุ่มอุตสาหกรรมอนาคต

๖.๒.๖ คณะกรรมการที่กำกับนโยบายด้านการท่องเที่ยวและกีฬา ได้แก่ คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยวทั้ง ๘ เขต คณะกรรมการนโยบายการกีฬาแห่งชาติ

๖.๒.๗ คณะกรรมการที่กำกับนโยบายด้านการค้าระหว่างประเทศ ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาการค้าระหว่างประเทศ คณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

๖.๒.๘ คณะกรรมการที่กำกับนโยบายด้านการลงทุน ได้แก่ คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

๖.๒.๙ คณะกรรมการอื่นที่เกี่ยวข้อง อาทิ คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ คณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

๖.๓ แผนรองรับ ผลักดันประเด็นการพัฒนาให้มีความเชื่อมโยงเข้ากับนโยบายรัฐบาล แผนการบริหารราชการแผ่นดิน แผนแม่บทของหน่วยงานต่างๆ อาทิ ยุทธศาสตร์สินค้าเกษตรเป็นรายพืชเศรษฐกิจ ๔ สินค้า (Roadmap) คือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน และอ้อย (พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๙) ยุทธศาสตร์ข้าวไทย (พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๒) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพธุรกิจสินค้าและบริการฮาลาล (พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๓) และแผนปฏิบัติการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพธุรกิจสินค้าและบริการฮาลาล (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๓) กรอบยุทธศาสตร์การจัดการอาหารของประเทศไทย (พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙) ยุทธศาสตร์การพัฒนาครัวไทยสู่โลก (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) ร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๕๙–๒๕๖๔) แนวทางพัฒนายางพาราทั้งระบบ ยุทธศาสตร์ยางพารา ร่างแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม แผนปรับโครงสร้างสินค้าปศุสัตว์ แผนงานการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมที่มีศักยภาพ แผนงานการดูแลเกษตรกรรายย่อยไม่ให้สูญเสียที่ดินทำกิน แผนแม่บทการเพิ่มประสิทธิภาพและผลิตภาพของภาคอุตสาหกรรม แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แผนแม่บทกระทรวงพาณิชย์ ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการลงทุน แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างเป็นขั้นตอน ทั้งทิศทาง วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๑ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

๑.๑ ประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยความเสี่ยงสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อประชากรโลกจากรายงาน World Economic Forum เมื่อปี ๒๐๑๔[๓] รายงานว่าความเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อประชากรโลกในช่วง ๑๐ ปีข้างหน้า ที่มีลำดับความสำคัญสูง ๑๐ ลำดับแรก เป็นประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมถึง ๓ เรื่อง ได้แก่ วิกฤตน้ำ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ มีการประเมินว่า ภายในปี ๒๐๓๐ ความต้องการใช้น้ำจะมากกว่าอุปทานราวร้อยละ ๔๐ การผลิตพืชอาหารจะเพิ่มขึ้นราวร้อยละ ๕๐ และการใช้น้ำเพื่อพลังงานจะเพิ่มขึ้นราวร้อยละ ๘๕ ในปี ๒๐๓๕ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะทำให้เกิดภัยพิบัติที่รุนแรงมากขึ้น และส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลงราวร้อยละ ๒๕ ความเชื่อมโยงระหว่างเรื่องของอาหาร น้ำ พลังงาน และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จะเป็นเงื่อนไขสำคัญในการกำหนดความเป็นไปในอนาคตของประชากรโลก

๑.๒ การลดลงของทุนธรรมชาติและศักยภาพของระบบนิเวศ

๑.๒.๑ **ป่าไม้** เป็นโครงสร้างพื้นฐานของระบบนิเวศ มีหน้าที่ในการควบคุมสภาพภูมิอากาศ รักษาสมดุลของดินและน้ำ และเป็นแหล่งของความหลากหลายทางชีวภาพ พื้นที่ป่าไม้ยังคงถูกบุกรุกทำลายอย่างต่อเนื่อง โดยมีพื้นที่ลดลงจาก ๑๐๗ ล้านไร่ ในปี ๒๕๕๑ เหลือ ๑๐๒.๓ ล้านไร่ ในปี ๒๕๕๖ หรือลดลงโดยเฉลี่ยปีละประมาณ ๑ ล้านไร่ ความหลากหลายทางชีวภาพอยู่ในภาวะถูกคุกคาม โดยมีสาเหตุมาจากการสูญเสียระบบนิเวศป่าไม้อย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน อย่างไรก็ตาม รัฐได้เร่งรัดดำเนินการตามแผนป้องกันการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และการพลิกฟื้นผืนป่าอย่างเข้มข้นในช่วงปี ๒๕๕๗ จนถึงปัจจุบัน รวมทั้งการแก้ไขปัญหาแนวเขตทับซ้อนที่ดินภายใต้โครงการ One Map ซึ่งจะเป็นกลไกที่เข้มแข็งในการปกป้องรักษาพื้นที่ป่าไม้ต่อไป

๑.๒.๒ **ทรัพยากรดินและที่ดิน** ปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ที่ดินมีความรุนแรงมากขึ้น โดยมีประชาชนเข้าถือครองอยู่อาศัยและบุกรุกทำกินในที่ดินของรัฐประเภทต่างๆ ได้แก่ ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ๔๕๐,๐๐๐ ราย เนื้อที่ประมาณ ๖.๔ ล้านไร่ เขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ๑๘๕,๙๑๖ ราย เนื้อที่ ๒,๒๔๓,๙๔๓ ไร่ ที่ราชพัสดุ ๑๖๑,๙๓๒ ราย เนื้อที่ ๒,๑๒๐,๑๙๖ ไร่ ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน รวมกันประมาณ ๑,๑๕๔,๘๖๗ ไร่[๔] ผู้บุกรุกมีทั้งประชากรที่ยากจน ไร้ที่ดินทำกิน ผู้มีอิทธิพล นายทุนหรือธุรกิจการท่องเที่ยว โดยเข้าไปบุกรุกในพื้นที่ต้นน้ำลำธาร มีระบบนิเวศที่เปราะบาง ไม่เหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์ มีปัญหาการบริหารจัดการ และการทุจริตในการออกเอกสารสิทธิ์ เนื่องจากความไม่ชัดเจนของแนวเขตที่ดินของรัฐ นอกจากนั้น ยังมีปัญหาการกว้านซื้อที่ดินของชาวต่างชาติ ซึ่งยากแก่การติดตามตรวจสอบอีกด้วย

[๓] http://reports.weforum.org/global-risks-2015/part-1-global-risks-2015/environment-high-concern-little-progress/

[๔] คณะกรรมาธิการวิสามัญแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับที่ดินและการเร่งรัดออกเอกสารสิทธิ์แก่ประชาชน สภาผู้แทนราษฎร ปี ๒๕๕๓ อ้างใน รายงานของสภาปฏิรูปแห่งชาติ วาระปฏิรูประบบเพื่อสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง : สิทธิชุมชนในการจัดการที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ ๒๕๕๘

๑.๒.๓ **ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง** ยังคงเสื่อมโทรมจากสาเหตุการทำประมงที่ผิดกฎหมาย และการจับสัตว์น้ำวัยอ่อนที่ทำลายวัฏจักรการฟื้นตัวของธรรมชาติ ระบบนิเวศสำคัญแต่เปราะบาง อาทิ ป่าชายเลน แนวปะการัง แหล่งหญ้าทะเล ถูกทำลายจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การขยายตัวของการท่องเที่ยว และปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง อย่างไรก็ตาม พื้นที่ป่าชายเลนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก ๑.๕ ล้านไร่ในปี เป็น ๑.๕๓ ล้านไร่ในปี ๒๕๕๗ เนื่องจากการรณรงค์และความร่วมมือของหลายภาคส่วนโดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่น ซึ่งตระหนักถึงความสำคัญของระบบนิเวศชายฝั่งมากขึ้น

๑.๒.๔ **ทรัพยากรแร่** กรมทรัพยากรธรณีประเมินว่า มูลค่าทรัพยากรกรแร่ของประเทศไทยมีมูลค่ารวมกันราว ๓ หมื่นล้านล้านบาท โดยแร่ที่มูลค่าสูงมากที่สุดคือแหล่งหินเพื่ออุตสาหกรรมและการก่อสร้าง ซึ่งมีกระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ นอกจากนั้น ยังมีแร่ที่มีค่า อาทิ ทองคำ สังกะสี ซึ่งกระบวนการทำเหมืองส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชน และสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง เป็นสาเหตุสำคัญของความขัดแย้งระหว่างชุมชน ภาครัฐ และผู้ประกอบการ หากรัฐไม่สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมที่โปร่งใส เป็นธรรม ประเด็นความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรแร่ จะมีความรุนแรงมากขึ้นในอนาคต

๑.๓ การบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ทั้งมิติเชิงปริมาณและคุณภาพขาดประสิทธิภาพ

ประเทศไทยประกอบด้วย ๒๕ ลุ่มน้ำหลัก โดยมีน้ำผิวดินหรือน้ำท่าตามธรรมชาติมีปริมาณรวม ๒๘๕,๒๒๗ ล้านลูกบาศก์เมตร ขณะที่การพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำในประเทศมีความจุคิดเป็นร้อยละ ๒๘ ของปริมาณน้ำท่าธรรมชาติ โดยที่ภาพรวมความต้องการใช้น้ำในประเทศ ในปี ๒๕๕๗ มีจำนวนประมาณ ๑๕๑,๗๕๐ ล้านลูกบาศก์เมตร ขณะที่ศักยภาพของการเข้าถึงแหล่งน้ำของภาคส่วนต่างๆ มีจำนวน ๑๐๒,๑๔๐ ล้านลูกบาศก์เมตร และยังไม่สามารถจัดสรรน้ำตามความต้องการได้อีกประมาณ ๔๙,๖๑๐ ล้านลูกบาศก์เมตร สำหรับน้ำบาดาลทั้งหมด ๒๗ แอ่งน้ำบาดาล มีปริมาณการกักเก็บในชั้นน้ำบาดาลรวมประมาณ ๑.๑๓ ล้านล้านลูกบาศก์เมตร มีศักยภาพที่จะพัฒนาขึ้นมาใช้ได้ โดยไม่กระทบต่อปริมาณน้ำบาดาลที่มีอยู่ได้รวมปีละ ๖๘,๒๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร นอกจากนี้ การบริหารจัดการน้ำทั้งในมิติเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะน้ำแล้งหรือน้ำท่วม พบว่ายังขาดกลไกในการบูรณาการให้การดำเนินงานระหว่างหน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้องเป็นไปเพื่อการแก้ไข บรรเทาปัญหาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อภาคการผลิตและประชาชน รวมถึงระบบนิเวศอย่างกว้างขวาง ยิ่งไปกว่านั้น การดำเนินการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระดับนโยบาย แผน และโครงการขนาดใหญ่ ทั้งในรายสาขา หรือในเชิงพื้นที่ยังขาดกระบวนการในเชิงระบบที่เน้นการมีส่วนร่วมและการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจก่อนดำเนินการ ทำให้บริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศขาดความสมดุล และยั่งยืน

๑.๔ แบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย เป็นผลสืบเนื่องมาจากการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่เกินกว่าศักยภาพในการรองรับของระบบนิเวศ นอกจากนั้น การดำเนินนโยบายและโครงการพัฒนาบางส่วนก็ส่งผลกระทบทางลบต่อวิถีชีวิตของชุมชน และระบบนิเวศ แบบแผนการผลิตในสาขาหลักที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีประเด็น ดังนี้

๑.๔.๑ **ภาคเกษตรกรรม** ภาคการเกษตรอาศัยทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ และกิจกรรมในภาคเกษตรนั้นยังส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมด้วย โดยที่ผ่านมา ภาคเกษตรกรรมเน้นการเพาะปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่อการส่งออก ส่งผลต่อการบุกรุกใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าโดยเฉพาะพื้นที่ต้นน้ำ นอกจากนี้ยังมีปัญหาการใช้สารเคมีอย่างไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดการปนเปื้อนสู่สภาพแวดล้อม รวมทั้งมีการเผาหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว ทำให้เกิดปัญหาไฟป่าและหมอกควันที่มีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น การใช้ทรัพยากรดินและน้ำโดยสิ้นเปลืองและขาดการบำรุงรักษา ทำให้ดินเสื่อมสภาพ อาจกล่าวได้ว่า เกษตรกรรมเชิงพาณิชย์ โดยเฉพาะระบบเกษตรพืชเชิงเดี่ยว นำไปสู่การบุกรุกพื้นที่ป่าและส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ

๑.๔.๒ **ภาคอุตสาหกรรม** ภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมโดยคำนึงถึงการลดต้นทุนการผลิตเพื่อการแข่งขันและการส่งออก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการวางผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการจัดการของเสียจากภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งแนวโน้มการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ต้องมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการเปิดเส้นทางคมนาคมใหม่ เพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจการค้า อาจเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศในพื้นที่ที่ไม่สามารถฟื้นคืนได้และส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภาพรวม

๑.๔.๓ **ภาคการท่องเที่ยวและบริการ** การท่องเที่ยวเป็นสาขาการผลิตที่มีอัตราการเจริญเติบโตและเป็นแหล่งสร้างรายได้เงินตราต่างประเทศเป็นจำนวนมหาศาลในแต่ละปี การดำเนินนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ผ่านมา มุ่งเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ด้วยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เกินขีดความสามารถในการรองรับ ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวในหลายพื้นที่เกิดความเสื่อมโทรม มีการพัฒนาสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่โดยขาดการมองภาพรวมด้านการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม รูปแบบการเติบโตด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบัน จึงสร้างความเสื่อมโทรมให้กับฐานทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง

จากการประเมินภาพรวมของแบบแผนการผลิตและการบริโภคในสาขาการผลิตที่ผ่านมา พบว่ายังไม่สามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต้องแลกมากับการสูญเสียทุนธรรมชาติ ความสมดุลของระบบนิเวศ และสภาพแวดล้อมที่ดี หากประเทศเลือกแนวทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนเป็นธรรมแล้ว ภาคส่วนเศรษฐกิจก็จำเป็นต้องคำนึงถึงผลกระทบของการดำเนินกิจกรรมที่จะส่งผลต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

๑.๕ การขยายตัวของเมือง

การเติบโตของเมืองอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการอพยพของประชาชนเข้าไปอาศัยในเขตเมือง จนเกินศักยภาพของเมืองที่จะรองรับได้ เกิดปัญหาขาดแคลนระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น โดยพบว่าในช่วงปี ๒๕๕๑-๒๕๕๗ ขยะมูลฝอยเฉลี่ยต่อคนเพิ่มสูงขึ้นจาก ๑.๐๔ กิโลกรัม/คน/วัน ในปี ๒๕๕๓ เป็น ๑.๑๑ กิโลกรัม/คน/วัน ในปี ๒๕๕๗ ปัจจุบันมีขยะมูลฝอยเกิดขึ้นปีละ ๒๖.๑๙ ล้านตัน ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องเพียง ๗.๘๘ ล้านตัน ในปี ๒๕๕๘ มีขยะตกค้างมากถึง ๓๐.๔๙ ล้านตัน รวมทั้งเกิดปัญหาน้ำเน่าเสียที่ไม่ได้รับการบำบัด และระบบบำบัดน้ำเสียมีไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังมีปัญหาคุณภาพอากาศ โดยเฉพาะฝุ่นละออง และสารอินทรีย์ระเหยง่ายในพื้นที่วิกฤต การจัดการมลพิษทั้งขยะ น้ำ และอากาศจึงจำเป็นต้องมีการจัดการอย่างเหมาะสมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน และเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน

๑.๖ ความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประเด็นความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งที่ดิน ป่าไม้ น้ำ ทรัพยากรชายฝั่ง แร่ธาตุ มีสาเหตุหลักมาจากความไม่เสมอภาคในสิทธิและอำนาจการจัดการทรัพยากร ซึ่งเป็นชนวนก่อให้เกิดข้อพิพาทในระดับพื้นที่ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน และในหลายกรณีความขัดแย้งดังกล่าวได้เปลี่ยนไปสู่การใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ซึ่งมีแนวโน้มจะขยายตัวและมีความถี่ รวมถึงความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยจำนวนคดีข้อพิพาทด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลปกครองแผนกคดีสิ่งแวดล้อม ระหว่างปี ๒๕๕๔-๒๕๕๗ มีจำนวนรวม ๕,๑๓๑ คดี โดยที่โครงการพัฒนาของรัฐหรือเอกชนจำนวนมาก ทำลายศักยภาพของฐานทรัพยากรในท้องถิ่น และส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต สุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะชุมชนที่ต้องพึ่งพิงอาศัยทรัพยากรเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีพ (ประมาณการจำนวนชุมชนที่พึ่งพิงฐานทรัพยากรในท้องถิ่น จากพื้นที่แนวกันชนโดยรอบพื้นที่อนุรักษ์ ระยะ ๒ กิโลเมตร จำนวนประมาณ ๑๒,๐๐๐ หมู่บ้าน ระยะ ๕ กิโลเมตร จำนวนประมาณ ๒๖,๗๒๓ หมู่บ้าน) ซึ่งนำไปสู่ข้อเสนอแนวทางปฏิรูปด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งแนวคิดเรื่องประชารัฐ ซึ่งจะเป็นกลไกที่ช่วยลดความขัดแย้งได้ในอนาคต

๒ วัตถุประสงค์

๒.๑ รักษาทุนธรรมชาติเพื่อความสมดุลของระบบนิเวศและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

๒.๒ เสริมสร้างความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ และส่งเสริมประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบอย่างยั่งยืน

๒.๓ ควบคุม ป้องกัน และลดมลพิษ รวมทั้งฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน

๒.๔ พัฒนาขีดความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งด้านการลดก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัวเพื่อลดผลกระทบ

๓ เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมายที่ ๑ เพิ่มพื้นที่ป่าไม้และแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

ตัวชี้วัด ๑.๑ สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศ แบ่งเป็นพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ร้อยละ ๒๕ และพื้นที่ป่าเศรษฐกิจไม้มีค่าระยะยาว ร้อยละ ๑๕ พื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มจาก ๑.๕๓ ล้านไร่ เป็น ๑.๕๘ ล้านไร่

ตัวชี้วัด ๑.๒ การจัดทำแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ (โครงการ One Map) แล้วเสร็จทั่วประเทศ

ตัวชี้วัด ๑.๓ จำนวนชนิดพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตที่ใกล้สูญพันธุ์หรืออยู่ในภาวะถูกคุกคามลดจำนวนลง

เป้าหมายที่ ๒ การดำเนินนโยบาย แผนงาน โครงการพัฒนาและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำในพื้นที่ ๒๕ ลุ่มน้ำของประเทศ อยู่บนหลักความพอประมาณ มีเหตุผลและมีความยั่งยืน ประชาชนทุกระดับสามารถเข้าถึงทรัพยากรน้ำเพื่อการบริโภค อุปโภคได้อย่างมั่นคง ปลอดภัยและเท่าเทียม

ตัวชี้วัด ๒.๑ ลุ่มน้ำสำคัญของประเทศ ๒๕ ลุ่มน้ำ มีแผนบริหารจัดการน้ำลุ่มน้ำ ซึ่งได้รับการยอมรับจากภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง และมีการแปลงไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

ตัวชี้วัด ๒.๒ ประชาชน ในชุมชน ชนบท และเมือง เข้าถึงน้ำสะอาดเพื่อการบริโภค อุปโภคอย่างทั่วถึง ร้อยละของประชากรที่สามารถเข้าถึงบริการน้ำดื่มปลอดภัย)

ตัวชี้วัด ๒.๓ ประสิทธิภาพการใช้น้ำในทุกภาคการผลิตโดยเฉพาะภาคการเกษตรดีขึ้น (ร้อยละความเปลี่ยนแปลงของการใช้น้ำต่อพืชแต่ละชนิดมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น) ระบบชลประทานได้รับการฟื้นฟูให้มีประสิทธิภาพลดการรั่วไหลในการเก็บกักและส่งน้ำดีขึ้น

ตัวชี้วัด ๒.๔ การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ ทั้งในรายสาขาและในเชิงพื้นที่ มีกระบวนการวิเคราะห์ประเมินศักยภาพ และข้อจำกัดของสิ่งแวดล้อม โดยบูรณาการมิติด้านสังคม และเศรษฐกิจที่เน้นการมีส่วนร่วมก่อนดำเนินการพัฒนา

เป้าหมายที่ ๓ สร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ลดมลพิษและผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและระบบนิเวศ โดยให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกกับการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการคุณภาพน้ำ และคุณภาพอากาศ

ตัวชี้วัด ๓.๑ ขยะมูลฝอยชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ รวมกับปริมาณขยะมูลฝอยที่นำไปใช้ประโยชน์ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๕ กากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายเข้าสู่ระบบการจัดการที่ถูกต้อง ร้อยละ ๑๐๐ และของเสียอันตรายชุมชนได้รับการรวบรวมและส่งไปกำจัดร้อยละ ๓๐

ตัวชี้วัด ๓.๒ คุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินที่อยู่ในเกณฑ์ดีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด ๓.๓ คุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤตอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานเพิ่มขึ้น และพื้นที่วิกฤติของปัญหาหมอกควันมีจำนวนลดลง

ตัวชี้วัด ๓.๔ ปริมาณการใช้สารเคมีการเกษตรลดลง โดยผลิตภาพ และปริมาณสารเคมีตกค้างในผลผลิตทางการเกษตรอยู่ในเกณฑ์ปลอดภัย

ตัวชี้วัด ๓.๕ จำนวนเมืองหรือพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาในรูปแบบเมืองสีเขียว

เป้าหมายที่ ๔ เพิ่มศักยภาพในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ตัวชี้วัด ๔.๑ การปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคพลังงานและคมนาคมขนส่ง ลดลงภายในปี ๒๕๖๓ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗ ของการปล่อยในกรณีปกติ

ตัวชี้วัด ๔.๒ ต้นทุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อหน่วยมีแนวโน้มลดลง

๔ แนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติ

๔.๑ การรักษาทุนทางธรรมชาติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ใช้ประโยชน์จากทุนธรรมชาติโดยคำนึงถึงขีดจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัว รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร สร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม รวมทั้งผลักดันแนวทางการประเมินมูลค่าของระบบนิเวศ และการสร้างรายได้จากการอนุรักษ์เพื่อใช้ในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ดังนี้

๔.๑.๑ **อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้** ปกป้องและฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม รักษาพื้นที่ป่าไม้ ๑๐๒.๓ ล้านไร่ให้คงอยู่ โดยสนธิกำลังของทุกภาคส่วน นำระบบสารสนเทศมาใช้เพื่อการบริหารจัดการ บังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม เร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหาการทับซ้อนแนวเขตที่ดินของรัฐ โดยใช้หลักเกณฑ์ One Map ให้แล้วเสร็จเป็นรูปธรรมโดยเร็ว ส่งเสริมการปลูกฟื้นฟูป่าตามแนวกันชนและการเชื่อมต่อผืนป่า ส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน เพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร้อยละ ๑๕ ของพื้นที่ประเทศ โดยส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจระยะยาว อาทิ ไม้สัก ไม้พะยูง โดยปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชนและเกษตรกรรายย่อยในการปลูกป่า หรือปรับเปลี่ยนจากการปลูกไม้เศรษฐกิจระยะสั้นมาเป็นไม้มีค่าระยะยาว จัดตั้งตลาดกลางค้าไม้ พัฒนาระบบลอจิสติกส์ในการค้าและขนส่งไม้ สนับสนุนกลไกทางการเงินเพื่อการ

ปลูกป่า อาทิ การออกพันธบัตรป่าไม้ ธนาคารต้นไม้ หรือกองทุนส่งเสริมการปลูกป่า ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการปลูกพืชแซมในสวนป่า การทำวนเกษตร เพื่อสร้างรายได้ให้เกษตรกรระหว่างที่ไม้ยังไม่เติบโต และส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มจากไม้ รวมทั้งพัฒนาสนับสนุนแนวทางการสร้างรายได้จากการอนุรักษ์ อาทิ การพัฒนาระบบการจัดการพื้นที่อนุรักษ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หรือพัฒนาท่องเที่ยวของชุมชนที่มีบทบาทโดดเด่นด้านการอนุรักษ์

๔.๑.๒ **อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน** ปกป้องทรัพยากรพันธุกรรม อนุรักษ์พันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนธนาคารพันธุกรรมที่มีการดำเนินการอยู่แล้วอย่างเป็นระบบ ทั้งพืช สัตว์ และจุลินทรีย์ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ การสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรชีวภาพ และให้มีการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม จัดทำชุดการวิจัยเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างเป็นระบบ ผลักดันให้มีการนำงานวิจัยที่มีอยู่มาพัฒนาต่อยอดทางธุรกิจ สนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาสมุนไพรที่เป็นยาและเครื่องสำอาง ที่มีศักยภาพและมีความต้องการของตลาด เชื่อมโยงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชีวภาพกับกระบวนการพัฒนาสินค้าชุมชน หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) โดยค้นหาเอกลักษณ์และศักยภาพที่แท้จริงของทรัพยากรชีวภาพภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีนวัตกรรมและมีมูลค่าสูง

๔.๑.๓ **พัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขการบุกรุกที่ดินของรัฐ** โดยจัดทำระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการที่ดิน จัดทำหลักฐานการถือครองที่ดินของรัฐทุกประเภทให้ครบถ้วน ชัดเจน ปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการที่ดินให้มีเอกภาพเพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายด้านที่ดินภาพรวม และกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม โดยใช้กลไกเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ พัฒนาระบบเช่าที่ดินให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างโอกาสในการใช้ประโยชน์ที่ดินให้กับประชาชน ศึกษาความเหมาะสมในการนำมาตรการเก็บภาษีมูลค่าส่วนเกิน (Capital Gain Tax) มาใช้ร่วมกับการจัดเก็บภาษีที่ดินในอัตราก้าวหน้า กำหนดมาตรการป้องกันการถือครองที่ดินของคนต่างชาติ รวมทั้งอนุรักษ์ทรัพยากรดินและที่ดินให้มีคุณภาพเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์

๔.๑.๔ **คุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง** พัฒนาพื้นที่ชายฝั่งโดยคำนึงถึงผลกระทบสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนระยะยาว กำหนดมาตรการควบคุมการจับสัตว์น้ำ ห้ามการจับสัตว์น้ำวัยอ่อน ควบคุมเครื่องมือทำประมงที่ผิดกฎหมาย คุ้มครองประมงพื้นบ้าน ลดความขัดแย้งเชิงนโยบายระหว่างการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การท่องเที่ยว การประมง และวิถีชีวิตของชุมชน โดยการจำแนกแนวเขตการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ทะเลและชายฝั่งที่ผ่านกระบวนการรับฟังความคิดเห็นและการจัดการร่วมของภาคีที่เกี่ยวข้อง ปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล กำหนดพื้นที่คุ้มครองทางทะเลและชายฝั่ง แก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งโดยคำนึงถึงพลวัตรการเปลี่ยนแปลงของระบบชายหาด ใช้แนวคิดการจัดการระบบกลุ่มหาด (Littoral Cell) โดยจำแนกชายหาดตามลักษณะธรณีสัณฐาน และออกแบบระบบป้องกันและการลดพลังงานคลื่นลมอย่างบูรณาการภายในกลุ่มหาดนั้นเพื่อมิให้การก่อสร้างในพื้นที่ชายฝั่งส่งผลกระทบกับพื้นที่ข้างเคียง พัฒนาระบบการบริหารจัดการ และการจัดเก็บรายได้จากการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ทางทะเล หมู่เกาะ และชายหาด เพื่อนำมาใช้ในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติให้คงความสมบูรณ์และสวยงามตลอดไป

๔.๑.๕ **วางแผนบริหารจัดการทรัพยากรแร่** กำหนดปริมาณที่เหมาะสมในการนำแร่มาใช้ประโยชน์ คำนึงถึงความจำเป็นและมูลค่าในอนาคต จำกัดการส่งออกทรัพยากรแร่ในรูปวัตถุดิบ หวงห้ามการทำเหมืองแร่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ และเขตอนุรักษ์ของกรมศิลปากร ควบคุมผลกระทบจากการทำเหมืองแร่ที่ก่อมลพิษต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนอย่างเข้มงวด จัดทำยุทธศาสตร์ระยะยาวเพื่อบริหาร

จัดการแร่ที่มีมูลค่าสูง อาทิ แร่ทองคำ โดยเปิดเผยต่อสาธารณชน มีการประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายทางด้านสุขภาพและการจัดการสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อย่างโปร่งใส มีธรรมาภิบาล และมีการชดเชยเยียวยาที่เหมาะสมกับผู้ได้รับผลกระทบ โดยผู้ประกอบการจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ พัฒนากลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อจัดการความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับผู้ประกอบการเหมืองแร่โดยคำนึงถึงสิทธิชุมชนและความเป็นธรรมทางสังคม

๔.๒ บริหารจัดการน้ำเพื่อให้เกิดความสมดุล ยั่งยืน ระหว่างการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และการพัฒนาแหล่งน้ำ กับการใช้ประโยชน์ การบริหารจัดการน้ำทั้งในมิติเชิงปริมาณและคุณภาพ เป็นกระบวนที่มีความสำคัญและต้องดำเนินงานอย่างบูรณาการ โดยอาศัยกลไกการมีส่วนของทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประชาชนผู้มีส่วนได้เสียในลุ่มน้ำ เพื่อให้การพัฒนาและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำในทุกมิติเป็นไปอย่างสมดุล ยั่งยืน มีประสิทธิภาพ คำนึงถึงศักยภาพ และข้อจำกัดด้านสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ลุ่มน้ำตามแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ โดยดำเนินการ ดังนี้

๔.๒.๑ **สนับสนุนให้มีแผนแม่บทการจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการในระดับลุ่มน้ำทั้ง ๒๕ ลุ่มน้ำ** โดยมีคณะกรรมการลุ่มน้ำ เป็นกลไกขับเคลื่อนหลักในระดับพื้นที่ ทำหน้าที่ในการเสริมสร้างเครือข่ายการประสานงานและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างฝ่ายราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน และประชาชนในท้องถิ่น เพื่อกำหนดกรอบการบริหารจัดการ การพัฒนาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำของลุ่มน้ำ ทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤต โดยคำนึงถึงความสมดุลยั่งยืนของทุกองค์ประกอบในพื้นที่ลุ่มน้ำ ทั้งที่เป็นมิติด้านสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สังคม ชุมชน และเศรษฐกิจ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศในทุกลุ่มน้ำให้ดำเนินไปอย่างยั่งยืน มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๔.๒.๒ **ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบอย่างยั่งยืน** โดยให้มีพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. .... ที่ได้รับการยอมรับจากภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนเป็นกฎหมายหลักด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ และมีคณะกรรมการนโยบายน้ำแห่งชาติ เป็นกลไกหลักในการกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนา ฟื้นฟู อนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ที่สอดคล้องกับศักยภาพและข้อจำกัดของ ๒๕ ลุ่มน้ำ ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการลุ่มน้ำในระดับพื้นที่

๔.๒.๓ **นำกระบวนการเชิงระบบด้านการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์มาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ** ทั้งในรายสาขาและในเชิงพื้นที่ระดับลุ่มน้ำ เพื่อให้การตัดสินใจดำเนินนโยบาย แผน และแผนงาน ในรายสาขา หรือในเชิงพื้นที่ลุ่มน้ำ มีการคำนึงถึงความยั่งยืน สมดุลระหว่างการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์ได้อย่างสอดคล้องกับศักยภาพของลุ่มน้ำ

๔.๒.๔ **สร้างความมั่นคงปลอดภัยและความเท่าเทียมด้านน้ำเพื่อการบริโภค อุปโภค และน้ำเพื่อสนับสนุนภาคการผลิต** โดยส่งเสริมการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลาง ขนาดเล็ก แหล่งน้ำชุมชน และจัดหาแหล่งน้ำดิบน้ำเพิ่มเติมตามศักยภาพและความเหมาะสมของพื้นที่อย่างทั่วถึง โดยให้ความสำคัญกับพื้นที่หมู่บ้านในชนบทที่ประชาชนที่ยังไม่มีน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภคบริโภค ร่วมกับ กำหนดเกณฑ์การจัดสรรน้ำในลุ่มน้ำสำคัญที่มีปริมาณการใช้น้ำสูงและมีปัญหาความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรน้ำ โดยคำนึงถึงอุปสงค์และอุปทานน้ำทั้งระบบ การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) โดยตั้งเป้าหมายการลดการใช้น้ำในภาคการเกษตร การใช้เทคโนโลยีน้ำหยด ร่วมกับการบำบัดและการนำน้ำกลับมาใช้ซ้ำ ในภาคอุตสาหกรรม และพื้นที่เขตเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้/การจัดสรรน้ำต่อหน่วยให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้สูงขึ้น นอกจากนี้ การพัฒนาระบบผันน้ำเพื่อเชื่อมโยงน้ำระหว่างลุ่มน้ำภายในประเทศ โดยยึดหลักความสมดุล ยั่งยืนของพื้นที่ลุ่มน้ำและความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องยังเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญและดำเนินการอย่างจริงจัง

๔.๒.๕ **เสริมสร้างประสิทธิภาพระบบชลประทานของประเทศ** ให้มีขีดความสามารถในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคมและรักษาระบบนิเวศได้อย่างเต็มศักยภาพและขีดความสามารถของระบบมากขึ้น โดยการบริหารจัดการโครงสร้างชลศาสตร์หลักและระบบสนับสนุนที่เกี่ยวข้องให้สามารถกักเก็บ ระบาย และส่งน้ำในพื้นที่ระบบชลประทานได้ตรงตามเป้าหมายดีขึ้น

๔.๒.๖ **สร้างจิตสำนึกให้คนไทย และภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรน้ำ** เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ทุกภาคส่วน ถึงศักยภาพและสถานะภาพด้านทรัพยากรน้ำของประเทศ รวมถึงทรัพยากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงถึงน้ำ โดยการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ความรู้แก่ประชาชนทุกระดับ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง ทุกลุ่มน้ำ โรงเรียน รวมถึงภาคธุรกิจ องค์กรเอกชน ด้วยเอกสารและสื่อความรู้ที่เข้าใจง่ายเกี่ยวกับความสำคัญของทรัพยากรน้ำ และแนวทางการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ที่แต่ละภาคส่วนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างสอดรับกับบริบทในการดำเนินชีวิตและการดำเนินธุรกิจที่เหมาะสม เพื่อให้ทรัพยากรน้ำสามารถสนับสนุนกิจกรรมทางสังคม นิเวศและเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน

๔.๓ แก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อม ด้วยการเร่งรัดการควบคุมมลพิษทั้งทางอากาศ ขยะ น้ำเสีย และของเสียอันตราย ที่เกิดจากการผลิตและบริโภค สร้างเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหรือเมืองสีเขียว เพื่อสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับประชาชน โดยมีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

๔.๓.๑ **เร่งรัดแก้ไขปัญหาการจัดการขยะ** โดยเร่งกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในพื้นที่วิกฤต ผลักดันการจัดทำแผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น ส่งเสริมการรวมกลุ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการร่วมลงทุนของภาคเอกชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะ สนับสนุนการจัดการขยะที่ต้นทาง ลดปริมาณการผลิตขยะ และส่งเสริมให้เกิดกลไกการคัดแยกขยะเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ให้มากที่สุด ส่งเสริมการแปรรูปขยะมูลฝอยเป็นพลังงาน โดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่ ผลักดันการออกกฎหมายและมาตรการจัดการของเสียอันตรายชุมชน โดยเฉพาะซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ด้วยมาตรการส่งเสริมและมาตรการบังคับตั้งแต่ต้นทาง รวมไปถึงการควบคุมการนำเข้า จัดให้มีแหล่งรวบรวมและแหล่งรับกำจัดของเสียอันตรายจากชุมชน กระจายอยู่ทั่วประเทศ พัฒนาระบบควบคุมการขนส่งของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรมให้ได้มาตรฐาน สร้างวินัยของคนในชาติมุ่งสู่การจัดการที่ยั่งยืน โดยให้ความรู้ ปลูกจิตสำนึก และสร้างความตระหนัก ให้ประชาชน นักเรียน เยาวชน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการบริหารจัดการขยะ โดยใช้หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย ทบทวนเกณฑ์การเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการขยะที่เหมาะสม รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง

๔.๓.๒ **เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคุณภาพน้ำ** โดยพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน ลดการเกิดน้ำเสียจากแหล่งกำเนิด ปรับปรุงและฟื้นฟูคุณภาพน้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำวิกฤตและลุ่มน้ำสำคัญ แก้ไขปัญหาน้ำเสียจากชุมชนและน้ำเสียจากอุตสาหกรรม โดยให้มีการปรับปรุงกฎระเบียบกฎหมายภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมอาคารที่เกี่ยวข้องกับแหล่งกำเนิดน้ำเสีย กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสำหรับการอนุญาตให้ระบายมลพิษ จัดทำมาตรฐานน้ำทิ้งเฉพาะประเภทโรงงานอุตสาหกรรม บริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียอย่างครบวงจร สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนและเมืองรวมถึงการดูแลรักษาและซ่อมบำรุงการติดตามและประเมินผลประสิทธิภาพของระบบบำบัดน้ำเสีย

๔.๓.๓ **เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคุณภาพอากาศ** ในพื้นที่วิกฤตโดยจัดการลดและควบคุมการระบายมลพิษตั้งแต่ต้นทาง ระหว่างทาง จนถึงปลายทาง เร่งแก้ไขปัญหาวิกฤตหมอกควันไฟป่าในเขตภาคเหนือและภาคใต้ โดยส่งเสริมทุกภาคส่วนเข้าร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาหมอกควันอย่างต่อเนื่อง ประสานกับประเทศเพื่อนบ้านในการดำเนินการแก้ไขปัญหาทั้งในระดับพหุภาคีและทวิภาคีตามข้อกำหนดในข้อตกลงอาเซียนเรื่องมลพิษจากหมอกควันข้ามแดน ตลอดจนดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและเป็นธรรม

๔.๓.๔ **ปรับปรุงกฎหมายและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเมืองเพื่อรองรับการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม** จัดทำผังเมืองที่คำนึงถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคมสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ปรับปรุงเทศบัญญัติท้องถิ่นรวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายควบคุมอาคาร พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีความต้านทานภัยพิบัติ โดยการใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและมีการใช้วัสดุทดแทน ขยายผลการพัฒนาเมืองสีเขียวในมิติต่างๆ ที่ดำเนินการอยู่แล้วในลักษณะนำร่อง อาทิ เมืองน่าอยู่ เมืองคาร์บอนต่ำ เมืองอัจฉริยะ เมืองอุตสาหกรรมนิเวศ เมืองเกษตรสีเขียว หรือเมืองท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งรูปแบบเมืองสีเขียวที่กล่าวถึงนี้ จะช่วยสร้างความพร้อมและพัฒนาศักยภาพของเมืองให้พัฒนาสู่มาตรฐานของเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๔.๔ ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๔.๔.๑ **ส่งเสริมการผลิตและการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม** โดยสนับสนุนการใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยให้ความสำคัญกับประยุกต์ใช้เทคโนโลยี่ที่สะอาด พัฒนาการจัดระบบข้อมูลและแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับมาตรฐาน ISO สนับสนุนการออกแบบระบบการผลิตและสร้างนวัตกรรมของสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco-efficiency) ใช้แนวทางการจัดการเชิงรุก เพื่อลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรมเฉพาะกลุ่ม ส่งเสริมการลดก๊าซเรือนกระจกในกระบวนการผลิต สนับสนุนการออกฉลากคาร์บอนฟุตพรินต์ ส่งเสริมสินค้าฉลากเขียว และฉลากสิ่งแวดล้อมอื่นๆ

๔.๔.๒ **สนับสนุนการผลิตภาคการเกษตรไปสู่เกษตรกรรมที่ยั่งยืน** โดยสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตจากพืชเชิงเดี่ยวไปสู่เกษตรกรรมยั่งยืน อาทิ เกษตรธรรมชาติ เกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ วนเกษตร และเกษตรทฤษฎีใหม่ สนับสนุนการใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพทดแทนการใช้สารเคมีการเกษตร พัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานและการตรวจสอบคุณภาพสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค สนับสนุนงานวิจัยและจัดทำพื้นที่ต้นแบบ เพื่อสาธิตการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะวิธีปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agriculture Practices : GAP) ตลอดจนศึกษาความเหมาะสมในการยกระดับมาตรฐานเหล่านี้ให้เป็นมาตรการเชิงบังคับ พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือทางวิชาการอย่างทั่วถึง ขยายผลแนวคิดการทำเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนให้มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและผลักดันสู่กระบวนการทำเกษตรกรรมยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง

๔.๔.๓ **ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ (Carrying Capacity)** พัฒนาและยกระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติของไทยสู่สากล โดยควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างเหมาะสม นำมาตรการจำกัดจำนวนนักท่องที่ยวมาปรับใช้ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีระบบนิเวศเปราะบาง พัฒนาระบบการจัดเก็บรายได้จากการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ทางทะเล หมู่เกาะ รวมทั้งอุทยานแห่งชาติ เพื่อนำมาใช้ในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติให้คงความสมบูรณ์และสวยงามตลอดไป ส่งเสริมแนวคิดการสร้างรายได้จากการอนุรักษ์ โดยพัฒนาขีดความสามารถและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชนและการท่องเที่ยวธรรมชาติกับการอนุรักษ์ทรัพยากร การสืบทอดอัตลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ชีวภาพของท้องถิ่นด้วย

๔.๔.๔ **สร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนไปสู่การบริโภคที่ยั่งยืน** สร้างความตระหนักรู้ของผู้บริโภคโดยให้ข้อมูลที่ถูกต้องพอเพียง เสริมสร้างทัศนคติในการดำรงชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้วยการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ เลือกใช้มาตรการจูงใจที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เพื่อส่งเสริมแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ประยุกต์ใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อสิ่งแวดล้อม เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภค อาทิ การคิดราคาสินค้าโดยรวมต้นทุนค่าใช้จ่ายจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งค่ากำจัดซากผลิตภัณฑ์ ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ห้างสรรพสินค้าในเมือง และตลาดในท้องถิ่น นอกจากนี้ ควรขยายผลการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของภาครัฐให้ครอบคลุมถึงระดับภูมิภาคและท้องถิ่นรวมทั้งขยายประเภทของสินค้าให้มากขึ้นและให้ครอบคลุมสินค้าทางการเกษตร

๔.๕ พัฒนาระบบการบริหารจัดการและกลไกแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๔.๕.๑ **ปรับปรุงกลไกและกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม** ให้มีประสิทธิภาพทุกขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำ การพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และขั้นตอนการติดตามตรวจสอบ โดยผลักดันให้หน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ในการอนุญาต ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานตามมาตรการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด หากผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามจะต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสม พิจารณาแนวทางในการนำเรื่องการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรการในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม มากำหนดเป็นเงื่อนไขในการขอต่อใบอนุญาต การขอเปลี่ยนแปลงหรือก่อสร้างเพิ่มเติมของโครงการ นอกจากนี้ ควรลดขั้นตอนและระยะเวลาของระบบ EIA รวมทั้งทบทวนรูปแบบและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียในกระบวนการจัดทำรายงานและกระบวนการพิจารณารายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและกลไกการติดตามตรวจสอบ

๔.๕.๒ **ผลักดันการนำแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA)** ให้มีผลบังคับใช้ตามกฎหมายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการตัดสินใจเชิงนโยบายของภาครัฐได้อย่างแท้จริง รวมทั้งมีกระบวนการพิจารณาที่คำนึงถึงผลกระทบอย่างรอบด้าน

๔.๕.๓ **ปรับปรุงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน** โดยไม่จำกัดแค่เพียงการรับฟังความคิดเห็น แต่ควรสร้างการมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการจัดทำโครงการ เพื่อสร้างการยอมรับและลดความขัดแย้งกับประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งสร้างความมั่นใจให้กับทุกภาคส่วนในการลงทุนเพื่อการพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ของภาครัฐ โดยดำเนินการนำร่องในพื้นที่ระดับลุ่มน้ำ สนับสนุนการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ ทั้งเขตการพัฒนาเศรษฐกิจ และระบบนิเวศที่สำคัญ อาทิ ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

๔.๕.๔ **ส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนและชุมชน เพื่อสร้างพลังร่วม** ในการดำเนินงานร่วมกับภาครัฐ โดยใช้จุดแข็งของแต่ละภาคส่วน กล่าวคือ ภาคเอกชนมีงบประมาณ ในขณะที่ชุมชนมีกำลังแรงงาน รวมทั้งสามารถสะท้อนความต้องการในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

๔.๖ สนับสนุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๔.๖.๑ **จัดทำทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศแบบคาร์บอนต่ำ** โดยคำนึงถึงสาขาการผลิตที่มีการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจำนวนมาก รวมทั้งข้อจำกัดของมาตรการต่างๆ ในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศ

๔.๖.๒ **จัดทำและปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ**ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างบูรณาการและครอบคลุม เพื่อสนับสนุนระบบการรายงานการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการจัดการภายใต้มาตรการการลดก๊าซเรือนกระจกที่เหมาะสมของประเทศ โดยให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในแต่ละสาขาการผลิต มีหน้าที่รับผิดชอบในระบบการรายงานหรือสนับสนุนข้อมูลที่ถูกต้องในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อการวางแผนในการสนับสนุนทางการเงิน เทคโนโลยี และการเพิ่มขีดความสามารถในการลดก๊าซเรือนกระจกในแต่ละสาขา ทั้งนี้เพื่อรองรับพันธกรณีระหว่างประเทศในการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีความเข้มข้นมากขึ้น

๔.๖.๓ **พัฒนามาตรการ และกลไกเพื่อสนับสนุนการลดก๊าซเรือนกระจกในทุกภาคส่วน** โดยเฉพาะสาขาการผลิตไฟฟ้า การใช้พลังงานในภาคขนส่ง ภาคอุตสาหกรรม ภาคครัวเรือนและอาคาร ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน พัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญด้านพลังงานทดแทนประเภทต่างๆ ตลอดจนส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน ส่งเสริมการผลิตพลังงานทดแทนจากของเสีย สนับสนุนระบบการคมนาคมขนส่งที่ยั่งยืน เพิ่มประสิทธิภาพเครื่องยนต์และเครื่องจักรอุปกรณ์ รวมทั้งแสวงหาแนวทางใหม่ๆ อาทิ กลไกตลาด กลไกสร้างแรงจูงใจ สนับสนุนการลดก๊าซเรือนกระจกภายในประเทศ สำหรับการส่งเสริมภาคเอกชนให้ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกนั้น ควรเริ่มต้นตั้งแต่การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการในการเก็บข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจก สำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐาน (baseline data) ก่อนการใช้มาตรการเชิงบังคับ

๔.๖.๔ **เพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ** โดยส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม จัดหาเทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับภาคเกษตร รวมทั้งมีมาตรการสนับสนุนช่วยเหลือประชาชนในกลุ่มเปราะบาง มีความเสี่ยงสูง และมีความสามารถในการปรับตัวต่ำ วางแผนป้องกันเมืองที่อาจได้รับผลกระทบจากการเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล จัดทำยุทธศาสตร์หรือแผนปฏิบัติการการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับประเทศและรายสาขา รวมทั้งพัฒนาบุคคลากรเพื่อรองรับการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ปล่อยคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๖.๕ **สร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมของประชาชน** และภาคส่วนต่างๆ ในการรับมือกับการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เสริมสร้างศักยภาพบุคลากร และหน่วยงานในระดับต่างๆ ทั้งส่วนกลาง และท้องถิ่น รวมทั้งชุมชน ให้มีความรู้ ความสามารถ ในการรับมือกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ระดับปฐมวัยควบคู่กับหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง และบรรจุไว้ในระบบการศึกษาภาคบังคับ

๔.๗ บริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ เพื่อให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุดและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดย

๔.๗.๑ **บูรณาการการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเข้าสู่กระบวนการวางแผน** ทั้งระดับชาติ ระดับชุมชนท้องถิ่น และสาขาการผลิตต่างๆ พัฒนาองค์ความรู้ สนับสนุนการประเมินและจัดทำแผนที่ความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ในพื้นที่และภาคการผลิตที่มีลำดับความสำคัญสูง

๔.๗.๒ **เสริมสร้างขีดความสามารถในการเตรียมความพร้อมและการรับมือภัยพิบัติ** สนับสนุนการจัดทำแผนรับมือภัยพิบัติในระดับพื้นที่ ส่งเสริมแนวทางการจัดการภัยพิบัติโดยมีชุมชนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมภาคเอกชนในการจัดทำแผนบริหารความต่อเนื่องของธุรกิจ สร้างจิตสำนึกความปลอดภัยสาธารณะ ส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชนและชุมชนท้องถิ่นในการร่วมกันดำเนินการป้องกันและลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

๔.๗.๓ **พัฒนาระบบการจัดการภัยพิบัติในภาวะฉุกเฉิน** พัฒนาระบบการเตือนภัยให้มีความแม่นยำ น่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมกลไกการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ พัฒนาระบบฐานข้อมูลให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและสามารถเชื่อมโยง แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ ได้พัฒนากลไกบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วน เพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการภัยพิบัติในภาวะฉุกเฉิน

๔.๗.๔ **พัฒนาระบบการฟื้นฟูบูรณะหลังการเกิดภัย** ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประสบภัยได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ยกระดับมาตรฐานการตรวจสอบความปลอดภัยภายหลังการเกิดภัยพิบัติ และปรับปรุงมาตรฐานความปลอดภัยของสิ่งก่อสร้างและโครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงพัฒนามาตรฐานความปลอดภัยของโครงสร้างพื้นฐานที่จะสร้างขึ้นให้สามารถรองรับภัยพิบัติรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

๔.๘ การพัฒนาความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ โดยผลักดันการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอาเซียน แสวงหาแนวทางความร่วมมือกับอาเซียนและอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงในประเด็นการขนส่งข้ามพรมแดน การบริหารจัดการพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติและการแก้ไขปัญหาหมอกควันข้ามแดน สร้างความรู้ความเข้าใจและแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งควรมีการทบทวนกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศด้านการค้าและสิ่งแวดล้อมตามความเหมาะสมและความสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันเพื่อป้องกันปัญหาทางด้านการค้าหรือการตัดสิทธิ์ทางการค้า

๕ แผนงานและโครงการสำคัญ

เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนเชิงยุทธศาสตร์ จึงได้กำหนดโครงการที่มีความสำคัญที่จะตอบสนองโดยตรงต่อเป้าหมาย และตัวชี้วัด ที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ฯ โดยพิจารณาจากโครงการที่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกิดประโยชน์ร่วมและสนับสนุนเป้าหมายหลายด้านพร้อมกัน ทั้งในมิติด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและชุมชน และการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทุนทางธรรมชาติ โครงการสำคัญภายใต้ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยโครงการที่สำคัญ ดังนี้

๕.๑ โครงการส่งเสริมการปลูกป่าไม้เศรษฐกิจมีค่าระยะยาว

๕.๑.๑ **สาระสำคัญ** ประเทศไทยมีศักยภาพด้านการปลูกและการพัฒนาไม้มีค่าทางเศรษฐกิจอย่างมาก โดยเฉพาะไม้สัก เนื่องจากความเหมาะสมทางภูมินิเวศ และคุณภาพของสายพันธุ์ ไม้พื้นถิ่นของไทยที่เป็นไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ เป็นที่ต้องการและมีมูลค่าสูงมากในตลาดโลก โครงการส่งเสริมการปลูกป่าไม้มีค่าทางเศรษฐกิจระยะยาว เป็นการพัฒนาการปลูกสร้างสวนป่า และพัฒนาอุตสาหกรรรมไม้มีค่าตลอดทั้งห่วงโซ่การผลิต โดยรัฐมีบทบาทในการสนับสนุนและกำหนดมาตรการจูงใจ กำหนดเขตพื้นที่ที่เหมาะสม ส่งเสริมเกษตรกรรายย่อย พัฒนาตลาดกลางค้าไม้ และพัฒนาระบบโลจิสติกส์การขนส่งไม้ สนับสนุนกลไกทางการเงินอาทิ พันธบัตรป่าไม้ ธนาคารต้นไม้ สนับสนุนการศึกษาวิจัย ทั้งด้านการพัฒนาสายพันธุ์ และการพัฒนานวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากไม้ รื้อฟื้นการใช้ประโยชน์จากไม้ในงานด้านการอนุรักษ์ การสร้างบ้านเรือนวัด และสถานที่สำคัญ และผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักที่เป็นศิลปะประจำชาติ

โครงการมีเป้าหมายที่จะเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจให้ได้ร้อยละ ๑๕ ของพื้นที่ประเทศ โดยมีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ร้อยละ ๒๕ การปลูกสร้างสวนป่าเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นไม้ที่มีรอบตัดฟันระยะยาว เป็นโครงการที่ก่อให้เกิดประโยชน์ร่วม ทั้งด้านการสร้างรายได้ การฟื้นฟูระบบนิเวศ และการดูดซับก๊าซเรือนกระจก จึงถือเป็นการดำเนินงานที่สามารถตอบสนองต่อการเติบโตสีเขียว ทั้งระดับโลกและระดับประเทศ

๕.๑.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** เนื่องจากแนวทางดังกล่าว จำเป็นต้องบูรณาการดำเนินงานร่วมกันหลายภาคส่วน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย กรมป่าไม้ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมากจากพระราชดำริ (โครงการมเหสักข์ สักสยามินทร์) สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม สถาบันการศึกษา ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และภาคเอกชน ดำเนินการในรูปคณะทำงาน เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาการปลูกไม้เศรษฐกิจทั้งระบบและขับเคลื่อนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

๕.๑.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๔)

๕.๒ แผนงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ใน ๕ พื้นที่ลุ่มน้ำนำร่อง

๕.๒.๑ **สาระสำคัญ** ประเด็นความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ ทั้งในระดับนโยบาย แผน และโครงการขนาดใหญ่ ทั้งในรายสาขา หรือในเชิงพื้นที่ ล้วนมีสาเหตุหลักมาจากความไม่เสมอภาคในสิทธิและอำนาจการจัดการทรัพยากร รวมถึงการขาดกระบวนการในเชิงระบบที่เน้นการมีส่วนร่วมและการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจก่อนดำเนินการ ส่งผลให้ในหลายกรณีความขัดแย้งดังกล่าวได้เปลี่ยนไปสู่การใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ซึ่งมีแนวโน้มจะขยายตัวและมีความถี่รวมถึงความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศให้มีความสมดุล ยั่งยืน เพื่อเป็นปัจจัยสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การขยายตัวของสังคม และการดำรงอยู่ของนิเวศอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดกรอบการบริหารจัดการ การพัฒนาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำของลุ่มน้ำหลักในประเทศ ทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤต ที่คำนึงถึงความสมดุลยั่งยืนของทุกองค์ประกอบในพื้นที่ลุ่มน้ำ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศในทุกลุ่มน้ำให้ดำเนินไปอย่างยั่งยืน มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการนำกระบวนการเชิงระบบด้านการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment : SEA) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ทั้งในรายสาขาและในเชิงพื้นที่ระดับลุ่มน้ำ มาใช้ประกอบการตัดสินใจดำเนินนโยบาย แผน และแผนงานในรายสาขา (Sectoral Based) หรือในเชิงพื้นที่ลุ่มน้ำ (Area Based) เพื่อสร้างความสมดุลที่ยั่งยืนระหว่างการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำในทิศทางที่สอดคล้องกับศักยภาพของลุ่มน้ำ

แผนงานด้านการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ในระดับลุ่มน้ำ มีเป้าประสงค์เพื่อให้การพัฒนาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำของลุ่มน้ำหลักในประเทศ มีการคำนึงถึงความสมดุลของทุกองค์ประกอบในพื้นที่ลุ่มน้ำอย่างยั่งยืน โดยในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มีเป้าหมายดำเนินการใน ๕ พื้นที่ลุ่มน้ำนำร่องที่การพัฒนามีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีการดำรงชีพของประชาชนและภาคีที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง

๕.๒.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ลุ่มน้ำหลักทั้ง ๒๕ ลุ่มน้ำของประเทศ ได้แก่ คณะกรรมการนโยบายน้ำแห่งชาติ คณะกรรมการลุ่มน้ำ จะต้องนำกระบวนการเชิงระบบด้านการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ มาใช้เป็นเครื่องมือประกอบการตัดสินใจดำเนินนโยบาย แผนและแผนงานในพื้นที่ ภายใต้หลักการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกันของภาคีการพัฒนาภาครัฐ เอกชน องค์กรเอกชน และประชาชนที่มีส่วนได้ ส่วนเสีย

๕.๒.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๔)

๕.๓ แผนงานและโครงการตาม Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย และแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔

๕.๓.๑ **สาระสำคัญ** การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยถูกกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำ Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของประเทศ ซึ่งได้บูรณาการแผนบริหารจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัดทั้ง ๗๗ จังหวัด (รวมกรุงเทพมหานคร) และจัดทำเป็นแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๔) โดยจะใช้เป็นแนวทางการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยที่เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

เพื่อให้การดำเนินงานมีกรอบทิศทางการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ได้รับการจัดการอย่างเป็นระบบและบูรณาการจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ที่สามารถจัดการปัญหาขยะมูลฝอยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ และสามารถดำเนินการจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้มาตรการลดการเกิดขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่แหล่งกำเนิด มาตรการเพิ่มศักยภาพการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย และมาตรการส่งเสริมการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย แผนแม่บทฯ ได้ลำดับความสำคัญของพื้นที่ในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อเร่งดำเนินการ (๑) จัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม (Cluster) ซึ่งมีรูปแบบเป็นกลุ่มพื้นที่ขนาดใหญ่ (Model L) กลุ่มพื้นที่ขนาดกลาง (Model M) กลุ่มพื้นที่ขนาดเล็ก (Model S) (๒) สร้างสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย และ (๓)สนับสนุนให้มีการจัดการขยะมูลฝอยของตนเองภายในพื้นที่ รวมทั้งสิ้น ๓๔๙ กลุ่มพื้นที่ โดยในระยะแรก (ปี ๒๕๕๙) ดำเนินการใน ๖๗ กลุ่มพื้นที่ และดำเนินการต่อเนื่องอีก ๒๘๒ พื้นที่ ในช่วง พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๓.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการคลัง อปท.จังหวัด กทม. เมืองพัทยาและภาคเอกชน ร่วมกันขับเคลื่อนการดำเนินงาน รวมทั้งการติดตามประเมินผลโดยคณะกรรมการกำกับและขับเคลื่อนแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศและคณะกรรมการกำกับและขับเคลื่อนแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัด

๕.๓.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๔)

๕.๔ โครงการส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

๕.๔.๑ **สาระสำคัญ** การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างรวดเร็วในช่วงกว่า ๕๐ ปีที่ผ่านมาได้ใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง ประกอบกับกระแสการบริโภคแบบวัตถุนิยม ทำให้ความต้องการในบริโภคสินค้าและบริการของประชาชนเพิ่มมากขึ้น จนฐานทรัพยากรต่างๆ ไม่สามารถฟื้นตัวได้ทันกับความต้องการประกอบกับปัญหาขยะหรือของเสียที่เหลือจากการบริโภค และการผลิต ซึ่งไม่สามารถจัดการได้ทั้งหมด จนส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมทั้งผลกระทบจากปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่กำลังเป็นกระแสกดดันการพัฒนาของประเทศต่างๆ ให้มีกระบวนการการผลิตที่สะอาด การใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการควบคุมการปลดปล่อยปริมาณก๊าซเรือนกระจกในสัดส่วนที่ลดลง โดยมีเป้าประสงค์ เพื่อส่งเสริมแนวทางการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนของไทย ถือเป็นแนวทางและเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาและจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดภายใต้การสร้างความตระหนักและความรับผิดชอบแก่ผู้บริโภคในการเลือกซื้อและใช้สินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และโครงการนี้ถูกกำหนดเป็นเป้าหมายสำคัญเป้าหมายหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals)

๕.๔.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** ประกอบด้วย สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมควบคุมมลพิษ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ดำเนินการในรูปคณะทำงานเพื่อผลักดันนโยบายส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

๕.๔.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๔)

๕.๕ โครงการเมืองสีเขียว (Green City)

๕.๕.๑ **สาระสำคัญ** จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่มีการการขยายตัวของเมือง การเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การวางระบบเมืองที่ไม่คำนึงถึงความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงขาดจิตสำนึก ขาดธรรมาภิบาลในการจัดการเมือง ทำให้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสิ่งแวดล้อม เกิดปัญหาความแออัด และความหนาแน่นของเมือง ขาดแคลนด้านระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการอย่างทั่วถึง รวมทั้งขาดการบริหารจัดการที่ดี เกิดปัญหามลภาวะเป็นพิษต่างๆ ตามมา ดังนั้นการแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านี้ควรต้องดำเนินการแก้ไขโดยการจัดการเมืองอย่างเป็นระบบ มีการออกแบบสถาปัตยกรรมของอาคารต่างๆ ที่มีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถป้องกัน บรรเทา และแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน โดยมีเป้าประสงค์หลัก เพื่อดำเนินโครงการเมืองสีเขียว (Green City) ด้วยการจัดการระบบเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการสร้างจิตสำนึกในการดำรงชีวิตให้เกิดการป้องกันบรรเทา แก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และลดการเป็นสาเหตุของการสร้างสภาวะโลกร้อนได้อย่างยั่งยืน

๕.๕.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงาน กระทรวงคมนาคม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๕.๕.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๔)

๕.๖ แผนงานด้านการลดก๊าซเรือนกระจกที่เหมาะสมของประเทศ (NAMA Roadmap) และแผนงานด้านการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๕.๖.๑ **สาระสำคัญ** ครม. มีมติเมื่อ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ เห็นชอบกับการแสดงเจตจำนงการดำเนินงานลดก๊าซเรือนกระจกที่เหมาะสมของประเทศไทย (Nationally Appropriate Mitigation Actions หรือ NAMAs) บนพื้นฐานการดำเนินการโดยสมัครใจ ที่จะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงร้อยละ ๗ ถึง ๒๐ เทียบกับการปล่อยในกรณีปกติ (Business As Usual) ในภาคพลังงานและคมนาคมขนส่ง ในปี ๒๕๖๓ (ค.ศ.๒๐๒๐) ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังนั้นความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายขึ้นอยู่กับการดำเนินงานในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของสาขาการผลิตที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการได้รับการสนับสนุนจากนานาประเทศอีกส่วนหนึ่ง ที่จะช่วยผลักดันให้เกิดผลสำเร็จ ซึ่งส่วนใหญ่การช่วยเหลือจากต่างประเทศจะอยู่ในรูปของการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี การเงิน และการเสริมสร้างขีดความสามารถในการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

แผนงานด้านการดำเนินงานลดก๊าซเรือนกระจกที่เหมาะสมของประเทศ จะให้ความสำคัญกับการลดก๊าซเรือนกระจกในภาคพลังงานและคมนาคมขนส่ง ผ่านมาตรการต่างๆ อาทิ การผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทน การปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตไฟฟ้า การใช้เชื้อเพลิงชีวภาพ การเพิ่ม

ประสิทธิภาพการใช้พลังงานในอาคาร และมาตรการด้านคมนาคมขนส่งที่ยั่งยืน รวมทั้งการจัดทำฐานข้อมูลด้านการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งระดับประเทศ ระดับพื้นที่ และระดับสาขา การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ การพัฒนาระบบการตรวจวัด รายงาน และทวนสอบ (MRV) ตลอดจนการพัฒนากลไกทางการเงินและกลไกทางการตลาดเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานลดก๊าซเรือนกระจกแผนงานด้านการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ครอบคลุมการประเมินความเปราะบาง จัดทำแผนที่พื้นที่ที่มีความเปราะบาง การพัฒนาแนวทางเลือกในการปรับตัวที่เหมาะสมในสาขาหรือพื้นที่ที่มีความสำคัญหรือเป็นกลุ่มเสี่ยง ให้ความสำคัญกับแผนการปรับตัวภาคการเกษตร การปรับตัวของเมือง การป้องกันพื้นที่เมืองและชายฝั่ง การป้องกันน้ำท่วม ภาคสาธารณสุข รวมทั้งการจัดทำฐานข้อมูล และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง

๕.๖.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงคมนาคม กระทรวงพลังงาน กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๕.๖.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๔)

๖ กลไกขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

๖.๑ กฎหมาย (การแก้ไขกฎหมาย การออกกฎหมาย) ปรับปรุงกฎ ระเบียบ และกฎหมายต่างๆ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ ลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้ให้มากขึ้น ดังนี้

๖.๑.๑ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

๖.๑.๒ พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.๒๕๑๘

๖.๑.๓ ผลักดันร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์และซากผลิตภัณฑ์อื่น พ.ศ...

๖.๑.๔ ผลักดันร่างพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

๖.๑.๕ ผลักดันร่างพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ....

๖.๑.๖ ผลักดันร่างพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ....

๖.๑.๗ ผลักดันร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ... (อยู่ระหว่างการพิจารณาจาก สนช.)

๖.๑.๘ ผลักดันร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ....

๖.๒ คณะกรรมการระดับชาติ หรือคณะทำงาน

๖.๒.๑ **ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** อาทิ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ คณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อม

๖.๒.๒ **ด้านการจัดการขยะมูลฝอย ประกอบด้วย** กลไกระดับชาติและจังหวัด ได้แก่ คณะกรรมการกำกับและขับเคลื่อนแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ และคณะกรรมการพิจารณาแผนปฏิบัติการการจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัด

๖.๒.๓ **ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ** ได้แก่ คณะกรรมการนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ ภายใต้คณะกรรมการฯ ชุดนี้ มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ ๓ ชุด คือ (๑) คณะอนุกรรมการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านการบูรณาการนโยบายและแผน (๒) คณะอนุกรรมการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านวิชาการและฐานข้อมูล (๓) คณะอนุกรรมการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านการประสานท่าทีเจรจาและความร่วมมือระหว่างประเทศ

๖.๒.๔ **ด้านทรัพยากรน้ำ** ได้แก่ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

๖.๒.๕ **ด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน** ได้แก่ คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) ภายใต้คณะกรรมการฯ ชุดนี้ มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ ๓ ชุด ประกอบด้วย (๑) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (๒) คณะอนุกรรมการส่งเสริมความเข้าใจและประเมินผลการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (๓) คณะอนุกรรมการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน

๖.๒.๖ **ด้านการบริหารจัดการที่ดินของประเทศ** ได้แก่ คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ภายใต้คณะกรรมการฯ ชุดนี้ มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ ๗ ชุด ประกอบด้วย (๑) คณะอนุกรรมการจัดหาที่ดิน (๒) คณะอนุกรรมการจัดที่ดิน (๓) คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ (๔) คณะอนุกรรมการนโยบายที่ดินจังหวัด (๕) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย (๖) คณะอนุกรรมการบูรณาการกฎหมายการบริหารจัดการที่ดิน และ (๗) คณะอนุกรรมการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน

๖.๓ แผนรองรับ (ที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่ควรเสนอให้กำหนดขึ้นใหม่)

แผนแม่บทและแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ๑) แผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากร ธรรมชาติอย่างยั่งยืน ๒) แผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ ๓) แผนงานปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตราส่วน ๑:๔๐๐๐ ๔) แผนแม่บทในการบริหาร จัดการ และอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำลำธาร ๕) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๙) ๖) แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๗๔ ๗) แผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ ๘) แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ ๙) แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๙๓ ๑๐) แผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๖๖ ๑๑) ร่างแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะ มูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๔) ๑๒) แผนยุทธศาสตร์การจัดการสารเคมีแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔) ๑๓) ร่างโรดแมปการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ ๑๔) ร่างแผนส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ความมั่นคง

๑ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

๑.๑ การล่วงละเมิดสถาบันหลักของชาติ เกิดจากการบ่อนทำลาย สร้างความขัดแย้งในชาติ โดยพยายามลดทอนความผูกพันของประชาชนที่มีต่อสถาบันสำคัญ และใช้เครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศเผยแพร่ข้อมูลที่บิดเบือน ซึ่งอาจพัฒนาไปสู่ความขัดแย้งแตกแยกและเกลียดชังกันในสังคมโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ขาดความรู้ความเข้าใจความสำคัญของสถาบันหลักของชาติ

๑.๒ ปัญหาความเห็นต่างทางความคิดของคนในชาติ ก่อให้เกิดความขัดแย้งที่มีรากฐานของปัญหามาจากความแตกต่างทางความคิดและอุดมการณ์ บนพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง ประกอบกับความเหลื่อมล้ำในการดำเนินชีวิต จนพัฒนาเป็นความขัดแย้งของคนในชาติ ซึ่งต้องหาข้อยุติให้เกิดความสามัคคี ลดความขัดแย้งที่นำไปสู่ความรุนแรง รวมทั้งบังคับใช้กฎหมายที่มีอย่างเคร่งครัด

๑.๓ ปัญหาสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) ปัจจุบันสถานการณ์เริ่มดีขึ้น ความรุนแรงในปี ๒๕๕๘ ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ **อย่างไรก็ตาม ระยะหลังกลุ่มผู้เห็นต่างจากรัฐมีการใช้ยุทธวิธีทางทหารซุ่มโจมตีกำลังของฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐให้เกิดความสูญเสีย** โดยมีเป้าหมายพื้นที่เศรษฐกิจ ชุมชนเมือง และประชาชนไทยพุทธรวมถึงคนมุสลิมที่สนับสนุนฝ่ายรัฐ โดยตั้งแต่วันที่ ๔ มกราคม ๒๕๔๗ ถึง กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ มีเหตุรุนแรงที่มีเหตุจูงใจจากเงื่อนไขด้านความมั่นคง ๙,๔๐๐ เหตุการณ์ (จากเหตุรุนแรง ๑๕,๐๐๐ เหตุการณ์) มีผู้เสียชีวิตจากความไม่สงบ ๔,๔๐๐ คนเศษ (จากจำนวนทั้งสิ้น ๗,๒๐๐ คน) และบาดเจ็บ ๙,๐๐๐ คนเศษ (จากจำนวนทั้งสิ้น ๑๒,๐๐๐ คนเศษ) ประกอบกับปัญหาผลประโยชน์ของกลุ่มอิทธิพล ทั้งปัญหายาเสพติด สินค้าผิดกฎหมาย และการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ข้อมูลจาก กอ.รมน.ภาค ๔ ส่วนหน้า)

๑.๔ ประเทศไทยยังมีความเสี่ยงต่อการก่อการร้ายของกลุ่มต่างชาติ เนื่องจากเป็นประเทศเปิดเสรีที่เดินทางเข้า – ออกได้โดยง่าย และยังขาดการเชื่อมโยงข้อมูลที่เป็นระบบกับหน่วยงานด้านความมั่นคงต่างประเทศ นอกจากนี้ ปัจจุบันยังมีความเสี่ยงจากภัยคุกคามจากลัทธิการก่อการร้าย และกลุ่มเปลี่ยนแนวคิดไปสู่แนวคิดสุดโต่ง (Extremism) ซึ่งนิยมความรุนแรง โดยอาจนำประเด็นศาสนาและความคิดต่างทางการเมืองมาชักชวน บีบบังคับและข่มขู่ประชาชนให้สนับสนุนและมีการก่อเหตุที่รุนแรง ซึ่งจากรายงานดัชนีก่อการร้ายโลก ปี ๒๕๕๘ ระบุว่าประเทศไทยมีความเสี่ยงอยู่ในอันดับ ๑๐ ของโลก

ตารางที่ ๑ ลำดับประเทศที่มีความเสี่ยงต่อการก่อการร้ายปี ๒๕๕๘

RANK	COUNTRY	SCORE	RANK	COUNTRY	SCORE	RANK	COUNTRY	SCORE
๑	IRAQ	๑๐	๑๑	PHILIPPINES	๗.๒๗	๒๐	CAMEROON	๖.๔๖๖
๒	AFGHANISTAN	๙.๒๓๓	๑๒	UKRALINE	๗.๒	๒๑	LEBANON	๖.๓๗๖
๓	NIGERIA	๙.๒๑๓	๑๓	EGYPT	๖.๘๑๓	๒๒	CHINA	๖.๒๙๔
๔	PAKISTAN	๙.๐๖๕	๑๔	CENTRAL AFRICAN REPUBLIC	๖.๗๒๑	๒๓	RUSSIA	๖.๒๐๗
๕	SYRIA	๘.๑๐๘	๑๕	SOUTH SUDAN	๖.๗๑๒	๒๔	ISRAEL	๖.๐๓๔
๖	INDIA	๗.๗๔๗	๑๖	SUDAN	๖.๖๘๖	๒๕	BANGLADESH	๕.๙๒๑
๗	YEMEN	๗.๖๔๒	๑๗	COLUMBIA	๖.๖๖๒	๒๖	MALI	๕.๘๗๑
๘	SOMALIA	๗.๖	๑๘	KENYA	๖.๖๖	๒๗	TURKEY	๕.๗๓๗
๙	LIBYA	๗.๒๙	๑๙	DEMOCRATIC REPUBLIC OF THE CONGO	๖.๔๘๗	๒๘	UNITED KINGDOM	๕.๖๑๓
๑๐	THAILAND	๗.๒๗๙				๒๙	GREECE	๔.๙๗๖

ที่มา : รายงานดัชนีก่อการร้ายโลก ๒๐๑๕ (Global Terrorism Index 2015)

๑.๕ อาชญากรรมข้ามชาติ มีแนวโน้มขยายตัวและควบคุมได้ยาก มีการเชื่อมโยงในภูมิภาคและพัฒนาการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย และมีรูปแบบและวิธีการที่ซับซ้อนมากขึ้น โดยอาชญากรรมข้ามชาติที่มีผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างมีนัยยะสำคัญ ได้แก่

๑.๕.๑ **การค้ายาเสพติด ภาพรวมคดีอาญาปี ๒๕๕๘ พบว่าสถานการณ์ยาเสพติดของประเทศไทยดีขึ้น** เป็นผลจากยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดระยะสั้นและระยะยาว ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยคดียาเสพติดรับแจ้งมี ๒๗๙,๒๖๖ คดี ลดลงร้อยละ ๒๘.๑ แต่ยังมีสัดส่วนมากที่สุดของคดีอาญารวม คือร้อยละ ๗๙ สามารถจับกุมนักค้ายาเสพติดได้ ๒๙๘.๖๐๙ ราย ปริมาณของกลางที่ยึดได้ยังมีปริมาณสูง เป็นยาบ้า ๖๖,๗๑๑,๘๒๒ เม็ด จากการจับกุมคดีรายสำคัญ ที่มีของกลางตั้งแต่ ๑ ล้านเม็ดขึ้นไป ๑๗ คดี ของกลางยาบ้า ๑ แสนเม็ด ๑๐๓ คดี ปัจจุบันมีการลักลอบนำยาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์เข้าประเทศทั้งตามแนวชายแดนและท่าอากาศยาน จึงต้องร่วมมือกับมิตรประเทศในการป้องกันและปราบปรามเครือข่ายยาเสพติดอย่างบูรณาการให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

๑.๕.๒ **ปัญหาแรงงานต่างด้าว จากการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติ โดยเฉพาะจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาทำงานในประเทศไทย** ทำให้มีแรงงานต่างด้าวกระจายตัวอยู่ในทุกภาคการผลิตของประเทศ เกิดปัญหาทั้งอาชญากรรม สุขอนามัยและสาธารณสุข รวมถึงเป็นภาระของรัฐทั้งด้านสิทธิและสถานะของบุคคลตามกฎหมาย การศึกษา สาธารณสุขตลอดจนเกิดความขัดแย้งกับชุมชนชาวไทย นอกจากนี้ ยังอาศัยช่องว่างทางกฎหมายในการสร้างอิทธิพล หรือแทรกซึมอยู่ในระบบตลาดที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจท้องถิ่น

๑.๕.๓ **การค้ามนุษย์ เชื่อมโยงกับการลักลอบเข้าเมือง การใช้แรงงานเด็กและค้าประเวณี ซึ่งไทยมีสถานะเป็นทั้งประเทศต้นทาง ปลายทาง และทางผ่านของขบวนการค้ามนุษย์** ทำให้เป็นประเด็นถูกกล่าวหาว่าไม่ปฏิบัติตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยในระหว่างปี ๒๕๕๓ – ๒๕๕๖ ประเทศไทยถูกจัดอันดับอยู่ในบัญชี Tier 2 Watch List ของรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา (TIP Report) และต่อมาในปี ๒๕๕๗ ถึงปัจจุบัน ถูกปรับลดระดับให้อยู่ในบัญชี Tier 3 ซึ่งเป็นระดับต่ำสุด โดยสหรัฐอเมริกามีข้อกังวลที่สำคัญคือ การค้ามนุษย์ในภาคประมง การบังคับใช้กฎหมาย การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ รวมถึงการดูแลและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

๑.๕.๔ **การฟอกเงิน เป็นปัญหาเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมอื่นๆ อาทิ การก่อการร้าย การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คอร์รัปชั่น** ซึ่งไทยอยู่ในระหว่างการแก้ไขปัญหาให้ได้ตามมาตรฐานสากลที่คณะทำงานต่อต้านการฟอกเงิน (Financial Action Task Forces-FATF) ได้ให้คำแนะนำไว้

๑.๖ ปัญหาความมั่นคงทางสังคม ปัจจุบันสังคมไทยอ่อนแอลง **ทุจริตคอรัปชันยังเป็นปัญหาสำคัญของประเทศจากโครงสร้างระบบราชการแบบรวมศูนย์ ขาดสมดุลในระบบตรวจสอบถ่วงดุลและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนที่มีประสิทธิภาพ** การมีทัศนคติยอมรับการทุจริตคอรัปชั่น โดยปี ๒๕๕๗ ไทยถูกจัดอันดับในภาพลักษณ์ด้านคอรัปชั่นในอันดับที่ ๘๕ จาก ๑๗๕ ประเทศ และปรับตัวขึ้นมาเป็นลำดับที่ ๗๖ ในปี ๒๕๕๘ นอกจากนี้ การเคลื่อนย้ายทางวัฒนธรรมข้ามชาติทำให้เยาวชนไทยที่ไม่สามารถปรับตัวได้อย่างเข้มแข็งและมีสติ มีแนวโน้มบริโภคนิยมและวัตถุนิยมเพิ่มขึ้น เกิดพฤติกรรมในสังคมและวัฒนธรรมไทยที่ไม่เหมาะสม ประกอบกับสถาบันครอบครัวอ่อนแอจากสภาพเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง ส่งผลให้ขาดปฏิสัมพันธ์และบทบาทในการดูแลสมาชิกนำไปสู่ความแตกแยก โดยสาเหตุหลักมาจากปัญหาหนี้สิน อบายมุข และความรุนแรงในครอบครัว สภาพบ้านและสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และผู้ที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาทำให้ได้รับประโยชน์ไม่ทั่วถึง อาทิ โครงสร้างภาษีที่ไม่เป็นธรรม การพัฒนากระจุกตัวในเขตเมือง โครงสร้างทางสังคมยังมีช่องว่างระหว่างชนชั้นและความเชื่อส่งผลต่อความก้าวหน้าและโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันจนกลายเป็นความขัดแย้งทางสังคม

๑.๗ ปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ รายงานความเสี่ยงของโลกปี ๒๕๕๘ (Global Risks Index 2015) ของ World Economic Forum จัดอันดับความเสี่ยงที่เป็นภัยคุกคามประชาคมโลก ๑๐ อันดับแรก ที่มีโอกาสเกิดขึ้นมากที่สุดในปี ๒๕๕๘ โดยการโจมตีความมั่นคงทางสารสนเทศถูกจัดไว้ในอันดับที่ ๑๐ และมีแนวโน้มในการสร้างความเสียหายต่อโครงสร้างพื้นฐานที่มีความสำคัญยิ่งยวด (Critical Information Infrastructure Breakdown) ซึ่งอาชญากรรมทางไซเบอร์ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบไปสู่การโจมตีระบบขององค์กรขนาดใหญ่ที่ส่งผลกระทบในวงกว้างและมีความรุนแรงสูง และยังเกี่ยวพันกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจอื่น โดยการโจมตีทางไซเบอร์ทั่วโลกมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีความเสี่ยงต่อการโจมตีระบบการให้บริการสาธารณะในเมืองใหญ่ ซึ่งประเทศไทยเริ่มตกเป็นเป้าหมายในการโจมตีทางไซเบอร์บ่อยครั้งขึ้น โดยรายงาน Security Threat Report 2013 ของ Sophos ซึ่งเป็นผู้ให้บริการด้าน Cybersecurity ในปี ๒๕๕๕ พบว่า ประเทศไทยติดอันดับสามของประเทศที่มีความเสี่ยงสูงสุดด้านไซเบอร์ และติดอันดับที่ ๔๘ จาก ๖๐ ประเทศ ซึ่งเป็นรองมาเลเซีย (อันดับ ๙) สิงคโปร์ (อันดับ ๑๓) และอินโดนีเซีย (อันดับ ๔๖) โดยคอมพิวเตอร์ประมาณ ๑ ใน ๕ เครื่องในประเทศไทยประสบกับการถูกโจมตีของโปรแกรมที่ไม่พึงประสงค์ จึงควรพัฒนาขีดความสามารถของภาครัฐโดยร่วมมือกับภาคเอกชนที่พร้อมและมีศักยภาพสูง ควบคู่ไปกับการเตรียมการด้านความปลอดภัยในระดับบุคคลด้วย

ตารางที่ ๒ แสดง ๑๐ อันดับความเสี่ยงของโลกที่มีแนวโน้มเกิดขึ้นในปี ๒๕๕๘

Top ๑๐ risks in terms of Likelihood	Top ๑๐ risks in terms of Impact
๑. Interstate conflict	๑. Water crises
๒. Extreme weather events	๒. Spread of infectious diseases
๓. Failure of national governance	๓. Weapons of mass destruction
๔. State collapse or crisis	๔. Interstate conflict
๕. Unemployment or underemployment	๕. Failure of Climate – change adaptation
๖. Natural catastrophes	๖. Energy price shock
๗. Failure of climate-change adaptation	๗. Critical information infrastructure breakdown
๘. Water crises	๘. Fiscal crises
๙. Data fraud or theft	๙. Unemployment or underemployment
๑๐. Cyber attacks	๑๐. Biodiversity loss and ecosystem collapse

ที่มา : รายงานดัชนีความเสี่ยงโลก ๒๐๑๕ (World Risk Index 2015, WEF)

ตารางที่ ๓ ๑๐ อันดับของประเทศที่มีความเสี่ยงจากการโจมตีด้านไซเบอร์ในปี ๒๕๕๕

Riskiest Countries

	TER		TER
๑. Indonesia	๒๓.๕๔ %	๖. India	๑๕.๘๘ %
๒. China	๒๑.๒๖ %	๗. Mexico	๑๕.๖๖ %
๓. Thailand	๒๐.๗๘ %	๘. UAE	๑๓.๖๗ %
๔. Philippines	๑๙.๘๑ %	๙. Taiwan	๑๒.๖๖ %
๕. Malaysia	๑๗.๔๔ %	๑๐ Hong Kong	๑๑.๔๗ %

ที่มา : รายงาน Security Threat Report 2013, Sophos

๑.๘ ปัญหาโรคระบาดและสถานการณ์ฉุกเฉินทางสาธารณสุขอื่นๆ ประเทศไทยเป็นจุดเชื่อมต่อสำคัญในภูมิภาค มีการเดินทางเข้าออกของนักเดินทางจากภูมิภาคต่างๆ ของโลก ประกอบกับการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเข้าสู่ประเทศ จึงมีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาโรคระบาด ทั้งโรคระบาดอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ ที่อาจนำไปสู่ภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข ซึ่งที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบปัญหาโรคระบาดและสถานการณ์ฉุกเฉินทางสาธารณสุขอื่นๆ หลายครั้ง ได้แก่ ปี ๒๕๔๕ โรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (SARS) และโรคไข้หวัดนกในปี ๒๕๔๙ ในขณะที่ ประเทศไทยยังขาดแคลนวัคซีนพื้นฐานที่จำเป็น ทำให้ไม่สามารถป้องกันและควบคุมโรคที่เป็นปัญหาสำคัญทางสาธารณสุขของประเทศรวมถึงโรคติดเชื้ออุบัติใหม่ได้ ปัจจุบันประเทศไทยผลิตวัคซีนป้องกันโรคได้เพียง ๒ ชนิด ได้แก่ วัคซีนบีซีจีและวัคซีนป้องกันโรคไข้สมองอักเสบเจอี จึงต้องนำเข้าวัคซีนอีกหลายชนิด ซึ่งนอกจากเป็นการสูญเสียงบประมาณของประเทศปีละกว่า ๒.๔ พันล้านบาทแล้ว ยังเสี่ยงต่อการขาดแคลนวัคซีนทั้งในภาวะปกติและภาวะฉุกเฉิน เนื่องจากผู้ผลิตวัคซีนทั่วโลกมีจำนวนน้อยรายและมุ่งวิจัยพัฒนาวัคซีนเพื่อผลกำไร

๑.๙ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและภาวะโลกร้อนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะความรุนแรงของมรสุม การเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล การขาดความรับผิดชอบในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่าและการขาดจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปัญหาด้านกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การค้าการส่งออก อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ โดยมีปัญหาสำคัญ ดังนี้

๑.๙.๑ **ปัญหาภัยธรรมชาติและสาธารณภัย ได้แก่ ภัยแล้ง ภัยหนาว อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย** สถิติของศูนย์อำนวยการบรรเทาสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พบว่าปี ๒๕๕๗ มีปรากฏการณ์ภัยแล้งเกิดขึ้นใน ๔๙ จังหวัด พื้นที่การเกษตรเสียหายประมาณ ๒,๙๑๕ ล้านบาท ส่วนสถานการณ์อุทกภัยในปี ๒๕๕๗ มีราษฎรเดือดร้อน ๑,๘๑๕,๑๒๕ คน เสียชีวิต ๓๑ คน มูลค่าความเสียหายรวม ๓๒๔.๙ ล้านบาท นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติอย่างรวดเร็วยังส่งผลต่อพื้นที่ชายฝั่งที่เกิดจากสภาพภูมิอากาศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เกิดลมมรสุม และพายุที่รุนแรงมากขึ้นทุกปี ทำให้คลื่นลมทะเลแปรปรวนขึ้น ส่งผลกระทบโดยตรงต่อชายฝั่งทะเลของไทย ซึ่งต้องมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากมีผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ชายฝั่งกว่า ๑๒ ล้านคน และจังหวัดชายฝั่งทะเล ๒๓ จังหวัดถูกกัดเซาะรวมกันระยะทางกว่า ๘๓๐ กิโลเมตร หรือร้อยละ ๒๖ ของพื้นที่ชายฝั่งทะเลและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจหลายด้าน ทั้ง การท่องเที่ยว อุตสาหกรรม เกษตรกรรม การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมงชายฝั่ง

๑.๙.๒ **ปัญหาสิ่งแวดล้อม**

๑) **การเพิ่มปริมาณผลผลิตทางการเกษตรโดยไม่คำนึงถึงประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำ** ซึ่งจำเป็นต้องใช้เพื่อการอุปโภค บริโภค การเกษตรอุตสาหกรรมและบริการ ประกอบกับการขยายและการนำสารเคมีชนิดต่างๆ มาใช้ในการเพาะปลูก ซึ่งมีผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของประเทศ รวมทั้งการส่งผลกระทบต่อปัญหามลพิษ ปัญหาการเสื่อมโทรมของแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ

๒) **ปัญหาการแพร่กระจายของหมอกควันซึ่งมีสาเหตุจากการเผาป่า เพื่อทำการเกษตรในพื้นที่ป่าไม้และการเผาป่าเพื่อการเก็บเกี่ยวผลผลิตในพื้นที่เกษตร ทั้งในประเทศและในประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกัน** ส่งผลให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมข้ามแดน (Trans Boundary) ที่กระทบต่อชีวิต ความเป็นอยู่และกระทบต่อธุรกิจการท่องเที่ยวของประเทศ จำเป็นต้องยกระดับการควบคุมดูแลทั้งในส่วนการบริหารจัดการภายในประเทศและการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ

๓) **ปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย เป็นปัญหาด้านกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทยตามที่ได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒ (UNCLOS) ซึ่งประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดต่าง ๆ** แต่ยังประสบปัญหาการทำการประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (IUU Fishing) รวมทั้งข้อกำหนดที่ประเทศไทยยังไม่มีการบริหารจัดการที่ดีและจะส่งผลกระทบต่อไปในอนาคตอีกหลายประการ ซึ่งมีผลต่อภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ และเสี่ยงต่อการถูกกีดกันทางการค้าทั้งภาคการประมงและอุตสาหกรรมเกี่ยวข้องอื่นๆ และยังส่งผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงของทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเลของไทยในระยะยาวอีกด้วย

๑.๑๐ ปัญหาความมั่นคงทางพลังงาน และการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันแหล่งพลังงานภายในประเทศไทยมีไม่เพียงพอรองรับความต้องการบริโภคของประชากร โดยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙) จำเป็นต้องนำเข้าเชื้อเพลิงจากต่างประเทศเพื่อขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจถึงกว่าร้อยละ ๕๕-๕๗ สำหรับอนาคตประเทศไทยจะยิ่งมีความเสี่ยงในการจัดหาพลังงานเพิ่มขึ้น เนื่องจากพลังงานสำรองในประเทศมีปริมาณลดลง ในขณะที่การแสวงหาแหล่งพลังงานเพิ่มเติมในพื้นที่อ่าวไทย และประเทศเพื่อนบ้านยังต้องมีการเจรจาปัญหาพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทั้งทางบกและทางทะเล รวมทั้งปัญหาการต่อต้านการพัฒนาแหล่งพลังงานแห่งใหม่ภายในประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่อาจทำให้ต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติขาดแคลนพลังงาน กระทบต่อความมั่นคงทางพลังงาน และส่งผลกระทบด้านลบต่อเนื่องไปยังภาคเศรษฐกิจและสังคมของไทยในที่สุด

๑.๑๑ ปัญหาความมั่นคงทางอาหาร เป็นผลจากการขยายพื้นที่เพาะปลูกและใช้ทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งสารเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิต มิใช่การเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม ทำให้ในอนาคตต้องเผชิญกับปัญหาขาดแคลนอาหารและน้ำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แม้ว่าประเทศไทยจะมีผลผลิตด้านอาหารจำนวนมาก แต่การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติในอนาคตจะส่งผลต่อความสมบูรณ์ของปัจจัยการเพาะปลูก ประกอบกับความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศจะก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความมั่นคงทางอาหารด้านสินค้าเกษตรและรายได้ของเกษตรกร โดยในปี ๒๕๕๘ ปัญหาภัยแล้งได้สร้างความเสียหายต่อพื้นที่ทางการเกษตร ๒๕ จังหวัด โดยความเสียหายเฉลี่ยร้อยละ ๓๕ ของพื้นที่โดยรวม และเป็นความเสียหายที่เกิดจากฝนทิ้งช่วงทำให้การเพาะปลูกข้าวประสบปัญหา พื้นที่การเกษตรเสียหายราว ๑๐-๑๒ ล้านไร่ (ร้อยละ ๑๒-๑๕ จากพื้นที่โดยรวมราว ๖๐ ล้านไร่) หรือคิดเป็นจำนวนผลผลิตข้าวที่ลดลง ๔ ล้านตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ ๓๕,๐๐๐ ล้านบาท

๒ วัตถุประสงค์

เพื่อให้เกิดความมั่นคงในการพัฒนาประเทศระยะยาวตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา และการทหาร จึงกำหนดวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ดังนี้

๒.๑ เพื่อแก้ไขปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงภายใน ไม่ให้ลุกลามเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ โดยเฉพาะภัยคุกคามต่อสถาบันหลักของประเทศ ปัญหาความขัดแย้งแตกแยกในสังคมไทย และความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ให้ได้รับการแก้ไขในระดับหนึ่งและไม่ขยายตัวต่อไป

๒.๒ เพื่อให้ทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานรัฐ เอกชนและภาคประชาชนมีความพร้อมในการผนึกกำลังรับภัยคุกคามและมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการด้านความมั่นคง ทั้งในการป้องกัน การแจ้งเตือน และการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์วิกฤติหรือฉุกเฉินทั้งในระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับชุมชนท้องถิ่น รวมทั้ง**มีศักยภาพในการป้องกันและแก้ไขสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นจากภัยคุกคามที่ไม่ใช่ภัยทางการทหาร** อาทิ การก่อการร้าย ภัยคุกคามทางเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์ ความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน ความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

๒.๓ เพื่อให้นโยบายด้านความมั่นคงกับนโยบายเสถียรภาพและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทุกมิติให้สามารถพัฒนาไปในทิศทางเดียวอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๔ เพื่อใช้ความร่วมมือด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศทั้งในระดับโลก ภูมิภาคและประเทศรอบบ้าน เป็นเครื่องมือรักษาผลประโยชน์ของชาติและความสงบสุขของประเทศ โดยมีความพร้อมตั้งแต่ยามปกติ และมีมาตราการรองรับอย่างเป็นระบบทั้งด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ในสถานการณ์วิกฤติได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันท่วงที

๒.๕ เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยการก่อการร้ายและการโจมตีด้านไซเบอร์มิให้มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ

๒.๖ เพื่อลดและบรรเทาปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสาธารณภัยต่างๆ ได้แก่ ภัยแล้ง ภัยหนาว อุทกภัย ดินโคลนถล่ม ไฟป่าและหมอกควัน น้ำมันรั่วไหลในทะเล และการกัดเซาะที่เกิดขึ้นในแต่ละปี

๓ เป้าหมายและตัวชี้วัด

๓.๑ เป้าหมาย

๓.๑.๑ ปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ให้เป็นสถาบันหลักของประเทศตลอดไป

๓.๑.๒ ประเทศชาติมีความมั่นคงทุกมิติ และสังคมมีความสมานฉันท์เพิ่มขึ้น

๓.๑.๓ พื้นที่จังหวัดชายแดนใต้มีเศรษฐกิจดีขึ้นและประชาชนมีสันติสุข มีอาชีพสุจริต มีการศึกษาที่มีคุณภาพ และปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น

๓.๑.๔ ประเทศไทยสามารถรับมือกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงและมีความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ และนานาประเทศเพิ่มขึ้น

๓.๑.๕ ประเทศไทยมีอันดับความเสี่ยงจากการก่อการร้ายต่ำกว่าอันดับที่ ๒๐ ของโลก และมีอันดับความเสี่ยงจากการโจมตีด้านไซเบอร์ในต่ำกว่าอันดับที่ ๑๐ ของโลก

๓.๑.๖ สาธารณภัยต่าง ๆ ได้แก่ ภัยแล้ง ภัยหนาว อุทกภัย ดินโคลนถล่ม ไฟป่าและหมอกควัน น้ำมันรั่วไหลในทะเล และการกัดเซาะมีแนวโน้มลดลง

๓.๒ ตัวชี้วัด

เป้าหมายภาพรวมคือผลประโยชน์ของชาติว่าด้วยความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๑ ปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์

ตัวชี้วัด จำนวนกิจกรรมเทิดพระเกียรติและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ในแต่ละปี

เป้าหมายที่ ๒ สังคมมีความสมานฉันท์ ปัญหาความเห็นต่างทางความคิดของคนในชาติลดลง

ตัวชี้วัด ๒.๑ ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง *(Political Instability) ดัชนีสันติภาพโลก (Global Peace Index)*

ตัวชี้วัด ๒.๒ จำนวนผู้เสียชีวิตจากความขัดแย้งภายใน *(Number of Deaths from Organised Conflict (Internal)) ดัชนีสันติภาพโลก (Global Peace Index)*

เป้าหมายที่ ๓ พื้นที่จังหวัดชายแดนใต้มีสันติสุข การก่อความไม่สงบใน จชต. ลดลง ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และมีโอกาสในการประกอบอาชีพที่สร้างรายได้อย่างเหมาะสม

ตัวชี้วัด ๓.๑ มูลค่าความเสียหายจากเหตุการณ์ก่อการร้าย *(A measure of The Total Property Damage From Terrorist Incidents)*

ตัวชี้วัด ๓.๒ รายได้ครัวเรือน จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย และอัตราการว่างงานของของ ๓ จชต.

เป้าหมายที่ ๔ มีความพร้อมรับมือภัยคุกคามด้านความมั่นคง รวมทั้งดำเนินความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ และนานาประเทศ

ตัวชี้วัด ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน *(Neighboring Countries Relations) ดัชนีสันติภาพโลก (Global Peace Index)*

เป้าหมายที่ ๕ อันดับความเสี่ยงจากการก่อการร้ายฯ

ตัวชี้วัด ๕.๑ ดัชนีความเสี่ยงของโลกของ WEF

ตัวชี้วัด ๕.๒ ดัชนีความปลอดภัยไซเบอร์ของโลกของ International Telecommunication Union: ITU

เป้าหมายที่ ๖ การจัดการภัยพิบัติฯ

ตัวชี้วัด จำนวนพื้นที่การเกษตรที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยและภัยแล้ง จำนวนพื้นที่ถูกกัดเซาะในแต่ละปี และจำนวนเหตุการณ์ที่เกิดภัยพิบัติตามธรรมชาติฯ

๔ แนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติ

จากปัจจัยดังกล่าว จึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาในแผนพัฒนาฉบับที่ ๑๒ โดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านความมั่นคงที่มีความจำเป็นเร่งด่วนและมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงของประเทศที่มีความจำเป็นเร่งด่วนต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสร้างเสถียรภาพภายในประเทศ ลด/ป้องกันภัยคุกคามจากภายนอก และสร้างความเชื่อใจในอาเซียนและประชาคมโลก ในระยะ ๕ ปี ได้แก่

๔.๑ แนวทางการรักษาความมั่นคงภายใน

๔.๑.๑ สร้างจิตสำนึกของคนในชาติให้มีความหวงแหน และธำรงรักษาสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดย จัดกิจกรรมเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีต่อประเทศและปวงชนชาวไทยทุกหมู่เหล่าทุกเดือนตลอดปี รวมทั้งเสริมสร้างความมั่นคงและป้องกันการล่วงละเมิดสถาบันหลักของชาติ

๔.๑.๒ เสริมสร้างความปรองดองของคนในชาติ โดยสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดเห็นที่แตกต่างบนพื้นฐานสิทธิและหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย

๔.๑.๓ ป้องกันและแก้ไขความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ โดยกระบวนการสันติสุขและแนวทางสันติวิธี ขจัดความขัดแย้ง ลดความรุนแรง ตามแนวทาง “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” พร้อมทั้งสร้างโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่

๔.๒ แนวทางการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการป้องกันประเทศ

๔.๒.๑ พัฒนาศักยภาพและความพร้อมกำลังป้องกันประเทศและรักษาผลประโยชน์ของชาติ โดยพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพกองทัพ ให้ทันสมัย มียุทโธปกรณ์ที่เหมาะสม พัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากร รวมทั้งนำศักยภาพของกองทัพไปสนับสนุนการพัฒนาประเทศ การบรรเทาสาธารณภัย และการดำเนินโครงการต่างๆ

๔.๒.๒ พัฒนาระบบงานข่าวกรองและระบบการเตรียมพร้อมให้มีประสิทธิภาพ โดยพัฒนาศักยภาพด้านการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวโน้มภัยคุกคามด้านความมั่นคงเพื่อสร้างองค์ความรู้ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการทำการศึกษาและแลกเปลี่ยนระหว่างภาครัฐ ภาควิชาการ ตลอดจนภาคเอกชน ควบคู่ไปกับการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการศึกษาวิจัย

๔.๒.๓ สนับสนุนการพัฒนาเพื่อพึ่งพาตนเองในการพัฒนาอาวุธยุทโธปกรณ์ โดยการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

๔.๓ แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย

๔.๓.๑ พัฒนาระบบงานด้านการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ โดยมีกลไกเสริมสร้างความร่วมมือด้านการต่อต้านการก่อการร้ายกับมิตรประเทศ และองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศ

๔.๓.๒ มีระบบและกลไกให้พร้อมเผชิญเหตุได้ตั้งแต่ยามปกติ โดยพัฒนากำลังพลให้มีความพร้อมในการปฏิบัติ มียุทโธปกรณ์ให้มีความพร้อมและทันสมัย

๔.๓.๓ พัฒนาระบบรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ด้านการต่อต้านการก่อการร้าย ควบคู่กับการพัฒนาแผนหลักนิยมที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพและรองรับการปฏิบัติงานทุกภาคส่วน

๔.๔ แนวทางการส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศด้านความมั่นคง

๔.๔.๑ ดำเนินความสัมพันธ์กับต่างประเทศอย่างสมดุล เพื่อเอื้อต่อการส่งเสริมและรักษาผลประโยชน์และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านอาเซียนและนานาประเทศในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารข่าวกรอง และการร่วมกันดำเนินการเชิงรุกเพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหาและลดผลกระทบจากภัยคุกคาม ทั้งปัญหาข้ามชาติ ปัญหาท้าทายด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ และปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและภัยธรรมชาติ

๔.๔.๒ เสริมสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจกับประเทศเพื่อนบ้าน และส่งเสริมความร่วมมือในการบริหารจัดการความมั่นคงตามแนวชายแดน เพื่อร่วมแก้ไขปัญหาที่มีอยู่และส่งเสริมให้ชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นชายแดนแห่งความร่วมมือ โดยพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดน การลักลอบเข้าเมือง การตรวจคนเข้าเมืองการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวชายแดนและการสร้างความสัมพันธ์ระดับประชาชน

๔.๔.๓ ดำเนินบทบาทเชิงรุกและใช้กรอบและกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งระดับภูมิภาคและพหุภาคี เพื่อปกป้องและรักษาผลประโยชน์ของไทย ตลอดจนเสริมสร้างขีดความสามารถแลกเปลี่ยนและเรียนรู้แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศและร่วมมือในการรับมือกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ อาทิ การก่อการร้าย การลักลอบเข้าเมือง การค้ามนุษย์ ความมั่นคงด้านไซเบอร์ การโยกย้ายถิ่นฐาน ภัยพิบัติ ความมั่นคงทางพลังงาน โรคระบาดและโรคติดต่อร้ายแรง

๔.๔.๔ พัฒนาระบบการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลด้านไซเบอร์ ให้มีความมั่นคงปลอดภัย และกำกับดูแลระบบการส่งข้อมูลส่วนบุคคลข้ามแดนไปต่างประเทศให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

๔.๕ แนวทางการรักษาความมั่นคงของชาติทางทะเล

๔.๕.๑ เสริมสร้างความร่วมมือในการรักษาความมั่นคงทางทะเลทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเล รวมทั้งพัฒนาความร่วมมือในการแสวงหาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน ตลอดจนพัฒนาระบบเพื่อให้เกิดการจัดระบบระเบียบที่ดีในทะเลและรักษาเส้นทางคมนาคมทางทะเลให้มีความปลอดภัยและเอื้อต่อการใช้ประโยชน์ร่วมกัน

๔.๕.๒ แก้ไขปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรโดยรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเล และคุ้มครอง ปกป้อง และรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลจากการกระทำผิดกฎหมายในทะเล รวมทั้งพัฒนาระบบและกลไกการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการเกิดอุบัติเหตุในทะเล และระบบการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัยในทะเลให้มีประสิทธิภาพ พัฒนากลไกในทางปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ให้มีความทันสมัยและเป็นสากล ให้เกิดเอกภาพและระบบการบริหารจัดการที่ดีในการดำเนินงานด้านการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในภาพรวมของประเทศ รวมทั้งบูรณาการการใช้ทรัพยากรและการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

๔.๕.๓ พัฒนาสร้างการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของทะเล การใช้ประโยชน์จากทะเลอย่างมีจิตสำนึกรับผิดชอบ และมีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมทางทะเล รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้ทางทะเลและการสร้างนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาในอนาคต

๔.๖ แนวทางการรักษาความมั่นคงทางทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

๔.๖.๑ พัฒนาระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ลดความขัดแย้งและผลกระทบจากการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อชุมชน

๔.๖.๒ พัฒนาระบบและประสิทธิภาพในการผลิตด้านการเกษตรเพื่อให้เกิดความมั่นคงด้านอาหาร พัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค ภาคการผลิตทั้งด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมให้เพียงพอและยั่งยืน

๔.๖.๓ พัฒนาระบบการแจ้งเตือน การป้องกัน การเผชิญเหตุ ในภาวะวิกฤติจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่มีผลต่อความมั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ

๔.๗ แนวทางการบริหารจัดการความมั่นคงเพื่อการพัฒนา

๔.๗.๑ ปรับปรุงระบบติดตาม เฝ้าระวัง ศึกษา วิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคง การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง พิสูจน์ทราบและคาดการณ์ภัยคุกคามเพื่อเสนอแนะแผนป้องกันความเสียหายและการเตือนภัยที่อาจเกิดขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานและลดผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในกรณีที่จะก่อภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศ โดยใช้กลไกระดับชาติเพื่อเชื่อมโยงกลไกอื่นๆ ในการร่วมกันพิจารณาเมื่อมีสถานการณ์ที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ให้สามารถกำหนดแนวทางแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๗.๒ เพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างความพร้อมในการเผชิญสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีแผนปฏิบัติการและมีการฝึกทดสอบปฏิบัติในทุกระดับอย่างเหมาะสม

๔.๗.๓ พัฒนากลไกด้านความมั่นคงและระบบการขับเคลื่อนแผนงานต่างๆ ให้พร้อมรับสถานการณ์ทั้งระดับชาติและระดับพื้นที่ โดยสร้างเครือข่ายการสนับสนุน ทั้งด้านนโยบาย องค์ความรู้และการสร้างกลไกขับเคลื่อนแผนงานด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงระดับพื้นที่จังหวัด โดยให้มีความเชื่อมโยงและตอบสนองต่อนโยบายรัฐบาลและแผนระดับชาติที่เกี่ยวข้องทุกระดับ พร้อมทั้งสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนงานและการจัดสรรงบประมาณด้านความมั่นคงแบบบูรณาการให้มีความชัดเจนในทุกระดับควบคู่ไปกับการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน (ประชารัฐ) ในการขับเคลื่อนนโยบายด้านความมั่นคง

๕ แผนงานและโครงการสำคัญ

๕.๑ เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ

๕.๑.๑ **สาระสำคัญ** การเสริมสร้างความมั่นคงและป้องกันการล่วงละเมิดสถาบันหลักของชาติเป็นแนวทางสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการในระยะเร่งด่วน เพื่อเป็นการรักษาไว้ซึ่งสถาบันหลัก โดยการสร้างจิตสำนึกของคนในชาติให้มีความหวงแหน และธำรงรักษาสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างความปรองดองของคนในชาติ โดยลดความขัดแย้งและความเห็นต่างและการยอมรับในความคิดบนพื้นฐานสิทธิและหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย

๕.๑.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ และทุกหน่วยงาน

๕.๑.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

๕.๑.๔ **กฎหมาย** เพื่อเป็นการป้องปรามการกระทำผิด ควรบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ และ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฯ มาตรา ๑๔(๓) อย่างเคร่งครัด

๕.๑.๕ **คณะกรรมการระดับชาติ** สภาความมั่นคงแห่งชาติ

๕.๑.๖ **แผนรองรับ** ๑) ยุทธศาสตร์กรมประชาสัมพันธ์ ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ ๒) ยุทธศาสตร์ ๔ ปี กระทรวงการต่างประเทศ ๒๕๕๘ – ๒๕๖๑ ๓) ยุทธศาสตร์สำนักงาน กปร. ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๗ – ๒๕๖๐) ๔) แผนพัฒนาการเมือง ๕) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๖๑

๕.๒ ป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้

๕.๒.๑ **สาระสำคัญ** การแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นหน้าที่ของทุกส่วนราชการและคนไทยทั้งชาติที่จะต้องช่วยกันระดมความคิดเพื่อแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี คือ ต้องเร่งค้นหาเงื่อนไขของความขัดแย้งในทุกมิติ ค้นหาแนวทางที่จะหยุดความรุนแรงและแก้ปัญหาในแนวทางสันติวิธีด้วยการขจัดเงื่อนไขต่างๆ ที่เป็นสาเหตุของความขัดแย้ง เพื่อมิให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความรู้สึกว่า ได้รับการปฏิบัติและการดูแลจากรัฐอย่างไม่เป็นธรรมหรือไม่เท่าเทียมกับประชาชนส่วนอื่นของประเทศ และมีความรู้สึกภาคภูมิใจว่า สามารถใช้ชีวิตอย่างปกติสุขภายใต้อัตลักษณ์ของตนโดยไม่มีการกดทับหรือผสมกลมกลืน พร้อมทั้งได้รับโอกาสในการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่

๕.๒.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ และทุกหน่วยงาน

๕.๒.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

๕.๒.๔ **กฎหมาย** ๑) พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๕๔๗ (ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และอำเภอนาทวี เทพา จะนะ สะบ้าย้อย) ๒) พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ๓) พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ประเภทร้ายแรง (ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๔๘ – ปัจจุบัน โดยประกาศใช้ทุกสามเดือน) เฉพาะในพื้นที่ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส)

๕.๒.๕ **คณะกรรมการระดับชาติ** ๑) สภาความมั่นคงแห่งชาติ ๒) คณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (คปต.)

๕.๒.๖ **แผนรองรับ** นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดน**ภาคใต้** พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๐

๕.๓ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายและภัยคุกคามข้ามชาติ

๕.๓.๑ **สาระสำคัญ** สร้างความร่วมมือภายในและระหว่างประเทศในทุกระดับ และปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาแก้ปัญหา โดยพัฒนาระบบงานด้านการข่าวกรองและกลไกที่พร้อมเผชิญเหตุ พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนากำลังพลและยุทโธปกรณ์ให้มีความพร้อมและทันสมัย และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการต่อต้านการก่อการร้ายกับมิตรประเทศให้มีประสิทธิภาพและรองรับการปฏิบัติงานทุกภาคส่วน

๕.๓.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** ๑) สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ๒) กระทรวงกลาโหม ๓) กระทรวงการต่างประเทศ ๔) กระทรวงมหาดไทย ๕) กระทรวงยุติธรรม ๖) การะทรวงเทคโนโลยสารสนเทศและการสื่อสาร ๗) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ๘) สำนักข่าวกรองแห่งชาติ

๕.๓.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

๕.๓.๔ **กฎหมาย** ๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย พ.ศ. ๒๕๕๖ ๒) พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. ๒๕๕๖ ๓) กฎกระทรวงการกำหนดให้ผู้ที่มีการกระทำอันเป็นการก่อการร้ายตามมติของหรือ ประกาศภายใต้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติเป็นบุคคลที่ถูกกำหนด พ.ศ. ๒๕๕๖ ๔) กฎกระทรวงการพิจารณารายชื่อและการทบทวนรายชื่อบุคคลที่ถูกกำหนดของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและคณะกรรมการธุรกรรม พ.ศ. ๒๕๕๖ ๕) ระเบียบคณะกรรมการ ปปง. ว่าด้วยการประกาศและการแจ้งรายชื่อบุคคลที่ถูกกำหนด และการดำเนินการตามมาตรา ๖ (๑) (๒) และ (๓) พ.ศ. ๒๕๕๖ ๖) ระเบียบคณะกรรมการ ปปง. ว่าด้วยการกำหนดนโยบายในการประเมินความเสี่ยงการกำหนดแนวทางปฏิบัติหรือมาตรการอื่นใดเพื่อป้องกันมิให้มีการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย พ.ศ. ๒๕๕๖ ๗) ระเบียบคณะกรรมการ ปปง. ว่าด้วยการเก็บรักษาและการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกระงับการดำเนินการกับทรัพย์สิน พ.ศ. ๒๕๕๖

๕.๓.๕ **คณะกรรมการระดับชาติ** สภาความมั่นคงแห่งชาติ

๕.๓.๖ **แผนรองรับ** ๑) ยุทธศาสตร์ ๔ ปี กระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๑ ๒) ยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย พ.ศ.๒๕๕๓ – ๒๕๕๘ ๓) ร่างยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายสากล พ.ศ. ..... ๔) ร่างยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔

๕.๔ การป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคระบาดและสถานการณ์ฉุกเฉินทางสาธารณสุขอื่นๆ

๕.๔.๑ **สาระสำคัญ** ให้มีความพร้อมในการติดตาม วิเคราะห์และประเมินแนวโน้มสถานการณ์เพื่อเตรียมการรับมือ รวมทั้งการดำเนินการต่างๆ เพื่อหยุดภาวะฉุกเฉินหรือกู้สถานการณ์ที่รุนแรงเกี่ยวกับโรคระบาดและสถานการณ์ฉุกเฉินทางสาธารณสุขอื่นๆ ให้กลับสู่ภาวะปกติภายในระยะเวลาที่สั้นที่สุด อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการป้องกัน ยับยั้งไม่ให้โรคและภัยสุขภาพแพร่กระจายออกไปในวงกว้าง และไม่เกิดความเสียหายต่อชีวิต เศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการฟื้นฟูภายหลังเหตุการณ์ให้กลับสู่สภาวะปกติ

๕.๔.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** ๑) กระทรวงสาธารณสุข ๒) กระทรวงมหาดไทย

๕.๔.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

๕.๔.๔ **กฎหมาย** ๑) พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. ๒๕๕๘ ๒) แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘

๕.๔.๕ **คณะกรรมการระดับชาติ** ๑) คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ๒) คณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติ

๕.๔.๖ **แผนรองรับ** ๑) แผนยุทธศาสตร์เตรียมความพร้อมป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่แห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๙) ๒) กรอบแนวทางการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน และระบบบัญชาการเหตุการณ์ในภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข กรมควบคุมโรค พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๔

๕.๕ การป้องกันภัยแก้ไขปัญหาภัยคุกคามทางเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์

๕.๕.๑ **สาระสำคัญ** ภัยคุกคามทางไซเบอร์ได้เพิ่มระดับความรุนแรง และมีความซับซ้อนในการโจมตีมากขึ้น ความเสียหายที่เกิดจากการอาชญากรรมและการโจมตีทางไซเบอร์จะมีผลอย่างร้ายแรง ซึ่งต้องให้ความสำคัญและมีมาตรการป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์ให้สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะการกำหนดกฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวกับความปลอดภัยบนโลกไซเบอร์ให้รัดกุมมากยิ่งขึ้นตั้งแต่ระดับชาติถึงระดับบุคคล

๕.๕.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

๕.๕.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

๕.๕.๔ **กฎหมาย** ร่าง พรบ. การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ

๕.๕.๕ **คณะกรรมการระดับชาติ** คณะกรรมการความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ

๕.๕.๖ **แผนรองรับ** นโยบายเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๕ – ๒๕๕๙

๕.๖ พัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

๕.๖.๑ **สาระสำคัญ** เสริมสร้างความมั่นคงทางทะเลและพัฒนาให้มีการจัดระเบียบที่ดีในทะเล โดยแก้ไขปัญหาการแย่งชิงทรัพยากร รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางทะเล และคุ้มครอง ปกป้อง และรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลจากการกระทำผิดกฎหมายในทะเล รวมทั้งพัฒนาระบบและกลไกการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการเกิดอุบัติเหตุในทะเล และระบบการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัยในทะเลให้มีประสิทธิภาพ และปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ให้มีความทันสมัยและเป็นสากล

๕.๖.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** ๑) สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ๒) กองทัพเรือ

๕.๖.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

๕.๖.๔ **กฎหมาย** ๑) พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ. ๒๔๙๐ ๒) พระราชบัญญัติเพิ่มอำนาจตำรวจในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทางน้ำ พ.ศ. ๒๔๙๖ (ควบคุมการกระทำผิดในเรือหรืออากาศยานทางน้ำ) ๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด พ.ศ. ๒๕๓๔ ๔) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๑ (การค้ามนุษย์โดยขนส่งทางเรือ) ๕) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. ๒๕๓๙ (การค้าประเวณีในเรือ) ๖) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ (เกี่ยวข้องกับยาเสพติด) ๗) พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.๒๔๙๐ (การลักลอบขนอาวุธเถื่อนทางเรือ) ๘) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ (กำหนดอุทยานแห่งชาติทางทะเลหรือชายฝั่งทะเล) ๙) พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.๒๕๓๕ (เพื่อควบคุมการนำวัตถุที่ทำลายสิ่งแวดล้อมเข้ามาในราชอาณาจักรทางทะเล) ๑๐) พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.๒๕๕๑ (ควบคุมบริษัทนำเที่ยวและไกด์ไม่ให้ทำลายสิ่งแวดล้อมในสถานที่ท่องเที่ยวโดยเฉพาะแหล่งธรรมชาติ) ๑๑) พระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑ (กำหนดนโยบายหรือมาตรการเพื่อป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว) ๑๒) พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ (กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อความปลอดภัยในการเดินเรือในน่านน้ำไทยและอาณาเขตต่อเนื่อง) ๑๓) พระราชบัญญัติป้องกันเรือโดนกัน พ.ศ. ๒๕๒๒ (ป้องกันเรือเกิดอุบัติเหตุอันนำมาซึ่งความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมได้) ๑๔) พระราชบัญญัติส่งเสริมการพาณิชยนาวี พ.ศ. ๒๕๒๑ (ควบคุมกิจการพาณิชยนาวี) ๑๕) พระราชบัญญัติการช่วยเหลือกู้ภัยทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๐ ๑๖) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการป้องกันและขจัดมลพิษทางน้ำเนื่องจากน้ำมัน พ.ศ. ๒๕๓๘ ๑๗) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการป้องกันและขจัดมลพิษทางน้ำเนื่องจากน้ำมัน พ.ศ. ๒๕๔๗ ๑๘) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยนโยบายและการฟื้นฟูทะเลไทย พ.ศ. ๒๕๓๙ ๑๙) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๔๓

๕.๖.๕ **คณะกรรมการระดับชาติ** สภาความมั่นคงแห่งชาติ

๕.๖.๖ **แผนรองรับ** ๑) แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔ ๒) มาตรการส่งเสริมการลงทุนในด้านพาณิชย์นาวี ๓) แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๕๕ –๒๕๕๙ ๔) แผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ.๒๕๕๖ – ๒๕๖๔ ๕) แผนแม่บทการจัดการประมงทะเลไทย

๕.๗ พัฒนาระบบการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั้งทางบกและทางทะเลของประเทศ

๕.๗.๑ **สาระสำคัญ** พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมของประเทศให้พร้อมต่อสาธารณภัยทั้งทางบกและทางทะเล โดยกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน แผนปฏิบัติการ แผนเผชิญเหตุ ให้พร้อมเผชิญกับสถานการณ์ฉุกเฉินตั้งแต่ในภาวะปกติ ในระหว่างเกิดเหตุการณ์ จนถึงภายหลังเหตุการณ์ โดยประสานและผนึกกำลังของทุกฝ่ายให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทันต่อเหตุการณ์

๕.๗.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** ๑) สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ๒) กระทรวงกลาโหม ๓) กระทรวงมหาดไทย ๔) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๕.๗.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

๕.๗.๔ **กฎหมาย** ๑) พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ๒) นโยบายการเตรียมพร้อมแห่งชาติ

๕.๗.๕ **คณะกรรมการระดับชาติ** ๑) คณะกรรมการเตรียมพร้อมแห่งชาติ ๒) คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ๓) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๕.๗.๖ **แผนรองรับ** ๑) ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๗ - ๒๕๖๑ ๒) แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ ๓) ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศกระทรวงกลาโหม ๔) ยุทธศาสตร์กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ ๕) ยุทธศาสตร์กรมประชาสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการในภาครัฐและธรรมาภิบาลในสังคมไทย

๑ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

๑.๑ การบริหารจัดการ การให้บริการประชาชนของภาครัฐมีประสิทธิภาพต่ำ สถาบันการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development: IMD) รายงานว่าในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ประสิทธิภาพของภาครัฐอยู่ที่อันดับ ๒๗ ของโลก และเป็นอันดับสามของภูมิภาคอาเซียนรองจากสิงค์โปร์และมาเลเซีย และธนาคารโลกรายงานว่าปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ประเทศไทยมีคะแนนความง่ายในการประกอบธุรกิจอยู่ที่อันดับ ๔๙ ของโลก และเป็นอันดับสามของภูมิภาคอาเซียนรองจากสิงค์โปร์และมาเลเซีย ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากระบบบริหารราชการเป็นแบบแนวดิ่ง รวมศูนย์การบริหารงานไว้ที่ส่วนกลาง มีระเบียบและขั้นตอนมาก ขาดความยืดหยุ่น ล่าช้า ไม่คล่องตัว ไม่ประหยัด และไม่สามารถบริหารงานอย่างครอบคลุมมีการบูรณาการในลักษณะแผนยุทธศาสตร์เชิงรุก

๑.๒ ภาครัฐมีขนาดใหญ่และรายจ่ายประจำเพิ่มสูงขึ้นตลอด รวมทั้งโครงสร้างภาครัฐในปัจจุบันยังขาดระบบการทำงานลักษณะประชารัฐที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายแบบบูรณาการกับหน่วยงานหรือภาคส่วนอื่นๆ อาทิ ธุรกิจเอกชน ประชาสังคม และประชาชน ระบบสารสนเทศและฐานข้อมูลยังไม่ได้มาตรฐาน บุคลากรภาครัฐและองค์กรรัฐวิสาหกิจตลอดจนเครือข่ายผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังขาดความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ตลอดจนขาดความรู้และความกระตือรือร้นในการทำหน้าที่และพัฒนาศักยภาพตนเองและเครือข่ายไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ รวมทั้งคนรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถไม่นิยมเข้ารับราชการทำให้ขาดกำลังทดแทนข้าราชการที่เกษียณอายุ

๑.๓ กระบวนการจัดสรรงบประมาณขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เนื่องจากระยะเวลาในการจัดทำคำของบประมาณที่ไม่ทันต่อการแก้ปัญหาที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กระบวนการวิเคราะห์งบประมาณและจัดลำดับความสำคัญของแผนงานโครงการระหว่างกระทรวงยังคงเป็นระบบการทำงานที่เน้นความเป็นเอกเทศของกระทรวง กรม กอง ไม่บูรณาการในการแก้ไขปัญหาระดับชาติอย่างเท่าทัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านการต่อต้านทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องและมีโยงใยทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ ตลอดทั้งขาดการบูรณาการในมิติต่างๆ การจัดสรรงบประมาณลงสู่พื้นที่มีสภาพเป็นเบี้ยหัวแตกไม่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการแก้ไขปัญหาอย่างทั่วถึง รวมทั้งขาดกลไกและช่องทางที่สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการติดตามตรวจสอบกระบวนการดำเนินงานและงบประมาณของภาครัฐทำให้กระบวนการจัดทำนโยบาย แผนงาน โครงการไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ของสังคมไทยอย่างแท้จริง

๑.๔ โครงสร้างการกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจขาดแผนการดำเนินงานเชิงยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพและมีการบริหารที่ซับซ้อน ส่งผลต่อการดำเนินงานที่ด้อยประสิทธิภาพ รัฐวิสาหกิจหลายแห่งประสบภาวะการขาดทุน ขาดสภาพคล่อง และมีหนี้สินเป็นจำนวนมาก โครงสร้างการกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจขาดความเป็นเอกภาพ ขาดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน รวมทั้งมีการแทรกแซงหรือครอบงำการดำเนินงานจากหลายหน่วยงาน เกิดช่องทางและความเสี่ยงต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบได้ นอกจากนี้รัฐวิสาหกิจด้านโครงสร้างพื้นฐานหลักยังทำหน้าที่ทั้งผู้ควบคุมกำกับและผู้ปฏิบัติซึ่งไม่เป็นธรรมกับภาคเอกชนที่เข้ามาลงทุนแข่งขัน ในขณะที่ผู้บริโภคไม่มีหลักประกันที่จะได้รับการสนองอย่างมีมาตรฐานทั้งความต้องการสินค้าและบริการที่มีคุณภาพในราคาที่ยุติธรรม

๑.๕ การบริหารจัดการและการให้บริการประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดประสิทธิภาพและความโปร่งใสเท่าที่ควร รวมทั้งไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากโครงสร้างอำนาจส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น มีความเหลื่อมล้ำ รวมศูนย์อำนาจในการบริหารราชการส่วนกลางมากกว่ากระจายสู่พื้นที่ปฏิบัติ ขาดระบบการทำงานที่เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายแบบบูรณาการ โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง การบริหารงานส่วนท้องถิ่นยังมีปัญหาความไม่ชัดเจนในการแบ่งภารกิจให้เหมาะสมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑.๖ กระบวนการยุติธรรมยังขาดประสิทธิภาพ และไม่สามารถอำนวยความยุติธรรมได้อย่างเสมอภาคเป็นธรรม และไม่สอดรับกับความเป็นสากล เนื่องจากโครงสร้างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเป็นแบบรวมศูนย์อำนาจ ถูกแทรกแซงจากการเมือง การบังคับใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมขององค์กรที่เกี่ยวข้องขาดความโปร่งใส มีการทุจริต ปฏิบัติงานแบบสองมาตรฐาน ทั้งในการสอบสวน สืบสวน การสั่งฟ้อง และการพิจารณาคดี รวมทั้งมีการใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ของคนบางกลุ่ม

๑.๗ การทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งจากภาครัฐ เอกชน และองค์กรเอกชนยังเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ นำไปสู่ความไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของภาครัฐ เกิดความชะงักงันการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตลอดจนนานาชาติขาดความศรัทธาในการร่วมสัมพันธไมตรีในการประกอบการ ทั้งการร่วมมือด้านความมั่นคง การค้าการลงทุน ธุรกิจ และการเมืองด้านต่างๆ โดยผลการประเมินขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ พบว่า พ.ศ. ๒๕๕๘ ประเทศไทยได้คะแนนดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perception Index: CPI) เพียงร้อยละ ๓๘ อยู่อันดับที่ ๗๖ จากการจัดอันดับทั้งหมด ๑๖๘ ประเทศทั่วโลก รองจากประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย สาเหตุสำคัญเนื่องจากขาดความต่อเนื่องและล่าช้าในการขับเคลื่อนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงานขาดการบูรณาการของหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน นอกจากนี้การแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบจะเน้นเฉพาะการทุจริตที่เกิดจากภาครัฐ โดยยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการทุจริตที่เกิดมาจากภาคีอื่นๆ เท่าที่ควร ในขณะที่ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ และองค์กรภาคเอกชนมีสัดส่วนการทุจริตและประพฤติมิชอบสูงขึ้นเป็นลำดับ ตลอดจนยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งขนาดและความรุนแรง รวมทั้งมีความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายทั้งในและนอกประเทศมากขึ้น

๑.๘ การเข้าร่วมลงนามในพิธีสาร ตราสาร และข้อผูกพันอื่นๆ ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรระหว่างประเทศต่างๆ ของประเทศไทย อาทิ ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) พันธกรณีสหประชาชาติเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และการเข้าร่วมเป็นรัฐภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ (UNCAC) เพื่อร่วมกันป้องกันและปราบปรามการทุจริตในระดับสากล เป็นเงื่อนไขให้ภาครัฐต้องปรับปรุงกฎ ระเบียบตลอดจนแนวปฏิบัติงานให้ได้มาตรฐานสากล สอดคล้องกับพันธกรณีที่ประเทศไทยได้ทำความตกลงไว้กับต่างประเทศ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้ร่วมลงนามไว้

๑.๙ กฎหมายหลายฉบับยังไม่ได้มาตรฐานสากลเนื่องจากล้าสมัยและกระบวนการตรากฎหมายยังมีจุดอ่อนหลายประการ อาทิ มีความล่าช้า ขาดการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ขาดการวิเคราะห์ผลกระทบอย่างรอบด้าน มุ่งควบคุมมากกว่าส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาในระยะยาว มีการรวมอำนาจไว้ที่องค์กรระดับสูง นอกจากนี้ผู้ถูกบังคับใช้กฎหมายไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและขั้นตอนกระบวนการยุติธรรมอย่างเพียงพอทำให้เกิดการถูกเอาเปรียบและได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม

๒ วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้ภาครัฐมีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีระดับการให้บริการสาธารณะอย่างโปร่งใส มีความรับผิดชอบและได้มาตรฐานสากล

๒.๒ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารจัดการและให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และโปร่งใสตรวจสอบได้

๒.๓ เพื่อให้ประเทศไทยมีภาพลักษณ์การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบอยู่ในระดับแนวหน้าของอาเซียน

๒.๔ เพื่อให้ประชาชนได้รับการอำนวยความยุติธรรมด้วยความสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม

๓ เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมายที่ ๑ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการให้บริการของภาครัฐ และประสิทธิภาพการประกอบธุรกิจของประเทศ ให้อยู่ในอันดับสองของอาเซียน เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒

ตัวชี้วัด ๑.๑ อันดับประสิทธิภาพภาครัฐ จัดทำโดยสถาบันการจัดการนานาชาติ

ตัวชี้วัด ๑.๒ อันดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจ จัดทำโดยธนาคารโลก

เป้าหมายที่ ๒ เพิ่มจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทที่มีการบริหารจัดการที่ดี

ตัวชี้วัด สัดส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในแต่ละประเภท ที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด

เป้าหมายที่ ๓ เพิ่มคะแนนดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันให้อยู่สูงกว่าร้อยละ ๕๐ เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒

ตัวชี้วัด ระดับคะแนนของดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน

เป้าหมายที่ ๔ ลดข้อร้องเรียนของประชาชนที่ไม่ได้รับการอำนวยความยุติธรรมอย่างเสมอภาคเป็นธรรม

ตัวชี้วัด จำนวนข้อร้องเรียนของประชาชนต่อการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

๔ แนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติ

๔.๑ ปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงาน บทบาท ภารกิจ และคุณภาพบุคลากรภาครัฐ ให้มีความโปร่งใส ทันสมัย คล่องตัว มีขนาดที่เหมาะสม เกิดความคุ้มค่า สามารถให้บริการประชาชนในรูปแบบทางเลือกที่หลากหลายและมีคุณภาพ ข้าราชการมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ องค์กรมีสมรรถนะสูงและมีความทันสมัย ราชการบริหารส่วนกลางมีขนาดเล็กลง และราชการบริหารส่วนท้องถิ่นมีขนาดที่เหมาะสมกับพื้นที่รับผิดชอบ โดย

๔.๑.๑ กำหนดภารกิจ ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่นให้ชัดเจนและไม่ซ้ำซ้อน โดยให้ราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ดำเนินภารกิจเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย วางแผนระดับประเทศ กำหนดหลักเกณฑ์ มาตรฐาน การอนุมัติ อนุญาต การส่งเสริมสนับสนุน การวิจัยและพัฒนา การบริการวิชาการ การกำกับการดำเนินงาน และภารกิจที่มีพื้นที่ครอบคลุมหลายเขตการปกครอง โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและให้บริการสาธารณะเท่าที่จำเป็น ราชการส่วนท้องถิ่นดำเนินภารกิจให้บริการสาธารณะขั้นพื้นฐาน เพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ตามขีดความสามารถและความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมและประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมเป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานในระดับชุมชน รวมทั้งจ้างเหมาให้ภาคเอกชนเข้าร่วมเป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะให้มากที่สุด

๔.๑.๒ กำหนดหลักการและแนวทางในการยุบเลิกภารกิจหรือปรับลดหน่วยงานบริหารราชการส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคให้เหลือเพียงการปฏิบัติภารกิจเฉพาะที่ไม่อาจมอบให้ราชการบริหารส่วนภูมิภาคดำเนินการแทนหรือไม่สามารถถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน ธุรกิจเพื่อสังคม ภาคประชาสังคม หรือชุมชนและประชาชนรับไปดำเนินการแทนได้ พร้อมกับเกลี่ยหรือโอนบุคลากรและงบประมาณให้สอดคล้องกับภารกิจที่ถ่ายโอนไป โดยแก้ไขกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินให้ครอบคลุมทุกประเภทของระบบการบริหารราชการแผ่นดิน

๔.๑.๓ พัฒนาบุคลากรและปฏิรูประบบบริหารจัดการกำลังคนภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ โดย

๑) กำหนดให้ตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานที่มีความสำคัญสูงกับการพัฒนาประเทศในวงกว้างหรือมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ให้สามารถสรรหาบุคคลภายนอกเข้ามาบริหารราชการได้

๒) สรรหาคนรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถและสมรรถนะสูงเข้ามาสู่ระบบราชการ

๓) วางระบบค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งในส่วนราชการ หน่วยงานในกำกับของรัฐ และองค์กรอิสระ ให้เหมาะสมตามลักษณะงาน ความเชี่ยวชาญ สมรรถนะ ความสลับซับซ้อนของงาน และสอดคล้องกับกลไกตลาด

๔) กำหนดมาตรการและวิธีการในการแต่งตั้ง โยกย้ายบุคลากรภาครัฐ การพิจารณาบำเหน็จความชอบหรือการลงโทษ และการพิทักษ์ความเป็นธรรม ให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีความเป็นกลางทางการเมือง โดยยึดหลักคุณธรรมและความรู้ความสามารถ

๕) พัฒนาบุคลากรภาครัฐในทุกระดับให้ได้รับความรู้ ความสามารถให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล และปรับปรุงหลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูงของราชการให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าต่อการบริหารราชการอย่างแท้จริง รวมทั้งมีการประเมินความคุ้มค่าและประสิทธิภาพในการพัฒนาข้าราชการในมิติต่างๆ

๔.๑.๔ จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐวิสาหกิจในระยะยาวให้มีความชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้ พร้อมทั้งทบทวนบทบาทให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและความจำเป็นของรัฐวิสาหกิจตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง โดย

๑) ยุบเลิก ควบรวม จ่ายโอน หรือปรับรูปแบบรัฐวิสาหกิจในกรณีเป็นกิจการที่เอกชนสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือมีหน่วยงานของรัฐดำเนินการอยู่แล้ว

๒) ปรับปรุงโครงสร้างองค์กรของรัฐวิสาหกิจให้สามารถดำเนินการตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการวางระบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่โปร่งใส

๓) พัฒนากลไกการกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจให้เข้มแข็งสอดคล้องกับสภาพอุตสาหกรรมที่รัฐวิสาหกิจดำเนินกิจการอยู่ รวมทั้งแยกบทบาทและภารกิจของหน่วยงานระหว่างการทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกำหนดนโยบาย การกำกับและควบคุมคุณภาพมาตรฐาน (Regulator) และการทำหน้าที่ผู้ให้บริการของรัฐวิสาหกิจด้านโครงสร้างพื้นฐานหลักอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม

๔.๒ ปรับปรุงกระบวนการงบประมาณ และสร้างกลไกในการติดตามตรวจสอบการเงินการคลังภาครัฐ เพื่อให้การจัดสรรและการใช้จ่ายมีประสทธิภาพ มีกลไกและช่องทางให้ประชาชนและภาคเอกชนเข้าถึงข้อมูล สามารถตรวจสอบกระบวนการดำเนินงาน งบประมาณ และการคลังของภาครัฐได้อย่างโปร่งใสยิ่งขึ้น โดย

๔.๒.๑ แก้ไขพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒ ให้ส่งเสริมการจัดสรรงบประมาณแบบบูรณาการ และงบประมาณเชิงพื้นที่ ให้จังหวัด กลุ่มจังหวัด และราชการบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยรับการจัดสรรงบประมาณได้ ให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการงบประมาณ ตั้งแต่การเสนอโครงการตามแผนพัฒนาชุมชนที่สามารถเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาท้องถิ่นและแผนพัฒนาจังหวัด ตลอดจนตรวจสอบและติดตามผลการใช้จ่ายงบประมาณเชิงพื้นที่ รวมทั้งแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้อง อาทิ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๕๑

๔.๒.๒ ปรับปรุงกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาระดับพื้นที่ให้เชื่อมโยงตั้งแต่ระดับชุมชนถึงระดับจังหวัด โดย

๑) **ระดับหมู่บ้าน** จัดทำแผนชุมชนที่ใช้ข้อมูลและการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้าน รวมทั้งจัดทำข้อเสนอแผนงานโครงการที่ชุมชนต้องการ

๒) **ระดับตำบล** เปิดเวทีประชาคมระดับตำบลโดยใช้คณะกรรมการหมู่บ้าน สภาองค์กรชุมชน เข้ามาเป็นกลไกในการให้คำปรึกษาตั้งแต่ระดับหมู่บ้านถึงตำบล เพื่อจัดทำแผนพัฒนาตำบลและเสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณจากสภาท้องถิ่นระดับตำบล

๓) **ระดับอำเภอ** เป็นหน่วยบูรณาการแผนพัฒนาตำบลให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับหลักการจัดทำแผนและงบประมาณแบบมีส่วนร่วม

๔) **ระดับจังหวัด** จัดทำแผนพัฒนาจังหวัดที่มีข้อมูลที่โปร่งใสชัดเจนตรวจสอบได้ มีกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง บูรณาการข้อเสนอแผนงานโครงการตามความต้องการของประชาชนที่เกินขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับต่ำกว่าจังหวัด ข้อเสนอแผนงานโครงการของส่วนราชการในพื้นที่ และยุทธศาสตร์จังหวัดที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายรัฐบาล โดยคำของบประมาณของจังหวัดควรมีกรอบวงเงินที่ชัดเจนว่าเป็นกรอบวงเงินตามภารกิจจากกระทรวง และกรอบวงเงินตามคำขอของจังหวัด

๔.๒.๓ กำหนดโครงสร้างและลำดับความสำคัญของแผนงานในงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์แห่งชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔) และนโยบายรัฐบาล

๔.๒.๔ ปรับปรุงระบบติดตามประเมินผลให้สามารถวัดผลสัมฤทธิ์การพัฒนาทั้งประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และผลกระทบของการดำเนินงานหรือการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานได้อย่างแท้จริง และสามารถนำมาใช้ประกอบการพิจารณาจัดสรรงบประมาณในแต่ละปีต่อไปได้ รวมทั้งเปิดเผยผลการประเมินต่อสาธารณะชนโดยมีกำหนดเวลาการเปิดเผยที่แน่นอน

๔.๓ เพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับการให้บริการสาธารณะให้ได้มาตรฐานสากล เพื่อให้ประชาชนและภาคธุรกิจได้รับบริการที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ตามความต้องการของประชาชนและภาคธุรกิจ โดย

๔.๓.๑ ปรับรูปแบบและวิธีการดำเนินการของภาครัฐให้มีความร่วมมือกันระหว่างรัฐ เอกชน ประชาชน และประชาสังคม ในลักษณะแบบประชารัฐ

๔.๓.๒ ส่งเสริมให้มีการแข่งขันในผลงานการจัดบริการสาธารณะของรัฐระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน และระหว่างหน่วยงานของรัฐกับหน่วยงานภายนอก ภาคประชาสังคมและองค์กรชุมชน โดยมีการกำหนดกฎ กติกา และสิ่งจูงใจให้ชัดเจน รวมทั้งมีการกำกับ ตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานและความพร้อมของผู้รับงานแทนภาครัฐ

๔.๓.๓ จัดให้มีกระบวนการและช่องทางสื่อสารกับประชาชนในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้รับทราบและเข้าใจถึงสิ่งที่รัฐกำลังจะดำเนินการ และดำเนินการอยู่ พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกภาคส่วน

๔.๓.๔ ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการภายในองค์กร โดยการวางระบบสารสนเทศการจัดการแบบออนไลน์ในการประเมินความก้าวหน้า การบริหารการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ สารสนเทศเกี่ยวกับการบริหาร และเปิดเผยให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถเข้าถึงและสร้างการมีส่วนร่วมได้ทันทีเมื่อต้องการ รวมทั้งรณรงค์เผยแพร่การพัฒนาพฤติกรรมคุณภาพ และขยายการยอมรับออกไปในวงกว้าง

๔.๓.๕ ปรับรูปแบบการให้บริการของรัฐจากรูปแบบเดิมไปสู่การให้บริการผ่านระบบดิจิทัลอย่างเป็นระบบ ลดขั้นตอนการดำเนินงาน ให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิต และความต้องการของผู้รับบริการแต่ละบุคคล โดยการใช้งานเอกสารอิเล็กทรอนิกส์แทนกระดาษ มีการจัดบริการภาครัฐที่อำนวยความสะดวกในลักษณะจุดเดียวเบ็ดเสร็จ ประชาชนสามารถใช้บริการผ่าน ระบบเว็บไซต์ อุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่ และการใช้บริการผ่านเครื่องให้บริการอัตโนมัติ (Kiosk) รวมทั้งกำหนดค่าธรรมเนียมการให้บริการของรัฐที่เหมาะสมระหว่างประชาชนทั่วไปกับนิติบุคคลที่มาใช้บริการ ตลอดจนประชาชนสามารถตรวจสอบ และติดตามการดำเนินงานของรัฐได้

๔.๓.๖ สร้างระบบโครงสร้างพื้นฐานกลางของภาครัฐและเอกชน (Data Center) ผ่านบริการเครือข่ายภาครัฐ (GIN) รวมทั้งเชื่อมโยงการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ และบูรณาการข้อมูลข้ามหน่วยงานผ่านระบบดิจิทัล รองรับการทำงานและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลภาครัฐร่วมกัน อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๓.๗ ส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ที่ภาครัฐจัดเก็บ อาทิ ข้อมูลเชิงสถิติ หรือข้อมูลการวิเคราะห์สถานการณ์ ในรูปแบบดิจิทัลที่ประชาชน และภาคธุรกิจสามารถเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์และต่อยอดได้ ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนการพัฒนาในเชิงนวัตกรรม

๔.๔ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้รับการบริการอย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง ผู้มีส่วนได้เสียได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ลดการพึ่งพิงงบประมาณประเภทเงินอุดหนุนจากรัฐบาล มีความคล่องตัว พึ่งตนเองทางการคลังได้ในระยะยาว และสามารถจัดบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนอย่างมีมาตรฐานและประสิทธิภาพมากขึ้น โดย

๔.๔.๑ เร่งทบทวนการกระจายอำนาจการถ่ายโอนภารกิจเรื่องการศึกษาและสาธารณสุขให้ความชัดเจน มอบหมายภารกิจที่เหมาะสมตามศักยภาพของหน่วยงานท้องถิ่น และพัฒนารูปแบบการจัดบริการสาธารณะที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน กับภาคประชาสังคม

๔.๔.๒ พัฒนาความรู้ความสามารถของผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น และบุคลากรของท้องถิ่น ให้มีความรู้ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่และบทบาทความเป็นนักบริหาร นักการเมือง และผู้ปฏิบัติงานที่มีธรรมาภิบาลและเปิดรับการตรวจสอบอย่างโปร่งใส ให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม รวมถึงการเพิ่มศักยภาพในการแสวงหาแหล่งรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีประเภทใหม่ๆ

๔.๔.๓ เพิ่มความคล่องตัวให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในเรื่องการกำหนดนโยบายการบริหารบุคลากร และการบริหารการเงิน การคลัง และงบประมาณ และปรับกระบวนการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับภาคีอื่นๆ รวมทั้งพัฒนารูปแบบการกำกับดูแลโดยภาคประชาชนและชุมชน

๔.๔.๔ ปรับปรุงระบบบริหารจัดการรายได้และเงินอุดหนุนของท้องถิ่น โดย

๑) ปรับโครงสร้างรายได้ระหว่างรัฐและท้องถิ่น รวมถึงโครงสร้างภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจัดสรรเงินอุดหนุนให้สอดคล้องกับบทบาทภารกิจ และพิจารณาการกระจายอำนาจการจัดเก็บภาษีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงเป้าหมายในการลดช่องว่างระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีฐานะทางการคลังแตกต่างกัน การดำเนินการตามนโยบายของรัฐ หรือการดำเนินการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นซึ่งเกินขีดความสามารถทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ รวมทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

๒) พัฒนากฎหมายและแนวทางการเพิ่มรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควบคู่กับการยกระดับมาตรฐานการให้บริการสาธารณะ อาทิ ค่าธรรมเนียม หรือรายได้อันเกิดจากการประกอบกิจการพาณิชย์ วิสาหกิจเพื่อสังคม การพัฒนาพื้นที่ หรือการหารายได้ที่ไม่ใช่ภาษีประเภทอื่นๆ ในอนาคต

๓) วางมาตรฐานการบริหารจัดการการเงินการคลังของท้องถิ่น กำหนดมาตรการกำกับดูแลและตรวจสอบการจัดเก็บรายได้ทั้งที่เป็นภาษีและไม่ใช่ภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำแนวทางในการวิเคราะห์โครงการ หลักเกณฑ์การตัดสินใจดำเนินโครงการลงทุนหรือโครงการกู้เงิน และการวิเคราะห์ขีดความสามารถในการก่อหนี้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนพัฒนาระบบฐานข้อมูลรายจ่ายและหนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน รวมทั้งกำหนดช่องทางการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างชัดเจน

๔.๔.๕ สร้างความโปร่งใสในการจัดทำและบริหารงบประมาณของท้องถิ่นด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน สถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานวิชาการในพื้นที่ โดยเปิดให้สาธารณชนตรวจสอบทั้งข้อมูลงบประมาณและการจัดซื้อจัดจ้าง ตลอดจนรายละเอียดโครงการและราคากลาง

๔.๕ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อให้สังคมไทยมีวินัย โปร่งใส และยุติธรรม โดย

๔.๕.๑ **ปลูกฝังให้คนไทยไม่โกง**

๑) ปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมที่ดีของสังคมไทยให้กับเด็กและเยาวชน ผ่านกลไกครอบครัว สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน และเครือข่ายทางสังคม รวมทั้งใช้สื่อทุกประเภทในการเสริมสร้างความเข้าใจและสามารถแยกแยะระหว่างคนดีและคนไม่ดีในสังคมได้

๒) ยกระดับมาตรฐานจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผ่านกลไกต่างๆ อาทิ การบริหารงานบุคคล การสร้างวัฒนธรรมองค์กร และการส่งเสริมระบบจริยธรรม

๓) สร้างนักการเมืองยุคใหม่ที่มีคุณธรรมจริยธรรม ผ่านกลไกการบริหารพรรคการเมือง การเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง และการตรวจสอบที่เข้มแข็งจากทุกภาคส่วน

๔) ขับเคลื่อนคุณธรรมจริยธรรมของภาคธุรกิจผ่านกลไกบรรษัทภิบาล การบริหารจัดการ การสร้างวัฒนธรรมสุจริต การสร้างความรับผิดชอบที่ต้องมีต่อสังคมและผู้บริโภคให้แก่องค์กร ตลอดจนกำหนดแนวทางการจัดทำข้อตกลงคุณธรรมในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของภาคเอกชนอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการสนับสนับสนุนการกำกับดูแลจากหน่วยงานภายนอก

๕) รณรงค์การปลูกฝังจิตสำนึกของการปฏิบัติหน้าที่ตามจรรยาบรรณของสื่อมวลชนผ่านสมาคมวิชาชีพ และให้มีการควบคุมกันเองรวมทั้งสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการตรวจสอบพฤติกรรมของสื่อมวลชนทุกประเภท

๖) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่มีหน้าที่ต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบและภาคประชาสังคมเป็นภาคีร่วมกันต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งพัฒนากลไกตรวจสอบธรรมาภิบาลในทุกภาคีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ

๗) สร้างเครือข่ายและคุ้มครองการแจ้งเบาะแสการทุจริตและประพฤติมิชอบในกลุ่มประชาชน

๔.๕.๒ **ป้องกันการทุจริต** โดยอุดช่องโหว่ของกฎหมายในการต่อต้านการทุจริตทั้งของภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรเอกชน ไม่ให้เจ้าหน้าที่รัฐแสวงหาและหรือมีส่วนร่วมกับภาคีอื่นๆ ในการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ และลดเงื่อนไขการแสวงหาประโยชน์จากการให้บริการสาธารณะของรัฐ โดย

๑) ปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารพัสดุและการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้มีระบบที่โปร่งใสตรวจสอบได้ และมีประสิทธิภาพต่อการจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง การจัดซื้อจัดจ้าง และการทำสัญญาอื่นๆ ที่ภาคเอกชนทำสัญญากับรัฐ ยกร่างกฎหมายที่ปิดช่องนักการเมืองในการนำงบประมาณแผ่นดินไปใช้ประชาสัมพันธ์ตนเองในเชิงหาเสียง และปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ รวมทั้งการขจัดการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยให้มีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน กระบวนการและแนวทางการตัดสิน ระยะเวลาแล้วเสร็จ และเอกสารที่ใช้ในการขออนุญาตหรืออนุมัติจากทางราชการให้ระบบงานทั้งระบบโปร่งใสตรวจสอบได้

๒) จัดตั้งกองทุนสนับสนุนการต่อต้านการทุจริต การคุ้มครองพยานในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับรูปแบบ กลไกการทุจริตและวิธีการเฝ้าระวังการทุจริต รวมถึงแนวทางการสนับสนุนการสร้างกิจกรรมการป้องกันการทุจริตของภาคประชาชนอย่างต่อเนื่อง

๓) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งให้แก่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตให้สามารถเป็นหน่วยงานหลักของภาครัฐในการเฝ้าระวัง ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบที่บูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างมีกลยุทธ์

๔.๕.๓ **ปราบปรามการทุจริต** โดยวางระบบและกระบวนการจัดการต่อกรณีทุจริตให้มีประสิทธิภาพ โดย

๑) ปฏิรูปโครงสร้างองค์กรอิสระและหน่วยงานที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ โดย

(๑) พิจารณาให้องค์ประกอบของคณะกรรมการองค์กรอิสระ อาทิ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) และคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) มีความหลากหลาย ยึดมั่นธรรมภิบาลในการปฏิบัติงาน และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

(๒) ควบรวมองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้แก่ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) เข้ากับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) รวมทั้งพิจารณายกฐานะของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ป.ป.ง.) ให้มีความเป็นอิสระ ไม่ขึ้นตรงกับฝ่ายบริหาร

(๓) จัดให้มีหน่วยงานหรือกลไกที่ทำหน้าที่บูรณาการความร่วมมือเรื่องข้อมูลข่าวสาร และกิจกรรมปราบปรามและการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ให้เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบทั้งในภาครัฐ เอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ

๒) ปฏิรูปบทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.) ให้มีอำนาจหน้าที่เฉพาะการวินิจฉัยชี้ขาดคดีที่มีมูลคดีเป็นการทุจริตและประพฤติมิชอบ ส่วนอำนาจหน้าที่สืบสวนสอบสวนให้เป็นความรับผิดชอบของสำนักงานที่อยู่ในรูปของ “คณะกรรมการสืบสวนสอบสวน”

๓) เพิ่มอัตราโทษในการทุจริตและประพฤติมิชอบที่ใกล้เคียงกันระหว่างผู้ให้และผู้รับสินบน โดยเฉพาะการเพิ่มโทษแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำความผิดในกรณีรับสินบนหรือใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๔) สร้างแนวร่วมการลงโทษทางสังคมที่รุนแรงต่อผู้ทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยการใช้สื่อทุกรูปแบบ

๔.๖ ปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้มีความทันสมัย เป็นธรรม และสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างเสมอภาค ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความมั่นใจ ยอมรับ และปฏิบัติตามกติกา เอื้อต่อภารกิจภาครัฐ การลงทุนและดำเนินธุรกิจภาคเอกชน ดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ลดความเหลื่อมล้ำ และเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชน ตลอดจนมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการวินิจฉัยคดีมีความถูกต้อง รวดเร็ว โปร่งใส และเป็นธรรม ตามหลักนิติธรรมและลดปริมาณผู้กระทำผิดในที่ควบคุม โดย

๔.๖.๑ **ปฏิรูปกฎหมายให้ทันสมัย**

๑) เร่งรัดให้กระทรวง กรม หรือหน่วยงานเทียบเท่า ปรับปรุงแก้ไข ยกเลิกกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับ ที่ล้าสมัย ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างประเทศ และเป็นอุปสรรคต่อการยกระดับสู่ประเทศที่มีรายได้สูงตามข้อกำหนดในพระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘

๒) นำเครื่องมือการวิเคราะห์ผลกระทบของการออกกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment: RIA) มาใช้ตรวจสอบความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงกฎหมายเดิม และการออกกฎหมายใหม่ทุกครั้งก่อนเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในลักษณะสหวิชาให้สามารถพัฒนาและใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ผลกระทบการออกกฎหมายตั้งแต่ก่อนออก ระหว่างบังคับใช้ และภายหลังการบังคับใช้ไประยะหนึ่ง

๓) เพิ่มศักยภาพหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่เสนอความเห็นทางกฎหมายให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว ตลอดจนเพิ่มศักยภาพบุคลากรภาครัฐของหน่วยงานทางกฎหมายให้สามารถเข้ามามีส่วนให้ความรู้และเสริมศักยภาพทางกฎหมายมหาชน การดำเนินคดีทางปกครอง การยกร่างกฎหมาย และการตีความกฎหมาย

๔) พัฒนาและตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ศึกษาวิจัยเชิงลึก เพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงกฎเกณฑ์หรือประเภทของกฎหมายที่ต้องทำการประเมินผลกระทบก่อนประกาศใช้ ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับกระบวนการประเมินผลกระทบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พิจารณาคุณภาพรายงานผลกระทบของการออกกฎหมายของหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์ในการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับร่างกฎหมายให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติให้เป็นแนวทางเดียวกัน และสนับสนุนการให้ข้อมูลแก่ประชาชนหรือผู้ที่อาจได้รับผลกระทบจากการร่างกฎหมาย

๔.๖.๒ **ปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ**

๑) ปฏิรูปองค์กรศาล องค์กรอัยการ และองค์กรทนายความ ให้สามารถอำนวยความยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และโปร่งใส โดย

(๑) องค์กรศาล ปฏิรูปโครงสร้างขององค์กรศาล พัฒนาระบบวิธีพิจารณาคดีและระบบองค์คณะในองค์กรศาล แก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่เชี่ยวชาญในแต่ละองค์กรศาล และสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรศาล

(๒) องค์กรอัยการ กำหนดองค์กรอัยการเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่เป็นทนายแผ่นดิน มีอำนาจสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน สามารถยุติคดีก่อนฟ้องคดีต่อศาล และไม่เป็นกรรมการรัฐวิสาหกิจหรือกิจการอย่างอื่นของรัฐ

(๓) องค์กรทนายความและพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ ขยายขอบเขตการทำหน้าที่ให้ครอบคลุมการให้บริการทางกฎหมายอื่นๆ อาทิ การให้คำปรึกษากฎหมาย การควบคุมที่ปรึกษากฎหมายต่างประเทศ กำหนดให้การประกอบวิชาชีพทนายความมีมาตรฐานขั้นสูง ยกเลิกใบอนุญาตว่าความตลอดชีพ และให้ทนายความสามารถเป็นทนายแก้ต่างให้กับหน่วยงานราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

๒) เร่งรัดดำเนินการคดีในกระบวนการยุติธรรม และพิจารณานำมาตรการลงโทษระยะปานกลางมาใช้

๓) ส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมทางเลือกและการช่วยเหลือประชาชนให้เข้าถึงความเป็นธรรม โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้กับประชาชน การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และพัฒนากลไกคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากกระบวนการยุติธรรมและความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน

๔) พัฒนากลไกการกำกับดูแลและส่งเสริมความรู้ความเข้าใจทางด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชนของประเทศ

๕) พัฒนาระบบการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างเสมอภาค โดยพัฒนาการสืบสวน สอบสวนและดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิด พัฒนาระบบเทคโนโลยีในกระบวนการยุติธรรมทั้งทางแพ่งและอาญาเพื่อเป็นช่องทาง (Platform) รองรับการเข้าถึงของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว รวมทั้งพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศกลางของกระบวนการยุติธรรมทั้งทางแพ่งและอาญา

๕ แผนงานและโครงการสำคัญ

๕.๑ ชื่อแผนงานและโครงการ การปรับโครงสร้างอำนาจส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น และแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดิน

๕.๑.๑ **สาระสำคัญ**

๑) กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของการบริหารราชการแผ่นดินทุกประเภท โดยจัดความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นให้ชัดเจน

๒) ทบทวนบทบาทภารกิจของภาครัฐที่แท้จริงให้ชัดเจน โดยทบทวนบทบาทภารกิจและโครงสร้างของทุกกระทรวง ทบวง กรม ให้สอดคล้องกับขอบเขตอำนาจ พิจารณายุบเลิกหน่วยงานของรัฐที่หมดภารกิจแล้ว รวมทั้งลดจำนวนหน่วยงานส่วนกลางในภูมิภาคและปรับปรุงแนวทางการจัดส่วนราชการในภูมิภาค

๓) แก้ไขกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดิน และรวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เป็นหมวดหมู่ กฎหมายว่าด้วยการปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม ให้เหมาะสม สอดคล้องกับภารกิจภาครัฐที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงไป

๕.๑.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** สำนักงาน ก.พ.ร.

๕.๑.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

๕.๒ ชื่อแผนงานและโครงการ การปฏิรูปการพัฒนาข้าราชการ

๕.๒.๑ **สาระสำคัญ**

๑) วิเคราะห์ประสิทธิภาพของการพัฒนาผู้บริหารส่วนราชการในภาพรวม โดยคำนึงถึงคุณภาพ ความทันการณ์ และความซ้ำซ้อนของหลักสูตรต่างๆ

๒) ปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบการพัฒนาและเตรียมผู้บริหารภาคราชการในภาพรวม โดยวิเคราะห์ความคุ้มค่าและประสิทธิภาพในการพัฒนาข้าราชการในมิติต่างๆ จากการเข้ารับการฝึกอบรม ตลอดจนลดเงื่อนไขอันจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายชนชั้นนำ การเรี่ยไรรับบริจาค ซึ่งเป็นปัญหาต่อการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภาครัฐ

๕.๒.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** สำนักงาน ก.พ.

๕.๒.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๓

๕.๓ ชื่อแผนงานและโครงการ การเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการบริหารงานแห่งรัฐ

๕.๓.๑ **สาระสำคัญ**

๑) ส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานของรัฐในการพัฒนาระบบการให้บริการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐมีสมรรถนะองค์การและกลไกภาครัฐที่จำเป็นต่อการแข่งขันของประเทศให้สูงขึ้นสู่ความเป็นเลิศ

๒) อำนวยความสะดวกให้ภาคเอกชนและภาคส่วนอื่นๆ ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่และมีการให้บริการสาธารณะทั้งระบบดีขึ้น ทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพที่จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเป็นระบบ

๕.๓.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** สำนักงาน ก.พ.ร.

๕.๓.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐– ๒๕๖๓

๕.๔ ชื่อแผนงานและโครงการ การปรับปรุงกฎหมายเพื่อวางระบบการบริหารจัดการงบประมาณเชิงพื้นที่

๕.๔.๑ **สาระสำคัญ**

๑) แก้ไขพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๒ ให้ส่งเสริมการจัดสรรงบประมาณแบบบูรณาการและงบประมาณเชิงพื้นที่ ให้จังหวัด กลุ่มจังหวัด และราชการบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยรับการจัดสรรงบประมาณได้ ให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการงบประมาณ ตั้งแต่การเสนอโครงการตามแผนพัฒนาชุมชนที่สามารถเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาท้องถิ่นและแผนพัฒนาจังหวัด ตลอดจนตรวจสอบและติดตามผลการใช้จ่ายงบประมาณเชิงพื้นที่

๒) แก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้อง อาทิ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ . ๒๕๕๑

๕.๔.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** สำนักงบประมาณ

๕.๔.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒

๕.๕ ชื่อแผนงานและโครงการ การบูรณาการโครงสร้างพื้นฐานกลางด้านเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology / ICT) สำหรับบริการภาครัฐ (Government Shared Infrastructure)

๕.๕.๑ **สาระสำคัญ** บูรณาการโครงสร้างพื้นฐานกลางด้าน ICT ของภาครัฐให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับรัฐบาลดิจิทัล อาทิ Government Information Network (GIN), Government Cloud (G-Cloud), Government Computer Emergency Response Team (G-CERT), Government Common Services (G-SaaS), ศูนย์นวัตกรรมบริการรัฐบาลดิจิทัล

๕.๕.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (สรอ.) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

๕.๕.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒

๕.๖ ชื่อแผนงานและโครงการ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการให้บริการของภาครัฐ

๕.๖.๑ **สาระสำคัญ**

๑) บูรณาการข้อมูลผ่านระบบเชื่อมโยงข้อมูลกลาง

๒) ยืนยันตัวตนและบริหารจัดการสิทธิโดยใช้ Smart Card หรือผ่านบัญชีผู้ใช้อิเล็กทรอนิกส์กลาง

๓) ให้ข้อมูลทุกข้อมูลงานบริการผ่านจุดเดียวโดยมีผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง

๔) รับฟังความคิดเห็นเพื่อการแก้ไขเรื่องร้องเรียนและการเข้าถึงความต้องการในเชิงรุก

๕) จัดโครงสร้างพื้นฐานการให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ และแผนงานยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนใน ๒ ด้าน ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือเพื่อให้บริการความช่วยเหลือแบบบูรณาการในเชิงรุกและการเพิ่มประสิทธิภาพแรงงานโดยการบูรณาการตลาดแรงงานแบบครบวงจร

๕.๖.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

๕.๖.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐– ๒๕๖๑

๕.๗ ชื่อแผนงานและโครงการ การพัฒนาระบบยุติธรรมชุมชนและการให้ความช่วยเหลือประชาชน

๕.๗.๑ **สาระสำคัญ**

๑) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนด้านกระบวนการยุติธรรมทางเลือก

๒) สนับสนุนให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยการจัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชนครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ

๓) ส่งเสริมการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเบื้องต้นแก่ประชาชน

๔) ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึง

๕.๗.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** กระทรวงยุติธรรม

๕.๗.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๑

๕.๘ ชื่อแผนงานและโครงการ การปฏิรูปองค์กรในกระบวนการยุติธรรม

๕.๘.๑ **สาระสำคัญ**

๑) ศึกษาวิจัยแนวทางการปฏิรูปองค์กรและการทำงานให้กระบวนการยุติธรรมให้สามารถอำนวยความยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรมตามหลักนิติธรรม อาทิ การปฏิรูปโครงสร้างขององค์กรศาล การพัฒนาระบบวิธีพิจารณาคดีและระบบองค์คณะในองค์กรศาล การกำหนดองค์กรอัยการเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ การมีอำนาจสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน และการขยายขอบเขตอำนาจองค์กรทนายความและพัฒนามาตรฐานวิชาชีพให้ครอบคลุมการให้บริการทางกฎหมายมากขึ้น

๒) ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจทางด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชนของประเทศ รวมทั้งพัฒนาระบบการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างเสมอภาค

๓) พัฒนาระบบเทคโนโลยีในกระบวนการยุติธรรมทั้งทางแพ่งและอาญาเพื่อเป็นช่องทางให้ประชาชนเข้าถึงได้อย่างสะดวก และรวดเร็ว

๕.๘.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** กระทรวงยุติธรรม

๕.๘.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๑

๕.๙ ชื่อแผนงานและโครงการ การสร้างกลไก “ยับยั้ง” และ “สร้างความตระหนักรู้” เพื่อป้องกันการทุจริต

๕.๙.๑ **สาระสำคัญ**

๑) ตรวจสอบ เฝ้าระวัง และการวางระบบการจัดการความเสี่ยงจากการทุจริต ทั้งในกระบวนการในการวิเคราะห์ ประเมิน ดูแล ตรวจสอบ และควบคุมเพื่อลดความเสี่ยงจากการทุจริตให้มากที่สุด การจัดให้มีระบบควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างที่ทันสมัย รัดกุม เพื่อสกัดกั้นมิให้เกิดการทุจริตประพฤติมิชอบ

๒) เผยแพร่/ให้ความรู้ ในเรื่องการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมและการให้ความรู้ในการปฏิบัติตามมาตรการเสริมที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๓) พัฒนาและสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเฝ้าระวังการทุจริต โดยการสร้างเครือข่ายและอาสาสมัครเครือข่ายภาคประชาสังคมของส่วนราชการและเอกชน เพื่อส่งเสริมองค์กรภาคประชาสังคม/ภาคีเครือข่ายทำหน้าที่ป้องกันเฝ้าระวัง (Watch Dogs)

๔) เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ภายใต้กรอบแนวคิด “โรงเรียนสุจริต” เพื่อสร้างองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ปลูกจิตสำนึกทักษะกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์ อยู่อย่างพอเพียง มีจิตสาธารณะ

๕) รณรงค์ประชาสัมพันธ์แบบบูรณาการเชิงรุก เพื่อปลุก-ปลูกจิตสำนึกประชาชน/สร้างความตระหนักถึงโทษภัย/ผลกระทบของการทุจริต และการพัฒนาเครือข่ายเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนรุ่นใหม่ ใช้ Social Media รณรงค์ในรูปแบบที่ เข้าใจง่าย โดนใจ

๕.๙.๒ **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ของทุกหน่วยราชการ

๕.๙.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒

๕.๑๐ ชื่อแผนงานและโครงการ การพัฒนากระบวนการจัดทำนโยบายสาธารณะรวมถึงกฎหมาย กฎ ระเบียบ ให้มีคุณภาพ และมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

๕.๑๐.๑ **สาระสำคัญ**

๑) พัฒนาคู่มือในการประเมินนโยบาย กฎหมาย กฎ ระเบียบ และคู่มือการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำนโยบาย รวมถึงกฎหมาย กฎ ระเบียบ

๒) เสริมสร้างศักยภาพขององค์กรในทุกภาคส่วนให้สามารถประเมินนโยบาย กฎหมาย กฎ ระเบียบ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการจัดตั้งหน่วยงานปฏิรูปนโยบายและกฎหมายภายในกระทรวง

๓) ส่งเสริมการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการประเมินผลนโยบาย กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเบื้องต้นแก่ประชาชน

๔) จัดให้มีการฝึกอบรมการใช้คู่มือในการประเมินนโยบาย กฎหมาย กฎ ระเบียบ รวมทั้งคู่มือกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำนโยบาย กฎหมาย กฎ ระเบียบที่มีคุณภาพ

๕.๑๐.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๕.๑๐.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒

ยุทธศาสตร์ที่ ๗ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์

๑ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

๑.๑ จากการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ในปี ๒๕๕๘ ของ International Institute for Management Development (IMD) ประเทศไทยถูกจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันอยู่ในอันดับที่ ๓๐ ลดลงจากปี ๒๕๕๗ ที่อยู่ในอันดับ ๒๙ โดยในส่วนของโครงสร้างพื้นฐานถูกจัดอยู่ในอันดับที่ ๔๖ ดีขึ้นจากปีที่ผ่านมาที่อยู่ในอันดับที่ ๔๘ อย่างไรก็ดี ในส่วนของโครงสร้างพื้นฐานหลักประเทศไทยมีอันดับลดลงโดยในปี ๒๕๕๘ ถูกจัดอยู่ในอันดับที่ ๓๐ ขณะที่ในปี ๒๕๕๗ อยู่ในอันดับที่ ๒๘ เนื่องจากประเทศไทยยังคงมีปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานในหลายๆ เรื่อง อาทิ ความทั่วถึงและเพียงพอในการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำ (อยู่ในอันดับที่ ๔๓ ลดลงจากอันดับที่ ๓๖ ในปี ๒๕๕๗) คุณภาพการให้บริการด้านคมนาคมขนส่งทางอากาศ (อยู่ในอันดับที่ ๓๖ ลดลงจากอันดับที่ ๒๙ ในปี ๒๕๕๗) และความทั่วถึงและเพียงพอในการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน (อยู่ในอันดับที่ ๓๐ ลดลงจากอันดับที่ ๒๖ ในปี ๒๕๕๗) สำหรับโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งด้วยระบบถนนและระบบรางถูกจัดอยู่ในอันดับเท่าเดิม คือ อันดับที่ ๔๗ และอันดับที่ ๔๓

สำหรับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโลจิสติกส์ของประเทศไทย โดยพิจารณาจากดัชนีความสามารถในการแข่งขันด้านโลจิสติกส์ (Logistics Performance Index: LPI) ของธนาคารโลกในปี ๒๕๕๗ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ ๓๕ โดยเป็นรองประเทศสิงคโปร์ (ลำดับที่ ๕) และมาเลเซีย (ลำดับที่ ๒๕) แต่ดีกว่าประเทศอื่นๆ ในอาเซียน และจากการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศของ IMD ประเทศไทยมีอันดับการจัดบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์ในปี ๒๕๕๘ อยู่ในอันดับที่ ๔๑ ดีขึ้นจากปี ๒๕๕๗ ที่ถูกจัดอยู่ในอันดับที่ ๔๔ และมีต้นทุนโลจิสติกส์ลดลงจากร้อยละ ๑๔.๔ ต่อ GDP ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๑๔.๒ ในปี ๒๕๕๖

ตารางเปรียบเทียบดัชนีความสามารถด้านโลจิสติกส์ (LPI) ของประเทศในภูมิภาคอาเซียน

	สิงคโปร์	มาเลเซีย	**ไทย**	เวียดนาม	อินโดนีเซีย	ฟิลิปปินส์	กัมพูชา	สปป.ลาว	เมียนมาร์
ดัชนีความสามารถด้านโลจิสติกส์	๔.๐๐	๓.๕๙	**๓.๔๓**	๓.๑๕	๓.๐๘	๓.๐๐	๒.๗๔	๒.๓๙	๒.๒๕
อันดับโลก (World Rank)	๕	๒๕	**๓๕**	๔๘	๕๓	๕๗	๘๓	๑๓๑	๑๔๕
อันดับในภูมิภาคอาเซียน	๑	๒	**๓**	๔	๕	๖	๗	๘	๙
(๑) พิธีการศุลกากร	๔.๐๑	๓.๓๗	**๓.๒๑**	๒.๘๑	๒.๘๗	๓.๐๐	๒.๖๗	๒.๔๕	๑.๙๗
(๒) โครงสร้างพื้นฐาน	๔.๒๘	๓.๕๖	**๓.๔๐**	๓.๑๑	๒.๙๒	๒.๖๐	๒.๕๘	๒.๒๑	๒.๑๔
(๓) การเตรียมการขนส่งระหว่างประเทศ	๓.๗๐	๓.๖๔	**๓.๓๐**	๓.๒๒	๒.๘๗	๓.๓๓	๒.๘๓	๒.๕๐	๒.๑๔
(๔) สมรรถนะผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ทั้งภาครัฐและธุรกิจ	๓.๙๗	๓.๔๗	**๓.๒๙**	๓.๐๙	๓.๒๑	๒.๙๓	๒.๖๗	๒.๓๑	๒.๐๗
(๕) ระบบการติดตามและตรวจสอบสินค้า	๓.๙๐	๓.๕๘	**๓.๔๕**	๓.๑๙	๓.๑๑	๓.๐๐	๒.๙๒	๒.๒๐	๒.๓๖
(๖) ความตรงต่อเวลาของการบริการ	๔.๒๕	๓.๙๒	**๓.๙๖**	๓.๔๙	๓.๕๓	๓.๐๗	๒.๗๕	๒.๖๕	๒.๘๓

ที่มา : World Bank 2014

๑.๒ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรายสาขา สาขาขนส่งทางบกโครงข่ายทางถนนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและได้รับการบำรุงรักษาสภาพทาง รวมทั้งมีการขยายโครงข่ายให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ โดยในปี ๒๕๕๘ ประเทศไทยมีความหนาแน่นของโครงข่ายถนนประมาณ ๐.๑๓ กิโลเมตรต่อตารางกิโลเมตร สำหรับด้านการขนส่งทางรางการพัฒนาระบบรถไฟไม่คืบหน้าเท่าที่ควร ในปี ๒๕๕๘ ประเทศไทยมีความหนาแน่นของโครงข่ายทางรถไฟอยู่ในระดับต่ำประมาณ ๐.๐๐๙ กิโลเมตรต่อตารางกิโลเมตร และมีปัญหาคุณภาพการให้บริการและความปลอดภัย ส่วนการขนส่งทางน้ำและอากาศยังคงมีปัญหาการใช้ประโยชน์ท่าเรือและท่าอากาศยานในภูมิภาคไม่เต็มศักยภาพ ปัจจุบันประเทศไทยใช้การขนส่งทางน้ำจากท่าเรือแหลมฉบังเป็นหลักในการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ โดยมีขีดความสามารถในการรองรับตู้สินค้าได้ประมาณ ๗.๗ ล้านทีอียูต่อปี ซึ่งขณะนี้มีปริมาณตู้สินค้าผ่านท่ารวมแล้วประมาณ ๖ ล้านทีอียูต่อปี ในขณะที่การขนส่งทางอากาศใช้จากท่าอากาศยานสุวรรณภูมิและท่าอากาศยานดอนเมืองเป็นท่าอากาศยานหลัก โดยท่าอากาศยานสุวรรณภูมิสามารถรองรับจำนวนผู้โดยสารได้ ๔๕ ล้านคนต่อปี และท่าอากาศยานดอนเมืองรองรับผู้โดยสารได้ ๓๐ ล้านคนต่อปี (รวมการเปิดใช้ terminal 2) โดยในปี ๒๕๕๘ มีปริมาณผู้โดยสารใช้บริการที่ท่าอากาศสุวรรณภูมิจำนวน ๕๒.๙๒ ล้านคน เกินขีดความสามารถในการให้บริการ และท่าอากาศยานดอนเมือง จำนวน ๓๐.๓๐ ล้านคน ซึ่งใกล้เต็มขีดความสามารถในการให้บริการ

สาขาพลังงานได้มีการให้บริการไฟฟ้าโดยเข้าถึงครัวเรือนกว่าร้อยละ ๙๙ ของครัวเรือนทั้งหมด สำหรับประสิทธิภาพการใช้พลังงาน (Energy Intensity) ในปี ๒๕๕๗ เท่ากับ ๘.๒๑ พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท อย่างไรก็ดี การดำเนินมาตรการด้านพลังงานเป็นไปด้วยความล่าช้าโดยเฉพาะงานด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน และอนุรักษ์พลังงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมทั้งประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอเกี่ยวกับการพัฒนาด้านพลังงานของประเทศโดยเฉพาะด้านการลงทุนพัฒนาโรงไฟฟ้าเพื่อเสริมความมั่นคงทางพลังงาน สำหรับสาขาสื่อสารมีการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีจำนวนผู้ใช้งานเพิ่มจาก ๓๐๒ คนต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน ในปี ๒๕๕๓ เป็น ๕๘๗ คนต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน ในปี ๒๕๕๘ แต่ยังคงมีปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการระหว่างเขตเมืองกับเขตชนบท เนื่องจากโครงข่ายบริการสื่อสารโทรคมนาคมกระจุกตัวอยู่ในเขตเมืองใหญ่ รวมทั้งปัญหาด้านทรัพย์สินทางปัญญา ความมั่นคงและปลอดภัยของระบบเครือข่ายสื่อสาร และการป้องกันการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล และสาขาสาธารณูปการยังคงมีปัญหาด้านความขาดแคลนและการกระจายการให้บริการยังไม่ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยปัจจุบันมีประชาชนที่ยังไม่ได้รับบริการน้ำประปา ๔.๑๗ ล้านครัวเรือน หรือร้อยละ ๑๗ ของครัวเรือนทั่วประเทศ

๑.๓ การขยายตัวของเศรษฐกิจประเทศเพื่อนบ้าน มีทิศทางและแนวโน้มการขยายตัวเพิ่มขึ้น อาจมีผลกระทบต่อนโยบายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย อาทิ นโยบายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานที่อาจทำให้การจัดหาพลังงานจากแหล่งภายนอกเป็นไปได้ยากมากยิ่งขึ้นสถานการณ์การเจรจาเพื่อร่วมกันพัฒนาแหล่งพลังงานมีความล่าช้าในการดำเนินการ อาทิ แหล่งพลังงานในประเทศกัมพูชา และการพัฒนาโครงการพลังงานในบางประเทศที่มีกระแสต่อต้าน อาทิ การพัฒนาโครงการพลังน้ำบนลุ่มแม่น้ำโขงในประเทศ สปป.ลาว นอกจากนี้ นโยบายการพัฒนาเพื่อรองรับต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ นโยบายเปิดเส้นทางการค้าและการลงทุนของประเทศจีน อาจก่อให้เกิดภาวการณ์แข่งขันที่รุนแรงในภูมิภาค ตลอดจนการพัฒนาพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมและท่าเรือแห่งใหม่ของภูมิภาคที่ทวายจะเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการปรับโครงสร้างของโซ่อุปทานในระดับภูมิภาค และเป็นการเปิดเส้นทางการค้าไปยังฝั่งตะวันตกของประเทศไทยและอาเซียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อทิศทางการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ การพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิต การค้า และการลงทุนตลอดเส้นทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดการจ้างงาน และธุรกิจ/อุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบจากประเทศเพื่อนบ้านในพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนของไทย

๑.๔ กระแสโลกาภิวัตน์มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมโลก โดยก่อให้เกิดการเชื่อมโยงการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ของนานาประเทศ ทั้งด้านข้อมูลข่าวสาร การค้า การเงิน การลงทุน การผลิต เทคโนโลยี ความรู้ ค่านิยม และวัฒนธรรม ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงจากกระแสดังกล่าว และส่งผลให้ผู้ประกอบการธุรกิจ อุตสาหกรรม และบริการต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และทำให้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาของภาคเศรษฐกิจและภาคสังคม เนื่องจากสามารถนำมาประยุกต์ใช้ประโยชน์เพื่อช่วยเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงานและเพิ่มขีดสามารถในการแข่งขันได้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เกิดการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์และปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาด้าน ICT อาจส่งผลกระทบต่อสังคมทั้งในด้านการควบคุมและดำเนินการของภาครัฐที่อาจนำไปสู่การใช้เป็นเครื่องมือในการละเมิดสิทธิของผู้อื่นหรือก่อเหตุการณ์ร้ายที่มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมในสังคมได้

๑.๕ ความผันผวนของสถานการณ์ราคาพลังงานในตลาดโลก เนื่องจากเริ่มมีการพัฒนาแหล่งสะสมพลังงานขนาดใหญ่ ได้แก่ Shale Gas ซึ่งส่งผลกระทบต่อการผลิตและราคาของแหล่งพลังงานเดิม อย่างไรก็ดี การที่ราคาน้ำมันที่เป็นเชื้อเพลิงฟอสซิลลดลงอยู่ในระดับต่ำจะมีผลทั้งในแง่บวกและลบต่อทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยในแง่บวกจะทำให้ต้นทุนการขนส่งของผู้ประกอบการลดลง ขณะที่ในแง่ลบจะทำให้นโยบายการผลักดันให้เกิดการผลิตและใช้พลังงานทดแทนแข่งขันกับพลังงานฟอสซิลได้ยากขึ้น

๑.๖ ข้อตกลงระหว่างประเทศ ที่ประเทศไทยต้องถือปฏิบัติและทำให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศต้องคำนึงถึงข้อตกลงดังกล่าว ที่สำคัญ อาทิ อนุสัญญาระหว่างประเทศ โดยเฉพาะองค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (International Civil Aviation Organization : CAO) และองค์กรทางทะเลระหว่างประเทศ (International Maritime Organization : IMO) ที่ให้ความสำคัญกับมาตรฐานความปลอดภัย และกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change – UNFCCC) สมัยที่ ๒๑ (Conference of Parties: COP 21) ซึ่งเป็นกฎกติกาใช้บังคับกับทุกรัฐภาคี โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อควบคุมการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลกโดยเฉลี่ยให้น้อยกว่า ๒ องศาเซลเซียสเหนือระดับก่อนการปฏิวัติอุตสาหกรรม และจำกัดการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลกโดยเฉลี่ยให้อยู่ที่ ๑.๕ องศาเซลเซียส นอกจากนี้ ยังมีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนปี ๒๕๗๓ (SDGs : Sustainable Development Goals) ขององค์การสหประชาชาติ (UN) ข้อที่ ๖ ที่กำหนดเป้าหมายให้ประชาชนทุกคนเข้าถึงน้ำสะอาดปลอดภัย ราคาไม่แพง ได้อย่างเท่าเทียม และทั่วถึง ภายในปี ๒๕๗๓ ซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในประชาคมโลกที่จะต้องร่วมมือขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำให้บรรลุเป้าหมาย

๑.๗ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของไทย คาดว่าในปี ๒๕๘๓ จะเหลือประชากรวัยแรงงาน จาก ๕ คน ในปี ๒๕๕๓ เป็น ๑.๗ คน ที่ต้องแบกรับผู้สูงอายุ ๑ คน ซึ่งการเป็นสังคมผู้สูงอายุดังกล่าว ทำให้จำเป็นต้องมีการออกแบบพัฒนา/ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานสาธารณะของภาครัฐต่างๆ ให้สามารถอำนวยความสะดวกและรองรับสังคมผู้สูงอายุได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของทั่วโลกที่ได้ให้ความสำคัญกับการออกแบบโครงสร้างพื้นฐานสาธารณะของภาครัฐบนแนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design)

๑.๘ การบริหารจัดการ การวางแผน และการออกแบบพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภาวะโลกร้อน และความผันผวนของสภาพภูมิอากาศ มีผลทำให้เกิดภัยพิบัติตามธรรมชาติ อาทิ อุทกภัย และภัยแล้งบ่อยครั้งขึ้น และมีแนวโน้มความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างภาคส่วนต่างๆ ในการแย่งชิงทรัพยากรทางธรรมชาติ อาทิ แหล่งน้ำ รวมทั้งส่งผลต่อ

การบริหารจัดการ การวางแผน และการออกแบบพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นที่ต้องคำนึงถึงความเสี่ยงดังกล่าวมากยิ่งขึ้น เพื่อให้โครงสร้างพื้นฐานหลักสามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่กระทบต่อการให้บริการสาธารณะของประเทศ รวมทั้งต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบขนส่งที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อาทิ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางราง ทางน้ำ และการเดินทางที่ไม่ใช้เครื่องยนต์ (Non – Motorized Transport :NMT)

๑.๙ การเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวของเมือง และนโยบายของภาครัฐ อาทิ นโยบายในการลดความเหลื่อมล้ำการเข้าถึงปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพของประชาชน และนโยบายการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีความต้องการโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นเพิ่มมากขึ้น อาทิ ความต้องการใช้น้ำทั้งในเชิงสังคม และเชิงเศรษฐกิจ และส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐต้องวางแผนพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานให้สอดคล้องกับความต้องการใช้ได้อย่างเพียงพอและทั่วถึง

๑.๑๐ การกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นของประเทศไทย ที่ผ่านมาได้มีการถ่ายภารกิจด้านโครงสร้างพื้นฐานระบบคมนาคมขนส่งของหน่วยงานกลางให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) อาทิ ถนนท้องถิ่น สถานีขนส่งผู้โดยสาร ตามแนวทางการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น แต่เนื่องจากศักยภาพของ อปท. มีความแตกต่างกัน ในขณะที่องค์กรกำกับดูแลมาตรฐานในการให้บริการในสาขาขนส่งยังไม่เข้มแข็ง ทำให้ขาดกลไกการตรวจสอบ สนับสนุนทางการเงินและพัฒนาบุคลากรของ อปท. ส่งผลให้การจัดบริการสาธารณะในพื้นที่ของ อปท. บางแห่ง ไม่สามารถรองรับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของ อปท. ยังเป็นอุปสรรคในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ ทำให้ อปท. ไม่สามารถเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐได้อย่างเต็มศักยภาพ

๑.๑๑ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงานที่ปัจจุบันมีแนวโน้มสูงมากขึ้น เนื่องจากโทรศัพท์เคลื่อนที่มีราคาถูกและมีประสิทธิภาพสูงส่งผลให้การใช้งานโทรศัพท์เคลื่อนที่มีจำนวนมากกว่าจำนวนประชากรของประเทศ รวมทั้งการติดต่อสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตามการพัฒนาเทคโนโลยี ในขณะเดียวกันเทคโนโลยีการจัดเก็บข้อมูลจำนวนมากมีราคาถูกลง ทำให้การเข้าถึงข้อมูลการรับและส่งข้อมูลข่าวสารสามารถทำได้ในปริมาณมากเกิดประสิทธิภาพทั้งในด้านการผลิตและบริการ เนื่องจากมีการใช้บริการประมวลผลแบบคลาวด์ (Cloud) ที่ช่วยให้องค์กรและธุรกิจสามารถดำเนินการจัดเก็บและบริหารข้อมูลได้อย่างคล่องตัว มีความยืดหยุ่นและประหยัดงบประมาณ

นอกจากนี้ นโยบายสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศอย่างต่อเนื่องของภาครัฐ ทำให้การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า อาทิ การพัฒนาระบบ National Single Window (NSW) การวางแผนบริหารจัดการระบบโลจิสติกส์อิเล็กทรอนิกส์ของภาคธุรกิจ (E-Logistics) รวมทั้งการพัฒนาระบบธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ อาทิ พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Payment) เป็นรูปธรรมมากขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้จะก่อให้เกิดประโยชน์มากมายแต่หากมีการนำเทคโนโลยีไปใช้ในทางที่ผิดกฎหมาย อาทิ ก่ออาชญากรรมทางไซเบอร์ การจารกรรมข้อมูลส่วนบุคคล จารกรรมทางด้านการเงิน การก่อการร้าย เว็บไซต์หมิ่นสถาบัน การค้าผิดกฎหมายผ่านระบบอินเทอร์เน็ต จะก่อให้เกิดก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศได้

๑.๑๒ การบริหารความเสี่ยง จากปัจจัยเสี่ยงภายในประเทศ อาทิ ความขัดแย้งและความไม่สงบทางการเมือง การได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ อาทิ อุทกภัยครั้งร้ายแรงที่สุดปี ๒๕๕๔ ได้สร้างความตื่นตัวและการตระหนักรู้ทำให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการวางระบบโลจิสติกส์ต้องคำนึงถึงแผนดำเนินธุรกิจต่อเนื่อง (Business Continuity Plan: BCP) ของระบบเส้นทางการขนส่งและโลจิสติกส์ในกรณีฉุกเฉิน อาทิ การใช้การขนส่งทางชายฝั่งแทนการขนส่งทางบก

๑.๑๓ นโยบายส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ อาทิ การส่งเสริมการผลิตและการใช้พลังงานทดแทนของภาครัฐเพื่อสร้างสมดุลการใช้ชนิดเชื้อเพลิง และเพื่อให้มีปริมาณพลังงานที่เพียงพอต่อความต้องการตามการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ขยายตัวมากขึ้น โดยที่ผ่านมาภาครัฐได้ดำเนินนโยบายและมาตรการส่งเสริมพลังงานทดแทนในลักษณะเชิงรุก และปรับปรุงกลไกที่เกี่ยวข้องให้มีความคล่องตัวในการดำเนินการ อย่างไรก็ดี การพัฒนายังคงมีปัญหาหลายประการ ที่สำคัญ อาทิ การต่อต้านจากภาคประชาชนเนื่องมาจากความกังวลด้านผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม การขาดการเตรียมความพร้อมในบางมิติเพื่อรองรับการขยายตัวของสัดส่วนการผลิตและการใช้พลังงานจากพลังงานทดแทน อาทิ การพัฒนาระบบส่งไฟฟ้าให้มีขีดความสามารถในการรับซื้อไฟฟ้าจากพลังงานทดแทนที่ผลิตได้ในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งการพัฒนาต้องอาศัยการบูรณาการการปฏิบัติงานจากหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งปัจจัยดังกล่าวทำให้เกิดความเสี่ยงต่อความมั่นคงทางด้านพลังงาน และมีผลต่อการกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานของประเทศ

๒ วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกด้านคมนาคมขนส่งและการค้า ให้สามารถสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับประชาชน รวมทั้งมีกลไกกำกับ ดูแล การประกอบกิจการขนส่งที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส

๒.๒ เพื่ออนุรักษ์พลังงานและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน สร้างความมั่นคงทางพลังงาน รวมทั้งพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการ การผลิต และการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานสะอาด ตลอดจนขยายโอกาสทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียนจากการพัฒนาด้านพลังงาน

๒.๓ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลอย่างทั่วถึงทั้งประเทศ ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อดิจิทัลได้อย่างเท่าเทียมทั่วถึงและเพียงพอในราคาที่เหมาะสมเป็นธรรม ส่งเสริมศักยภาพการสร้างมูลค่าเพิ่ม ธุรกิจดิจิทัลใหม่ และนวัตกรรม รวมทั้งพัฒนาระบบความปลอดภัยทางไซเบอร์ให้มีความมั่นคง สร้างความเชื่อมั่น และคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลให้แก่ผู้ใช้บริการ

๒.๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำประปาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพให้ครอบคลุมทั่วประเทศ และการลดอัตราน้ำสูญเสียในระบบประปาให้มีความยั่งยืน รวมทั้งสนับสนุนให้มีกลไกการบริหารจัดการการประกอบกิจการน้ำประปาในภาพรวมของประเทศ

๓ เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมายที่ ๑ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ในภาพรวม มีเป้าหมาย ลดความเข้มการใช้พลังงาน (Energy Intensity: EI) อยู่ที่ ๑๒.๘๓ พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ/พันล้านบาท ในปี ๒๕๖๔ รวมทั้งมีเป้าหมายในการลดต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยเป็นร้อยละ ๑๒ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในปี ๒๕๖๔ โดยในส่วนของต้นทุนค่าขนส่งสินค้าจะลดให้ต่ำกว่าร้อยละ ๗ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

ตัวชี้วัด ๑.๑ สัดส่วนการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

ตัวชี้วัด ๑.๒ สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

เป้าหมายที่ ๒ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบคมนาคมขนส่ง มีเป้าหมายที่จะเพิ่มปริมาณการขนส่งสินค้าทางรางจากร้อยละ ๒ เป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔ และปริมาณการขนส่งสินค้าทางน้ำเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๕ เป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๙ มีปริมาณผู้ใช้ระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองเพิ่มขึ้น โดยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๕ เป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๐ และท่าอากาศยานในกรุงเทพมหานครและท่าอากาศยานในภูมิภาคมีขีดสามารถในการรองรับปริมาณผู้โดยสารเพิ่มขึ้นเป็น ๑๐๐ และ ๔๒ ล้านคนต่อปี ตามลำดับ

ตัวชี้วัด ๒.๑ สัดส่วนปริมาณการขนส่งสินค้าทางรางและทางน้ำต่อปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมดภายในประเทศ

ตัวชี้วัด ๒.๒ สัดส่วนของผู้ใช้ระบบขนส่งสาธารณะ (รถไฟฟ้า เรือ รถไฟ รถโดยสารสาธารณะ รถตู้โดยสาร และ รถโดยสารด่วนพิเศษ (BRT) ต่อปริมาณการเดินทางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตัวชี้วัด ๒.๓ ความสามารถในการรองรับปริมาณผู้โดยสารโดยรวมของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ท่าอากาศยานกรุงเทพ และท่าอากาศยานภูมิภาค

เป้าหมายที่ ๓ การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันด้านโลจิสติกส์และประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกทางการค้าอยู่ในอันดับดีขึ้นภายในปี ๒๕๖๔ และบุคลากรด้านโลจิสติกส์ได้รับการพัฒนาให้มีผลิตภาพสูงขึ้น รวมทั้งมีปริมาณการขนส่งสินค้าผ่านเข้า-ออก ณ ด่านการค้าชายแดนสำคัญที่เชื่อมต่อกับโครงข่ายทางเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕ ต่อปี

ตัวชี้วัด ๓.๑ อันดับดัชนีความสามารถในการแข่งขันด้านโลจิสติกส์ และประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกทางการค้า

ตัวชี้วัด ๓.๒ สัดส่วนรายได้ของธุรกิจโลจิสติกส์ต่อจำนวนบุคลากรด้านโลจิสติกส์

ตัวชี้วัด ๓.๓ ปริมาณสินค้าที่ผ่านเข้า-ออก ณ ด่านการค้าชายแดนที่สำคัญ

เป้าหมายที่ ๔ การพัฒนาด้านพลังงาน มีเป้าหมายเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อปริมาณการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายเป็นร้อยละ ๑๗.๓๔ในปี ๒๕๖๔ และลดการพึ่งพาก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้าให้เหลือร้อยละ ๔๗ ในปี ๒๕๖๔

ตัวชี้วัด ๔.๑ สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อปริมาณการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย

ตัวชี้วัด ๔.๒ สัดส่วนการใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตไฟฟ้า

เป้าหมายที่ ๕ การพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล มีเป้าหมายที่จะขยายโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ได้ร้อยละ ๘๕ ของหมู่บ้านทั่วประเทศ และมีผู้ประกอบการธุรกิจดิจิทัลรายใหม่เพิ่มขึ้นจำนวนไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ ราย รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐมีระบบความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ในการรับมือภัยคุกคามทางออนไลน์อย่างน้อยร้อยละ ๘๐ ของหน่วยงานภาครัฐทั้งหมดเมื่อสิ้นสุดแผนฯ

ตัวชี้วัด ๕.๑ อันดับความพร้อมใช้ของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Network Readiness Index: NRI)

ตัวชี้วัด ๕.๒ จำนวนหมู่บ้านที่มีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเข้าถึง

ตัวชี้วัด ๕.๓ จำนวนผู้ประกอบการธุรกิจดิจิทัล

ตัวชี้วัด ๕.๔ จำนวนเหตุละเมิดความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ที่เกิดขึ้นในประเทศ

เป้าหมายที่ ๖ การพัฒนาด้านสาธารณูปการ (น้ำประปา) มีเป้าหมายขยายกำลังการผลิตน้ำประปาและกระจายโครงข่ายการให้บริการน้ำประปาครอบคลุมพื้นที่บริการในเขตนครหลวง ร้อยละ ๑๐๐ ภายในปี ๒๕๖๑ ในเขตภูมิภาค/เทศบาล ให้ครอบคลุมร้อยละ ๘๐ เมื่อสิ้นสุดแผนฯ และจัดหาน้ำสะอาดหรือก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้านให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านเมื่อสิ้นสุดแผนฯ ลดอัตราน้ำสูญเสียระบบส่งและจำหน่ายน้ำในเขตนครหลวงให้มีความสูญเสียน้อยกว่าร้อยละ ๒๐ และเขตภูมิภาค/เทศบาลให้มีความสูญเสียน้อยกว่าร้อยละ ๒๕ ภายในปี ๒๕๖๔ รวมทั้งมีการจัดตั้งองค์กรกำกับดูแลกิจการประปาที่เป็นเอกภาพ และมีกฎหมายรองรับการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมให้แล้วเสร็จภายในปี ๒๕๖๒

ตัวชี้วัด ๖.๑ สัดส่วนประชากรที่ได้รับบริการน้ำประปาที่เพิ่มใหม่ต่อประชากรทั้งหมด

ตัวชี้วัด ๖.๒ สัดส่วนหมู่บ้านที่ได้รับบริการน้ำสะอาดเพิ่มใหม่ต่อจำนวนหมู่บ้านทั่วประเทศ

ตัวชี้วัด ๖.๓ ร้อยละของอัตราน้ำสูญเสียที่ลดลงได้และระดับความสำเร็จตามแผนปฏิบัติการลดน้ำสูญเสีย

ตัวชี้วัด ๖.๔ มีองค์กรกำกับดูแลการประกอบกิจการประปา

๔ แนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติ

๔.๑ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง

๔.๑.๑ พัฒนาระบบขนส่งทางราง โดย

๑) พัฒนาและปรับปรุงโครงข่ายรถไฟขนาดทาง ๑ เมตร ให้เป็นโครงข่ายหลักในการเดินทางและขนส่งสินค้าของประเทศ ด้วยการเร่งปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ในปัจจุบัน ระบบโทรคมนาคมและอาณัติสัญญาณ รถจักรและล้อเลื่อน และเริ่มก่อสร้างทางคู่ในแนวเส้นทางรถไฟที่อยู่ภายในรัศมี ๕๐๐ กิโลเมตรจากกรุงเทพมหานคร อาทิ ช่วงปากน้ำโพ - เด่นชัย ช่วงจิระ-อุบลราชธานี ช่วงชุมพร - สุราษฎร์ธานี รวมทั้งศึกษาความเหมาะสมของการก่อสร้างรถไฟสายใหม่ในแนวระเบียงเศรษฐกิจเพื่อเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน และเชื่อมโยงการเดินทางและขนส่งสินค้าในระบบรถไฟ (Feeder Line) จากพื้นที่เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของจังหวัดต่างๆ เข้ากับโครงข่ายรถไฟหลักของประเทศ ตลอดจนพัฒนาความร่วมมือในการให้บริการรถไฟระหว่างประเทศ

๒) ศึกษาแผนที่นำทาง (Road map) ของการปรับเปลี่ยนไปใช้รถจักรที่ขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้าแทนรถจักรดีเซล เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีระบบรถไฟในอนาคต ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการให้บริการและบริหารจัดการรถไฟ รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการให้บริการระบบรถไฟขนาดทาง ๑ เมตร ให้สามารถรองรับปริมาณการเดินทางและขนส่งทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

๓) พัฒนาโครงข่ายรถไฟความเร็วสูงขนาดทางมาตรฐาน เพื่อทำหน้าที่เป็นโครงข่ายหลักในการขนส่งผู้โดยสาร ในขณะที่โครงข่ายทางรถไฟขนาด ๑ เมตรจะทำหน้าที่ในการรวบรวมปริมาณผู้โดยสารเข้าสู่โครงข่ายรถไฟขนาดทางมาตรฐาน โดยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ควรเริ่มพัฒนาโครงข่ายรถไฟขนาดทางมาตรฐานอย่างน้อย ๑ เส้นทาง เพื่อสนับสนุนให้เกิดกระจายความเจริญจากกรุงเทพมหานครไปยังเมืองหลักในภูมิภาค ช่วยยกระดับมาตรฐานการให้บริการระบบขนส่งสาธารณะของประเทศ และสร้างโอกาสในการเรียนรู้เทคโนโลยีการบริหารจัดการระบบรถไฟชั้นสูงให้แก่คนไทย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมใหม่ของประเทศในระยะต่อไป

๔) จัดทำมาตรฐานระบบรถไฟทั้งขนาดทาง ๑ เมตร (Meter Gauge) และขนาดทางมาตรฐาน (Standard Gauge) และมาตรฐานระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนประเภทต่างๆ เพื่อยกระดับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบรางของประเทศ และลดข้อจำกัดในการกำหนดคุณสมบัติทางเทคนิคในขั้นตอนการประกวดราคา ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการซ่อมบำรุงระบบรถไฟ/รถไฟฟ้า

๕) พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและศูนย์บริการโลจิสติกส์ในรูปแบบต่างๆ อาทิ ศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้า สถานีขนส่งสินค้า รวมทั้งการจัดหาอุปกรณ์การยกขนตู้สินค้าทางรถไฟ ในแนวเส้นทางยุทธศาสตร์ที่สามารถเชื่อมโยงกับฐานการผลิตอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมของประเทศไปยังประตูการค้าหลักของประเทศโดยเฉพาะบริเวณท่าเรือระหว่างประเทศและด่านการค้าที่สำคัญ

๔.๑.๒ พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมือง โดย

๑) พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองที่มีความเหมาะสมกับขนาดเศรษฐกิจและสังคมของเมืองให้มีประสิทธิภาพการใช้พลังงานสูงและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเร่งก่อสร้างรถไฟฟ้าในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลตามแผนแม่บทระบบขนส่งมวลชนทางรางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และเริ่มพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในพื้นที่เมืองหลักในเขตภูมิภาคที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของเมือง อาทิ ระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนขนาดรอง (Light Rail) รถโดยสาร BRT และรถราง โดยเน้นการพัฒนาในเมืองหลักที่สำคัญเป็นลำดับแรกก่อน ขอนแก่น เชียงใหม่ สงขลา หาดใหญ่ และภูเก็ต

๒) เร่งพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการให้บริการและปรับเส้นทางการเดินรถโดยสารสาธารณะ เพื่อทำหน้าที่ป้อนผู้โดยสารเข้าสู่ระบบขนส่งสาธารณะที่เป็นโครงข่ายหลักของเมือง และสนับสนุนให้ประชาชนหันมาเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะเพิ่มขึ้น ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะเพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในภูมิภาคอย่างยั่งยืน

๓) พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการพัฒนาพื้นที่ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากโครงข่ายระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองอย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายผังเมือง การสร้างอัตลักษณ์ของพื้นที่ และการพัฒนาพื้นที่รอบสถานีระบบขนส่งมวลชน (Transit Oriented Development: TOD) ตามระดับการพัฒนาและความสามารถในการบริหารจัดการของพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ที่สอดรับกับระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

๔) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสนับสนุนการเดินทางที่ไม่ใช้เครื่องยนต์ในเขตเมือง (Non–Motorized Transport: NMT) โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางข้าม ทางเท้า และทางจักรยานในพื้นที่ที่สามารถเชื่อมต่อการเดินทางกับระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมือง และการสร้างมาตรฐานและคุ้มครองความปลอดภัยของผู้สัญจรทางเดินเท้าและผู้ใช้จักรยานในเขตเมือง เพื่อเพิ่มสัดส่วนของการเดินทางที่ไม่ใช่เครื่องยนต์ ในภาพรวม ทั้งในส่วนการเดินเท้าและผู้ใช้จักรยานในการเดินทางในเขตเมือง ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในภาคขนส่ง และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๔.๑.๓ พัฒนาโครงข่ายทางถนน โดย

๑) รักษา/ยกระดับคุณภาพของโครงข่ายถนนที่มีอยู่ในปัจจุบัน และขยายขีดความสามารถในการรองรับปริมาณจราจรตามความเหมาะสมจำเป็นในพื้นที่ รวมทั้งพัฒนาโครงข่ายทางพิเศษ/ทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง บริเวณด่านการค้า/ประตูการค้าที่สำคัญ เพื่อรองรับปริมาณการเดินทางและขนส่งสินค้าที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อาทิ ด่านปาดังเบซาร์ ด่านบ้านพุน้ำร้อน รวมทั้งเชื่อมโยงการเดินทางและการขนส่งสินค้าไปยังฐานการผลิต และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ

๒) นำระบบเทคโนโลยีระบบการขนส่งและจราจรอัจฉริยะ (Intelligent Transport Systems) มาใช้ในการควบคุมและสั่งการจราจร โดยให้มีการบูรณาการข้อมูลการเดินทางทุกรูปแบบในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อให้มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจควบคุมและสั่งการจราจรที่ทันต่อเหตุการณ์ และสามารถให้ข้อมูลแก่ผู้สัญจรเพื่อประกอบการตัดสินใจวางแผนการเดินทาง ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการจราจร เพิ่มความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน และช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจแนวทางการพัฒนาระบบขนส่ง รวมทั้งสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔.๑.๔ พัฒนาระบบขนส่งทางอากาศ โดย

๑) เร่งพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิและท่าอากาศยานดอนเมืองตามแผนแม่บทให้แล้วเสร็จภายในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ศึกษาทางเลือกและความเหมาะสมของการขยายขีดความสามารถของท่าอากาศยานเพื่อเตรียมความพร้อมภายหลังจากที่ปริมาณความต้องการเดินทางและการขนส่งสินค้าเต็มขีดความสามารถของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิและท่าอากาศยานดอนเมือง จัดทำแผนการใช้ประโยชน์และแผนการบำรุงรักษาท่าอากาศยานในภูมิภาคเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในการลงทุนของภาครัฐ ศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้ประโยชน์ท่าอากาศยานที่มีศักยภาพแห่งอื่น อาทิ ท่าอากาศยานอู่ตะเภา สำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมการบิน

๒) ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการท่าอากาศยานเพื่อรักษาคุณภาพความปลอดภัย ความชำนาญของบุคลากร ความพร้อมของอุปกรณ์ การอำนวยความสะดวกต่อผู้โดยสารและการขนส่ง การเผชิญเหตุฉุกเฉิน ให้ได้มาตรฐานสากลและสอดคล้องกับข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศ อาทิ องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ องค์กรความร่วมมือด้านการบินในกลุ่มสหภาพยุโรป (European Aviation Safety Agency: EASA) สำนักงานบริหารการบินแห่งชาติสหรัฐอเมริกา (Federal Aviation Administration: FAA) และสำนักงานการบินพลเรือนญี่ปุ่น (Japan Civil Aviation Bureau: JCAB)

๓) พัฒนาการจัดการห้วงอากาศ (Air Space) โดยกระทรวงคมนาคม ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงกลาโหม และกองทัพอากาศ ดำเนินการจัดทำแผนการบริหารจัดการห้วงอากาศ เพื่อรองรับความหนาแน่นของการจราจรทางอากาศเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะห้วงอากาศเหนือบริเวณกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

๔.๑.๕ พัฒนาระบบขนส่งทางน้ำ ด้วยการปรับปรุงการใช้ประโยชน์ท่าเรือภูมิภาคที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยกรมเจ้าท่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันศึกษาแนวทางการบริหารจัดการ การส่งเสริมการตลาด การพัฒนาด้านอุปสงค์ของท่าเรือชายฝั่งและท่าเรือแม่น้ำที่มีอยู่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานที่ได้ลงทุนไปให้สามารถสนับสนุนการเดินทางและขนส่งเชื่อมโยงทางน้ำภายในประเทศได้ตามเป้าหมายและใช้เป็นแนวทางประกอบการพิจารณาการพัฒนาท่าเรือแห่งใหม่ในอนาคต

๔.๒ การสนับสนุนการพัฒนาระบบขนส่ง

๔.๓.๑ สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่เกิดจากลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดย

๑) ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมและการพัฒนาบุคลากร เพื่อเพิ่มศักยภาพการให้บริการเข้าสู่มาตรฐานสากล ยกระดับทักษะขีดความสามารถของบุคลากรในระบบขนส่งให้มีความรู้ความสามารถในองค์ความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ และสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก โดยเฉพาะการพัฒนาบุคลากรด้านการขนส่งทางอากาศให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ร่วมหารือกับสถาบันการศึกษาที่ได้มาตรฐานสากลด้านการบินเพื่อพิจารณาวางแผนด้านกำลังคนในอุตสาหกรรมการบินของประเทศ พร้อมทั้งกำหนดแนวทางยกระดับมาตรฐานหลักสูตรและอุปกรณ์การเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาต่างๆ ให้สอดคล้องตามข้อกำหนดขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ องค์กรความร่วมมือด้านการบินในกลุ่มสหภาพยุโรป สำนักงานบริหารการบินแห่งชาติสหรัฐอเมริกา และสำนักงานการบินพลเรือนญี่ปุ่น

๒) ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมทางราง โดยปรับปรุงกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างระบบรถไฟฟ้าและเครื่องกล รวมทั้งรถไฟฟ้า และรถจักรให้เอื้อต่อการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่อง พร้อมทั้งกำหนดให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยี ให้แก่ผู้ประกอบการรัฐและเอกชน รวมทั้งสถาบันศึกษา พัฒนาศักยภาพบุคลากร ปรับปรุงมาตรการส่งเสริมการลงทุนทั้งผู้ประกอบการขนาดใหญ่ และผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมให้เกิดความชัดเจน พร้อมทั้งสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องในประเทศ เพื่อลดการนำเข้าจากต่างประเทศ และสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ

๓) ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมซ่อมบำรุงและผลิตชิ้นส่วนอากาศยาน โดยสนับสนุนให้มีการจัดตั้งนิคมศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยานที่ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล การปรับปรุงกฎหมายและการกำหนดมาตรการส่งเสริมการลงทุนที่สามารถจูงใจให้ผู้ผลิตในต่างประเทศเข้ามาตั้งฐานการผลิตภายในประเทศไทย การพัฒนาบุคลากรและนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเป็นนิคมอุตสาหกรรมการบินและการเป็นศูนย์กลางทางอากาศในภูมิภาคในระยะยาว

๔.๓.๒ พัฒนาระบบการกำกับดูแลในระบบขนส่ง โดย

๑) เร่งแยกบทบาทการกำกับดูแล และการให้บริการระบบขนส่งของหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งพัฒนาขีดความสามารถในการกำกับดูแลทั้งในเรื่องของราคา ความโปร่งใส คุณภาพ ความปลอดภัย และมาตรฐานสากล ตลอดจนพัฒนาความสามารถในการกู้ภัยและการสืบสวนกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน ด้วยการเร่งจัดตั้งกรมการขนส่งทางราง เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายการพัฒนาระบบขนส่งทางราง มาตรฐานความปลอดภัยและการบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐาน กำหนดโครงสร้างอัตราค่าบริการและระดับคุณภาพการให้บริการ กำหนดมาตรการส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนในกิจการระบบรางของประเทศ และการคุ้มครองผู้ใช้บริการ รวมทั้งปรับโครงสร้างกิจการการรถไฟแห่งประเทศไทย ตลอดจนเร่งพัฒนาและหรือแยกบทบาทการกำกับดูแลและการให้บริการขนส่งทางอากาศและทางน้ำ การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร อุปกรณ์ กฎและระเบียบที่เกี่ยวข้องของผู้กำกับดูแลและผู้ให้บริการ รวมทั้งมาตรการและแนวทางป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมและเตรียมการเผชิญเหตุฉุกเฉิน เพื่อรักษาคุณภาพและความปลอดภัยในการให้บริการให้ได้มาตรฐานสากลและข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศ และสามารถผ่านการตรวจสอบจากองค์กรระหว่างประเทศ

๒) เร่งพิจารณาโครงสร้างอัตราค่าโดยสารร่วม (Common Fare) ในระบบขนส่งสาธารณะ เพื่อจูงใจให้ประชาชนหันมาใช้ระบบขนส่งสาธารณะเพิ่มขึ้น รวมถึงการพิจารณากลไกการสนับสนุนทางการเงินเพื่อชดเชยผลการดำเนินงานขาดทุนของผู้ให้บริการ (Operator) ในระบบขนส่งสาธารณะที่เป็นธรรมระหว่างภาคเอกชนและภาครัฐ โดยอาจพิจารณาจัดตั้งกองทุนระบบขนส่งสาธารณะแทนการให้เงินอุดหนุนบริการสาธารณะ (PSO) เพื่อให้สามารถนำค่าธรรมเนียมจากผู้ให้บริการในเส้นทางหรือโครงการที่มีกำไรไปชดเชยการให้บริการในเส้นทางหรือโครงการที่มีผลขาดทุน ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิรูปการให้บริการระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองได้อย่างยั่งยืน

๓) ปรับปรุงมาตรการ กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งให้ทันสมัยและลดความซ้ำซ้อน รวมทั้งให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายเพื่อสนับสนุนให้ระบบขนส่งทางรางเป็นโครงข่ายหลักในการเดินทางและขนส่งของประเทศ โดยพิจารณากำหนดมาตรการการลดปริมาณการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคลในเขตเมือง (Demand Management) เพื่อให้ประชาชนเปลี่ยนรูปแบบการเดินทางมาใช้ระบบขนส่งสาธารณะเพิ่มขึ้น และการเก็บค่าธรรมเนียมการใช้ถนน เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายการบำรุงรักษาโครงข่ายทางถนนของภาครัฐ

๔.๓ การพัฒนาระบบโลจิสติกส์

๔.๓.๑ พัฒนาและยกระดับมาตรฐานระบบการบริหารจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานให้ได้มาตรฐานสากลและสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มตลอดห่วงโซ่อุปทาน โดย

๑) ยกระดับมาตรฐานการบริหารจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานในภาคอุตสาหกรรมให้ได้มาตรฐานสากล โดยสนับสนุนผู้ประกอบการในการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศภายในองค์กร ส่งเสริมความร่วมมือในการบริหารจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานในการพัฒนาไปสู่ระบบโลจิสติกส์และโซ่อุปทานเชิงดิจิทัล สร้างความเป็นมืออาชีพการบริหารแก่องค์กรธุรกิจรองรับการเป็นอุตสาหกรรมระดับมาตรฐานสากล ธุรกิจสมัยใหม่ และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการพัฒนาเชิงพื้นที่ด้านการจัดการโลจิสติกส์ด้วยการสร้างเครือข่ายและการเชื่อมโยงแหล่งวัตถุดิบ แหล่งผลิต และตลาด สนับสนุนอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งด้านการผลิตและการท่องเที่ยว รวมทั้งส่งเสริมการเตรียมแผนบริหารจัดการโลจิสติกส์เพื่อรองรับกรณีฉุกเฉินและการบริหารความเสี่ยงทางธุรกิจ

๒) พัฒนาระบบการบริหารจัดการโลจิสติกส์ในภาคการเกษตร โดยสนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานการเกษตร สร้างโซ่คุณค่าให้แก่เกษตรกร สถาบันเกษตรกร และผู้ประกอบธุรกิจ ตั้งแต่ระดับฟาร์มจนส่งมอบสินค้าเกษตรถึงผู้บริโภค (Logistic Management from Farm to Fork) และสร้างและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านโลจิสติกส์การเกษตรให้มีความเชื่อมโยงและสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันในชุมชนหรือระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องตลอดโซ่การผลิต อาทิ การสร้างศูนย์รวบรวมคัดแยก ตกแต่งคุณภาพ แปรรูป บรรจุภัณฑ์และกระจายผลผลิตของชุมชน

๓) พัฒนาศักยภาพผู้ให้บริการโลจิสติกส์ (Logistics Service Providers: LSPs) ให้สามารถแข่งขันได้ โดยยกระดับประสิทธิภาพและมาตรฐานการให้บริการโลจิสติกส์ให้เทียบเคียงผู้ให้บริการโลจิสติกส์ระหว่างประเทศ สร้างมาตรฐานการขนส่งสินค้าการประกันภัยและพัฒนาให้บริการโลจิสติกส์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ อาทิ ระบบบริหารจัดการขนส่ง ระบบการบริหารจัดการรถเที่ยวเปล่า และระบบตรวจสอบติดตามสินค้า ส่งเสริมการสร้างพันธมิตรหรือความร่วมมือระหว่างผู้ให้บริการโลจิสติกส์ไทยและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไทย เพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดธุรกิจให้บริการโลจิสติกส์ และสนับสนุนมาตรการทางภาษี มาตรการทางการเงิน ให้ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ไทยในการลงทุนและสร้างเครือข่ายธุรกิจในอนุภูมิภาค รวมทั้งผลักดันให้มีการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษานักลงทุนไทยในต่างประเทศเพื่อให้บริการข้อมูลและคำแนะนำแก่ภาคเอกชนไทยในการลงทุนและการประกอบธุรกิจให้บริการโลจิสติกส์

๔) ส่งเสริมให้มีการลงทุนอุตสาหกรรมสนับสนุนการพัฒนาระบบโลจิสติกส์และการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ด้านโลจิสติกส์ โดยใช้มาตรการทางการเงินหรือมาตรการส่งเสริมการลงทุนให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมสนับสนุนการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบโลจิสติกส์ของประเทศ อาทิ ระบบบริหารจัดการและติดตามการขนส่งสินค้า อุปกรณ์ยกขน อุปกรณ์ซ่อมบำรุงที่ใช้ในกิจกรรมโลจิสติกส์

๔.๓.๒ พัฒนาและยกระดับมาตรฐานระบบการอำนวยความสะดวกทางการค้า โดยเร่งรัดการจัดตั้งหน่วยงานบริหารจัดการส่วนกลางของระบบ NSW ทำหน้าที่พัฒนา บริหารจัดการ และดูแลระบบส่วนกลางในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างภาครัฐ (G2G) และระหว่างภาครัฐและเอกชน (G2B) โดยเร็ว เร่งรัดและสนับสนุนการปรับลดขั้นตอนกระบวนการนำเข้าส่งออก/ขั้นตอนกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวกับการนำเข้าส่งออก การออกใบอนุญาตและใบรับรอง โดยเฉพาะสินค้านำร่อง ๕ ชนิด ได้แก่ น้ำตาล ข้าว ยางพารา สินค้าแช่แข็ง และวัตถุอันตราย และเร่งรัดการพัฒนาระบบ NSW ให้สมบูรณ์ สามารถเชื่อมโยงระบบเครือข่ายข้อมูลในกระบวนการนำเข้าส่งออกและโลจิสติกส์ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว ครอบคลุมทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน (G2B) รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องในการอำนวยความสะดวกทางการค้าและสนับสนุนกิจกรรมโลจิสติกส์ โดยเฉพาะที่ประตูการค้าสำคัญ อาทิ ท่าเรือ ท่าอากาศยาน และด่านชายแดน และผลักดันการออกกฎหมายบังคับใช้ในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างประเทศ

๔.๓.๓ พัฒนาคุณภาพบุคลากรและวางแผนจัดการกำลังคนด้านโลจิสติกส์ให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจ โดยเน้นการเพิ่มผลิตภาพแรงงานโดยหน่วยงานภาครัฐร่วมดำเนินการกับภาคเอกชนในการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาสาขาโลจิสติกส์ระดับอาชีวะศึกษาและระดับปริญญา ฝึกอบรมวิชาชีพเฉพาะหรือเทคนิคเฉพาะด้าน และส่งเสริมความร่วมมือกับภาคเอกชนในการฝึกอบรมในระดับปฏิบัติงาน เพื่อให้กำลังคนด้านโลจิสติกส์ มีคุณภาพ มาตรฐาน และสอดคล้องกับความต้องการภาคธุรกิจ

๔.๓.๔ บริหารจัดการระบบติดตามประเมินผลการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศ โดยเน้นการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ ติดตามการเปลี่ยนแปลงด้านข้อตกลงและความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งระดับทวิภาคี พหุภาคีในภูมิภาคและนานาชาติที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาโลจิสติกส์ อาทิ ความตกลงด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้าขององค์การการค้าโลก (WTO Trade Facilitation Agreement) และข้อตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิค (Trans-Pacific Partnership: TPP) เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญในการเตรียมการปรับปรุงและวางแผนการพัฒนา รวมทั้งการจัดทำฐานข้อมูลและระบบตัวชี้วัดที่มีประสิทธิภาพ อาทิ ฐานข้อมูลอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ด้านการเกษตร อุตสาหกรรม หรือพาณิชย์

๔.๔ การพัฒนาด้านพลังงาน

๔.๔.๑ ส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน โดย

๑) พัฒนามาตรการสนับสนุนด้านการเงินและแรงจูงใจในการส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มเศรษฐกิจเป้าหมาย ได้แก่ ภาคอุตสาหกรรม ภาคอาคารธุรกิจ ภาคบ้านอยู่อาศัย และภาคขนส่ง อาทิ มาตรการ/โครงการเพื่อส่งเสริมการประหยัดพลังงานในภาคอุตสาหกรรม อาคารธุรกิจ และบ้านที่อยู่อาศัย และมาตรการส่งเสริมการใช้ระบบขนส่งสาธารณะและระบบรางที่มีอยู่ในปัจจุบันให้เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งสร้างความรู้ ความเข้าใจ และรณรงค์สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พลังงานและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานอย่างต่อเนื่อง

๒) ปรับปรุงโครงสร้างราคาพลังงานให้สะท้อนต้นทุนที่แท้จริง เป็นธรรม และพัฒนากลไกด้านภาษี เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดและสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้พลังงานอย่างประหยัด

๓) บังคับใช้กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พลังงาน และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการบังคับใช้เกณฑ์มาตรฐานอาคาร (Building Energy Code: BEC) สำหรับอาคารใหม่ และเกณฑ์มาตรฐานการประหยัดพลังงานสำหรับผู้ผลิตและจำหน่ายพลังงาน (Energy Efficiency Resources Standard: EERS) รวมทั้งกำหนดนโยบายและมาตรการด้านโครงสร้างพื้นฐานไฟฟ้าที่ชัดเจนในการสนับสนุนและรองรับการขยายตัวของยานยนต์ไฟฟ้า เพื่อเตรียมความพร้อมโครงสร้างพื้นฐานรองรับการใช้ยานยนต์ไฟฟ้าอย่างกว้างขวางในอนาคต

๔) ส่งเสริมให้ภาครัฐและเอกชนวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีประหยัดพลังงานและการอนุรักษ์พลังงาน สำหรับเครื่องจักร วัสดุ อุปกรณ์ และในกระบวนการผลิต การทำงาน และการจัดการ เพื่อพัฒนาไปสู่การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการประหยัดพลังงานและการอนุรักษ์พลังงานที่ครอบคลุมทั้งในภาคธุรกิจ ภาคอุตสาหกรรม และภาคครัวเรือน และส่งเสริมให้เกิดการนำไปใช้อย่างแพร่หลาย รวมทั้งกำหนดมาตรการควบคุมการใช้งานเครื่องจักร วัสดุ อุปกรณ์ กระบวนการผลิต การทำงาน และการจัดการ ที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาด้านระบบโครงข่ายไฟฟ้าอัจฉริยะ (Smart Grid) ให้ครอบคลุมทั้งระบบผลิต ระบบส่ง ระบบจำหน่าย และผู้ใช้ไฟฟ้า เพื่อให้สามารถนำผลการดำเนินการไปใช้ได้จริงในเชิงพาณิชย์

๔.๔.๒ จัดหาพลังงานให้เพียงพอต่อความต้องการใช้ และสร้างความมั่นคงทางพลังงาน โดย

๑) จัดหากำลังผลิตไฟฟ้าโดยให้มีการกระจายประเภทเชื้อเพลิง (Fuel Diversification) ที่ใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้าตามกรอบประมาณการสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิงของแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทยตามศักยภาพเชิงพื้นที่ พัฒนาระบบส่งและระบบจำหน่ายไฟฟ้าให้มีขีดความสามารถในการรองรับปริมาณพลังไฟฟ้าที่ผลิตได้ตามศักยภาพและสอดคล้องกับปริมาณความต้องการใช้ไฟฟ้าของแต่ละพื้นที่ รวมถึงสอดคล้องกับปริมาณไฟฟ้าที่มีอยู่แล้วในระบบ รวมทั้งศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดโครงสร้างอัตราค่าไฟฟ้ารายพื้นที่ เพื่อสะท้อนถึงต้นทุนที่แท้จริงโดยเปรียบเทียบกับโครงสร้างอัตราค่าไฟฟ้าที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

๒) เร่งสำรวจและพัฒนาแหล่งปิโตรเลียมใหม่ โดยใช้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เร่งกำหนดแนวทางบริหารจัดการแหล่งก๊าซธรรมชาติที่สัมปทานใกล้จะสิ้นอายุ และผลักดันการใช้ประโยชน์ก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทยให้คุ้มค่าเต็มศักยภาพ รวมทั้งพัฒนาโครงข่ายท่อส่งก๊าซธรรมชาติ ท่าเรือรับก๊าซธรรมชาติเหลว (LNG Terminal) อย่างเหมาะสมและสอดรับกับนโยบายส่งเสริมการแข่งขัน ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดการให้บริการขนส่งก๊าซธรรมชาติทางท่อแก่บุคคลที่สาม (Third Party Access: TPA) ในราคาที่เป็นธรรม และเพิ่มการลงทุนในระบบโครงสร้างพื้นฐานน้ำมันเชื้อเพลิงโดยการพัฒนาระบบการขนส่งน้ำมันทางท่อ

๓) ปรับปรุงและพัฒนาการกำกับดูแลการประกอบกิจการพลังงานให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบอย่างถูกต้องเหมาะสม มีธรรมาภิบาล และทันสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในตลาดพลังงาน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมพลังงานในอนาคต และเตรียมความพร้อมสู่การเปิดเสรีในภาคพลังงาน ตลอดจนสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนเกี่ยวกับการจัดหาพลังงานจากแหล่งต่าง ๆ และการกำหนดโครงสร้างราคาพลังงานอย่างถูกต้องและต่อเนื่อง

๔.๔.๓ เพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการ การผลิต และการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานสะอาด โดย

๑) พัฒนาระบบการจัดการข้อมูลการผลิตและการใช้พลังงานทดแทน เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนและเตรียมความพร้อมระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับพลังงานทดแทนที่จะเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในอนาคต โดยคำนึงถึงการสร้างมาตรฐานและกำกับดูแลความปลอดภัยด้านพลังงาน ตลอดจนการให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับพลังงานทดแทนอย่างถูกต้องและต่อเนื่อง

๒) ประเมินมาตรการและกลไกการส่งเสริมการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทนในรูปแบบ Feed in Tariff (FiT) เพื่อพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการส่งเสริมอื่น ๆ โดยคำนึงถึงการกำหนดต้นทุนที่เหมาะสมและเป็นธรรมทั้งต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค และสร้างกลไกในการวางแผนร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนให้เกิดการผลิตและใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกตามเป้าหมายแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก ตั้งแต่ขั้นการจัดหา เตรียมวัตถุดิบ ขนส่ง ระบบการจัดการจนถึงการผลิตพลังงานขั้นสุดท้าย

๓) ส่งเสริมการผลิตและการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพ (Biofuel) ในภาคการคมนาคมขนส่ง โดยใช้กลไกตลาดในการผลักดันให้เชื้อเพลิงชีวภาพมีราคาที่แข่งขันได้กับเชื้อเพลิงฟอสซิล ตลอดจนส่งเสริมการผลิตพลังงานทดแทนทั้งการผลิตไฟฟ้าและความร้อนเพื่อใช้เองในโรงงานอุตสาหกรรม สถานประกอบการและครัวเรือน

๔) วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีพลังงานทดแทนอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม พลังงานน้ำ ชีวมวล ก๊าซชีวภาพ พืชพลังงาน และขยะ ให้สามารถลดต้นทุนการผลิตและมีความคุ้มค่าเชิงพาณิชย์

๔.๔.๔ ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางพลังงานและเพิ่มโอกาสของไทยในการพัฒนาพลังงานในภูมิภาคอาเซียน โดย

๑) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางพลังงานในประเทศ ทั้งในด้านคุณภาพ ความเชื่อถือได้และประสิทธิภาพ ให้สามารถรองรับการเชื่อมโยงโครงข่ายพลังงานกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งปรับปรุงกฎหมาย และระเบียบต่างๆ ให้สามารถรองรับการเป็นศูนย์กลางซื้อขายพลังงานในภูมิภาคอาเซียนและเพิ่มโอกาสในการพัฒนาอุตสาหกรรมพลังงานของไทย

๒) ผลักดันการสร้างความร่วมมือด้านพลังงานในภูมิภาคให้สามารถพัฒนาโครงข่ายไฟฟ้าและกำหนดคุณภาพน้ำมันสำเร็จรูปร่วมกัน เพื่อขยายโอกาสในการลงทุน รวมถึงให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศเพื่อนบ้านในการเตรียมความพร้อมโครงสร้างพื้นฐานพลังงาน โดยพิจารณาให้ความช่วยเหลือด้านพลังงานในกลุ่มประเทศอาเซียนตามความเหมาะสม เพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศ

๓) ส่งเสริมและผลักดันให้รัฐวิสาหกิจด้านพลังงานของไทยนำความรู้และความเชี่ยวชาญไปลงทุน ขยายศักยภาพทางธุรกิจในประเทศเพื่อนบ้าน โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านพลังงานภายในประเทศบูรณาการการทำงานร่วมกัน เพื่อขยายช่องทางธุรกิจในประเทศเพื่อนบ้านและสนับสนุนการเป็นศูนย์กลางด้านพลังงานในภูมิภาคอาเซียน

๔.๕ การพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล

๔.๕.๑ พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมของประเทศให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดย

๑) พัฒนาโครงข่ายบรอดแบนด์ความเร็วสูงทั้งระบบสายและไร้สายให้ครอบคลุมทั่วประเทศ และจัดให้มีบริการโทรคมนาคมพื้นฐานโดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคม เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึง

๒) พัฒนาโครงข่ายวงจรสื่อสารระหว่างประเทศทั้งภาคพื้นดิน เคเบิลใต้น้ำ ดาวเทียม และพัฒนาโครงข่ายเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้านอาเซียน รวมทั้งบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ตำแหน่งวงโคจร และคลื่นความถี่ทั้งในเชิงพาณิชย์และบริการสาธารณะ เพื่อสร้างมั่นคงให้แก่ระบบการเชื่อมสัญญาณระหว่างประเทศให้มีวงจรเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตต่างประเทศที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

๓) บริหารจัดการเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมและสื่อสารมวลชนให้มีการบูรณาการใช้โครงข่ายและอุปกรณ์ร่วมกัน และจัดทำแผนการจัดสรรคลื่นความถี่ที่ไม่ได้ใช้งาน และใกล้สิ้นสุดสัญญาสัมปทานให้ชัดเจน เพื่อให้การใช้ทรัพยากรของประเทศเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และลดความซ้ำซ้อนและค่าใช้จ่ายในการลงทุน

๔) สร้างกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์โครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมของประเทศไทย โดยให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วม

๔.๕.๒ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจ โดย

๑) ส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการดิจิทัล เพื่อใช้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำธุรกิจให้เป็นระบบดิจิทัล โดยจัดทำ Platform ธุรกิจดิจิทัล E-Commerce ภาคเกษตร ภาคการผลิต และภาคธุรกิจและบริการ สร้างร้านค้าและมาตรฐานสินค้าออนไลน์ ส่งเสริมธุรกิจของผู้ประกอบการดิจิทัลรุ่นใหม่ (Start up) SMEs อัจฉริยะ และดิจิทัลเพื่อวิสาหกิจชุมชน

๒) พัฒนาระบบมาตรฐานข้อมูลของสินค้าและผลิตภัณฑ์ไทยให้เกิดความน่าเชื่อถือ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และรองรับกับการทำธุรกรรม e-Commerce e-Supply Chain และ e-Payment

๔.๕.๓ ส่งเสริมนวัตกรรม การวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมดิจิทัลและเทคโนโลยีอวกาศของไทย พัฒนาความรู้และทักษะของประชาชน โดย

๑) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาด้านโทรคมนาคม โดยเฉพาะนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เทคโนโลยี 5G ระบบ Software อุปกรณ์รับส่งสัญญาณ ระบบสื่อสารความเร็วสูง ระบบดาวเทียม เทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ ให้สามารถนำไปต่อยอดในเชิงพาณิชย์

๒) พัฒนาบุคลากรภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งสถาบันการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถรองรับต่อการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลและสอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมในอนาคต

๔.๕.๔ สร้างความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ โดยจัดตั้งศูนย์การเฝ้าระวังและรับมือภัยคุกคามทางไซเบอร์เพื่อดูแลปัญหาและรับมือกับภัยคุกคามที่เกิดขึ้นให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

๔.๕.๕ ปรับปรุงกฎ ระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากิจการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศ และอำนวยความสะดวกในการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลทั้งในส่วนของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน อาทิ กฎหมายคุ้มครอง กฎหมายพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัย กฎหมายคอมพิวเตอร์ต่างๆ การพัฒนาระบบตรวจสอบยืนยันตัวตน/บุคคลทางออนไลน์ ระเบียบการใช้สิทธิแห่งทางในการพัฒนาและขยายโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคม รวมทั้งการจัดตั้งองค์กรภาคเอกชนในรูปแบบสภาวิชาชีพดิจิทัล เพื่อเป็นกลไกในการบริการ/จัดการในส่วนของภาคเอกชนต่อการเข้าร่วมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับประเทศ

๔.๖ การพัฒนาสาธารณูปการด้านน้ำประปา

๔.๖.๑ พัฒนาระบบน้ำประปาให้ครอบคลุมและทั่วถึง โดย

๑) จัดให้มีแผนแม่บทการให้บริการน้ำประปาระดับภาคในระยะยาว ๒๐ ปีข้างหน้า ทั้งในด้านแหล่งน้ำดิบ ระบบผลิต ระบบท่อส่งน้ำ ระบบจำหน่ายน้ำ และความต้องการใช้น้ำ เพื่อใช้เป็นกรอบในการบูรณาการแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๑๒ ปี (๒๕๕๘-๒๕๖๙) ของประเทศ และเป็นแนวทางการดำเนินงานในการจัดหาน้ำประปาให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง

๒) ขยายกำลังการผลิต โครงข่ายท่อส่งน้ำและจำหน่ายน้ำ ให้สามารถรองรับกับปริมาณความต้องการใช้น้ำที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต โดยให้ความสำคัญกับพื้นที่ในเขตภูมิภาคที่มีความพร้อมด้านแหล่งน้ำ แต่ประชาชนยังไม่ได้รับบริการน้ำประปาสำหรับใช้อุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ พื้นที่ท่องเที่ยว และพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

๓) จัดหาน้ำสะอาดและก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้านให้เพียงพอต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐานครอบคลุมทุกหมู่บ้าน โดยให้ความสำคัญกับหมู่บ้านในชนบทที่ยังไม่มีน้ำสะอาดหรือระบบประปาสำหรับใช้อุปโภคบริโภคและมีความพร้อมดำเนินการเป็นลำดับแรก

๔.๖.๒ การบริหารจัดการการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพและการสร้างนวัตกรรม โดย

๑) จัดทำแผนการบริหารจัดการด้านการใช้น้ำของกลุ่มผู้ใช้น้ำประปาประเภทต่างๆ อาทิ ครัวเรือน ธุรกิจ และอุตสาหกรรม โดยประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน เพื่อสร้างจิตสำนึกและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีการใช้น้ำอย่างประหยัด โดยใช้มาตรการ 3R (Reduce Reuse และ Recycle) และการเก็บค่าน้ำดีและค่าน้ำเสีย

๒) ส่งเสริมให้ภาคเอกชนและภาครัฐดำเนินการศึกษาและวิจัย เพื่อนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยพัฒนากระบวนการผลิตน้ำ โดยเฉพาะการใช้น้ำทะเลผลิตน้ำประปาด้วยต้นทุนที่ต่ำลง การเพิ่มประสิทธิภาพระบบส่งน้ำ การสร้างนวัตกรรมใหม่หรืออุปกรณ์ที่ช่วยประหยัดน้ำในภาคครัวเรือน ธุรกิจ และอุตสาหกรรม รวมทั้งการถ่ายทอดงานวิจัยมาใช้ประโยชน์ในกิจการประปาทั้งเชิงพาณิชย์และเชิงสังคม

๔.๖.๓ เร่งรัดการลดอัตราน้ำสูญเสียในเชิงรุกควบคู่กับการบำรุงรักษาเชิงป้องกันของระบบประปาทั่วประเทศ โดย

๑) จัดทำแผนปฏิบัติการลดอัตราน้ำสูญเสียในระยะสั้น ๓ ปี และระยะยาว ๕ - ๑๐ ปี โดยกำหนดพื้นที่ดำเนินการ เป้าหมายการลดน้ำสูญเสีย ดัชนีชี้วัด ขอบเขตของแผนงาน แผนการลงทุนรายปี ให้มีความชัดเจนและตรวจสอบได้ โดยเร่งดำเนินการในพื้นที่เขตภูมิภาคที่ระบบประปามีอัตราน้ำสูญเสียสูงเกินกว่าร้อยละ ๒๕ เป็นลำดับแรก

๒) สนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมดำเนินการลดน้ำสูญเสียกับภาครัฐ และถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการระหว่างบุคลากรภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในเขตภูมิภาคเพื่อให้ความช่วยเหลือทั้งในระดับวิชาการและระดับปฏิบัติการในการลดน้ำสูญเสีย

๓) พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการลดน้ำสูญเสียที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการแรงดันน้ำคู่ขนานไปกับการลดน้ำสูญเสียให้อยู่ในระดับตามเป้าหมายที่กำหนด

๔) ศึกษาระดับอัตราน้ำสูญเสียที่เหมาะสมกับประเทศไทย โดยศึกษาวิธีการลดน้ำสูญเสียในเชิงกายภาพควบคู่กับต้นทุนการผลิตน้ำประปา เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำสูญเสียอยู่ในระดับที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

๔.๖.๔ เร่งปรับปรุงโครงสร้างการบริหารกิจการประปา โดยแยกบทบาทของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนระหว่างหน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานกำกับดูแลการประกอบกิจการประปาที่เป็นเอกภาพ และหน่วยงานให้บริการ ควบคู่กับการออกกฎหมายการจัดตั้งองค์กรกำกับดูแลกิจการประปาในภาพรวมของประเทศที่มีเอกภาพให้แล้วเสร็จภายในปี ๒๕๖๒ เพื่อนำไปสู่การให้การบริการน้ำประปาที่มีประสิทธิภาพทั้งในด้านการกระจายบริการไปยังประชาชนทุกระดับ คุณภาพน้ำที่เชื่อถือได้ การลดต้นทุนดำเนินงาน และการกำหนดโครงสร้างอัตราค่าน้ำที่เป็นธรรมระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ

๕ แผนงานและโครงการสำคัญ

๕.๑ แผนงานและโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง

๕.๑.๑ การพัฒนาโครงข่ายรถไฟระหว่างเมือง โดยมีการลงทุนที่สำคัญ ดังนี้

๑) โครงการก่อสร้างรถไฟทางคู่ ขนาดทาง ๑ เมตร จำนวน ๖ เส้นทาง ระยะทาง ๙๐๕ กิโลเมตร หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ การรถไฟแห่งประเทศไทย ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

๒) โครงการก่อสร้างรถไฟความเร็วสูงขนาดทางมาตรฐาน ๑.๔๓๕ เมตร อย่างน้อย ๑ เส้นทาง หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ การรถไฟแห่งประเทศไทย ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔

๓) การศึกษาความเหมาะสมและออกแบบรายละเอียดรถไฟทางคู่ ขนาดทาง ๑ เมตร ที่อยู่ภายในรัศมี ๕๐๐ เมตรจากกรุงเทพมหานคร หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ การรถไฟแห่งประเทศไทย ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

๔) การพัฒนาเส้นทางรถไฟสายใหม่ในแนวระเบียงเศรษฐกิจด้านใต้ ช่วงกาญจนบุรี-กรุงเทพฯ– อรัญประเทศ และกาญจนบุรี –กรุงเทพฯ – แหลมฉบัง หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ การรถไฟแห่งประเทศไทย ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

๕.๑.๒ การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมือง

๑) โครงการก่อสร้างรถไฟฟ้า ๑๐ เส้นทางในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๒

๒) การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเมืองหลักในภูมิภาค อาทิ ขอนแก่น เชียงใหม่ สงขลา หาดใหญ่ ภูเก็ต หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๒

๕.๑.๓ การพัฒนาโครงข่ายทางถนน ได้แก่ โครงการก่อสร้างทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อเชื่อมการเดินทางในพื้นฐานด่านการค้าชายแดน เขตเศรษฐกิจพิเศษ และประตูการค้าหลักที่สำคัญของประเทศ อาทิ ช่วงสงขลา – ชายแดนไทย (มาเลเซีย) ช่วงกาญจนบุรี – ด่านบ้านพุน้ำร้อน และโครงการก่อสร้างขยายถนนจาก ๒ ช่องจราจรเป็น ๔ ช่องจราจร เพื่อรองรับปริมาณการเดินทางและขนส่งสินค้าในพื้นที่ หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ กรมทางหลวง และกรมทางหลวงชนบท ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

๕.๑.๔ การพัฒนาระบบขนส่งทางอากาศ ได้แก่

๑) แผนพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

๒) แผนพัฒนาท่าอากาศยานดอนเมือง หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

๓) แผนพัฒนาท่าอากาศยานแม่สอด หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ กรมท่าอากาศยาน ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑

๔) แผนพัฒนาท่าอากาศยานอู่ตะเภา หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) และกองทัพเรือ ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓

๔.๑.๕ การพัฒนาระบบขนส่งทางน้ำ ได้แก่

๑) โครงการพัฒนาท่าเรือชายฝั่งแหลมฉบัง ระยะที่ ๓ หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ การท่าเรือแห่งประเทศไทย ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

๒) โครงการพัฒนาท่าเทียบเรือสำราญขนาดใหญ่ หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ กรมเจ้าท่า ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

๕.๒ แผนงานและโครงการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งสินค้า ได้แก่ การก่อสร้างศูนย์เปลี่ยนถ่ายรูปแบบการขนส่งสินค้า สถานีขนส่งสินค้า ลานกองเก็บตู้สินค้าในบริเวณพื้นที่ประตูการค้าหลักของประเทศ และตามแนวเส้นทางที่มีศักยภาพในการเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งสินค้าทางถนนสู่ระบบรางและทางน้ำ และการพัฒนาจุดพักรถตามเส้นทางขนส่งหลัก เพื่อเพิ่มความปลอดภัยในการใช้ถนน หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ กรมการขนส่งทางบก ระยะเวลาดำเนินการ ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

๕.๓ แผนงานและโครงการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศ

๕.๓.๑ แผนพัฒนาและยกระดับมาตรฐานระบบการบริหารจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานภาคอุตสาหกรรมและการเกษตร หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ กระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

๕.๒.๒ แผนพัฒนาศักยภาพผู้ให้บริการโลจิสติกส์ให้สามารถแข่งขันได้ หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ กระทรวงพาณิชย์ ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

๕.๒.๓ แผนพัฒนาและยกระดับมาตรฐานระบบการอำนวยความสะดวกทางการค้า หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ กระทรวงการคลัง ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

๕.๒.๔ แผนพัฒนาคุณภาพบุคลากรและวางแผนจัดการกำลังคนด้านโลจิสติกส์ให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจ หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ กระทรวงแรงงาน และกระทรวงศึกษาธิการ ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

๕.๒.๕ แผนพัฒนาระบบฐานข้อมูลและตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมโลจิสติกส์และโซ่อุปทานและระบบติดตามการเปลี่ยนแปลงด้านข้อตกลงและความร่วมมือระหว่างประเทศ หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

๕.๔ แผนงานและโครงการพัฒนาด้านพลังงาน

๕.๔.๑ แผนงานและมาตรการการจัดการพลังงานโรงงานและอาคารควบคุม หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ กระทรวงพลังงาน ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๔.๒ แผนงานและมาตรการอนุรักษ์พลังงานภาคขนส่ง หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ กระทรวงพลังงาน และกระทรวงคมนาคม ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๔.๓ โครงการนำร่องด้านระบบบริหารจัดการพลังงานในอาคาร Demand Response ระบบ Micro Grid และระบบกักเก็บพลังงาน หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ กระทรวงพลังงาน และสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๔.๔ โครงการเพื่อพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้า หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ กระทรวงพลังงาน และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๔.๕ โครงการเพื่อพัฒนาระบบส่งและระบบจำหน่ายไฟฟ้า หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ กระทรวงพลังงาน กระทรวงมหาดไทย การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย การไฟฟ้าฝ่ายจำหน่าย ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๔.๖ โครงการส่งเสริมการติดตั้งโซล่ารูฟอย่างเสรี หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ กระทรวงพลังงาน ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๔.๗ โครงการนำเข้าก๊าซธรรมชาติเหลว (Floating Storage & Regasification Unit: FSRV) หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ กระทรวงพลังงาน ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๕ แผนงาน/โครงการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล

๕.๕.๑ แผนพัฒนาโครงข่ายโทรคมนาคมสู่อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๕.๒ แผนพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ สำนักงานเศรษฐกิจดิจิทัล และสำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๕.๓ แผนพัฒนากำลังคนและสร้างนวัตกรรมด้านดิจิทัล หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๕.๔ แผนพัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๖ แผนงาน/โครงการพัฒนาสาธารณูปการด้านน้ำประปา

๕.๖.๑ โครงการปรับปรุงกิจการประปาแผนหลัก ครั้งที่ ๑๐ หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ การประปานครหลวง กระทรวงมหาดไทย ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๔

๕.๖.๒ โครงการเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบประปา หน่วยงานดำเนินงานหลัก ได้แก่ การประปาส่วนภูมิภาค กระทรวงมหาดไทย ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๖ กลไกขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

๖.๑ กฎหมาย (การแก้ไขกฎหมาย การออกกฎหมาย)

๖.๑.๑ ผลักดันร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งกรมการขนส่งทางรางเพื่อให้สามารถจัดตั้งกรมการขนส่งทางรางได้ภายในปี ๒๕๖๐

๖.๑.๒ ผลักดันการออกกฎหมายเพื่อใช้ในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ด้านการนำเข้า ส่งออก นำผ่าน และโลจิสติกส์ ผ่านระบบเชื่อมโยงข้อมูล ณ จุดเดียว

๖.๑.๓ ผลักดันร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ....

๖.๑.๔ ผลักดันร่างกฎหมาย เพื่อรองรับการดำเนินงานขององค์กรกำกับดูแลการประกอบกิจการประปา และองค์กรกำกับดูแลการขนส่งทางน้ำ

๖.๒ คณะกรรมการระดับชาติ หรือคณะทำงาน

๖.๒.๑ คณะกรรมการนโยบายขนส่งแห่งชาติ [ปรับบทบาทคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก]

๖.๒.๒ คณะกรรมการพัฒนาระบบการบริหารจัดการขนส่งและบริการของประเทศ (กบส.) [มีอยู่ในปัจจุบัน]

๖.๒.๓ คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ และคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน [มีอยู่ในปัจจุบัน]

๖.๒.๔ คณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ [มีอยู่ในปัจจุบัน]

๖.๓ แผนรองรับ (ที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่ควรเสนอให้กำหนดขึ้นใหม่)

๖.๓.๑ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งของไทย พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๕ ของกระทรวงคมนาคม

๖.๓.๒ ร่างแผนแม่บทการพัฒนาระบบโลจิสติกส์อุตสาหกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

๖.๓.๓ แผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๙ (Power Development Plan 2015: PDP 2015)

๖.๓.๔ แผนอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๙ (Energy Efficiency Plan 2015: EEP 2015)

๖.๓.๕ แผนพัฒนาพลังงานทดแทน พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๙ (Alternative Energy Development Plan 2015: AEDP2015)

๖.๓.๖ แผนบริหารจัดการน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๙ (Oil Plan 2015) และแผนบริหารจัดการก๊าซธรรมชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๙ (Gas Plan 2015)

๖.๓.๗ ร่างแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. ....

๖.๓.๘ แผนแม่บทปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบประปาการประปานครหลวง (ปี ๒๕๖๑-๒๕๙๐)

๖.๓.๙ แผนยุทธศาสตร์ของการประปาส่วนภูมิภาค (ฉบับที่ ๓) ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔

ยุทธศาสตร์ที่ ๘ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม

๑ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยอาศัยการเพิ่มประสิทธิภาพจากปัจจัยความได้เปรียบพื้นฐานที่ประเทศมีอยู่แล้ว ทั้งเรื่องแรงงาน ทรัพยากรธรรมชาติ ฐานที่ตั้ง การนำเข้าเทคโนโลยีที่พร้อมใช้จากต่างประเทศมากกว่าการสะสมองค์ความรู้เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีของตนเอง และนโยบายสนับสนุนจากภาครัฐทั้งในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐานและมาตรการส่งเสริมการลงทุนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน อย่างไรก็ดี แนวทางดังกล่าวไม่สามารถที่จะผลักดันประเทศไทยให้ก้าวต่อไปในอนาคตได้อย่างยั่งยืน ทั้งจากทรัพยากรธรรมชาติที่เคยอุดมสมบูรณ์ก็เริ่มขาดแคลน ปัญหาค่าแรงที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ และมีการนำระบบการผลิตอัตโนมัติเข้ามาแทนที่การใช้แรงงานเข้มข้น (Labour Intensive) รวมทั้งการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเร็วกว่าประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ซึ่งจะนำไปสู่สภาวะขาดแคลนแรงงานในอนาคตอันใกล้ ประกอบกับการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่ได้ให้ความสำคัญอย่างจริงจังกับการพัฒนาเทคโนโลยีของตนเอง ทำให้ประเทศได้รับผลประโยชน์ไม่เต็มที่ เนื่องจากส่วนแบ่งผลประโยชน์ทางด้านเทคโนโลยีซึ่งมีมูลค่าเพิ่มสูงตกอยู่กับประเทศผู้เป็นเจ้าของเทคโนโลยี อีกทั้งพัฒนาการที่รวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งเชิงเศรษฐกิจและสังคมไปทั่วโลก

ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมุ่งไปสู่การพัฒนาบนพื้นฐานขององค์ความรู้และนวัตกรรมเป็นหลัก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ให้กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทั้งการยกระดับผลิตภาพแรงงาน ผลิตภาพการผลิตของประเทศ และการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยประสบการณ์ของประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียแปซิฟิก อาทิ เกาหลีใต้ ไต้หวัน และสิงคโปร์ที่สามารถเปลี่ยนแปลงประเทศสู่รายได้สูง และยกระดับคุณภาพชีวิตประชากรให้ดีขึ้น ล้วนเป็นประเทศที่อาศัยการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาเป็นเครื่องมือสำคัญ โดยมีการลงทุนวิจัยและพัฒนาในสัดส่วนต่อ GDP สูงมาก มากกว่าประเทศไทย ๖-๑๐ เท่า และส่วนใหญ่เป็นการลงทุนของภาคเอกชน (มากกว่าร้อยละ ๖๐) รวมถึงการมีบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาแบบทำงานเต็มเวลาในภาคเอกชนในจำนวนที่สูงมากเช่นเดียวกัน (มากกว่าประเทศไทย ๗-๑๑ เท่า) อย่างไรก็ดี การเปลี่ยนผ่านประเทศไทยสู่สังคมนวัตกรรมที่อาศัยเศรษฐกิจและสังคมฐานความรู้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนและการขับเคลื่อนทั้งจากภาครัฐและเอกชน รวมทั้งจะต้องส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะสูง เสริมสร้างความเข้มแข็งของวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ทั้งโครงสร้างพื้นฐานที่ทันสมัย ระบบแรงจูงใจและระบบสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมต่างๆ ขึ้นมารองรับ เพื่อให้ประเทศไทยไม่อยู่ในสถานะเป็นเพียงแค่ผู้ซื้อและผู้รับถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ แต่สามารถพัฒนาเทคโนโลยีได้ด้วยตนเองในอนาคต อันจะช่วยส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูงในอนาคต

การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ยังคงเป็นจุดอ่อนที่สำคัญ สะท้อนจากความสามารถการแข่งขันด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยรวมของประเทศที่อยู่ในลำดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับนานาประเทศ โดยเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของ ๖๑ ประเทศที่เข้าร่วมการจัดอันดับความสามารถในการ

แข่งขันของ International Institute for Management Development (IMD) ประเทศไทยถือได้ว่า **มีค่าใช้จ่ายทางการวิจัยและพัฒนาต่อ GDP** ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของทุกประเทศในช่วงระยะเวลา ๕ ปีที่ผ่านมา (๒๕๕๔-๒๕๕๘) ซึ่งอยู่ที่ประมาณร้อยละ ๑.๖๐ โดยปี ๒๕๕๖ ค่าใช้จ่ายทางการวิจัยและพัฒนาต่อ GDP ของประเทศไทยอยู่ที่ร้อยละ ๐.๔๗ และปรับเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี ๒๕๕๗ เป็นร้อยละ ๐.๔๘ และในจำนวนนี้เป็นการลงทุนวิจัยและพัฒนาจากภาครัฐประมาณร้อยละ ๔๖ และจากภาคเอกชนร้อยละ ๕๔[๕] ซึ่งดีขึ้นกว่าในช่วง ๑๔ ปี (๒๕๔๓-๒๕๕๖) ที่ผ่านมาที่อยู่ที่ร้อยละ ๐.๒๗ ต่อ GDP (แผนภาพที่ ๑) อย่างไรก็ดี ประเทศพัฒนาแล้วอาทิ เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย มีค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาอยู่ที่ร้อยละ ๔.๑๕, ๓.๔๗, ๒.๘๑, และ ๒.๑๘ ต่อ GDP ในปี ๒๕๕๖[๖] ตามลำดับ (ตารางที่ ๑) และส่วนใหญ่เป็นการลงทุนของภาคเอกชน (มากกว่าร้อยละ ๖๐)

แผนภาพที่ ๑ ค่าใช้จ่ายทางการวิจัยและพัฒนา ปี ๒๐๐๐-๒๐๑๓ (ร้อยละต่อ GDP)

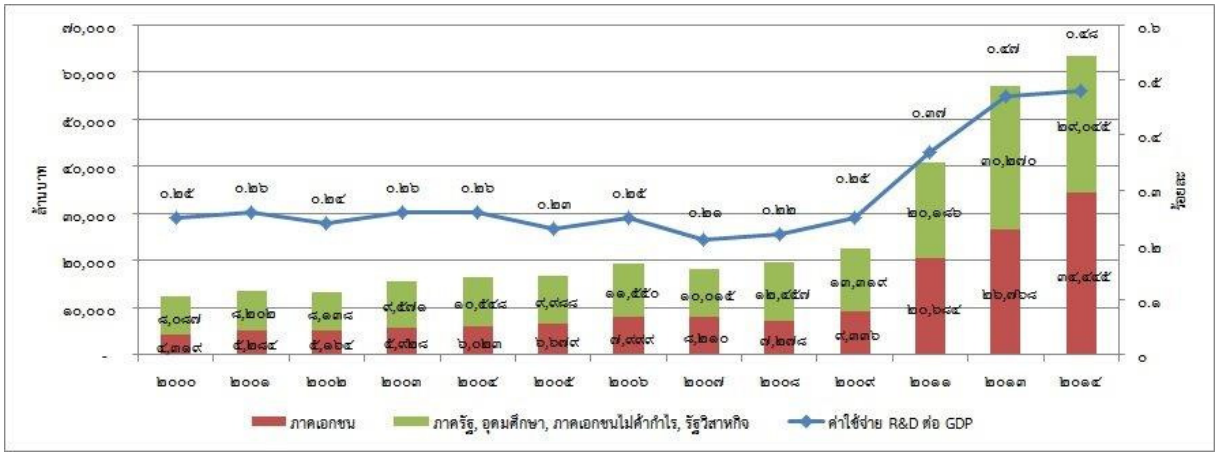

ที่มา: สวทน. และ วช. (๒๐๑๕)

ตารางที่ ๑ ค่าใช้จ่ายทางการวิจัยและพัฒนาของประเทศอื่นๆ ต่อ GDP ปี ๒๐๐๙-๒๐๑๓

ประเทศ	ปี				
	๒๐๐๙	๒๐๑๐	๒๐๑๑	๒๐๑๒	๒๐๑๓
จีน	๑.๔๒	๑.๗	๑.๘๔	๑.๙๘	๒.๐๘
อินเดีย	๐.๖๑	๐.๘	๐.๙	๐.๙	๐.๙๑
ออสเตรเลีย	๑.๘๔	๒.๒๔	๒.๒๗	๒.๒๗	๒.๑๘
สหรัฐอเมริกา	๒.๖๑	๒.๗๗	๒.๗๕	๒.๗๙	๒.๘๑
ญี่ปุ่น	๓.๓๒	๓.๔๕	๓.๒๕	๓.๓๕	๓.๔๗
เกาหลี	๓.๒	๓.๕๗	๓.๗๔	๔.๐๓	๔.๑๕
ไต้หวัน	๒.๕๗	๒.๙๔	๓.๐๒	๓.๐๖	๒.๙๙
มาเลเซีย	๑.๐๑	๑.๐๗	๑.๐๖	๑.๑๓	๑.๐๘

ที่มา: World Competitiveness Yearbook, IMD (๒๐๐๙-๒๐๑๕)

[๕] ที่มา: วช. และ สวทน. (๒๕๕๘)

[๖] ที่มา: World Competitiveness Yearbook โดย IMD ๒๐๑๕ (๒๕๕๘)

เมื่อพิจารณา**ผลการจัดอันดับความสามารถการแข่งขันด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทยตามการจัดอันดับของ IMD** พบว่า ในปี ๒๕๕๘ มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์อยู่ในอันดับที่ ๔๗ และโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีอยู่ในอันดับที่ ๔๔ จาก ๖๑ ประเทศ ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับต่ำและเป็นจุดอ่อนที่สำคัญมาเป็นเวลานาน โดยในช่วงปี ๒๕๕๓-๒๕๕๘ ประเทศไทยมีอันดับความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์อยู่ในช่วงอันดับที่ ๔๐-๔๗ และอันดับความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีอยู่ในช่วงอันดับที่ ๔๑-๕๒ จากจำนวนประเทศที่เข้าร่วมประมาณ ๖๐ ประเทศ ซึ่งถ้าประเทศไทยยังไม่สามารถนำงานวิจัยและพัฒนามาเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ อันดับความสามารถในการแข่งขันรวมของประเทศจะลดต่ำลงในระยะยาว และส่งผลต่อการพัฒนาประเทศไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูงในอนาคต (ตารางที่ ๒)

ตารางที่ ๒ อันดับความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีปี ๒๐๐๙-๒๐๑๕

ข้อมูล IMD ปี	๒๐๐๙	๒๐๑๐	๒๐๑๑	๒๐๑๒	๒๐๑๓	๒๐๑๔	๒๐๑๕
อันดับรวม	๒๖	๒๖	๒๗	๓๐	๒๗	๒๙	๓๐
โครงสร้างพื้นฐาน	๔๒	๔๖	๔๗	๔๙	๔๘	๔๘	๔๖
- ด้านเทคโนโลยี	๓๖	๔๘	๕๒	๕๐	๔๗	๔๑	๔๔
- ด้านวิทยาศาสตร์	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๖	๔๗
จำนวนประเทศ	๕๗	๕๘	๕๙	๕๙	๖๐	๖๐	๖๑

ที่มา: World Competitiveness Yearbook, IMD (๒๐๐๙-๒๐๑๕)

ในส่วนของ**ดัชนี Global Innovation Index (GII)** ซึ่งสะท้อนให้เห็นประสิทธิภาพของการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรด้านนวัตกรรมให้เป็นผลผลิตด้านนวัตกรรมของประเทศ จัดทำโดย Cornell University ร่วมกับ Institut Européen d'Administration des Affaires (INSEAD) และ World Intellectual Property Organization (WIPO) พบว่า ในปี ๒๕๕๘ ประเทศไทยมีความสามารถด้านนวัตกรรมในภาพรวมอยู่ที่อันดับ ๕๕ จากทั้งหมด ๑๔๑ ประเทศ ขณะที่สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ เกาหลี จีน และมาเลเซีย อยู่ในอันดับที่ ๕, ๗, ๑๔, ๒๙ และ ๓๒ ตามลำดับ โดยดัชนีด้านสถาบัน (Institution) เป็นปัจจัยที่ประเทศไทยมีความอ่อนแอมากที่สุด (อันดับที่ ๙๒) เนื่องมาจากปัจจัยสภาพแวดล้อมทางด้านกฎหมาย (Regulatory Environment) และปัจจัยสภาพแวดล้อมทางด้านการเมือง (Political Environment) ที่ยังไม่เอื้อต่อการสร้างและพัฒนานวัตกรรมเท่าที่ควร (แผนภาพที่ ๒)

แผนภาพที่ ๒ อันดับของประเทศต่างๆ ในดัชนี Global Innovation Index ปี ๒๐๑๕

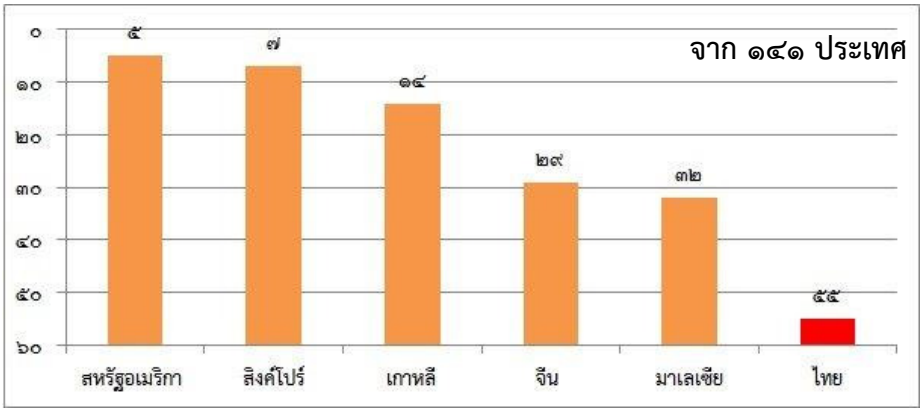

ที่มา: World Competitiveness Yearbook, IMD (๒๐๐๙-๒๐๑๕)

นอกจากนี้ ระบบการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังคงเป็นจุดอ่อน โดย**บุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา**ของประเทศยังมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมในระดับก้าวหน้า โดยในปี ๒๕๕๖ บุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนามีจำนวน ๑๑ คนต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน และเพิ่มขึ้นเป็น ๑๒.๙ คนต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คนในปี ๒๕๕๗ ขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วส่วนใหญ่จะอยู่ที่ระดับ ๖๐-๘๐ คนต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน (ประเทศญี่ปุ่นและประเทศสิงคโปร์ อยู่ที่ ๖๘ และ ๗๗ คนต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน ตามลำดับ)[๗] ส่งผลให้ประเทศไทยเสียโอกาสที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในหลายด้าน (แผนภาพที่ ๓)

แผนภาพที่ ๓ จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา ปี ๒๐๑๓-๒๐๑๔**

(คนต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน)

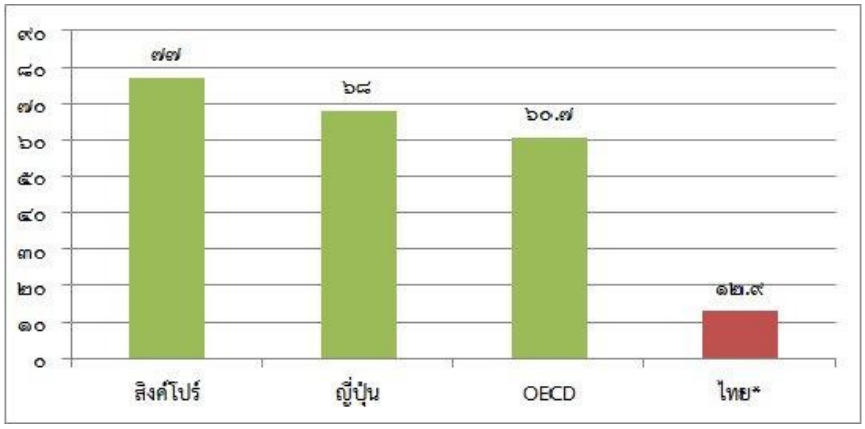

ที่มา: World Competitiveness Yearbook, IMD (๒๐๑๕), * สวทน. (๒๐๑๖)

**หมายเหตุ: เป็นปีที่จัดเก็บข้อมูล โดยปีตามที่มา คือ ปีที่เผยแพร่ข้อมูล

[๗] ที่มา: World Competitiveness Yearbook โดย IMD ๒๐๑๕ (๒๕๕๘)

ด้านสิทธิบัตร ประเทศไทยมีจำนวนคำขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ และจำนวนสิทธิบัตรการประดิษฐ์ที่ได้รับอนุมัติในจำนวนน้อย และส่วนใหญ่เป็นการยื่นจดทะเบียนโดยชาวต่างชาติ ในปี ๒๕๕๗ มีการยื่นขอสิทธิบัตรในประเทศไทยรวม ๑๒,๐๐๗ รายการ ได้รับการจดทะเบียนรวมทั้งสิ้น ๓,๗๖๓ รายการ โดย ๑,๕๒๒ รายการ หรือร้อยละ ๔๐.๔ เป็นของคนไทย (เป็นสิทธิบัตรด้านการออกแบบ ๑,๔๕๕ รายการ และสิทธิบัตรการประดิษฐ์ ๖๗ รายการ) และ ๒,๒๔๑ รายการ หรือร้อยละ ๕๙.๖ เป็นของชาวต่างชาติ[๘] ขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วและประเทศเศรษฐกิจใหม่ อาทิ จีน มีคำขอรับสิทธิบัตรเฉพาะของคนในประเทศ ๗๓๔,๐๘๑ รายการ สหรัฐอเมริกา ๕๐๑,๑๒๘ รายการ ญี่ปุ่น ๔๗๓,๓๑๗ รายการ และเกาหลี ๒๒๓,๕๑๗ รายการ[๙] ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ แล้ว ประเทศไทยมีตัวเลขคำขอรับสิทธิบัตรของคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการประดิษฐ์ ในระดับที่ต้องการการพัฒนาเพิ่มอีกมาก นอกจากนี้ ยังประสบปัญหาการจดทะเบียนล่าช้า ทำให้เสียโอกาสที่จะเพิ่มปริมาณงานวิจัยที่สามารถนำเข้าสู่ระบบการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งต้องมีการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาให้แก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาระบบการให้บริการการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาให้ได้ประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล (แผนภาพที่ ๔) รวมถึงผลักดันสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์

แผนภาพที่ ๔ จำนวนคำขอรับสิทธิบัตรของคนในประเทศ ปี ๒๐๑๔ (รายการ)

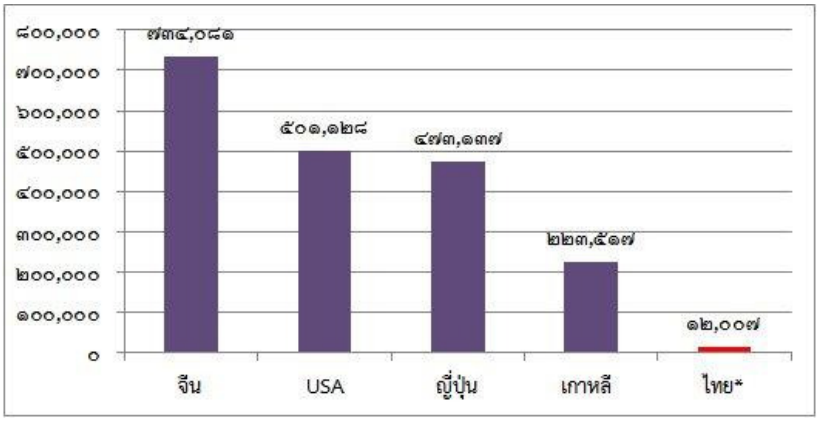

ที่มา: World Competitiveness Yearbook, IMD (๒๐๑๕) * กรมทรัพย์สินทางปัญญา (สืบค้น ๘ มี.ค. ๒๕๕๙)

ในส่วนของ**ผลงานตีพิมพ์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**ของประเทศไทย ซึ่งถือเป็นดัชนีชี้วัดระดับความแข็งแกร่งในการทำวิจัยและพัฒนาของนักวิจัย รวมทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนาระหว่างสถาบันต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศยังอยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก โดยมีผลงานตีพิมพ์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในวารสารวิชาการภายในประเทศในปี ๒๕๕๗ ทั้งสิ้น ๖,๙๗๔ บทความ นำไปใช้อ้างอิงทั้งสิ้น ๐.๗๘ ครั้งต่อบทความ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๑ ที่ได้รับการอ้างอิง ๐.๖๕ ครั้งต่อบทความ[๑๐] และมีปริมาณการตีพิมพ์บทความทางวิชาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในวารสารวิชาการของต่างประเทศจำนวน ๖,๓๓๓ รายการ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า ร้อยละ ๐.๕ สาขาที่มีความเข้มแข็งด้านผลงานตีพิมพ์มากที่สุด คือ สาขาเคมี มีบทความตีพิมพ์ทั้งสิ้น ๖๘๘ บทความ[๑๑] ขณะที่เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ อาทิ

[๘] ที่มา: กรมทรัพย์สินทางปัญญา (สืบค้น ๘ มี.ค. ๒๕๕๙)

[๙] ที่มา: World Competitiveness Yearbook โดย IMD ๒๐๑๕ (๒๕๕๘)

[๑๐] ที่มา: Thailand Journal Citation Index Center (TCI) ในดัชนีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทย ปี ๒๕๕๗, สวทน. (๒๕๕๘)

[๑๑] ที่มา: Science Citation Index Expanded (Sci-Expanded) ในดัชนีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทย ปี ๒๕๕๗, สวทน. (๒๕๕๘)

สิงคโปร์มีปริมาณการตีพิมพ์บทความทางวิชาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในวารสารวิชาการต่างประเทศ ๑๐,๘๑๔ บทความ เกาหลีใต้ ๕๑,๒๒๑ บทความ ญี่ปุ่น ๗๓,๔๔๒ บทความ และมาเลเซีย ๙,๘๓๑ บทความ เห็นได้ว่าจำนวนผลงานตีพิมพ์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทยยังคงต้องพัฒนาต่อไป เพื่อให้เกิดศักยภาพและความเข้มแข็งด้านการวิจัยและพัฒนาของนักวิจัยไทย พร้อมทั้งสามารถเป็นแหล่งข้อมูลความรู้ที่น่าเชื่อถือ สามารถนำไปอ้างอิงและพัฒนาต่อยอดได้ (แผนภาพที่ ๕)

แผนภาพที่ ๕ ปริมาณการตีพิมพ์บทความทางวิชาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในวารสารวิชาการของต่างประเทศปี ๒๐๑๔ (รายการ)

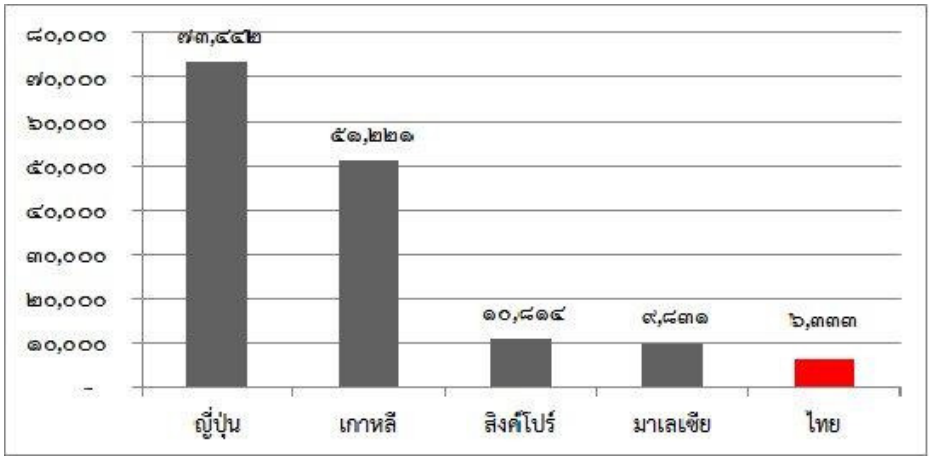

ที่มา: Thailand Journal Citation Index Center (TCI) ในดัชนีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทย ปี ๒๕๕๗, สวทน. (๒๐๑๕)

กล่าวโดยสรุป ประเทศไทยยังคงต้องพัฒนาศักยภาพด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมในด้านต่างๆ อย่างมากและต่อเนื่องเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศ และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทย โดยประเทศที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจสูง อาทิ เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสวีเดน ล้วนเป็นต้นแบบที่สำคัญที่แสดงให้เห็นว่า หากต้องการเพิ่มศักยภาพของประเทศจำเป็นต้องปรับตัวเรียนรู้ และมุ่งสู่การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมของประเทศให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ไม่ว่าจะเป็นการจัดสรรงบประมาณการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาศักยภาพทางเทคโนโลยีของตนเอง การพัฒนาบุคลากรที่มีความสามารถมารองรับ โดยมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการประกอบการของภาคธุรกิจ พร้อมไปกับการผลักดันนโยบายนวัตกรรมของภาครัฐที่นำไปสู่การขับเคลื่อนให้เกิดผลเป็นรูปธรรมโดยภาคเอกชน รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยและพัฒนาให้เกิดคุณค่าและมูลค่า และมีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพที่ทำให้เกิดกระบวนสร้างสรรค์และกระจายความรู้อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของภาคสังคมและเศรษฐกิจ

๒. วัตถุประสงค์

มุ่งใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในมิติต่างๆ ดังนี้

๒.๑ การสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป นำไปสู่ศักยภาพการแข่งขันที่สูงขึ้น

๒.๒ การเสริมสร้างสังคมที่มีตรรกะทางความคิด ใช้หลักเหตุและผล มีทุนทางปัญญา และมีความตระหนักรู้ถึงคุณค่าและใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม เพื่อเป็นรากฐานการดำรงชีวิตที่มีความสุขของคนไทย และเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้สังคม ชุมชน และท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ

๒.๓ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสู่ความสมดุล ทั้งการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ที่เหมาะสม อันจะนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน

๒.๔ การแก้ไขปัญหาและยกระดับความเจริญให้กับภาคส่วนต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจและสังคม เพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยก้าวสู่การแข่งขันได้อย่างยั่งยืน และปรับตัวไปสู่การพัฒนาที่สร้างความ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” โดยหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลางและก้าวไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูงในอนาคต

๒.๕ การเสริมสร้างความเข้มแข็งงานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมศักยภาพการแข่งขันของประเทศ และนำพาประเทศให้ก้าวสู่ประเทศที่มีรายได้สูง

๓. เป้าหมายและตัวชี้วัด

๓.๑ เป้าหมาย

เป้าหมายที่ ๑ เพิ่มสัดส่วนค่าใช้จ่ายการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาสู่ร้อยละ ๑.๕ ของ GDP และมีสัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐเป็น ๗๐:๓๐

ตัวชี้วัด ๑.๑ ค่าใช้จ่ายการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาต่อ GDP
ตัวชี้วัด ๑.๒ สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐ

เป้าหมายที่ ๒ เพิ่มจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาเป็น ๒๕ คนต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน

ตัวชี้วัด ๒.๑ จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา ต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน

เป้าหมายที่ ๓ เพิ่มอันดับความสามารถการแข่งขันโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และด้านเทคโนโลยี จัดโดย IMD ให้อยู่ในลำดับ ๑ ใน ๓๐

ตัวชี้วัด ๓.๑ อันดับความสามารถการแข่งขันโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ โดย IMD
ตัวชี้วัด ๓.๒ อันดับความสามารถการแข่งขันโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี โดย IMD

๔. แนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติ

เพื่อให้ประเทศไทยสามารถเปลี่ยนผ่านสู่สังคมนวัตกรรมและเตรียมการก้าวสู่ประเทศรายได้สูงในอนาคต แนวทางการพัฒนาในช่วงระยะเวลา ๕ ปี จะต้องให้ความสำคัญกับการใช้องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ผลงานวิจัยและพัฒนา ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์อย่างเข้มข้นทั้งในภาคธุรกิจ ภาครัฐ และภาคประชาสังคม รวมทั้งให้ความสำคัญกับการพัฒนาสภาวะแวดล้อมหรือปัจจัยพื้นฐานที่เอื้ออำนวยทั้งการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาบุคลากรวิจัย โครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการบริหารจัดการ เพื่อช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้ก้าวสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๔.๑ เร่งส่งเสริมให้เกิดสังคมนวัตกรรม และผลักดันงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์

๔.๑.๑ **เสริมสร้างนวัตกรรมภาคธุรกิจ**

๑) **ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีบทบาทหลักด้านนวัตกรรมเทคโนโลยี และร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนานวัตกรรม**กับสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย ภาครัฐ และภาคสังคมหรือชุมชน โดยปรับกฎ ระเบียบ และกฎหมายที่เป็นอุปสรรค รวมทั้งมีมาตรการจูงใจ อาทิ ปรับกฎระเบียบให้สามารถสนับสนุนทุนวิจัยในภาคเอกชน การส่งเสริมให้เอกชนรับจ้างทำวิจัยของภาครัฐได้ และการร่วมทุนในการพัฒนาเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมรับความเสี่ยงและร่วมรับภาระค่าใช้จ่าย

๒) **สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับธุรกิจเกิดใหม่และ SMEs ที่ต้องการพัฒนาหรือทำธุรกิจฐานเทคโนโลยี** และเพิ่มช่องทางการเข้าถึงนักวิจัยและทรัพยากรวิจัยของสถาบันการศึกษาหรือสถาบันวิจัย รวมทั้งการเข้าถึงบริการทางเทคโนโลยีต่างๆ ได้โดยง่ายและสะดวก

๓) **ส่งเสริมการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านการออกแบบและการจัดการธุรกิจที่ผสานการใช้เทคโนโลยี**ให้แพร่หลาย และครอบคลุมทุกภาคส่วน โดยมีมาตรการจูงใจในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ภาคการผลิตและบริการมุ่งสร้างนวัตกรรมในธุรกิจและองค์กร เพื่อเพิ่มศักยภาพและความสามารถในการแข่งขัน

๔.๑.๒ **พัฒนานวัตกรรมภาครัฐ**

๑) **เร่งสร้างความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเต็มศักยภาพ**ของภาครัฐ ทั้งการเข้าถึงและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐ และการเข้าถึงข้อมูลของภาครัฐของสาธารณะ

๒) **ส่งเสริมการพัฒนาแพลตฟอร์มบริการพื้นฐาน** (Government Service Platform) **และการพัฒนาแอปพลิเคชั่นภาครัฐ**ที่สามารถใช้งานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ

๓) **ปรับโครงสร้างองค์กรและกลไกการทำงาน**ให้เกิดความคล่องตัว และสามารถบูรณาการทำงาน

๔) **ส่งเสริมการทูตวิทยาศาสตร์** เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมทั้งในเชิงนโยบายและการนำไปประยุกต์ใช้ร่วมกับประเทศต่างๆ

๔.๑.๓ **พัฒนานวัตกรรมภาคสังคม**

๑) **รณรงค์ปลูกฝังวัฒนธรรมการวิจัย และค่านิยมการเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา** รวมทั้งวิธีคิดของคนในสังคมให้ใช้หลักตรรกะในการตัดสินใจ ผ่านทางสื่อและกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งมีกลไกส่งเสริมการดำเนินงานให้ความรู้และบริการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่

๒) **สร้างบรรยากาศและสภาวะที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ลงสู่พื้นที่และชุมชน** ทั้งการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การจัดให้มีเวทีหรือช่องทางการพัฒนาและแสดงออกของนักคิดและนักสร้างสรรค์ และเสริมสร้างต้นแบบ (Role Model) ที่เหมาะสม รวมทั้งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานนวัตกรรมและตัวอย่างความสำเร็จในวงกว้างอย่างต่อเนื่อง โดยจูงใจให้มีการนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม

๓) **ส่งเสริมให้ภาคสังคมนำงานวิจัยพัฒนาและเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ปรับปรุงคุณภาพชีวิต และสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิต** โดยอาศัยกลไกการดำเนินงานอย่างเป็นเครือข่ายระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันการวิจัย ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนหรือชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เทคโนโลยีเพื่อผู้พิการ เทคโนโลยีเพื่อผู้สูงอายุ

๔.๑.๔ **ผลักดันงานวิจัยสู่นวัตกรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า**

๑) **มุ่งเน้นการจัดสรรงบประมาณที่มีมวลวิกฤตและต่อเนื่องสำหรับขั้นตอนการแปลงงานวิจัยสู่เชิงพาณิชย์** ทั้งการจัดทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบ การทดสอบผลิตภัณฑ์หรือตลาด โรงงานนำร่อง และการทำวิจัยตลาด

๒) **เร่งรัดให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ภาคการผลิตและชุมชน** ผ่านกลไกเครือข่ายสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยมีนักถ่ายทอดเทคโนโลยีมืออาชีพ

๓) **เสริมสร้างระบบการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องมาตรฐานสากล** สามารถนำไปสู่การสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มได้ รวมถึงมีฐานข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญาที่สะดวกต่อการเข้าถึง ใช้งานง่าย และสืบค้นได้ทั่วโลก เพื่อประกอบการวิเคราะห์และติดตามเทคโนโลยี

๔) **พัฒนาตลาดเทคโนโลยีและนวัตกรรมไทย** เพื่อเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาเทคโนโลยีของประเทศ และทดแทนการนำเข้า ผ่านระบบบัญชีนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ไทยที่นำไปสู่การจัดซื้อจัดจ้างได้อย่างแท้จริง

๔.๒ พัฒนาสภาวะแวดล้อมของการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม

๔.๒.๑ **ด้านการลงทุนการวิจัยและพัฒนา**

๑) **จัดสรรงบประมาณการลงทุนวิจัยและพัฒนาที่เพียงพอและต่อเนื่องสำหรับการวิจัยเชิงลึกสู่นวัตกรรม/การพัฒนาต่อยอด Life and Biotechnology และ Sustainable Technology เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต เพิ่มประสิทธิภาพและเป็นมิตรสิ่งแวดล้อมในอุตสาหกรรมเป้าหมาย อันจะนำไปสู่การพัฒนาแบบก้าวกระโดด เพื่อสร้างการเติบโตทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม** ได้แก่ หุ่นยนต์ อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ การแพทย์ครบวงจร ยานยนต์สมัยใหม่ เทคโนโลยีชีวภาพ เกษตรและอาหารแปรรูป เชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ การขนส่งและการบิน ท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและเชิงสุขภาพ และดิจิทัล รวมทั้ง ผลักดันให้รัฐวิสาหกิจจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยและพัฒนา ทั้งในส่วนที่ยกระดับภารกิจของตนเองโดยตรง และในส่วนที่สนับสนุนเชื่อมโยงการวิจัยและพัฒนาในภาพรวมของประเทศ

๒) **มุ่งเน้นการทำวิจัยในขั้นประยุกต์และทดลองเพิ่มขึ้น** โดยให้ความสำคัญกับการร่วมลงทุนด้านการวิจัยพัฒนาระหว่างรัฐและเอกชน (PPP-Public Private Partnership) และ**ภาครัฐเป็นผู้ลงทุนหลักในเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ แต่มีความเสี่ยงสูง** (Disruptive Technology) นอกจากนี้ ควรกำหนดให้โครงการลงทุนขนาดกลางและขนาดใหญ่ของประเทศต้องเชื่อมโยงกับการส่งเสริมการใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมในประเทศ

๓) **ใช้การตลาดนำการวิจัย** เพื่อดำเนินการวิจัยที่มุ่งเป้าตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์เป็นสำคัญ โดยเชื่อมโยงการทำงานอย่างเป็นเครือข่ายระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย สถาบันการเงิน ภาครัฐ และภาคธุรกิจ

๔) **สนับสนุนการจัดทำ Technology Road Map** เพื่อจัดลำดับกิจกรรมวิจัยและพัฒนาสำหรับอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีเป้าหมายที่ต้องพัฒนา

๕) **ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา และการต่อยอดงานวิจัยสู่นวัตกรรมตลอดห่วงโซ่การวิจัย** ตั้งแต่การดำเนินงานวิจัย การพัฒนาต่อยอด การถ่ายทอดเทคโนโลยี และการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา

๖) **ผลักดันให้เกิดการวิจัยและพัฒนาทั่วถึง** โดยแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดควรเชื่อมโยงกับการทำวิจัยที่สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการวิจัยและพัฒนาของท้องถิ่น และนำงานวิจัยไปช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มและแก้ปัญหาต่างๆ โดยใช้ประโยชน์จากสถาบันการศึกษา หน่วยงานด้านการวิจัยพัฒนาที่กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ต่างๆ และภาคชุมชนและสังคม

๔.๒.๒ **ด้านบุคลากรวิจัย**

๑) **เร่งการผลิตบุคลากรสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้พอเพียงและสอดคล้องกับความต้องการ**ของอุตสาหกรรมเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาในอนาคต ด้วยการสร้างสิ่งจูงใจ การสร้างแรงบันดาลใจ การสนับสนุนทุนการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ เพื่อเพิ่มจำนวนผู้เข้าศึกษาและเพิ่มสัดส่วนผู้สำเร็จการศึกษาในสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อสังคมศาสตร์

๒) **เร่งสร้างนักวิจัยมืออาชีพ** โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิศวกรรมการผลิตขั้นสูง แพทยศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ข้อมูล (Data Scientist) นักออกแบบ และในสาขาที่ขาดแคลนและสอดคล้องกับการเติบโตของอุตสาหกรรมเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ไม่ว่าจะเป็นนักบริหารจัดการงานวิจัยและนวัตกรรม นักถ่ายทอดเทคโนโลยี นักประเมินผล และบุคลากรด้านทรัพย์สินทางปัญญา

๓) **พัฒนาศักยภาพนักวิจัย**ให้มีทั้งความรู้และความเข้าใจในเทคโนโลยี เข้าใจตลาดและรูปแบบการทำธุรกิจ และการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งเข้าถึงและเข้าใจความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์ เพื่อให้สามารถประเมินความคุ้มค่าในการลงทุนวิจัย และได้งานวิจัยที่มีคุณค่าในเชิงเศรษฐกิจและสังคม

๔) **พัฒนาเส้นทางความก้าวหน้า**ในสายอาชีพของบุคลากรวิจัยทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

๕) **ดึงดูดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ นักวิจัย และนักวิทยาศาสตร์ในต่างประเทศ ให้มาทำงานในประเทศไทย** ผ่านทางการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี เพื่อสนับสนุนภาคอุตสาหกรรมในการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ และเสริมสร้างศักยภาพการวิจัยพัฒนาของประเทศ

๖) **ส่งเสริมระบบการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงระหว่างวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์** (STEM Education) และเพิ่มจำนวนนักเรียนที่สนใจในด้านดังกล่าวเพื่อผลิตกำลังคนและครูวิทยาศาสตร์ในเชิงคุณภาพ พร้อมไปกับการเพิ่มแรงจูงใจในอาชีพครูวิทยาศาสตร์

๗) **ส่งเสริมการเรียนรู้สู่การเป็นผู้ประกอบการ** เพื่อสร้างความเข้าใจในการเริ่มต้นและทำธุรกิจ โดยมุ่งเน้นให้ภาคเอกชนเป็นผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรกับภาครัฐ สถาบันการศึกษา และสถาบันวิจัยในการผลิตบุคลากรเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับการทำงาน และส่งเสริมให้นักเรียนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้มีโอกาสฝึกงานในสาขาเทคโนโลยี (Technology Sector) และด้านเทคนิคต่างๆ และขยายผลการเคลื่อนย้ายบุคลากรวิจัยภาครัฐไปทำงานในสาขาอุตสาหกรรมเป้าหมายให้มากยิ่งขึ้น

๘) **พัฒนาตลาดรองรับงานสำหรับบุคลากรวิจัย** โดยกำหนดเป็นเงื่อนไขให้โครงการลงทุนขนาดกลางและขนาดใหญ่ จะต้องมีการทำวิจัยรองรับการดำเนินโครงการ

๔.๒.๓ **ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**

๑) **ปรับปรุงและพัฒนาระบบรองรับเทคโนโลยีสำคัญๆ ให้เกิดประสิทธิภาพ** อาทิ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เทคโนโลยีกราฟิน เทคโนโลยีทางการศึกษา เทคโนโลยีที่รองรับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างประชากรและเพิ่มคุณภาพชีวิต (เทคโนโลยีเพื่อผู้สูงอายุและผู้พิการ) เทคโนโลยีที่ช่วยเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร เทคโนโลยีการขนส่งและโลจิสติกส์ เทคโนโลยีด้านพลังงานสีเขียว เทคโนโลยีแห่งอนาคต รวมทั้ง สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมอวกาศ ตลอดจนมีฐานข้อมูลงานวิจัยที่สะดวกต่อการเข้าถึงและใช้งานได้ง่าย

๒) **ส่งเสริมการพัฒนาระบบคุณภาพและมาตรฐาน และระบบมาตรวิทยาแห่งชาติ** ทั้งด้าน การวัด การสอบเทียบ การกำหนดและรับรองมาตรฐานที่สอดคล้องกับสากล รวมทั้งเร่งยกระดับและส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์วิเคราะห์ทดสอบ/สอบเทียบ/ห้องปฏิบัติการของภาคเอกชนให้ได้มาตรฐานสากล ผ่านการสนับสนุนทางการเงินและการจูงใจในรูปแบบที่เหมาะสม

๓) **สนับสนุนให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนจัดตั้งศูนย์วิจัยพัฒนาในประเทศ** โดยกำหนดพื้นที่การส่งเสริม และมีมาตรการจูงใจที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งศูนย์วิจัยพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ รวมทั้งสนับสนุนการแปลงนิคมอุตสาหกรรมให้เป็นอุทยานธุรกิจวิทยาศาสตร์ หรือส่งเสริมให้เอกชนเป็นผู้ลงทุนนิคมอุตสาหกรรมธุรกิจวิทยาศาสตร์

๔) **สนับสนุนเครื่องมือทางการเงินใหม่ๆ และหลากหลายเพื่อเป็นกลไกระดมทุน** ที่ช่วยกระตุ้นการสร้างสรรค์นวัตกรรม และผลักดันผลงานวิจัยสู่เชิงพาณิชย์ อาทิ ระบบเงินร่วมลงทุน กองทุนการระดมทุนผ่านตลาดหลักทรัพย์

๕) **เร่งพัฒนาและประชาสัมพันธ์ศูนย์แห่งความเป็นเลิศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และอุทยานวิทยาศาสตร์ทั้งส่วนกลางและภูมิภาค**ให้มีการวิจัยที่เข้มแข็งพร้อมเป็นกลไกช่วยแก้ไขปัญหาให้ภาคการผลิตและบริการ และเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันระหว่างภาควิชาการกับภาคเอกชนและภาคสังคม

๖) **สนับสนุนให้เกิดการร่วมทำงานและแบ่งปันทรัพยากร**ด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ และห้องปฏิบัติการทดลองระหว่างสถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา ภาครัฐ และภาคเอกชน

๔.๒.๔ **ด้านการบริหารจัดการ**

๑) **ส่งเสริมการปรับโครงสร้างและบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม** ทั้งหน่วยงานที่กำหนดนโยบาย หน่วยงานสนับสนุนทุนวิจัย หน่วยงานวิจัยหลัก และหน่วยงานปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหน่วยงานจัดการความรู้จากการวิจัย (Knowledge Management/Transfer Agencies) เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน สร้างความชัดเจนในอำนาจหน้าที่และการบริหารจัดการ รวมทั้งบุคลากรและโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขับเคลื่อนงานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมของประเทศ

๒) **ปรับระบบการบริหารจัดการงบประมาณ**จากการจัดสรรตามภารกิจ (Function Based Budgeting) ไปสู่การจัดสรรตามแผนงาน/โครงการ (Program Based Budgeting) เพื่อให้เกิดการบูรณาการแผนงาน/โครงการและงบประมาณระหว่างหน่วยงานต่างๆ และพัฒนาไปสู่การจัดสรรตามผลงาน (Performance Based Budgeting) โดยมีกลยุทธ์ต่อยอดไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้หรือกลยุทธ์การยุติที่เหมาะสม

๓) **จัดให้มีระบบประเมินความสามารถด้านนวัตกรรมของสถาบันวิจัย** ทั้งด้านการสร้างความสามารถทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ด้านการบริหารจัดการ และด้านอื่นๆ รวมถึงการติดตามประเมินผลโครงการวิจัยสำคัญของประเทศ โดยมีการรายงานผลต่อสาธารณะอย่างต่อเนื่อง

๔) **ส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติการวิจัยและนวัตกรรมรายสาขา** อาทิ สาขาการเกษตร สาขาอุตสาหกรรม สาขาการท่องเที่ยว สาขากีฬา **ที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม** เพื่อนำเอาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมไปสู่การขับเคลื่อนประเทศในมิติต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม ร่วมกับหน่วยงานเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

๕) **ส่งเสริมให้มีราชบัณฑิตสภาทางวิทยาศาสตร์ (Royal Academy of Science) ผ่านทางกลไกที่มีอยู่** อาทิ เสริมสร้างศักยภาพของสมัชชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อให้เป็นที่รวมของผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และศาสตร์อื่นๆ ในการให้คำปรึกษาและข้อแนะนำการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมของประเทศแก่รัฐบาลและสาธารณะ

๕. แผนงานและโครงการสำคัญ

๕.๑ แผนงานส่งเสริมผู้ประกอบการไทยให้มีบทบาทนำและใช้นวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าและบริการ ประกอบด้วย โครงการย่อย อาทิ โครงการร่วมทุนเพื่อสรรหาเทคโนโลยีที่เหมาะสมและนำไปสู่การพัฒนาแบบก้าวกระโดดในการดำเนินธุรกิจ

หน่วยงานดำเนินการ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร่วมกับกระทรวงการคลัง กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กรอบระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๒ แผนงานส่งเสริมผู้ประกอบการไทยให้เป็นเจ้าของห่วงโซ่มูลค่าเพิ่มสูงในตลาดโลกในอุตสาหกรรมที่ไทยมีศักยภาพ (Global Value Chain Controller) อาทิ โครงการส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนาในประเทศไทย

หน่วยงานดำเนินการ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร่วมกับกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กรอบระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๒

๕.๓ โครงการส่งเสริมการจัดทำมาตรฐานนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ไทย เพื่อนำขึ้นบัญชีนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์

หน่วยงานดำเนินการ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กรอบระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๒

๖. กลไกขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

๖.๑ กฎหมาย โดยส่งเสริมและเร่งรัดให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นการเฉพาะ ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม เพื่อส่งเสริมให้เกิดระบบบริหารจัดการและใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรมในเชิงพาณิชย์

๖.๒ คณะกรรมการระดับชาติ ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาระบบนวัตกรรมของประเทศ คณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ คณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ และคณะกรรมการภูมิสารสนเทศแห่งชาติ

๖.๓ แผนรองรับ โดยผลักดันประเด็นการพัฒนาตามแผนที่เกี่ยวข้อง อาทิ นโยบายและแผนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๖๔) นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) กรอบนโยบายการพัฒนานาโนเทคโนโลยีของประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔) กรอบนโยบายการพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพของประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔) และแผนแม่บทการพัฒนาระบบมาตรวิทยาแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) รวมทั้ง ส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนปฏิบัติการวิจัยและนวัตกรรมรายสาขา อาทิ แผนวิจัยด้านการเกษตร ด้านอุตสาหกรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านการกีฬา

ยุทธศาสตร์ที่ ๙ การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ

๑ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

๑.๑ การกระจุกตัวของการพัฒนากรุงเทพฯ และภาคกลางทำให้เกิดปัญหาช่องว่างการกระจายรายได้ระหว่างภาค โดยกรุงเทพฯ และภาคกลางมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ ในขณะที่คนยากจนส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ อีกทั้งยังมีความแตกต่างของรายได้ประชาชนระหว่างภูมิภาค ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างภาค ดังจะเห็นได้จาก ในปี ๒๕๕๖ ภาคกลางมีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๙ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ส่วนภาคอื่นมีสัดส่วนการผลิตไม่แตกต่างกันมาก กล่าวคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ ๑๐.๙ ภาคเหนือร้อยละ ๘.๘ และภาคใต้ร้อยละ ๘.๖ ซึ่งส่งผลต่อเนื่องให้รายได้ผลิตภัณฑ์ภาคเฉลี่ยต่อหัวระหว่างภาคแตกต่างกันอย่างมาก โดยภาคกลางมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว ๒๘๐,๗๓๔ บาท ภาคใต้ ๑๒๓,๒๗๐ บาท ภาคเหนือ ๙๘,๒๖๘ บาท และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๗๔,๕๓๒ บาท ตามลำดับ

การที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ยังมีฐานเศรษฐกิจขนาดเล็กและมีบทบาทไม่มากนัก ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาภาคในระยะต่อไป จำเป็นต้องมุ่งเน้นการกระจายการพัฒนาและกิจกรรมทางเศรษฐกิจออกไปจากกรุงเทพฯ และปริมณฑลไปสู่ภาคอื่นอย่างเป็นขั้นตอน ทั้งนี้ในช่วงที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาจังหวัด กลุ่มจังหวัด และภาคมากขึ้น รวมทั้งมีการจัดโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐานที่ได้มาตรฐานนานาชาติและประสานสอดคล้องกับมาตรการด้านการใช้ที่ดิน สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตในพื้นที่ เพื่อเป็นสะพานเกื้อหนุนให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้สามารถพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้เต็มตามศักยภาพและโอกาส เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น

๑.๒ ประชากรเริ่มปรับตัวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในทุกภาคในขณะที่แรงงานยังมีข้อจำกัดทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยในปี ๒๕๕๖ ภาคเหนือเป็นภาคที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุมากที่สุด ร้อยละ ๑๗.๗ รองลงมาได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ ๑๖.๓ ภาคกลางและภาคใต้ ร้อยละ ๑๖.๒ และ ๑๓.๒ ตามลำดับ ชี้ให้เห็นว่าภาครัฐและครัวเรือนจะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านสวัสดิการและการรักษาพยาบาล รวมทั้งภาระพึ่งพิงจะสูงขึ้น ในขณะที่คุณภาพการศึกษาทุกภาคยังต่ำ โดยภาคกลางมีปีการศึกษาเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ ๘.๓ ปี และภาคเหนือมีปีการศึกษาเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ ๗.๓ ปี นอกจากนี้ ทุกภาคมีปัญหาจากผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ซึ่งจะเห็นได้จากคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ชั้น ม.๓ ใน ๕ วิชาสำคัญของทุกภาค มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ทุกวิชา ตลอดจนการเจ็บป่วย ปัญหายาเสพติด และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ยังคงเป็นปัญหาสำคัญของทุกภาค

ดังนั้น การพัฒนาภาคในระยะต่อไป จึงควรให้ความสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ทั่วถึง และเป็นธรรม โดยเฉพาะการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ทั้งระบบที่เน้นการดำเนินการอย่างมีบูรณาการ ยึดประเด็นการพัฒนาที่สำคัญ โดยเชื่อมโยงบทบาทและสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของชุมชน สถาบัน และภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการปรับปรุงระบบบริหารจัดการด้านสาธารณสุขและด้านการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนให้ทั่วถึง

๑.๓ การขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะด้านการเกษตรและอุตสาหกรรม ได้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งป่าไม้ แหล่งน้ำ ดิน และพลังงานไปเป็นจำนวนมากและรวดเร็วเกินกว่าที่ธรรมชาติจะสามารถฟื้นฟูสภาพให้เกิดทดแทนกลับคืนดังเดิมได้ ดังจะเห็นได้จากปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพ ในขณะเดียวกันยังมีปัญหาความเสื่อมโทรมของคุณภาพดินและคุณภาพน้ำ ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล รวมทั้งปัญหามลพิษทางอากาศในระดับภาคที่เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนจุดอ่อนในการบริหารจัดการแหล่งน้ำและระบบน้ำ จึงจำเป็นต้องเร่งดำเนินการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ป้องกัน และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการบริหารจัดการมลภาวะและควบคุมกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติของภาคกลับคืนสู่ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ก่อให้เกิดความสมดุลต่อระบบนิเวศและสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับประชาชน รวมทั้งเป็นปัจจัยสนับสนุนการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืนต่อไป

๑.๔ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมืองเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในทุกภาค แต่การกระจายกิจกรรมเศรษฐกิจจากเมืองใหญ่สู่กลุ่มเมืองขนาดกลางยังขาดความสมดุล ซึ่งจากข้อมูลจากสำมะโนประชากรและเคหะในรอบ ๔๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๒๓ – ๒๕๕๓) ที่ผ่านมา พบว่าจำนวนประชากรเมืองเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๒๖.๔ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ เป็นร้อยละ ๔๔.๑ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ และคาดว่าภายใน ๑๐ ปีข้างหน้าประเทศไทยจะมีประชากรเมืองเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๖๐ ส่งผลให้เมืองในภูมิภาคมีประชากรเพิ่มขึ้น ประชากรเมืองที่เพิ่มขึ้นจะก่อให้เกิดการขยายตัวของการตั้งถิ่นฐานแบบชุมชนเมือง แหล่งธุรกิจการค้าและบริการ และแหล่งอุตสาหกรรม ซึ่งหากขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ จะทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา โดยเฉพาะปัญหาการกำจัดขยะมูลฝอยและน้ำเสีย รวมถึงการให้บริการขนส่งสาธารณะที่ไม่ทั่วถึงและขาดประสิทธิภาพ ทำให้สิ้นเปลืองพลังงาน ก่อให้เกิดปัญหาการจราจร และเกิดมลภาวะทางอากาศ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวม ตลอดจนการเติบโตของชุมชนที่รุกล้ำพื้นที่เกษตรกรรมอันอุดมสมบูรณ์ ซึ่งนำไปสู่การสูญเสียพื้นที่เกษตรกรรมของภาค

ดังนั้น การพัฒนาภาคในระยะต่อไป จึงต้องให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับความเป็นเมือง ทั้งในด้านการบริหารจัดการด้านผังเมือง ด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมือง ระบบบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ระบบการศึกษาและระบบสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน มีคุณภาพ และเพียงพอต่อความต้องการของคนในเมือง รวมทั้งเสริมสร้างความสามารถในการบริหารจัดการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑.๕ การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานขนส่งของประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๕ จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาภาคอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ โครงการพัฒนาโครงข่ายรถไฟระหว่างเมือง โครงการพัฒนารถไฟทางคู่ โครงการทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง รวมทั้งโครงการขยายท่าเรือแหลมฉบัง และโครงการพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิระยะที่ ๒

การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งของประเทศดังกล่าว จะทำให้โครงข่ายการคมนาคมขนส่งสามารถเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ทั้งเครือข่ายภายในภาค การเชื่อมโยงระหว่างภาคและประเทศเพื่อนบ้าน ส่งผลให้แต่ละภาคสามารถขนส่งคนและกระจายสินค้าได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ลดต้นทุนและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน รองรับการพัฒนาภาคและกิจกรรมเศรษฐกิจภายในภาค ตลอดจนสนับสนุนการเปิดตลาดการค้าไปสู่ภาคอื่นๆ ในประเทศและภูมิภาคต่างๆ ของโลก เพื่อสนับสนุนการพัฒนาภูมิภาคของไทยให้เจริญเติบโตอย่างเท่าเทียมและยั่งยืน

๑.๖ กลไกการพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดในช่วงที่ผ่านมา ยังไม่สามารถเชื่อมโยงการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนตามแนวทางและเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิผล ดังนั้น การบริหารจัดการจังหวัดและกลุ่มจังหวัดในระยะต่อไป จึงควรมีการปรับปรุงยกระดับให้สามารถบริหารงานและแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นจุดเชื่อมโยงการพัฒนาจากประเทศสู่พื้นที่และจากพื้นที่สู่ประเทศ โดยเฉพาะการปรับปรุงการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด และการประสานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการหารือร่วมกันระหว่างกระทรวง กรม จังหวัด/กลุ่มจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่การบูรณาการโครงการร่วมกันและไม่เกิดความซ้ำซ้อนระหว่างกัน

๑.๗ การรวมกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค อนุภูมิภาค และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ส่งผลให้เขตเศรษฐกิจชายแดนมีความสำคัญมากขึ้น โดยการพัฒนากิจกรรมเศรษฐกิจจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในพื้นที่ชายแดนและพื้นที่ต่อเนื่อง ดังนั้น ภาคจะต้องเตรียมการรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น และแสวงหาโอกาสเพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาพื้นที่ ทั้งในการอำนวยความสะดวกและลดขั้นตอนของผู้ประกอบการในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อสร้างความแข็งแกร่งของฐานเศรษฐกิจเดิมในพื้นที่ ควบคู่กับการส่งเสริมฐานเศรษฐกิจใหม่ที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาภาคให้เติบโตอย่างยั่งยืน รวมทั้งการสนับสนุนผู้ประกอบการให้มีความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และการเสริมสร้างจุดชายแดนต่างๆ ให้สามารถดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนที่มีเส้นทางการขนส่งสินค้า มีจุดผ่านแดนถาวร และมีบทบาทเป็นประตูการค้าที่สำคัญของประเทศ

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาภาคในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ จะต้องเชื่อมโยงทิศทางการพัฒนาประเทศลงสู่พื้นที่ให้สอดคล้องกับศักยภาพโอกาส และการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ สามารถเชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนา ทั้งมิติตัวคน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความมั่นคง เข้ากับมิติทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมของภาคได้อย่างมีบูรณาการ สนับสนุนให้เกิดการกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างภาคให้เท่าเทียมและมีสมดุล โดยมุ่งที่จะพัฒนาฐานเศรษฐกิจหลักของแต่ละภาคให้เจริญเติบโตอย่างเป็นระบบ รวมถึงการพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค ควบคู่กับการจัดโครงข่ายบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมรองรับการขยายตัวอย่างเหมาะสม เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตรวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการประชาชน ตลอดจนการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนเพื่อขยายโอกาสทางการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างภาคและประเทศเพื่อนบ้าน

๒ วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคให้สามารถสร้างโอกาสการประกอบอาชีพและการเพิ่มรายได้อย่างทั่วถึง นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนและลดความเหลื่อมล้ำของคนในภาค

๒.๒ เพื่อพัฒนาเมืองศูนย์กลางของจังหวัดให้เป็นเมืองน่าอยู่และปลอดภัย มีการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองตามมาตรฐาน และมีการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองอย่างทั่วถึง

๒.๓ เพื่อเปิดพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน ซึ่งจะนำไปสู่การกระจายความเจริญและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

๒.๔ เพื่อฟื้นฟูฐานเศรษฐกิจหลักให้ขยายตัวอย่างมีสมดุลและได้รับการยอมรับจากชุมชน

๓ เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมายที่ ๑

๑.๑ ช่องว่างรายได้ระหว่างภาคลดลง

๑.๒ มีการกระจายรายได้ของประชาชนอย่างเป็นธรรมมากขึ้น

ตัวชี้วัด ๑.๑ ช่องว่างของผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวระหว่างภาคลดลง

ตัวชี้วัด ๑.๒ สัมประสิทธิ์การกระจายรายได้ระดับภาคลดลง

เป้าหมายที่ ๒ เมืองศูนย์กลางของจังหวัดเป็นเมืองน่าอยู่และปลอดภัย สิ่งแวดล้อมดี เศรษฐกิจดี และการเดินทางสะดวก

ตัวชี้วัด จำนวนเมืองศูนย์กลางของจังหวัดที่ได้รับการพัฒนาเป็นเมืองน่าอยู่และปลอดภัยเพิ่มขึ้น

เป้าหมายที่ ๓ พื้นที่ฐานเศรษฐกิจหลักมีระบบการผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัด ค่าเฉลี่ยสารอินทรีย์ระเหยง่ายในพื้นที่อุตสาหกรรมหลักบริเวณมาบตาพุดไม่เกินเกณฑ์มาตรฐาน

เป้าหมายที่ ๔ พื้นที่เศรษฐกิจใหม่บริเวณชายแดนมีการพัฒนาที่เกิดผลเป็นรูปธรรม

ตัวชี้วัด มูลค่าการลงทุนในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษชายแดนเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐

๔ แนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติ

๔.๑ การพัฒนาภาค

๔.๑.๑ ภาคเหนือ

พัฒนาภาคเหนือเป็นศูนย์กลางธุรกิจด้านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านสุขภาพ และด้านการศึกษาในระดับอนุภูมิภาค รวมทั้งยกระดับเป็นฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัย เชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง ควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้มีความอุดมสมบูรณ์

แนวทางการพัฒนา

๑) **พัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและความยั่งยืน มีธุรกิจบริการต่อเนื่องกับการท่องเที่ยวบริการสุขภาพและการศึกษาที่ได้มาตรฐาน รวมทั้งผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง**

(๑) **พัฒนากลุ่มท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ** ได้แก่ ๑.๑) กลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาและกลุ่มชาติพันธุ์ ในพื้นที่ ๘ จังหวัดภาคเหนือตอนบน โดยนำความโดดเด่นของอารยธรรมล้านนาซึ่งมีเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญา พัฒนาสู่สินค้าและบริการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ๑.๒) กลุ่มท่องเที่ยวมรดกโลก ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัยและกำแพงเพชร โดยฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลก พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร และเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง ๑.๓) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน น่าน เพชรบูรณ์ และอุทัยธานี โดยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว

(๒) **พัฒนายกระดับการท่องเที่ยวคุณภาพกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน และน่าน** ได้แก่ การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมและนิทรรศการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬาและผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว และการท่องเที่ยวแบบพักผ่อน โดยสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่สอดคล้อง ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ตลอดจนส่งเสริมช่องทางการตลาดโดยใช้อินเทอร์เน็ต

(๓) **สนับสนุนเชียงใหม่ให้เป็นศูนย์กลางการผลิตและธุรกิจด้านอาหารและสินค้าเพื่อสุขภาพ บริการทางการแพทย์และสุขภาพ บริการการศึกษานานาชาติรวมทั้งผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ โดยเฉพาะกลุ่มดิจิทัล** ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมายที่มีศักยภาพสูงของภาค โดยให้ความสำคัญกับการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการให้มีความแตกต่างโดดเด่น สามารถตอบสนองต่อตลาดเป้าหมายเฉพาะ

๒) **พัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร และสร้างมูลค่าเพิ่มภายใต้แนวคิดเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ ควบคู่กับการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปให้มีความหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของตลาด**

(๑) **พัฒนาให้ภาคเหนือตอนบนเป็นฐานการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ และภาคเหนือตอนล่างเป็นฐานการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยในรูปแบบฟาร์มเกษตรอัจฉริยะ** โดยส่งเสริมการลดใช้สารเคมีในภาคเกษตรเพื่อปรับระบบการผลิตจากเกษตรเคมีไปสู่การผลิตตามแนวทางเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ สนับสนุนการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมาใช้ในกระบวนการผลิต รวมถึงสนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกรในการวางแผนการผลิตและการสร้างเครือข่ายการตลาดให้มีประสิทธิภาพ

(๒) **ยกระดับอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป** เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรในพื้นที่ที่เป็นแหล่งผลิตที่สำคัญ โดยสนับสนุนให้เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน เป็นพื้นที่หลักในการแปรรูปพืชผัก ผลไม้และสมุนไพร ในขณะที่ พิจิตร กำแพงเพชรและนครสวรรค์เป็นพื้นที่หลักในการแปรรูปข้าว พืชไร่และพืชพลังงาน โดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตตลอดสายการผลิต และสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดเฉพาะ อาทิ อาหารเสริมเพื่อสุขภาพ

(๓) **พัฒนาพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ และกำแพงเพชร ให้เป็นแหล่งผลิตพลังงานทดแทน** โดยนำผลผลิตและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรจากพืชและสัตว์มาพัฒนาเป็นพลังงานทดแทน เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรที่เป็นวัตถุดิบและลดปัญหาสิ่งแวดล้อม

๓) **ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คืนความอุดมสมบูรณ์สร้างความสมดุลแก่ระบบนิเวศ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ**

(๑) **ฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าไม้ซึ่งเป็นป่าต้นน้ำในพื้นที่ ๘ จังหวัดภาคเหนือตอนบน** โดยให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อให้เป็นแหล่งดูดซับน้ำฝนและเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนในแต่ละลุ่มน้ำ ควบคู่ไปกับการป้องกันแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่า และส่งเสริมการปลูกป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าต้นน้ำ

(๒) **พัฒนาการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบในลุ่มน้ำหลักของภาค ได้แก่ ลุ่มน้ำปิง วัง ยม และน่าน** โดยการพัฒนาปรับปรุงระบบส่งน้ำให้เชื่อมโยงกับพื้นที่การเกษตรอย่างทั่วถึง จัดทำโครงการผันน้ำ ก่อสร้างอุโมงค์ส่งน้ำจากแหล่งน้ำที่มีปริมาณน้ำเกินความต้องการไปยังแหล่งน้ำที่มีปริมาณน้ำน้อยกว่าเพื่อเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน ก่อสร้างแหล่งกักเก็บน้ำให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ และพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำนอกเขตพื้นที่ชลประทานในลักษณะแก้มลิงให้กระจายตามพื้นที่ต่างๆ ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

(๓) **สนับสนุนการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาหมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน และจังหวัดตาก** โดยส่งเสริมการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยวไปสู่การปลูกพืชในระบบวนเกษตร จัดระเบียบการเผาในพื้นที่เกษตร กำหนดช่วงเวลาเผาให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดด้วยการ "ชิงเผา" ก่อนช่วงวิกฤตหมอกควันของแต่ละพื้นที่ ส่งเสริมให้นำเศษวัสดุทางการเกษตรไปทำปุ๋ยชีวภาพหรือเชื้อเพลิงอัดแท่ง เพื่อให้ไม่มีวัสดุทางการเกษตรเหลือเผาในที่สุด และส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันแก้ไขปัญหาหมอกควัน

๔) **พัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุรองรับการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของภาคเหนือที่เร็วกว่าระดับประเทศ ๑๐ ปี**

(๑) **ส่งเสริมการสร้างรายได้และการมีงานทำของผู้สูงอายุ** เพื่อให้ผู้สูงอายุมีรายได้และพัฒนาศักยภาพของตัวเองอย่างต่อเนื่อง โดยดำเนินการในรูปของกลุ่มอาชีพและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

(๒) **พัฒนานวัตกรรมการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว** เพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้ รวมทั้งแก้ปัญหาการขาดแคลนผู้ดูแลผู้สูงอายุ

(๓) **สร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวและชุมชน** เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดสวัสดิการได้อย่างยั่งยืนและเป็นโครงข่ายการคุ้มครองของสังคมให้กับผู้สูงอายุ

๔.๑.๒ **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**

พัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นฐานการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพสูง มาตรฐานปลอดภัยและอินทรีย์ และเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและเอทานอลของประเทศ รวมทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดียุคก่อนประวัติศาสตร์ อารยธรรมขอม วัฒนธรรมประเพณี แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาระดับนานาชาติ

แนวทางการพัฒนา

๑) **เพิ่มศักยภาพการผลิตไปสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์และอาหารปลอดภัย**

(๑) **พัฒนาพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ (ยโสธร สุรินทร์ ร้อยเอ็ด มหาสารคาม ศรีสะเกษ) ให้เป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพสูง** โดยปรับกระบวนการผลิตให้อยู่ภายใต้มาตรฐานเกษตรปลอดภัย พร้อมทั้งยกระดับเกษตรอินทรีย์ และยกระดับการตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์ไทยให้เท่าเทียมและเป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศ พัฒนาห่วงโซ่เกษตรอินทรีย์ให้ครอบคลุมทุกขั้นตอนการผลิต โดยสนับสนุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆให้ตอบสนองตลาดสินค้าเพื่อสุขภาพและการส่งออก จัดตั้งกองทุนเกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมตลาดสีเขียวในชุมชนและท้องถิ่น ส่งเสริมเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

(๒) **ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนไปสู่สินค้าเกษตรชนิดใหม่ตามศักยภาพของพื้นที่ในพื้นที่ตอนบนของภาค (เลย หนองคาย บึงกาฬ นครพนม) และตอนล่างของภาค (ศรีสะเกษ อุบลราชธานี)** อาทิ พืชผัก ผลไม้ และไม้ดอก รวมทั้งส่งเสริมโคเนื้อคุณภาพสูงในพื้นที่สกลนคร มุกดาหาร นครพนม ส่วนโคนมในพื้นที่นครราชสีมาและอุบลราชธานี

(๓) **สนับสนุนเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรให้พึ่งตนเองได้ นำร่องในจังหวัดอำนาจเจริญ กาฬสินธุ์ และขอนแก่น** โดยสนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกร และพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์การเกษตรให้เข้มแข็ง ส่งเสริมการออมและการเข้าถึงแหล่งเงินทุน พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นมืออาชีพโดยยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ และโครงการ ๑ ไร่ ๑ แสน ส่งเสริมการเรียนรู้จากกลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จให้เป็นต้นแบบ รวมทั้งส่งเสริมตลาดสินค้าเกษตรในท้องถิ่น

๒) **พัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มสูง**

(๑) **พัฒนาให้นครราชสีมาเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปและอาหารแบบครบวงจร** โดยสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันภาคอุตสาหกรรมอาหารของภาค สร้างเครือข่ายระหว่างภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคราชการ เพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูล เทคโนโลยี นวัตกรรมในการแปรรูปสินค้าเกษตรและอาหารให้เป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่มีมูลค่าสูงและตรงตามความต้องการของตลาด

(๒) **ยกระดับมาตรฐานสินค้ากลุ่มผ้าไหมในพื้นที่ขอนแก่น นครราชสีมา และสุรินทร์ กลุ่มผ้าฝ้ายย้อมครามในพื้นที่สกลนครสู่การเป็นศูนย์กลางแฟชั่นในระดับภูมิภาค** โดยส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพสินค้า การออกแบบ และตราสัญลักษณ์ พัฒนาเทคโนโลยีและงานศึกษาวิจัยสร้างนวัตกรรมเพิ่มคุณค่า พร้อมทั้งพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนอื่นๆ โดยยกระดับผู้ประกอบการและสร้างความเชื่อมโยงระหว่างวิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกับภาคอุตสาหกรรม และส่งเสริมการจับคู่ธุรกิจเพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ

(๓) **เพิ่มศักยภาพการผลิตพลังงานทดแทนในพื้นที่ขอนแก่น กาฬสินธุ์ นครราชสีมา ชัยภูมิ อุบลราชธานี และให้เกิดความสมดุลระหว่างพืชอาหารและพืชพลังงาน** โดยสนับสนุนการจัดการพื้นที่เกษตรกรรมที่ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชพลังงาน สนับสนุนการผลิตพลังงานทดแทนด้วยเทคโนโลยีที่ใช้งานได้ง่าย พร้อมทั้งส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนอย่างมีประสิทธิภาพในภาคการผลิต ชุมชนและท้องถิ่นให้มากขึ้น

๓) **ยกระดับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงประเพณีวัฒนธรรมอารยธรรมขอม ยุคก่อนประวัติศาสตร์ และกีฬาสู่นานาชาติ**

(๑) **ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ศรีสะเกษ นครราชสีมา ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงประเพณีวัฒนธรรม และอารยธรรมขอมในพื้นที่จังหวัด บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ นครราชสีมา การท่องเที่ยววัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในจังหวัดหนองคาย นครพนม มุกดาหาร และการท่องเที่ยวยุคก่อนประวัติศาสตร์ ในจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น กาฬสินธุ์** โดยเพิ่มนวัตกรรมการบริการท่องเที่ยวให้ตอบสนองความหลากหลายของกลุ่มเป้าหมาย เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวให้หลากหลาย พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถท่องเที่ยวได้ทั้งปี รวมทั้งพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงในลักษณะเครือข่ายเพื่อกระจายนักท่องเที่ยวจากเมืองหลักไปสู่เมืองรอง ชุมชนและท้องถิ่น

(๒) **พัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวสี่เหลี่ยมวัฒนธรรมล้านช้าง เลย-อุดรธานี-หนองบัวลำภู-หนองคาย-สปป.ลาว** โดยเร่งพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงพื้นที่และเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวระหว่างภาคเอกชน กับชุมชนและท้องถิ่น ทั้งในประเทศและกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

๔) **เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน**

(๑) **พัฒนาแหล่งน้ำเดิมและแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บ** โดยการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งน้ำเดิมและแหล่งน้ำธรรมชาติให้สามารถเพิ่มปริมาณการกักเก็บในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (ขอนแก่น กาฬสินธุ์ มหาสารคาม และร้อยเอ็ด) กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ๑ (นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์) และตอนล่าง ๒ (อุบลราชธานี ศรีสะเกษ ยโสธร และอำนาจเจริญ) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของภาค

(๒) **พัฒนาแหล่งน้ำใหม่ในพื้นที่ลุ่มน้ำเลย ชี มูล และสร้างแหล่งกักเก็บ(แก้มลิง)ขนาดเล็กในพื้นที่ที่เหมาะสมในพื้นที่การเกษตร** โดยพัฒนาระบบส่งน้ำและการกระจายน้ำให้นำไปใช้ประโยชน์ในช่วงฤดูแล้ง รวมทั้งพัฒนาแหล่งน้ำใต้ดินตามความเหมาะสมของพื้นที่โดยไม่ให้เกิดผลกระทบจากดินเค็ม

๕) **ฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ให้คงความอุดมสมบูรณ์และรักษาความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ต้นน้ำเลย ชัยภูมิ อุดรธานี สกลนคร** โดยกำหนดและทำเครื่องหมายแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์และพื้นที่ป่านอกเขตอนุรักษ์ในแต่ละแห่งให้ชัดเจน เน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและป้องกันการบุกรุกคุกคามป่าไม้และพื้นที่ชุ่มน้ำ อนุรักษ์ทรัพยากรดินและพื้นที่ต้นน้ำให้สมบูรณ์

๔.๑.๓ **ภาคกลาง**

พัฒนาภาคกลางให้เป็นศูนย์กลางการผลิต การค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคและภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งเป็นฐานการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และได้มาตรฐานโลก สนับสนุนการเป็นศูนย์กลางการผลิตอาหารของประเทศ

แนวทางการพัฒนา

๑) **ยกระดับฐานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของภาคกลางให้เป็นศูนย์อุตสาหกรรมชั้นนำในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้**

(๑) **ยกระดับการพัฒนากลุ่มอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี ชลบุรี และระยองให้เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมสำหรับกิจการที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและอุตสาหกรรมแห่งอนาคต** อาทิ กลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์และอุปกรณ์โทรคมนาคม และกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยปรับปรุงมาตรการสนับสนุนในด้านต่างๆ ได้แก่ การให้สิทธิประโยชน์ การพัฒนาคนและเทคโนโลยี การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค และการสนับสนุนเงินทุน เพื่อผลักดันให้เกิดการลงทุนในพื้นที่เป้าหมาย

(๒) **พัฒนากาญจนบุรี - ราชบุรี – เพชรบุรีตอนบนให้เป็นแหล่งอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรและปศุสัตว์ และกลุ่มอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เชื่อมโยงกับแหล่งผลิตในเมียนมา** โดยเพิ่มประสิทธิภาพระบบโลจิสติกส์เพื่อลดต้นทุนในการขนส่งสินค้า รวมทั้งยกระดับคุณภาพสินค้าอุตสาหกรรมในพื้นที่ ให้มีความทันสมัยและให้ได้มาตรฐานสากลไปสู่ตลาดอาเซียน

๒) **พัฒนาแหล่งผลิตอาหารและสินค้าเกษตรของภาคกลางให้เป็นฐานการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และได้มาตรฐานโลก สนับสนุนการเป็นศูนย์กลางการผลิตอาหารของประเทศ**

(๑) **รักษาและพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตอาหารของพื้นที่จังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี ฉะเชิงเทรา และราชบุรี ซึ่งเป็นแหล่งผลิตข้าวพืชผัก และประมงน้ำจืดของประเทศ ให้สามารถเป็นฐานส่งออกอาหารรายใหญ่ของโลก** โดยเน้นการผลิตและการแปรรูปที่สร้างมูลค่าเพิ่ม เพื่อการส่งออกสินค้าเกษตรคุณภาพสูงที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในตลาดเฉพาะและตลาดระดับบน

(๒) **พัฒนาธุรกิจการค้าขายผลไม้จังหวัดระยองด้านตะวันออก จันทบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี และฉะเชิงเทราให้เป็นฐานการผลิตและจำหน่ายผลไม้เพื่อการส่งออก** โดยปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตควบคู่ไปกับการรักษาคุณภาพสินค้า ตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต การบรรจุหีบห่อ การแปรรูป และการจัดจำหน่าย

(๓) **ส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ ได้แก่ โคนม โคเนื้อในจังหวัดสระบุรีและราชบุรี และ สุกร ไก่ และเป็ดในจังหวัดนครปฐม ชลบุรี และฉะเชิงเทราให้ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐานความปลอดภัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ** โดยส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยและพันธุ์ที่เหมาะสม รวมทั้งปรับปรุงระบบการบริหารจัดการตลาดให้มีประสิทธิภาพ

๓) **เสริมสร้างมาตรฐานสินค้าและธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยวของภาคกลางให้เป็นศูนย์รวมการท่องเที่ยวของเอเชียที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ**

(๑) **พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลนานาชาติในจังหวัดชลบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นฐานการกระจายรายได้และการสร้างงาน** โดยยกระดับคุณภาพของธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานระดับนานาชาติและเป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว

(๒) **ฟื้นฟูและปรับปรุงการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดนครนายก ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี จันทบุรีและตราด ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงเกษตรเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวโดยชุมชน** โดยฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวพร้อมทั้งปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานสากล

(๓) **สนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ลพบุรี และกาญจนบุรีให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม** โดยปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอย่างยั่งยืน

(๔) **ฟื้นฟูและอนุรักษ์การท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้วให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมขอม** โดยฟื้นฟูบูรณะโบราณสถานและสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม รวมทั้งปรับปรุงและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและควบคุมการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

๔) **บริหารจัดการน้ำในภาคตะวันออกอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการใช้น้ำระหว่างภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม การท่องเที่ยว และชุมชน รวมทั้งบรรเทาความเสียหายจากภัยแล้ง** โดยปรับปรุงและบำรุงรักษาแหล่งน้ำเดิม จัดสรรน้ำ และพัฒนาแหล่งน้ำเพิ่มเติม รองรับความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและชุมชนได้อย่างพอเพียง มีเสถียรภาพ และยั่งยืน

๔.๑.๔ **ภาคใต้**

พัฒนาภาคใต้ให้เป็นแหล่งผลิตผลิตภัณฑ์ยางพาราและปาล์มน้ำมันที่สำคัญของประเทศ รวมทั้งผลิตภัณฑ์อาหารทะเลที่ได้มาตรฐานสากล ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่คงเป็นที่นิยมในระดับโลก

แนวทางการพัฒนา

๑) **เสริมสร้างความเข้มแข็งภาคการเกษตรให้เติบโตอย่างเต็มศักยภาพของห่วงโซ่คุณค่าเพื่อสร้างรายได้ให้กับพื้นที่อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน**

(๑) **รักษาฐานการผลิตยางพาราและปาล์มน้ำมันในพื้นที่ภาคใต้ให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน** โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีการเพิ่มผลิตภาพการผลิตยางพาราและปาล์มน้ำมันที่มีคุณภาพ รวมทั้งการวิจัยเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ยางพาราและปาล์มน้ำมัน ตลอดจนส่งเสริมให้เกษตรกรปรับระบบการผลิตให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ อาทิ เกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรอินทรีย์ และการเพิ่มพื้นที่ในการเพาะปลูกมะพร้าว เพื่อให้ภาคใต้เป็นแหล่งผลิตผลิตภัณฑ์ยางพาราและปาล์มน้ำมันที่สำคัญของประเทศ สามารถยกระดับรายได้และลดความเสี่ยงจากความผันผวนของราคายางพาราและปาล์มน้ำมัน

(๒) **พัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพและความพร้อมโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมขนส่งให้เป็นฐานอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร** โดยพัฒนาและส่งเสริมการลงทุนจัดตั้งศูนย์กลางอุตสาหกรรมแปรรูปปาล์มน้ำมันครบวงจรและศูนย์กลางการผลิตไบโอดีเซลในพื้นที่จังหวัดกระบี่และสุราษฎร์ธานี รวมทั้งศูนย์กลางอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราครบวงจรในรูปแบบเมืองยางในพื้นที่จังหวัดสงขลา

(๓) **ยกระดับอุตสาหกรรมการเพาะเลี้ยงกุ้งและสัตว์น้ำชายฝั่งในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา และปัตตานีให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม** เพื่อให้ภาคใต้เป็นแหล่งผลิตภัณฑ์อาหารทะเลที่ได้มาตรฐานสากล โดยสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบมาตรฐานการจัดการฟาร์ม รวมถึงกระบวนการผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ สุขอนามัยที่ได้มาตรฐานและเป็นไปตามกฎและกติกาสากล การพัฒนาระบบตลาด รวมทั้งส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารทะเลเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางการตลาดและเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับพื้นที่อย่างยั่งยืน

(๔) **สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตโคเนื้อศรีวิชัยในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และพัทลุง)** ให้เป็นฐานการผลิตโคเนื้อที่มีเนื้อคุณภาพสูงและได้มาตรฐาน โดยการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ การขยายการเพาะเลี้ยง การกำหนดมาตรฐานและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ เพื่อรองรับตลาดแหล่งท่องเที่ยวของภาคและให้เป็นสินค้าส่งออกสำคัญของพื้นที่

๒) **ยกระดับรายได้จากการท่องเที่ยวให้เติบโตอย่างต่อเนื่อง และกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่พื้นที่เชื่อมโยงรวมทั้งชุมชนและท้องถิ่นอย่างทั่วถึง**

(๑) **สนับสนุนให้จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ และอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นแหล่งสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ที่คำนึงถึงขีดความสามารถ**

ในการรองรับได้ของพื้นที่ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสร้างคุณค่าห่วงโซ่ธุรกิจบริการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวโดยเน้นคุณภาพและมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวทางทะเลด้วยเรือสำราญในพื้นที่จังหวัดกระบี่และอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควบคู่กับการพัฒนาระบบบริการพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ รวมถึงมีระบบรักษาความปลอดภัยได้มาตรฐานสากล เพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ และทำให้ภาคใต้เป็นเป้าหมายการเดินทางของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางโดยเรือสำราญ

(๒) **ส่งเสริมและพัฒนาการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างแหล่งท่องเที่ยวระดับนานาชาติในพื้นที่ภาคใต้ฝั่งอันดามันและอ่าวไทย และแหล่งท่องเที่ยวบนบกบริเวณพื้นที่ตอนในที่มีศักยภาพสูงแห่งใหม่ในจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย** โดยสนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบนบกในบริเวณพื้นที่ตอนในที่มีศักยภาพสูงแห่งใหม่ในจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย อาทิ อ่างเก็บน้ำเขื่อนรัชชประภา จังหวัดสุราษฎร์ธานี อุทยานแห่งชาติเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่มีศักยภาพอื่นๆ เพื่อให้เป็นเส้นทางโครงข่ายการท่องเที่ยว และกลุ่มพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวเดิมที่มีชื่อเสียงในจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ และเกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และแหล่งท่องเที่ยวทะเลชุมพร ชายทะเลสิชลและขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช

(๓) **ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี พัทลุง ระนอง ตรัง และสตูล** โดยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนที่หลากหลายและสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างเข้มแข็ง รวมทั้งสร้างเครือข่ายให้ท่องเที่ยวชุมชนเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวรายใหญ่เพื่อเป็นแหล่งสร้างอาชีพใหม่และกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นและชุมชน

(๔) **พัฒนาเมืองท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภาค โดยยกระดับจังหวัดระนองให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปาจังหวัดชุมพรเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงเกษตร และจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นเมืองมรดกโลกและแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อารยธรรมศรีวิชัย** โดยการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโครงสร้างพื้นฐานและส่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาธุรกิจและบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความหลากหลายและมีมาตรฐานระดับสากล รวมทั้งการส่งเสริมและพัฒนาด้านการตลาดและการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อดึงดูดและสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศ และสามารถพัฒนาเป็นฐานเศรษฐกิจที่สร้างรายได้และกระจายรายได้ให้กับท้องถิ่นและชุมชนได้อย่างยั่งยืน

๓) **วางระบบป้องกันและแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศให้เกิดความยั่งยืนในพื้นที่ที่เป็นแหล่งต้นน้ำของภาค ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุง สงขลา สตูล ยะลา และนราธิวาสและพื้นที่ได้รับผลกระทบจากการกัดเซาะชายฝั่งจังหวัดนครศรีธรรมราชและสงขลา** โดยการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการพื้นที่ป่าต้นน้ำ การใช้ระบบสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง การบังคับใช้กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมและผังเมืองอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะการควบคุมกิจกรรมบริเวณชายฝั่งทะเลเพื่อลดการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ที่จะส่งผลกระทบต่อการกัดเซาะชายฝั่งในระยะยาว

๔.๒ การพัฒนาเมือง

๔.๒.๑ แนวทางการพัฒนาหลัก

พัฒนาเมืองศูนย์กลางของจังหวัดให้เป็นเมืองน่าอยู่ปลอดภัย สิ่งแวดล้อมดี เศรษฐกิจดี เดินทางสะดวก โครงสร้างพื้นฐานมีคุณภาพและทั่วถึง โดยเน้นความสอดคล้องกับศักยภาพและอัตลักษณ์ของเมือง บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อกระจายความเจริญและเสริมสร้างขีดความสามารถทางเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดและของประเทศให้ขยายตัวอย่างเท่าเทียมและยั่งยืน

๑) **พัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองศูนย์กลางของจังหวัดให้เป็นเมืองน่าอยู่และปลอดภัย เอื้อต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีสมดุล สร้างสภาพแวดล้อมเมืองและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการใช้งานของคนทุกกลุ่มในสังคมอย่างเท่าเทียม** จัดระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนและกิจกรรมเศรษฐกิจในเมือง จัดระบบบริการสังคมที่ได้มาตรฐาน รวมทั้งที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย ให้ความสำคัญต่อการเพิ่มพื้นที่สีเขียว และดูแลความปลอดภัยของประชาชน

๒) **ส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองอย่างมีบูรณาการ** ภายใต้ความร่วมมือระหว่างส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชน และเอกชน ใช้แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร ปรับปรุงการรวบรวมขยะ การคัดแยก การนำกลับมาใช้ประโยชน์ และจัดตั้งสถานที่จัดการขยะมูลฝอยร่วมกันระหว่างชุมชน ตลอดจนรณรงค์การใช้น้ำอย่างประหยัดเพื่อช่วยลดมลพิษทางน้ำ และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในเขตเมือง

๓) **ส่งเสริมการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมือง** เพื่อบรรเทาปัญหาจราจร และเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงตลาดและบริการสาธารณะด้วยระบบขนส่งสาธารณะซึ่งมีต้นทุนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญต่อระบบรถประจำทาง ระบบทางจักรยาน ทางเท้า และการพัฒนาสถานีขนส่งสาธารณะในเขตเมือง ภายใต้หลักการส่งเสริมความสะดวกปลอดภัยในการเดินทางของคนทุกช่วงวัยและผู้พิการ รวมทั้งส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างเมืองและชนบทโดยรอบ

๔) **รักษาอัตลักษณ์ของเมืองและสร้างคุณค่าของทรัพยากรในท้องถิ่น** โดยให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์และสืบสาน ประเพณี วัฒนธรรม สถาปัตยกรรมพื้นบ้าน และเมืองเก่า รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน และการสร้าง **“แบรนด์” หรือเอกลักษณ์ของเมือง** เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเมืองอย่างมีคุณค่าทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

๕) **เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเมือง** โดยการรวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเมืองให้มีขนาดที่เหมาะสม เสริมสร้างขีดความสามารถและส่งเสริมการร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดทำผังเมืองและการพัฒนา รวมทั้งเพิ่มบทบาทของหน่วยงานส่วนกลางในการสนับสนุนการพัฒนาเมืองทั้งด้านเทคนิคและการจัดสรรงบประมาณ

๔.๒.๒ แนวทางการพัฒนาเมืองสำคัญ

๑) **เสริมสร้างกรุงเทพฯ ให้เป็นเมืองศูนย์กลางธุรกิจติดต่อทางการค้า การเงิน การบริการ และความร่วมมือกับนานาชาติ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการศึกษาและการบริการด้านการแพทย์และสุขภาพระดับนานาชาติ ที่พร้อมด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกเทคโนโลยีในการสื่อสารและระบบคมนาคมมาตรฐานสูง** โดยปรับปรุงและจัดให้มีศูนย์การขนส่งในเขตเมือง อาทิ บางซื่อ จัดระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดิน จัดเตรียมระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ บริการทางสังคมและที่อยู่อาศัย ให้สอดคล้องกับความต้องการ

ของประชากรเมืองที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งแก้ไขปัญหาจราจร ขยะ น้ำเสีย น้ำท่วม และมลภาวะทางอากาศ ตลอดจนการจัดทัศนียภาพของเมืองให้สวยงาม มีพื้นที่สีเขียวและสวนสาธารณะ

๒) **พัฒนาเมืองปริมณฑล (สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี นครปฐม และสมุทรสาคร) ให้เป็นเมืองศูนย์กลางการบริการธุรกิจและการพาณิชย์ศูนย์กลางการขนส่งและโลจิสติกส์ ศูนย์บริการด้านสุขภาพและการศึกษาและเมืองที่อยู่อาศัย** โดยประสานการวางระบบโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐาน ระบบขนส่งมวลชนสาธารณะ และบริการทางสังคม กับมาตรการทางผังเมือง ในการชี้นำให้การขยายตัวของเมืองเป็นไปอย่างมีแบบแผนและเหมาะสม รวมทั้งการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองให้เอื้อต่อการอยู่อาศัย การเดินทางและการขนส่งโดยสะดวกและปลอดภัย โดยเฉพาะการป้องกันน้ำท่วม-น้ำเสีย พร้อมทั้งการจัดให้มีพื้นที่สีเขียวเพื่อเป็นปอดและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของชุมชนเพิ่มขึ้น รองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและกิจกรรมต่างๆ ทั้งการท่องเที่ยว อุตสาหกรรม ธุรกิจการค้า การคมนาคมขนส่ง และการเพิ่มขึ้นของประชากรเมือง

๓) **พัฒนาเมืองเชียงใหม่และเมืองพิษณุโลกให้เป็นศูนย์กลางการค้า การบริการธุรกิจสุขภาพ การศึกษา และธุรกิจด้านดิจิทัล** โดยการปรับปรุงโครงข่ายเส้นทางคมนาคมทั้งสายหลักสายรอง การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะและการขนส่งหลายรูปแบบเพื่อการเชื่อมโยงระหว่างเมืองและพื้นที่โดยรอบ รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสูงเพื่อรองรับ “สังคมดิจิทัล” และการพัฒนาระบบบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน

๔) **พัฒนาเมืองขอนแก่นและเมืองนครราชสีมาให้เป็นเมืองศูนย์กลาง การค้า การลงทุนการบริการสุขภาพและศูนย์กลางการศึกษา** โดยพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงกับระบบโครงสร้างพื้นฐานหลักที่เชื่อมโยงระหว่างภาค ส่งเสริมระบบขนส่งสาธารณะในเมืองให้เชื่อมโยงระหว่างเมืองและระบบขนส่งอื่นๆ และรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ

๕) **พัฒนาเมืองภูเก็ตและเมืองหาดใหญ่ให้เป็นเมืองน่าอยู่และเอื้อต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อม** โดยการสนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย รวมทั้งการพัฒนาที่อยู่อาศัยที่เพียงพอ ตลอดจนมีระบบบริหารจัดการขยะที่เหมาะสม

๖) **พัฒนาพื้นที่รอบสถานีขนส่งมวลชนบริเวณชุมทางการขนส่งระบบรางที่เกิดขึ้นใหม่ที่สำคัญ** อาทิ เมืองอยุธยา เมืองนครสวรรค์ เมืองหนองคาย และเมืองทุ่งสง และบริเวณแนวชายแดนที่มีศักยภาพรวมทั้งบริเวณใกล้พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน อาทิ เมืองเบตง เมืองสะเดา เมืองพุน้ำร้อน เมืองอรัญประเทศ และเมืองนครพนม โดยสนับสนุนให้มีการจัดทำโครงการนำร่องที่ใช้แนวทางการจัดรูปที่ดินการผังเมือง ควบคู่กับการพัฒนาเมืองแบบประหยัดพลังงาน

๔.๓ การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจ

๔.๓.๑ พัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่ฐานเศรษฐกิจหลักให้เติบโตได้อย่างยั่งยืน

พัฒนาฟื้นฟูพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกให้เป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมหลักของประเทศที่ขยายตัวอย่างมีสมดุลและได้รับการยอมรับจากชุมชน มีโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง ระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ บริการสังคม และการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพและทั่วถึง สามารถสนับสนุนการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน ควบคู่กับการพัฒนาภาคการผลิตต่างๆ ได้อย่างเกื้อกูลและยั่งยืน

แนวทางการพัฒนา

๑) **เร่งรัดการแก้ปัญหามลพิษและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เศรษฐกิจหลักให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม** โดยเฉพาะการกำกับดูแลตรวจสอบโรงงานอุตสาหกรรมให้ดำเนินการตามระเบียบ กฎหมาย และมาตรฐานสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มงวดและต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ภาคประชาชนและสถาบันการศึกษามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม และพัฒนาระบบข้อมูลและระบบติดตามเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส รวมทั้งเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนและลดความขัดแย้งระหว่างอุตสาหกรรมและชุมชน

๒) **สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ฐานเศรษฐกิจหลัก** ปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตให้ใช้เทคโนโลยีทันสมัยเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน ลดการปล่อยมลพิษจากแหล่งกำเนิด ลดการรั่วซึมของสารอินทรีย์ระเหยง่ายโดยเฉพาะในพื้นที่มาบตาพุด จัดการขยะมูลฝอยโดยเน้นการ “ลดใช้ ใช้ซ้ำ และแปรรูปนำกลับมาใช้ใหม่” จัดการด้านพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้การขยายพื้นที่อุตสาหกรรมอยู่ในรูปแบบนิคมอุตสาหกรรมเพื่อควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนากลุ่มอุตสาหกรรมที่มีกระบวนการผลิตต่อเนื่องเชื่อมโยงกันเพื่อให้ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและลดการเกิดของเสียให้เหลือน้อยที่สุด

๓) **พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและคุณภาพบริการสังคมเพื่อรองรับการดูแลคุณภาพชีวิตประชาชนและการเป็นฐานเศรษฐกิจหลักของประเทศ** ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาด้านอาชีวศึกษา วิศวกรรมและเทคโนโลยี เพื่อผลิตบุคลากรเฉพาะทางให้สอดคล้องสามารถรองรับกิจกรรมเศรษฐกิจในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม สนับสนุนการศึกษาวิจัยโดยให้ภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาหรือสถาบันวิจัยในพื้นที่ร่วมดำเนินการ ยกระดับบริการสาธารณสุขทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ และพัฒนาระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรน้ำ ตลอดจนขยายขีดความสามารถของโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งในพื้นที่เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่และความเชื่อมโยงสู่พื้นที่โดยรอบ

๔.๓.๒ การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษชายแดน

พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่บริเวณชายแดนเป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืนและเกิดผลที่เป็นรูปธรรม ในพื้นที่เป้าหมายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ๑๐ พื้นที่ ได้แก่ ตาก สระแก้ว สงขลา หนองคาย นครพนม มุกดาหาร ตราด กาญจนบุรี เชียงราย และนราธิวาส

แนวทางการพัฒนา

๑) **ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกการลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน** โดยให้สิทธิประโยชน์ทั้งด้านภาษีและมิใช่ภาษีในระดับเหมาะสมเพื่อจูงใจให้เกิดการลงทุนจากทั้งนักลงทุนไทยและต่างประเทศ จัดให้มีศูนย์บริการเบ็ดเสร็จที่มีอำนาจในการอนุมัติ/อนุญาตแบบเบ็ดเสร็จในพื้นที่กำหนดการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมเป้าหมายและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาเมืองชายแดนให้สามารถรองรับการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและการขยายตัวของเมือง

๒) **สนับสนุนการพัฒนากิจกรรมเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และยกระดับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่** โดยพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ โลจิสติกส์ และการท่องเที่ยว รวมทั้งสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีระดับสูงและการวิจัยและพัฒนา

๓) **ส่งเสริมให้ภาคประชาชนและภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการพัฒนา** โดยเน้นการเสริมสร้างขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการในพื้นที่ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชนให้สามารถใช้ประโยชน์จากการพัฒนา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและประชาชนตลอดกระบวนการพัฒนา ตลอดจนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางด้านสังคมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและรองรับการเติบโตของพื้นที่เศรษฐกิจ

๔) **บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษชายแดน**โดยให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพการแก้ปัญหาขยะมูลฝอยโดย “ ลดใช้ ใช้ซ้ำ และแปรรูปนำกลับมาใช้ใหม่ ” รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์จัดการขยะมูลฝอยร่วมกันระหว่างชุมชน ตลอดจนการกำหนดมาตรการควบคุมผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่อาจมีต่อพื้นที่รอบนอก

๕ แผนงานและโครงการสำคัญ

๕.๑ โครงการพัฒนากลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

๕.๑.๑ **สาระสำคัญ** ยกระดับกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาให้มีอัตลักษณ์และความยั่งยืน รวมทั้งการพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และบริการการท่องเที่ยว โดยใช้อัตลักษณ์และภูมิปัญญาล้านนาสู่สินค้าและบริการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

๕.๑.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ภาคเหนือ) และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด

๕.๑.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๒ โครงการส่งเสริมเกษตรปลอดภัยภาคเหนือตอนล่าง

๕.๒.๑ **สาระสำคัญ** พัฒนาระบบการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ ปลอดภัยและได้มาตรฐานของภาคเหนือตอนล่าง เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรและเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร

๕.๒.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน และสำนักงานเกษตรจังหวัด

๕.๒.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๓ โครงการบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อป้องกันปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ

๕.๓.๑ **สาระสำคัญ** พัฒนาระบบบริหารจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อป้องกันปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเกษตรกรสามารถนำไปปฏิบัติและเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร

๕.๓.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๕.๓.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๔ โครงการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์และพัฒนานวัตกรรมการแปรรูปสินค้าเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๕.๔.๑ **สาระสำคัญ** พัฒนาห่วงโซ่เกษตรอินทรีย์ ยกระดับการตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์ไทยให้เท่าเทียมและเป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ให้ตอบสนองตลาดสินค้าเพื่อสุขภาพและการส่งออก

๕.๔.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

๕.๔.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๕ โครงการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๕.๕.๑ **สาระสำคัญ** เพิ่มปริมาณการกักเก็บในแหล่งน้ำเดิมและแหล่งน้ำธรรมชาติ พัฒนาแหล่งน้ำใหม่ในพื้นที่ลุ่มน้ำเลย ชี มูล สร้างแหล่งกักเก็บ (แก้มลิง) ขนาดเล็กในพื้นที่ที่เหมาะสม ฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ให้คงความอุดมสมบูรณ์ เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ของตนเอง

๕.๕.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๕.๕.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๖ โครงการยกระดับกิจกรรมและบริการด้านการท่องเที่ยวชายทะเลนานาชาติภาคกลาง

๕.๖.๑ **สาระสำคัญ** ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว ให้เพียงพอและได้มาตรฐานในระดับนานาชาติ

๕.๖.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

๕.๖.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๗ โครงการปรับปรุงและพัฒนาสิ่งแวดล้อมเมืองปริมณฑล

๕.๗.๑ **สาระสำคัญ** วางระบบโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐาน ระบบขนส่งมวลชนสาธารณะ บริการทางสังคม และมาตรการทางผังเมือง รวมทั้งการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง อาทิ การป้องกันน้ำท่วม-น้ำเสีย และการจัดให้มีพื้นที่สีเขียว ให้เอื้อต่อการอยู่อาศัย การเดินทาง และการทำงาน

๕.๗.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** กรมโยธาธิการและผังเมือง และกระทรวงมหาดไทย

๕.๗.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๘ โครงการพัฒนาและส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพาราภาคใต้

๕.๘.๑ **สาระสำคัญ** พัฒนาและส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพาราให้มีรูปแบบที่หลากหลาย มีมูลค่าเพิ่มสูง และตรงกับความต้องการของตลาด เพื่อสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราอย่างยั่งยืน

๕.๘.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันการศึกษา และสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

๕.๘.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๙ โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลภาคใต้แบบมีส่วนร่วม

๕.๙.๑ **สาระสำคัญ** สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง รวมทั้งการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งทะเลอย่างยั่งยืน

๕.๙.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๕.๙.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๑๐ โครงการติดตามตรวจสอบและแก้ไขปัญหาสารอินทรีย์ระเหยง่ายในพื้นที่มาบตาพุดและบริเวณใกล้เคียง จังหวัดระยอง

๕.๑๐.๑ **สาระสำคัญ** ติดตามตรวจสอบและแก้ไขปัญหาสารอินทรีย์ระเหยง่ายจากโรงงานในกลุ่มนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

๕.๑๐.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** กรมควบคุมมลพิษ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดระยอง

๕.๑๐.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๑๑ โครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก

๕.๑๑.๑ **สาระสำคัญ** พัฒนานิคมอุตสาหกรรมเพื่อรองรับการลงทุนอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๕.๑๑.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** ภาคเอกชน ร่วมกับการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

๕.๑๑.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๕.๑๒ โครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ตาก สงขลา และหนองคาย

๕.๑๒.๑ **สาระสำคัญ** พัฒนานิคมอุตสาหกรรมเพื่อรองรับการลงทุนด้านการผลิตและโลจิสติกส์

๕.๑๒.๒ **หน่วยงานดำเนินการหลัก** การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

๕.๑๒.๓ **กรอบระยะเวลาดำเนินการ** พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๖ กลไกขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

๖.๑ กลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคและเมือง

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคและเมืองสู่การปฏิบัติ โดยใช้กลไกคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.น.จ.) แต่ควรมีการปรับปรุงกลไกเพื่อให้การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคและเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

๖.๑.๑ **การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการจัดทำแผน**

๑) **เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัดและขยายให้ครอบคลุมประเด็นการพัฒนาเมือง** โดยให้ความสำคัญในมิติเชิงยุทธศาสตร์ควบคู่กับมิติเชิงพื้นที่ มีการวางทิศทางหลักและเป้าหมายที่ชัดเจน กำหนดวิธีการและขั้นตอนการบรรลุเป้าหมายเพื่อเชื่อมโยงภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดลำดับความสำคัญของงานได้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้แผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัดสอดคล้องความต้องการในการพัฒนาทั้งในเชิงยุทธศาสตร์และเชิงพื้นที่ โดยการปรับหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด

๒) **ปรับปรุงระยะเวลาการจัดทำแผนและช่วงเวลาของแผนพัฒนาในระดับต่างๆ** ทั้งแผนกระทรวง แผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกัน เพื่อให้เกิดการบูรณาการแผนพัฒนาในแนวดิ่งมีทิศทางการพัฒนาที่สอดคล้องและเป็นเอกภาพ และการบูรณาการในแนวราบระดับพื้นที่ระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและท้องถิ่น สำหรับโครงการของท้องถิ่นที่มีลักษณะเดียวกันกับโครงการตามแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการร่วมกัน

๓) **ปรับปรุงหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการจัดทำแผนงาน/โครงการในแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด** ให้สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาในแผน ๔ ปีของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด โดยการจัดทำแผนงาน/โครงการต้องมีการวิเคราะห์ประเด็นยุทธศาสตร์ร่วมกับกรอบงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร เพื่อให้การดำเนินโครงการมีประสิทธิภาพและเกิดความเชื่อมโยงระหว่างการวางแผนยุทธศาสตร์ การจัดสรรงบประมาณและการจัดทำโครงการ

๔) **ปรับปรุงแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัดให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนตามแผนชุมชนและแผนท้องถิ่น** โดยปรับปรุงการจัดทำแผนความต้องการระดับอำเภอให้เชื่อมโยงความต้องการของท้องถิ่นและชุมชนกับการพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖.๑.๒ **การปรับปรุงกลไกการขับเคลื่อน**

๑) **ทบทวนบทบาทและภารกิจการพัฒนาในระดับพื้นที่**ของหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นในแต่ละระดับให้เหมาะสม ตามบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานในระดับต่างๆ ให้มีความยืดหยุ่นและคล่องตัว ลดความซ้ำซ้อนและขั้นตอนการทำงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนา

๒) **ปรับปรุงกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระดับพื้นที่** ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ให้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง นอกเหนือจากการมีส่วนร่วมเฉพาะการให้ข้อมูลข่าวสารและรับฟังความคิดเห็นเป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตั้งแต่การจัดทำแผน การแปลงแผนสู่การปฏิบัติ การติดตามประเมินผล โดยใช้กลไกการมีส่วนร่วมตามหลัก พื้นที่ – ภารกิจ – การมีส่วนร่วม และกลไกประชารัฐ

๓) **จัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติ**เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเมือง

๖.๑.๓ **การจัดทำงบประมาณแบบบูรณาการ**

ปรับปรุงการจัดสรรงบประมาณโดยให้ความสำคัญกับมิติเชิงพื้นที่เพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างแผนงานของกระทรวง/กรมกับแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด

๖.๒ กลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจ

๖.๒.๑ คณะกรรมการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก (กพอ.)

๖.๒.๒ คณะกรรมการระดับชาติ และแผนบูรณาการงบประมาณการพัฒนาพื้นที่เชิงยุทธศาสตร์

๖.๓ แผนรองรับ

๖.๓.๑ การพัฒนาภาคและเมืองมีแผนรองรับการดำเนินงานที่สำคัญคือ แผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด

๖.๓.๒ การพัฒนาพื้นที่ฐานเศรษฐกิจหลัก มีแผนรองรับการดำเนินงาน อาทิ ๑) แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก และ ๒) แผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ จ.ระยอง พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

๖.๓.๓ การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน มีแผนรองรับการดำเนินงาน ได้แก่ ๑) แผนบูรณาการงบประมาณเรื่องเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ๒) แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและด่านศุลกากร ๓) แผนพัฒนานิคมอุตสาหกรรม ๔) แผนบริหารจัดการแรงงาน และ ๕) แผนบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ ๑๐ การต่างประเทศ ประเทศเพื่อนบ้าน และภูมิภาค

๑ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

๑.๑ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงด้านต่างประเทศ ประเทศเพื่อนบ้าน และภูมิภาค

ทิศทางการดำเนินนโยบายการต่างประเทศ ความร่วมมือระหว่างประเทศ และความก้าวหน้าในยุคโลกาภิวัฒน์ในปัจจุบันได้เชื่อมโยงประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ให้ใกล้ชิดและมีความเชื่อมโยงกันในทุกด้านมากขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบสำคัญในวงกว้างต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม และเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับการปรับตัวของแต่ละประเทศ โดยสถานการณ์และระบบเศรษฐกิจของโลก ทำให้ประเทศไทยต้องปรับตัวทั้งเชิงรับและเชิงรุกให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ซึ่งจำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่ **คิดเสรี เปิดเสรีและเปิดโอกาส** โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างบรรยากาศเสรีในการประกอบธุรกิจและการดำเนินบทบาทระหว่างประเทศที่ชัดเจนโดดเด่น และปรับปรุงนโยบายให้ส่งเสริมการเปิดการค้าเสรีที่แท้จริง ภายใต้แนวทางเพื่อการ**เตรียมความพร้อมในเชิงรุกและเชิงรับ** โดยดำเนินมาตรการทางการค้าที่เปิดกว้างและเป็นธรรม ส่งเสริมบทบาทเชิงรุกของประเทศไทยในการแสวงหาตลาดใหม่ ๆ และใช้เครื่องมือทางการตลาดและการเพิ่มผลิตภาพที่ส่งเสริมการแข่งขันในตลาด รวมทั้งต้องกำหนดมาตรการรองรับผลกระทบในทางลบจากนโยบายทางการค้าการลงทุนต่อกลุ่มต่างๆ ในสังคมอีกด้วย นอกจากนั้นประเทศไทยต้องดำเนินยุทธศาสตร์ในเชิงรุกเพื่อ**การสร้างความเป็นเลิศทางการผลิตทั้งสินค้าและบริการ** รวมทั้ง**ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยไปลงทุนในต่างประเทศ** (Outward investment) เพื่อขยายฐานการค้าและการลงทุนของประเทศและเป็นศูนย์กลางทางการค้าที่สำคัญแห่งหนึ่งของภูมิภาค (Trading Nation) โดยเริ่มจากสินค้าและบริการที่ไทยมีความเชี่ยวชาญและมีความได้เปรียบ และต้องปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและสร้างสรรค์นวัตกรรม อาทิ กฎหมายและกฎระเบียบ และการจัดเก็บภาษี

ในระยะเวลา ๕ ปีในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ นับเป็นช่วงเวลาสำคัญที่แผนการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสร้างความเชื่อมโยงทางกายภาพทั้งเครือข่ายภายในประเทศและการต่อเชื่อมกับประเทศเพื่อนบ้านและการเป็นประตูไปสู่ภาคตะวันตกและตะวันออกจะมีความคืบหน้าและสมบูรณ์มากขึ้น ซึ่งรวมไปถึงการเชื่อมโยงด้านกฎระเบียบและเชิงสถาบัน ดังนั้นจึงเป็นช่วงเวลาที่ประเทศไทยจะต้องผลักดันให้ประเทศไทยสามารถ**ใช้ประโยชน์จากความได้เปรียบด้านภูมิศาสตร์ที่ตั้งของประเทศไทยเพื่อการขยายการค้าและการลงทุนกับประเทศในอนุภูมิภาค** โดยเฉพาะกลุ่มประเทศ CLMV และอาเซียน เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศในสาขาการผลิตการบริการตามเป้าหมายที่กำหนดในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีและตามเป้าหมายการยกระดับการพัฒนาและการลดความเหลื่อมล้ำในภูมิภาค อาทิ สาขาอุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมยานยนต์ การท่องเที่ยว บริการด้านสุขภาพ บริการด้านการเงิน บริการด้านโลจิสติกส์

ทั้งนี้ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศให้เป็นกลไกในการสนับสนุนและขยายโอกาสการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นในระยะ ๕ ปีต่อจากนี้ไปจะต้องดำเนินการให้เกิดความชัดเจนต่อกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านถึงบทบาทของประเทศไทยจากมุมมองของการพัฒนาอนุภูมิภาคและภูมิภาคโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนควร**ปรับปรุงกลไกความร่วมมือระหว่าง**

ประเทศ โดยเน้นกลไกที่สร้างสรรค์และเป็นธรรม ทั้งนี้ กลไกดังกล่าวอาจอยู่ในรูปของคณะทำงาน หรือใช้กลไกเดิมที่มีอยู่แล้วทำงานให้มีประสิทธิภาพมาก ขึ้นสำหรับการ**บูรณาการในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาค** เพื่อให้ผลประโยชน์จากการพัฒนาและความร่วมมือตกอยู่แก่ประเทศในภูมิภาคอย่างเป็นธรรมและเป็นการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทั้งนี้**การพัฒนาทรัพยากรบุคคลของไทยให้มีความเป็นสากล**จะต้องมีลำดับสำคัญ ทั้งด้านความสามารถทางภาษา การเสริมสร้างศักยภาพ และทัศนคติที่เปิดกว้างและมองไปในอนาคต จะเป็นการพัฒนาปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญมาก ตลอดจนให้มีการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการวิจัยและพัฒนา ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์และโครงสร้างพื้นฐานรวมทั้งการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการการพัฒนาพื้นที่ร่วม ตลอดจนการกำหนดแนวทางการดำเนินงานตามพันธกรณีที่ประเทศเข้าร่วมเพื่อให้ประเทศได้รับประโยชน์สูงสุด

๑.๑.๑ **สถานการณ์ความร่วมมือในกรอบอนุภูมิภาค**

๑) **การดำเนินนโยบายความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในอนุภูมิภาคเป็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศส่วนที่สำคัญที่สุดของไทยมาอย่างต่อเนื่อง** เนื่องจากมีปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด

(๑) **ไทยมุ่งเน้นการเป็นหุ้นส่วนการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์กับการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของไทย**ผ่านความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคที่สำคัญ ได้แก่ แผนงานความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ๖ ประเทศ (Greater Mekong Subregion Economic Cooperation Program: GMS) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawaddy-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) และแผนงานการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle: IMT-GT) ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศทางด้านใต้ของไทยที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจภายในที่รวดเร็ว ทั้งนี้ ความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคดังกล่าว เป็นกลไกและพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนความร่วมมือและการบูรณาการการรวมตัวในภูมิภาคอาเซียน โดยทำให้อาเซียนมีความเชื่อมโยงระหว่างกันมากขึ้นและส่งผลกระตุ้นการลงทุนทั้งจากประเทศในอนุภูมิภาคและจากประเทศสมาชิกในอาเซียน รวมทั้งจากประเทศภายนอกอาเซียน โดยการใช้ประโยชน์จากแนวพื้นที่เศรษฐกิจที่มีศักยภาพในการเชื่อมโยงกับ GMS และ IMT-GT ทั้งยังมีศักยภาพในการเชื่อมโยงสู่ประเทศในกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคนอกอาเซียน ได้แก่ กลุ่มเอเชียใต้ในกรอบความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ (Bay of Bengal Initiative on Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation: BIMSTEC) ที่เป็นผลจากบทบาทและนโยบายมุ่งตะวันออกของอินเดีย เห็นได้จากการพัฒนาท่าเรือและฐานอุตสาหกรรมด้านอ่าวเบงกอลโดยเชื่อมโยงด้านโลจิสติกส์กับตะวันออก และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงกับพม่า

(๒) **ไทยได้เพิ่มบทบาทการเป็นประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ (Emerging donor) มากขึ้น** โดยได้มีการดำเนินบทบาทเชิงยุทธศาสตร์ในการผลักดันความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมในอนุภูมิภาคตามแผนงาน GMS ACMECS และ IMT-GT มาอย่างต่อเนื่อง โดยปรับบทบาทประเทศไทยจากการเป็นผู้รับมาเป็นผู้ให้ และเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาในอนุภูมิภาค โดยให้ความช่วยเหลือในรูปเงินกู้เงื่อนไขผ่อนปรนและเงินให้เปล่าแก่ประเทศเพื่อนบ้านผ่านทางสำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน และหน่วยงานไทย และให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ อาทิ ฝึกอบรมบุคคลากรแก่ประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งจีนผ่านกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ

๒) **ปัจจุบันประเทศมหาอำนาจต่างให้ความสำคัญและมีการกำหนดยุทธศาสตร์สำคัญที่เชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศ GMS ACMECS และ IMT-GT**

(๑) **จีน** แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะ ๕ ปี ฉบับที่ ๑๓ (๒๕๕๙-๒๕๖๓) ของจีน[๑๒] ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์การเพิ่มบทบาททางเศรษฐกิจของจีนในประชาคมโลกผ่านการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมโยงกับแผนข้อริเริ่มเส้นทางสายไหมทางบกและทางทะเลแห่งศตวรรษที่ ๒๑ (One Belt, One Road: OBOR) ที่เป็นยุทธศาสตร์ระยะยาวเพื่อสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกทั้งทางบกและทางทะเล รวมทั้งกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจะนำไปสู่การค้าการลงทุนระหว่างกัน โดยส่งเสริมการดำเนินการเพื่อลดอุปสรรคทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ การทำข้อตกลงการค้าเสรีกับประเทศต่าง ๆ ตลอดจนการส่งเสริมการค้าการลงทุนในรูปแบบใหม่ๆ ที่มีศักยภาพ และการจัดตั้งเขตนิคมอุตสาหกรรม/เขตเศรษฐกิจข้ามพรมแดน การพัฒนาคลัสเตอร์อุตสาหกรรมต่าง ๆ และระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามพรมแดน เพื่อเชื่อมต่อจีนกับภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก นอกจากนี้ จีนยังเพิ่มบทบาทในเวทีโลกด้วยการเป็นผู้ให้การสนับสนุนด้านเงินลงทุนแก่ประเทศอื่น ๆ ผ่านการจัดตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (Asian Infrastructure Investment Bank: AIIB) ที่ช่วยสนับสนุนการค้าการลงทุนและอำนาจทางเศรษฐกิจของจีนในอนาคต ซึ่งจีนได้มีความพยายามต่อเนื่องในการเปิดพื้นที่เศรษฐกิจทั้งด้านมณฑลยูนนานและเขตปกครองตนเองกวางสีเชื่อมโยงออกสู่กลุ่ม GMS และ IMT-GT ในเส้นทางทางบกทั้งทางรถไฟ รถไฟความเร็วสูง เส้นทางถนน รวมทั้งเส้นทางน้ำผ่านทางแม่น้ำโขง โดยใช้การสนับสนุนแบบให้เปล่าในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจำนวนมาก รวมทั้งมีการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษในลาว พม่า กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย และอินโดนีเซีย นอกจากนี้ จีนยังผลักดันความร่วมมือกับกลุ่มประเทศลุ่มแม่น้ำโขงภายใต้กรอบความร่วมมือแม่น้ำโขง-ล้านช้าง โดยให้ความสำคัญต่อการจัดการทรัพยากรน้ำ การพัฒนาเศรษฐกิจและลดความยากจนในอนุภูมิภาค

(๒) **ญี่ปุ่น**ได้ให้ความสนใจร่วมพัฒนาในกรอบความร่วมมือลุ่มแม่น้ำโขง -ญี่ปุ่น โดยมีการดำเนินงานร่วมกับ ๕ ประเทศในลุ่มแม่น้ำโขงภายใต้วิสัยทัศน์การพัฒนาอุตสาหกรรมในลุ่มแม่น้ำโขงที่เป็นกรอบแนวทางการขับเคลื่อนความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประเทศลุ่มแม่น้ำโขงและญี่ปุ่นในระยะกลางและระยะยาว เพื่อการพัฒนาเครือข่ายห่วงโซ่มูลค่าในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงทั้งด้านการค้า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ พลังงาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การสร้างความเชื่อมโยงในภูมิภาค และการวิจัยและพัฒนา

(๓) ในขณะที่**สหรัฐอเมริกา**ได้เข้ามามีบทบาทในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนาที่สำคัญในกรอบข้อริเริ่มลุ่มน้ำโขงตอนล่าง (Lower Mekong Initiative: LMI) ที่ประกอบด้วยกัมพูชา ลาว เมียนมา ไทย และเวียดนาม มีจุดเน้นสำคัญเรื่องความมั่นคงด้านน้ำ อาหาร และพลังงาน

(๔) การเปิดประเทศของเมียนมาเป็นโอกาสแก่ไทยในการผลักดันความเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ทั้งทางบกและทางทะเลระหว่างไทย-เมียนมา เชื่อมโยงไปยังอนุภูมิภาคเอเชียใต้ โดยเฉพาะอินเดียผ่านแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตกของ GMS (East-West Economic Corridor) ตลอดจนขับเคลื่อนโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่ประเทศมหาอำนาจให้ความสนใจ ได้แก่ โครงการท่าเรือน้ำลึกและเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย ที่พัฒนาเชื่อมโยงกับพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกของไทยผ่านตามแนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ของ GMS ดังนั้น จะเห็นได้ว่าประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจได้เข้ามา

[๑๒] ประกาศใช้ตั้งแต่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๙

มีบทบาทเป็นผู้นำในการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคโดยเฉพาะอย่างยิ่งยุทธศาสตร์ด้านการคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ ควบคู่ไปกับการผลักดันการลงทุนพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจในรูปแบบของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการค้าการลงทุนของทั้งภูมิภาคในภาพรวม

๑.๑.๒ **สถานการณ์ในกรอบอาเซียน**

๑) **การเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ จะทำให้อาเซียนมีการรวมตัวกันอย่างลึกซึ้งมากขึ้นทั้งด้านการเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมและวัฒนธรรม** โดยผู้นำอาเซียนได้รับรองวิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียน ปี ๒๕๖๘ ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๒๗ เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย ภายใต้วิสัยทัศน์ฯ ดังกล่าว **แผนงานประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ๒๕๖๘** ได้กำหนดทิศทางการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียนใน ๑๐ ปีข้างหน้า (๒๕๕๙ - ๒๕๖๘) โดยมุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพของมาตรการการรวมกลุ่มเศรษฐกิจในปัจจุบันและแนวทางการรับมือต่อประเด็นความท้าทายใหม่ ๆ ที่อาเซียนอาจต้องเผชิญในอนาคตอันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะเศรษฐกิจทั้งในระดับภูมิภาคและโลก มุ่งเน้นการดำเนินงาน ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) เศรษฐกิจที่มีการรวมตัวและเชื่อมโยงในระดับสูง โดยมุ่งเน้นการอำนวยความสะดวกทางการค้า ยกเลิกหรือลดมาตรการที่มิใช่ภาษี ปรับปรุงพิธีการศุลกากร ปรับประสานมาตรฐานให้สอดคล้องกัน การเปิดเสรีการค้าบริการและส่งเสริมสภาพแวดล้อมการลงทุน การเปิดเสรีบริการการเงินและการรวมตัวและพัฒนาตลาดทุนและการอำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีฝีมือและนักธุรกิจ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประเทศสมาชิกอาเซียนในห่วงโซ่มูลค่าโลก ๒) มุ่งเน้นการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน นวัตกรรมและความพร้อมในการรองรับการเปลี่ยนแปลง อาทิ นโยบายการแข่งขัน การคุ้มครองผู้บริโภค ทรัพย์สินทางปัญญา การส่งเสริมนวัตกรรมเทคโนโลยี ความร่วมมือด้านภาษี การยึดหลักธรรมาภิบาล ส่งเสริมให้มีกฎระเบียบ และหลักปฏิบัติที่ดีด้านกฎระเบียบที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องและสามารถพร้อมตอบสนองได้มากขึ้น การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโลก และประเด็นการค้าใหม่ ๆ ๓) การส่งเสริมและบูรณาการด้านการขนส่งในภูมิภาค เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การเชื่อมโยงพลังงาน ส่งเสริมให้มีการรวมตัวรายสาขาที่ลึกซึ้งมากขึ้น ได้แก่ อาหาร เกษตรและป่าไม้ ท่องเที่ยว สุขภาพ เหมืองแร่ และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ๔) มุ่งสร้างความเข้มแข็งแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การเพิ่มบทบาทและการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน การลดช่องว่างด้านการพัฒนา และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในประเด็นหรือข้อริเริ่มด้านเศรษฐกิจต่าง ๆ และ ๕) การเป็นส่วนสำคัญของประชาคมโลก (a Global ASEAN) อาทิ การทบทวนหรือปรับปรุงความตกลงการค้าเสรีของอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา ส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจกับประเทศคู่เจรจาที่มิได้มีความตกลงการค้าเสรี และการมีส่วนร่วมกับพันธมิตรทั้งในระดับภูมิภาคและโลก สนับสนุนระบบการค้าพหุภาคีและส่งเสริมการมีส่วนร่วมเชิงรุกในเวทีภูมิภาค รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับสถาบันต่าง ๆ ทั้งในระดับโลกและภูมิภาค **แผนงานประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๒๕๖๘** มีองค์ประกอบหลัก ๔ ประการ ได้แก่ ๑) การเป็นประชาคมที่อยู่บนพื้นฐานของกฎกติกา ยึดมั่นในบรรทัดฐานร่วมและกฎหมายระหว่างประเทศ และมุ่งให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง ๒) การเป็นประชาคมที่ตอบสนองต่อปัญหาความมั่นคงทั้งในรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ ๓) การรักษาความเป็นแกนกลางของอาเซียนในโครงสร้างสถาปัตยกรรมของภูมิภาคและในความสัมพันธ์กับภาคีภายนอก รวมทั้งส่งเสริมบทบาทอาเซียนในเวทีระหว่างประเทศ และ ๔) การมีสถาบันและกลไกอาเซียนที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วน**แผนงานประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ๒๕๖๘** มีองค์ประกอบหลัก ๕ ประการ ได้แก่

๑) มุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบทางสังคมของประชาชนอาเซียน ๒) มีความครอบคลุม มุ่งส่งเสริมการเข้าถึงโอกาสอย่างเท่าเทียม และส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๓) มีความยั่งยืน มุ่งส่งเสริมการพัฒนาสังคมที่สมดุลและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ๔) มีภูมิคุ้มกันมุ่งยกระดับความสามารถในการปรับตัวและตอบสนองต่อความเสี่ยงทางสังคมและเศรษฐกิจ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และ ๕) มีพลวัต มุ่งสร้างสรรค์ นวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง และเป็นสมาชิกประชาคมโลกที่มีบทบาทสูง

๒) **การดำเนินงานตามแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน (Master Plan on ASEAN Connectivity: MPAC) อย่างต่อเนื่องมีส่วนสำคัญในการเพิ่มพูนความเชื่อมโยงในอาเซียนทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านกฎระเบียบ และด้านประชาชน เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงถึงกันแบบไร้รอยต่อในภูมิภาค** โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพ การบูรณาการแผนงานโครงการความเชื่อมโยงระดับอนุภูมิภาค (GMS และ IMT-GT) กับการดำเนินงานของ MPAC การแสวงหาทุนจากแหล่งต่างๆ การลงทุนในรูปแบบหุ้นส่วนภาครัฐและเอกชน ที่ผ่านมา ประเทศอาเซียนตลอดจนประเทศผู้ให้ต่างๆ อาทิ ญี่ปุ่น จีน สาธารณรัฐเกาหลี ต่างมีบทบาทมากขึ้นในการปฏิบัติตาม MPAC ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ การเชื่อมโยงโครงข่ายระบบพลังงานและสาธารณูปโภคในอาเซียน ได้แก่ ไฟฟ้า ก๊าซธรรมชาติและน้ำ โดยผ่านระบบเชื่อมโยงไฟฟ้าอาเซียน (ASEAN Power Grid) ระบบท่อส่งก๊าซ (Trans-ASEAN Gas Pipeline) และระบบโครงข่ายโทรคมนาคมในภูมิภาค

๑.๑.๓ **สถานการณ์ในกรอบเอเชียและแปซิฟิก**

๑) **การเชื่อมโยงกันระหว่างอาเซียนกับกลุ่มอำนาจเดิมและกลุ่มอำนาจทางเศรษฐกิจใหม่ที่พยายามเข้ามีบทบาทในภูมิภาคเอเชียตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเด่นชัด โดยประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ พยายามเข้ามามีอิทธิพลในอาเซียน** เนื่องจากเป็นกลุ่มประเทศที่กำลังมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจแบบก้าวกระโดด มีความโดดเด่นทางภูมิศาสตร์เศรษฐกิจและภูมิรัฐศาสตร์ตลอดจนความร่วมมือระดับภูมิภาคที่เข้มแข็งมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจีนซึ่งมีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่เป็นอันดับสองของโลกรองจากสหรัฐอเมริกาได้แผ่อิทธิพลสู่อาเซียน ซึ่งประเทศไทยมีทำเลที่ตั้งที่เป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ และมีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเป็นอันดับต้น ๆ ของอาเซียน ประเทศมหาอำนาจจึงพยายามเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ (Strategic partner) เพื่อคานอำนาจการต่อรองกันในภูมิภาคอาเซียนอย่างเด่นชัด

๒) **ความตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก (Trans Pacific Partnership: TPP[๑๓]) เป็นข้อท้าทายที่สำคัญต่อไทยและประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในแง่การเชื่อมโยงตลาดและห่วงโซ่การผลิต รวมไปถึงมาตรฐานใหม่ ๆ ด้านการค้าการลงทุนและบริการ** โดย TPP มีสหรัฐอเมริกาเป็นแกนนำการเจรจากับหลายประเทศทั่วโลก วัตถุประสงค์หลักคือด้านเศรษฐกิจซึ่งจะมีการลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างกันทั้งด้านภาษี และไม่ใช่ภาษี นำไปสู่การเพิ่มมูลค่าการค้าระหว่างกัน รวมถึงข้อตกลงอื่น ๆ ทั้งเรื่องสิทธิบัตร นโยบายการแข่งขัน รวมถึงด้านสิ่งแวดล้อม โดยประเทศสมาชิกอาเซียนที่เข้าร่วมเป็นภาคีแล้ว ได้แก่ เวียตนาม มาเลเซีย[๑๔] และบรูไน TPP ไม่เพียงเป็นข้อตกลงที่จะสร้างตลาดขนาดใหญ่

---

๑๓ ปัจจุบันสมาชิกประกอบด้วย สหรัฐฯ ญี่ปุ่น แคนาดา ชิลี เม็กซิโก เปรู ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สิงคโปร์ มาเลเซีย บรูไน และเวียดนาม

๑๔ โครงสร้างส่งออกสินค้าเวียดนามมีความใกล้เคียงกับของไทย ขณะที่มาเลเซียน่าจะได้รับประโยชน์จาก TPP จากยอดส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ เคมีภัณฑ์ รวมถึงยางและปาล์มน้ำมัน

โดยเป็นเขตการค้าเสรีที่ใหญ่สุดในโลก คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ ๔๐ ของ GDP โลก แต่ยังเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลายประเด็นด้านการค้าและบริการ อาทิ การจัดอันดับสถานการณ์การค้ามนุษย์ (Trafficking In Persons Report) ประจำปี ๒๕๕๘ ที่ไทยอยู่ในระดับต่ำสุด (Tier 3) เป็นปีที่ ๒ ติดต่อกัน การจัดอันดับประเทศคู่ค้าที่มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ตามกฎหมายการค้าพิเศษ ๓๐๑[๑๕] ซึ่งไทยถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศต้องจับตามองเป็นพิเศษ (Priority Watch list: PWL[๑๖]) เป็นปีที่ ๘ ติดต่อกันนับจากปี ๒๕๕๐ และการเข้มงวดเพิ่มมากขึ้นในการตรวจสอบมาตรฐานความปลอดภัยทางการบินของไทยโดยองค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (International Civil Aviation Organization: ICAO) และสำนักงานบริหารการบินแห่งชาติสหรัฐฯ (Federal Aviation Administration: FAA) ได้ประกาศลดมาตรฐานการกำกับดูแลหน่วยงานการบินของประเทศไทยจากประเภทที่ ๑ (Category 1) เป็นประเภทที่ ๒ (Category 2) ส่งผลให้สายการบินของไทยที่ได้รับอนุญาตจากหน่วยงานกำกับดูแลด้านการบินของไทยจะไม่สามารถเพิ่มเที่ยวบินเข้าสหรัฐฯ ได้จนกว่าจะแก้ไขข้อบกพร่องสำเร็จ ตลอดจนการที่สหภาพยุโรปเข้าตรวจสอบไทยในปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing: IUU Fishing)

๓) **ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP) หากเจรจาสำเร็จภายในปี ๒๕๕๙ จะนับเป็นความตกลงการค้าเสรีที่มีผลกระทบสูงต่อไทยและภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายห่วงโซ่การผลิตของภูมิภาคเพิ่มขึ้น** ด้วยขนาดประชากรรวมกันมากกว่า ๓,๓๐๐ ล้านคน เกือบครึ่งหนึ่งของประชากรโลก และขนาดเศรษฐกิจรวมกว่า ๑๗,๑๐๐ พันล้านเหรียญสหรัฐ หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๗ ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมโลก หากการเจรจา RCEP ประสบผลสำเร็จ ไทยจะเป็นส่วนหนึ่งของเขตการค้าเสรีที่ใหญ่ที่สุดในโลก โดย RCEP ประกอบด้วย ๑๖ ประเทศ ได้แก่ ประเทศอาเซียน บวก ๖ ประเทศ คือ ญี่ปุ่น จีน เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ เป็นความตกลงการค้าเสรีร่วมกันโดยมีอาเซียนเป็นศูนย์กลาง ครอบคลุมทั้งมิติการค้าสินค้า การค้าบริการ การลงทุน มาตรการทางการค้า และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ โดยผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบการขยายเวลาการเจรจาให้สรุปผลภายในปี ๒๕๕๙ ซึ่ง RCEP จะช่วยส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายห่วงโซ่การผลิตของภูมิภาค ผู้ประกอบการไทยสามารถสรรหาแหล่งวัตถุดิบที่หลากหลายทั้งเชิงคุณภาพและราคามากขึ้น การขยายจากอาเซียนเป็นสมาชิก ๑๖ ประเทศ ทำให้การเปิดเสรีได้ทั้งเชิงลึกและเชิงกว้างกับประเทศต่างๆ รวมถึงการลดอุปสรรคทางการค้าสินค้า บริการ และการลงทุน ตลอดจนเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา ทำให้โอกาสทางการค้าและการลงทุนขยายตัวมากขึ้น ทั้งนี้ **การเจรจาจัดทำความตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ร่วมด้านเศรษฐกิจทั้งข้อตกลง RCEP และ TPP (หากไทยเข้าร่วมการเจรจา) ควรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดความ**

---

[๑๕] ข้อบทหนึ่งในกฎหมายการค้าของสหรัฐฯ ปี ๑๙๗๔ แก้ไขโดยกฎหมาย Omnibus Trade and Competitiveness Act of 1988 ภายใต้บทบัญญัติกฎหมายการค้าพิเศษ ๓๐๑ นี้ สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ (US Trade Representative : USTR) จะจัดประเทศคู่ค้าให้อยู่ในบัญชีต่าง ๆ ตามระดับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสหรัฐฯ โดยหากมีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาน้อยจะอยู่ในบัญชี Watch List หากมีการละเมิดมากขึ้นจะอยู่ในบัญชี Priority Watch List และถ้ามีการละเมิดมากที่สุดจะถูกจัดอยู่ในบัญชี Priority Foreign Country ซึ่งสหรัฐฯ จะใช้มาตรการตอบโต้ได้

[๑๖] ประเทศที่ต้องจับตาดูอย่างใกล้ชิด กลุ่มประเทศที่สหรัฐฯ จัดให้เป็นประเทศที่ปฏิบัติการค้าไม่เป็นธรรม อันเป็นการกีดกันการค้าต่อสินค้าของสหรัฐฯ ถือเป็นขั้นแรกซึ่งสหรัฐฯ จะเพียงจับตาดูใกล้ชิด หากประเทศกลุ่มนี้ยังไม่ปรับปรุงมาตรการทางการค้า ผู้แทนการค้าของสหรัฐฯ (US Trade Representative: USTR) จะเลื่อนสถานภาพให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่ต้องมีการเจรจาอย่างเร่งด่วน ซึ่งต้องมีการไต่สวนและวินิจฉัยภายใน ๖ เดือนตามกฎหมายการค้าของสหรัฐฯ การระบุเป็นประเทศที่ต้องจับตาอย่างใกล้ชิดหรือ PWL นี้ไม่ได้เป็นข้อกำหนดในกฎหมายการค้าของสหรัฐฯ จึงไม่มีผลในการสอบสวน เป็นเพียงมาตรการข่มขู่ของฝ่ายบริหารสหรัฐฯ ไทยถูกจัดว่าเป็นประเทศในกลุ่มประเทศที่ต้องจับตาดูอย่างใกล้ชิด หลังถูกถอดออกจากการเป็นประเทศในกลุ่มที่ต้องมีการเจรจาอย่างเร่งด่วน (Priority Foreign Country: PFC) เมื่อปี ๒๕๓๖ และถูกถอนออกจากการเป็นประเทศที่ต้องจับตาดูอย่างใกล้ชิดเมื่อปลายปี ๒๕๓๗)

สอดคล้องกันระหว่างความตกลงระหว่างประเทศ ในขณะเดียวกัน ไทยจำเป็นต้องมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นและพัฒนามาตรฐานกฎระเบียบตลอดจนขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อรองรับและสอดคล้องกับการดำเนินงานตามพันธกรณีของความร่วมมือระดับภูมิภาคที่จะเกิดขึ้น โดยในด้านการค้าจะส่งผลต่อการกำหนดมาตรการที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษีต่างๆ ที่มีแนวโน้มทวีความสำคัญมากขึ้นต่อประเด็นภาวะโลกร้อนและสิ่งแวดล้อม การบริการ และการลงทุน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศไทยตลอดจนผู้ประกอบการธุรกิจของไทยอย่างมีนัยสำคัญ

๔) **ไทยได้ลงมติรับรองเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนปี ๒๕๕๙-๒๕๗๓ (Sustainable development goals: SDGs[๑๗]) ภายใต้ความร่วมมือของสหประชาชาติ ในเดือนกันยายน ๒๕๕๘ โดยต้องบรรลุในอีก ๑๕ ปีข้างหน้า ในปี ๒๕๗๓** SDGs เป็นวาระการพัฒนาใหม่ของโลกที่จะเป็นแรงกดดันในห่วงโซ่การผลิตในอนาคต กำหนดขึ้นแทนเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals: MDGs) ที่หมดอายุลงเมื่อสิ้นปี ๒๕๕๘ โดยมุ่งเน้นให้มีความเชื่อมโยงมิติการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญใน ๔ ประเด็นหลัก ได้แก่ ๑) การยึดมั่นในหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ๒) การสร้างภูมิคุ้มกัน ๓) การลดความเหลื่อมล้ำและให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชน และ ๔) รูปแบบการดำเนินงาน ซึ่งต้องเริ่มจากวางกรอบกติกาสังคมให้มั่นคงและเป็นธรรมให้ทุกคนมีความเสมอภาค มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและการบริการภาครัฐอย่างเท่าเทียม และให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ SDG จึงนับได้ว่าเป็นภูมิทัศน์ใหม่ที่สร้างแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเป็นแรงกระตุ้นและตัวเร่งในการสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนและทำให้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ตลอดจนการประกอบธุรกิจขององค์กรทั้งภาคเอกชนและภาครัฐที่ต้องมีการปรับตัวเพื่อก้าวไปสู่ความยั่งยืน นับว่าเป็นทิศทางใหม่ของโลกที่จะเป็นแรงกดดันในห่วงโซ่การผลิต ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจตลอดจนการประกอบการค้า การลงทุน และประกอบการธุรกิจต่าง ๆ ต้องปรับแนวทางในการรองรับเป้าหมายการพัฒนายั่งยืนต่อไป

๕) **ไทยเข้าร่วมในพันธกรณีสหประชาชาติเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของ Paris Agreement ในการประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสมัยที่ ๒๑** (The 21st session of the Conference of the Parties to the UNFCCC : COP21) และการประชุมรัฐภาคีพิธีสารเกียวโต สมัยที่ ๑๑ (The 11th session of the Conference of the Parties Serving as the Meeting of the Parties to the Kyoto Protocol : CMP11) โดยในวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๘ ประเทศไทยได้แสดงเจตนารมณ์ในการมีส่วนร่วมผลักดันให้การเจรจาความตกลงด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศฉบับใหม่บรรลุผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน โดยไทยได้จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกร้อยละ ๒๐-๒๕ จากกรณีปกติ ภายในปี พ.ศ. ๒๕๗๓ และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาใช้เป็นหลักในการพัฒนาอย่างยั่งยืน รัฐบาลไทยได้ลงนามในข้อตกลงดังกล่าวซึ่งมีสาระสำคัญโดยการกำหนดเป้าหมายร่วมกันระดับโลก เพื่อรักษาการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยโลก ให้ต่ำกว่า ๒ องศาเซลเซียส เมื่อเทียบกับระดับของอุณหภูมิเฉลี่ยก่อนยุคอุตสาหกรรม โดยยึดหลักความเป็นธรรม ความรับผิดชอบร่วมกันในระดับการพัฒนาที่แตกต่าง และต้องคำนึงถึงศักยภาพของแต่ละ

---

[๑๗] มีเป้าหมายหลักในการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชากรโลก สร้างความเท่าเทียม ขจัดปัญหาความยากจน และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า เพื่อมุ่งไปสู่การสร้างสังคมที่ยั่งยืนในอีก ๑๕ ปีข้างหน้า ครอบคลุม ๑๗ ด้าน ได้แก่ ๑) ความยากจน ๒) ความหิวโหย ๓) สุขภาวะ ๔) การศึกษา ๕) ความเท่าเทียมทางเพศ ๖) น้ำและการสุขาภิบาล ๗) พลังงาน ๘) เศรษฐกิจและการจ้างงาน ๙) โครงสร้างพื้นฐานและการปรับปรุงให้เป็นอุตสาหกรรม ๑๐) ความเหลื่อมล้ำ ๑๑) เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ๑๒) แบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ๑๓) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบ ๑๔) ทรัพยากรทางทะเล ๑๕) ระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ ๑๖) สังคมและความยุติธรรม และ ๑๗) หุ้นส่วนความร่วมมือและการปฏิบัติให้เกิดผล โดยมีเป้าหมายรองอีก ๑๖๙ ข้อ

ประเทศ และในฐานะที่ประเทศไทยเป็นประธานกลุ่ม G77[๑๘] ในปี ๒๕๕๙ ไทยจะมุ่งมั่นอย่างเต็มความสามารถในการเป็นสะพานเชื่อมระหว่างความแตกต่างทั้งภายในและภายนอกกลุ่ม รวมทั้งองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ ในความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาร่วมกัน ตลอดจนช่วยส่งเสริมความร่วมมือใต้-ใต้ (South-South Cooperation) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่ออนาคตที่ยั่งยืนร่วมกันของโลก ดังนั้น ไทยจึงต้องมีกรอบการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้ผลการดำเนินงานตามพันธกรณีเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

๑.๒ การประเมินความเสี่ยง

๑.๒.๑ **การดำเนินการตามความตกลงการขนส่งคนและสินค้าผ่านแดนและข้ามแดนที่ยังไม่สามารถทำได้อย่างสมบูรณ์ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับท้องที่ ระดับประเทศ และระดับระหว่างประเทศยังขาดการทำงานแบบบูรณาการกัน** เป็นผลให้ไม่สามารถใช้โครงสร้างพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างเต็มประสิทธิภาพ ส่งผลให้ประเทศไทยเสียโอกาสทางเศรษฐกิจและประสบกับสถานการณ์การแข่งขันที่รุนแรงจากบริษัทต่างชาติที่มีความได้เปรียบทั้งด้านเงินทุน เทคโนโลยีและความชานาญเฉพาะด้าน โดยเฉพาะธุรกิจโลจิสติกส์ และทำให้เสียโอกาสในการคมนาคมขนส่งตลอดจนเสียโอกาสในการพัฒนาพื้นที่ตามแนวชายแดน

๑.๒.๒ **ความไม่พร้อมในการพัฒนาเมืองชายแดนและเขตเศรษฐกิจชายแดนของไทยตามแนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน** เนื่องจากขาดการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนที่มีบูรณาการทั้งในส่วนของไทย และในส่วนที่จะเชื่อมโยงกับการพัฒนาในพื้นที่ของประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งความไม่พร้อมในด้านการร่วมกำหนดยุทธศาสตร์การลงทุนเพื่อใช้ประโยชน์เขตเศรษฐกิจชายแดนภายหลังการเป็นประชาคมอาเซียน ตลอดจนความไม่พร้อมในการพัฒนาบุคลากรและแรงงานทักษะรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจ ในอนาคต ส่งผลให้เศรษฐกิจชายแดนไทยยังไม่ได้รับประโยชน์จากการเชื่อมโยงตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจอย่างเต็มที่

๑.๒.๓ **ความเสี่ยงจากการเข้าสู่การเปิดเสรีทางการค้าในกรอบภูมิภาคต่างๆ** อาทิ การรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ซึ่งมีประเด็นด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี อันจะส่งผลกระทบให้เกิดการแย่งอาชีพในบางสาขาได้ ซึ่งควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างศักยภาพและการบริหารจัดการแรงงานวิชาชีพของไทยให้สอดคล้องกับแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง

๑.๒.๔ **ทักษะฝีมือแรงงานไทยยังมีข้อด้อยและยังพึ่งแรงงานต่างด้าวในบางสาขา** ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานในประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ เวียดนาม กัมพูชา จะมีความขยันอดทนมากกว่า มีความเต็มใจที่จะเรียนรู้ ถึงแม้ว่าจะมีการนำแรงงานจากต่างประเทศเข้ามาทำงานในประเทศโดยเฉพาะแรงงานที่ใช้ทักษะต่ำ แรงงานประมง และแรงงานสถานประกอบการตามแนวชายแดน แต่เป็นจำนวนน้อยที่เป็นแรงงานถูกกฎหมาย ซึ่งส่งผลต่อสวัสดิการ สวัสดิภาพ และเด็กที่เกิดมาในประเทศไทย รวมทั้งความเสี่ยงในด้านการสาธารณสุขอีกด้วย นอกจากนี้ การอพยพย้ายถิ่นของแรงงาน ทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในบางพื้นที่ เนื่องจากแรงงานหลั่งไหลเข้าสู่สถานประกอบการในเมือง ที่ให้ผลตอบแทนที่สูงกว่า และการขาดแคลนแรงงานในบางสาขา อาทิ แรงงานภาคเกษตร

[๑๘] G77 คือกลุ่มที่ UN กำหนดให้เป็นกลุ่มพันธมิตรของประเทศกำลังพัฒนา เพื่อส่งเสริมสมาชิกในด้านเศรษฐกิจ ผลประโยชน์และสร้างขีดความสามารถในการเจรจาต่อรองร่วมที่เพิ่มขึ้นในสหประชาชาติ เริ่มต้นมี ๗๗ ประเทศเข้าร่วม ซึ่งไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกผู้ก่อตั้ง และปัจจุบันกลุ่ม G77 มีสมาชิกทั้งสิ้น ๑๓๔ ประเทศ แต่ยังคงชื่อเดิมไว้ และในปี ๒๕๕๘ กลุ่มนี้ประกอบด้วยทั้งหมดของสมาชิก UN แต่ไม่รวมประเทศต่อไปนี้ 1) สมาชิกทั้งหมดของสภายุโรป ยกเว้นของบอสเนียและเฮอร์เซ 2) สมาชิกทุกคนขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ยกเว้นชิลี และ 3) ประเทศในกลุ่ม Commonwealth of Independent States

๑.๒.๕ **การแข่งขันระหว่างประเทศมหาอำนาจในการผลักดันกรอบความร่วมมือต่างๆ** ระหว่างประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคที่อาจส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการกำหนดยุทธศาสตร์และท่าทีความร่วมมือในอนาคตของหุ้นส่วนการพัฒนาของประเทศในอนุภูมิภาค โดยเฉพาะต่อการขับเคลื่อนการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานและการประกอบการค้าเสรีในภูมิภาค ซึ่งควรมีการพิจารณากลไกความเชื่อมโยงบูรณาการในเชิงยุทธศาสตร์ของแต่ละกรอบที่เกี่ยวข้อง และต้องให้การระมัดระวังเป็นพิเศษต่อประเด็นที่จะเป็นผลประโยชน์ขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น โดยเฉพาะในการเจรจาเพื่อวางแผนการจัดสรรและใช้ทรัพยากรระหว่างประเทศร่วมกัน ที่อาจเป็นความขัดแย้งทั้งในระหว่างประเทศสมาชิกในอนุภูมิภาคด้วยกันเอง และในระหว่างประเทศหุ้นส่วนการพัฒนา

๑.๒.๖ **การมีบทบาทในเชิงตั้งรับต่อประเด็นความเคลื่อนไหวในด้านการสร้างอุปสรรคข้อกีดกันทางการค้าและบริการใหม่ ๆ อันเนื่องจากกระแสการเปลี่ยนแปลงในโลกที่มีแนวโน้มนำมาใช้เป็นข้อกีดกันในระดับภูมิภาค** โดยไทยยังขาดความเข้าใจและเตรียมการด้านการให้ความรู้แก่ภาคธุรกิจและภาคการผลิตของไทยเองและการเป็นผู้นำในการให้ความรู้กับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อปรับกระบวนการผลิตเพื่อรองรับมาตรการใหม่ ๆ ที่จะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นในอนาคต ผู้ประกอบการไทย ขาดความรู้ ความเข้าใจการเข้าถึงแหล่งการตลาดในการไปบุกเบิกธุรกิจของตนในต่างประเทศ รวมทั้งขาดการรวมพลังระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในรูปแบบบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ ทำให้เสียโอกาสในการเข้าไปลงทุนในต่างประเทศ หรือดึงดูดนักลงทุนเข้ามาสร้างประโยชน์ให้กับประเทศ ดังเช่นประเด็นปัญหาการค้ามนุษย์และการใช้แรงงานทาสที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการค้าการลงทุนจากสหภาพยุโรป และสหรัฐฯ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการจัดกลุ่มของไทย เป็นกลุ่ม Tier 3 เรื่องการดำเนินการจัดการกับปัญหาการค้ามนุษย์ และการที่สหภาพยุโรปให้ “ใบเหลือง”เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๘ กับปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย หรือ Illegal, Unreported, and Unregulated (IUU) Fishing ซึ่งทั้งสองประเด็นจะส่งผลต่อภาพลักษณ์ของไทยในสายตาชาวโลก บิดเบือนโอกาสทางการตลาดของสินค้าไทยในต่างประเทศ และอาจลดทอนความมั่นใจของนักลงทุนที่จะมาลงทุนในประเทศ

๑.๒.๗ **ขาดการวางแผนร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน** เพื่อกำหนดตลาดและกระตุ้นความต้องการของผู้บริโภค รวมทั้งกำหนดแรงงานเพื่อส่งเสริมการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของผู้ประกอบการไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

๑.๒.๘ **ภัยคุกคามจากการก่อการร้าย เป็นประเด็นที่ประชาคมโลกให้ความกังวล** และเนื่องจากประเทศไทยอยู่ในกลุ่มพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการก่อการร้าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหตุการณ์ที่ราชประสงค์ เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๕๘ และรวมทั้งที่เกิดการวางระเบิด และการก่อวินาศกรรมที่กรุงจาการ์ตา ซึ่งประเด็นความเข้มแข็งของกลุ่ม Self-proclaim Islamic State (IS) และแนวโน้มความรุนแรงของการก่อการร้ายยังได้ถูกหยิบยกขึ้นมาในการประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) ครั้งที่ ๒๖ ที่ผู้นำอาเซียนได้รับรองปฏิญญาลังกาวีว่าด้วยขบวนการผู้ยึดถือทางสายกลางระดับโลก (Langkawi Declaration on Global Movement of Moderates) นอกจากนี้ ความไม่มั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในบางพื้นที่อาทิ การก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ที่ส่งผลต่อความล่าช้าในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่จะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจสังคม อันเนื่องมาจากการขาดความมั่นใจของนักลงทุนและผู้ประกอบการทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ

๑.๓ การสร้างภูมิคุ้มกัน

จากการประเมินการสถานการณ์เปลี่ยนแปลงและความเสี่ยง ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญต่อการใช้โอกาสจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก เพื่อใช้ประโยชน์ในการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะแนวโน้มการขยายตัวของขั้วอำนาจทางเศรษฐกิจและการเคลื่อนย้ายศูนย์กลางทางเศรษฐกิจมายังภูมิภาคเอเชียมากยิ่งขึ้น

๑.๓.๑ **การใช้ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการปรับปรุงสมรรถนะในการแข่งขันของปัจจัยการผลิต**ทั้งในด้านแรงงาน พลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาห่วงโซ่มูลค่า ห่วงโซ่การผลิตและการแปรรูป ตลอดจนการเชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์ การพัฒนาตลาดเงินและตลาดทุนในภูมิภาค และควรให้ความสำคัญต่อการเปิดเสรีทั้งในระดับทวิภาคี ภูมิภาค และพหุภาคี โดยเฉพาะภายใต้ความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และความตกลงการเปิดเสรีระหว่างอาเซียนกับคู่เจรจาต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมโยงกันระหว่างประเทศในอนุภูมิภาคประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาค และส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นฐานของการประกอบธุรกิจ การให้บริการทางการศึกษา การให้บริการด้านการเงิน การให้บริการด้านสุขภาพ การให้บริการด้านโลจิสติกส์ และการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งเป็นฐานความร่วมมือในเอเชีย

๑.๓.๒ **ภาครัฐจะต้องให้ความสำคัญกับการใช้โอกาสจากการเปิดเสรีการค้าเพื่อเร่งสร้างภูมิคุ้มกัน**และเพื่อลดผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจที่ยังมีความอ่อนแอ โดยเฉพาะผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้า การบริการและการลงทุนในกลุ่มสินค้าและบริการที่มีความอ่อนไหวสูง รวมทั้งผลกระทบต่อโครงสร้างการผลิตที่อาจตอกย้ำปัญหาความไม่สมดุลและความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้และโอกาสทางสังคมให้ทวีความรุนแรงมากขึ้นหากขาดมาตรการรองรับที่เหมาะสม รวมทั้งผลกระทบต่อโครงสร้างการจ้างงานและการโยกย้ายถิ่นฐานของแรงงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาประเทศ

๑.๓.๓ **ใช้ประโยชน์จากทำเลที่ตั้งของประเทศไทยเพื่อเชื่อมโยงศักยภาพของพื้นที่ต่าง ๆ ในแนวพื้นที่เศรษฐกิจ ให้ประสานความร่วมมือทางการค้า การลงทุนเพิ่มมากขึ้น** เพื่อสร้างฐานการผลิตให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก รวมทั้งให้สามารถขนส่งแรงงานและวัตถุดิบได้รวดเร็วขึ้น ส่งผลต่อความมั่นใจของผู้ประกอบการในการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจของรัฐ และจากการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้สนับสนุนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งรัฐบาลได้จัดตั้งขึ้นตามบริเวณพื้นที่ชายแดนต่าง ๆ ให้รุดหน้าไปได้

๑.๓.๔ **การใช้ศักยภาพความได้เปรียบของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ และศักยภาพของพื้นที่ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ เพื่อสร้างฐานการผลิตให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก** โดยเฉพาะการเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงของธุรกิจการแปรรูปอาหาร การท่องเที่ยว บริการทั้งด้านสุขภาพและเทคโนโลยีสารสนเทศที่สาคัญของภูมิภาค โดยกาหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ของประเทศให้สอดคล้องกับโอกาสและศักยภาพการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละภูมิภาคต่อไป โดยสร้างความเชื่อมโยงในแต่ละกรอบความร่วมมือ พร้อมทั้งเปิดโอกาสในการพัฒนาพื้นที่เมืองชายแดนตลอดต่อเนื่องถึงเมืองและชุมชนศูนย์กลางในภูมิภาคที่สาคัญของประเทศ ซึ่งอยู่ในแนวเชื่อมโยงระหว่างประเทศตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น

๑.๓.๕ **เสริมสร้างความเข้มแข็ง และพัฒนาทักษะในด้านอื่น ๆ ให้แก่ผู้ประกอบการไทย** ให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ สามารถขยายโอกาสการค้าและการลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งพัฒนาแนวคิดเชิงสร้างสรรค์และสนับสนุนการเพิ่มมูลค่าของสินค้าและผลิตภัณฑ์ในทุกรูปแบบให้กับผู้ประกอบการเหล่านั้น

๑.๓.๖ **อาศัยกรอบความร่วมมือต่าง ๆ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี** ที่แน่นแฟ้นระหว่างประเทศเป็นภูมิคุ้มกันภัยคุกคามในทุกรูปแบบ ในฐานะเป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจและหุ้นส่วนการพัฒนาที่เสมอภาคระหว่างกัน

๒ วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการใช้ประโยชน์ความได้เปรียบจากทำเลที่ตั้งของประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุดในเชิงยุทธศาสตร์ ที่เป็นจุดเชื่อมโยงที่สำคัญ ทั้งภายในอนุภูมิภาค ภูมิภาคอาเซียน และระหว่างอาเซียนและโลก ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ให้ประเทศได้ผลประโยชน์อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ จากการพัฒนาประเทศไปสู่สากลของไทย

๒.๒ เพื่อให้ประเทศเป็นฐานการผลิตและการลงทุนที่มีสมรรถภาพสูง ในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ โดยใช้กลไกความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการพัฒนา

๒.๓ เพื่อเสริมสร้างประโยชน์ของประเทศในด้านการค้า การลงทุน การเงิน และโอกาสด้านการตลาดและการบริการระหว่างประเทศ ตลอดจนการเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานและการผลิตข้ามพรมแดน ภายหลังจากการเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ รวมทั้งเชื่อมโยงด้านการค้า การลงทุน การบริการ และการเงิน กับมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ

๒.๔ เพื่อผลักดันบทบาทที่สร้างสรรค์ของไทยให้เป็นส่วนสำคัญของความร่วมมือในการพัฒนาภายใต้กรอบต่าง ๆ ทั้งในระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค และโลก

๓ เป้าหมายและตัวชี้วัด

๓.๑ ประเทศไทยมีบทบาทนำในภูมิภาคทั้งทางด้านโลจิสติกส์ การค้า การบริการและการลงทุน

ตัวชี้วัด ๑ อันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศที่จัดทำโดย IMD

ตัวชี้วัด ๒ อันดับความสามารถในการประกอบธุรกิจโดยธนาคารโลก

ตัวชี้วัด ๓ อัตราการเจริญเติบโตของมูลค่าการค้าชายแดนระหว่างไทยกับประเทศในภูมิภาค

ตัวชี้วัด ๔ อัตราการเจริญเติบโตของมูลค่าการลงทุนของผู้ประกอบการไทยในประเทศในภูมิภาค

๓.๒ ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการกระจายความเจริญในภูมิภาคเอเชีย กลุ่มอาเซียน และอนุภูมิภาค เพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง และมีการพัฒนาแนวระเบียงเศรษฐกิจในอนุภูมิภาค และในส่วนขยายครอบคลุมภูมิภาคอาเซียน เอเชียตะวันออก และเอเชียใต้

ตัวชี้วัด ๑ ดัชนีความสามารถในการอำนวยความสะดวกทางการค้า (Enabling Trade Index) และดัชนีย่อยความสามารถด้านโครงสร้างพื้นบ้านของประเทศ

ตัวชี้วัด ๒ สัดส่วนการขนส่งทางรางต่อการขนส่งทั้งหมดในบริเวณชายแดน

ตัวชี้วัด ๓ แนวโน้มการขนส่งสินค้าและบริการในบริเวณเพิ่มขึ้น

๓.๓ ระบบห่วงโซ่มูลค่าในอนุภูมิภาค และภูมิภาคอาเซียน มีความเชื่อมโยงกัน เพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด ๑ ดัชนีย่อยความสามารถในการบริหารจัดการ ณ พรมแดนของประเทศไทย ในดัชนีการอำนวยความสะดวกทางการค้า (Enabling Trade Index)

ตัวชี้วัด ๒ การผลิตแบบผลผลิตพลอยได้มีแนวโน้มดีขึ้น

๓.๔ ไทยมีภาพลักษณ์ที่ดี เป็นที่เชื่อมั่นของนานาชาติในฐานะประเทศที่มาตรฐานดำเนินการต่างๆ เป็นไปตามมาตรฐานสากลและบรรทัดฐานระหว่างประเทศ

ตัวชี้วัด ๑ อันดับของประเทศไทยดีขึ้น โดยเฉพาะเรื่องภาพลักษณ์การค้ามนุษย์และการประมงที่ผิดกฎหมายดีขึ้น

ตัวชี้วัด ๒ กฎหมายและระเบียบต่างๆ ได้รับการปรับปรุงให้เอื้อต่อการส่งเสริมบทบาทและการใช้ประโยชน์จากข้อตกลงประชาคมอาเซียน

๓.๕ ไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่สำคัญทั้งในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาค โดยมีส่วนร่วมสำคัญในการกำหนดบรรทัดฐานระหว่างประเทศ

ตัวชี้วัด ๑ มีการลงนามในข้อตกลงต่างๆ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในระดับภูมิภาคเพิ่มขึ้น

๓.๖ ภาคเอกชนไทยมีเครือข่ายและองค์ความรู้ที่ส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขัน การขยายตลาดทั้งตลาดเดิมและตลาดใหม่

ตัวชี้วัด ๑ อันดับความยาก-ง่ายในการประกอบธุรกิจ (การเริ่มต้นธุรกิจ การได้รับสินเชื่อ การค้าระหว่างประเทศ การดำเนินการให้เป็นไปตามข้อตกลง)

ตัวชี้วัด ๒ อัตราการเติบโตของมูลค่าการลงทุนของผู้ประกอบการไทยในประเทศในอนุภูมิภาคและอาเซียน

๔ แนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติ

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้การดำเนินนโยบายความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ประเทศเพื่อนบ้าน และภูมิภาค ในกรอบความร่วมมือต่าง ๆ จำเป็นต้องกำหนดแนวทางการพัฒนาอย่างบูรณาการในเชิงยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของไทย และการดำเนินงานตามวาระการพัฒนาระหว่างประเทศต้องมีการดูแลให้เป็นไปในทิศทางที่ได้กำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติในระยะยาว ทั้งนี้ ควรมุ่งเน้นให้เกิดการประสานและพัฒนาความร่วมมือกันระหว่างประเทศทั้งในเชิงรุกและรับอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งดูแลการดำเนินงานตามข้อผูกพันและพันธกรณีตลอดจนมาตรฐานต่าง ๆ ที่ประเทศไทยมีความเกี่ยวข้องในฐานะประเทศสมาชิก ทั้งในเวทีระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับอนุภูมิภาค เพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

๔.๑ เร่งพัฒนาความเชื่อมโยงด้านการคมนาคมขนส่ง โลจิสติกส์ และโทรคมนาคม ภายใต้ความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาคอาเซียน โดยดำเนินการเชื่อมโยงอย่างมีคุณภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมการรักษาสมดุลทั้งผลประโยชน์ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจจากการเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงในภูมิภาค โดยคำนึงถึงการทำให้ไทยได้รับผลประโยชน์จากการเป็นศูนย์กลางความเชื่อมโยงในภูมิภาคให้มากที่สุดและทั่วถึงเพื่อการกระจายรายได้และความเจริญสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น โดยเฉพาะภายใต้แผนงาน GMS, ACMECS, IMT-GT, BIMSTEC และ JDS[๑๙] เพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุนด้านโลจิสติกส์ โดย

[๑๙] JDS : Thailand-Malaysia on Joint Development Strategy for Border Areas (ความร่วมมือภายใต้คณะกรรมการว่าด้วยยุทธศาสตร์ร่วมในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย)

๔.๑.๑ **พัฒนารูปแบบและบริการการขนส่งและโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานสากล** ทั้งทางบก (ถนนและรถไฟ) ทางอากาศ การขนส่งทางน้ำ การเดินเรือชายฝั่ง ตลอดจนการพัฒนาด่านศุลกากรชายแดน และการอำนวยความสะดวกการผ่านแดนที่รวดเร็ว การปรับปรุงประสิทธิภาพความเชื่อมโยงระบบการขนส่ง ระบบอำนวยความสะดวกการขนส่งคนและสินค้าผ่านแดนและข้ามแดน โดยใช้ศักยภาพการเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐานในทุกแนวพื้นที่เศรษฐกิจที่มีอย่างสูงสุด โดยมีการบูรณาการแผนยุทธศาสตร์ที่สามารถนำไปสู่การเชื่อมโยงในภาพรวมของประเทศและการเชื่อมโยงในแต่ละแนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจในแต่ละอนุภูมิภาคและระหว่างอนุภูมิภาคในภูมิภาคอาเซียน และพัฒนาความเชื่อมโยงต่อเนื่องตามแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน รวมทั้งแผนความเชื่อมโยงกับระบบขนส่งและโลจิสติกส์ของอนุภูมิภาคข้างเคียง พร้อมทั้งคำนึงถึงยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาของประเทศมหาอำนาจของโลกและขั้วอำนาจใหม่ในเอเชียในประเทศเพื่อนบ้านของไทยและแผนงานของประเทศเพื่อนบ้านแต่ละประเทศ โดยรัฐลงทุนนำในโครงการที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ของประเทศในแต่ละแนวพื้นที่เศรษฐกิจ พร้อมทั้งสร้างโอกาสและผลักดันให้มีการร่วมลงทุนแบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนอย่างเป็นรูปธรรม

๔.๑.๒ **ปรับปรุงกฎระเบียบการขนส่งคนและสินค้าที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาบุคลากรในธุรกิจการขนส่งและบริการโลจิสติกส์** เพื่อเพิ่มศักยภาพของภาคเอกชนไทยทั้งในด้านทักษะภาษาต่างประเทศ และความรู้ด้านการบริหารจัดการโลจิสติกส์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการไทยสามารถเชื่อมโยงธุรกิจขนส่งและโลจิสติกส์ได้ตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทาน ทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ รวมทั้งพัฒนาผู้ประกอบการโดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีความรู้ด้านศักยภาพการพัฒนาธุรกิจร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านและความรู้ในการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจและช่องทางส่งออกในอนุภูมิภาค และพัฒนาสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการของไทยในระดับสากลเพื่อให้สามารถริเริ่มธุรกิจระหว่างประเทศได้ โดยไทยให้ความสนับสนุนทางวิชาการกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนากฎระเบียบและบุคลากรด้านธุรกิจการขนส่งและโลจิสติกส์ในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

๔.๑.๓ **เชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวพื้นที่ชายแดน เขตเศรษฐกิจชายแดนตลอดจนเชื่อมโยงระบบการผลิตกับพื้นที่ตอนในของประเทศ** โดยเชื่อมโยงเครือข่ายการขนส่งที่เชื่อมโยงปัจจัยการผลิต ระบบการผลิต ห่วงโซ่การผลิตระหว่างประเทศ และประตูส่งออกตามมาตรฐานสากล อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับพื้นที่เศรษฐกิจขนาดใหญ่ที่มีการพัฒนาในประเทศเพื่อนบ้านกับเขตเศรษฐกิจชายแดนไทยและพื้นที่เศรษฐกิจตอนใน

๔.๒ การพัฒนาและส่งเสริมให้ไทยเป็นฐานของการประกอบธุรกิจและการบริการและการลงทุนที่มีสมรรถนะสูงและเป็นที่ยอมรับในภูมิภาค ทั้งการให้บริการทางการศึกษา การให้บริการด้านการเงินการให้บริการด้านสุขภาพ การให้บริการด้านโลจิสติกส์ และการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งเป็นฐานความร่วมมือในเอเชีย โดยอาศัยความได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์ที่ตั้งของประเทศไทยในการเป็นศูนย์กลางของความร่วมมือ และสร้างห่วงโซ่มูลค่าเพิ่มและห่วงโซ่อุปทาน ทั้งด้านการค้า และการลงทุนร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศในภูมิภาคอาเซียน (ไทยบวกหนึ่ง) โดย

๔.๒.๑ **การพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนร่วมระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน** การส่งเสริมการค้าชายแดน เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคในการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก ส่งเสริมให้ชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นเขตเศรษฐกิจชายแดนแห่งการร่วมมือระหว่างกัน และสนับสนุนความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโดยเฉพาะกับประเทศเพื่อนบ้าน

๔.๒.๒ **บูรณาการแผนการพัฒนาพื้นที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อน**บ้าน โดยเชื่อมโยงแผนพัฒนาเพื่อให้บรรลุประโยชน์ร่วมทั้งในด้านความมั่นคงและเสถียรภาพของพื้นที่ ซึ่งเป็นปัจจัยเริ่มแรกของ

การพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน และเพื่อให้เกิดการพัฒนาจากระบบการผลิตร่วมที่สร้างสรรค์ประโยชน์ที่ทัดเทียมระหว่างกันจากการบริการ การจัดสรรและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน โดยอาจพัฒนาไปสู่การเป็นคลัสเตอร์การผลิตร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านในสถานะที่มีความเสมอภาคต่อไปเมื่อทุกประเทศมีความพร้อมทั่วกัน ทั้งนี้ ในการร่วมพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าในห่วงโซ่การผลิตร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านควรคำนึงถึงอุปทานในตลาดอนุภูมิภาคและตลาดเป้าหมายเป็นหลัก

๔.๒.๓ **ส่งเสริมให้ไทยเป็นฐานการผลิตสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม** โดยการเร่งพัฒนาการผลิตของผู้ประกอบการในไทยให้สอดคล้องตามมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมของสากล เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสทางการค้า การลงทุนแก่ผู้ประกอบการไทย โดยการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้ประกอบการให้ตระหนักถึงความสำคัญด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ทั่วโลกให้ความสนใจต่อการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เนื่องจากหลายประเทศทั่วโลกมีความตระหนักในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งนโยบายดังกล่าวอาจเป็นอุปสรรคทางการค้าทางอ้อมแก่ผู้ประกอบการไทย หากไม่สามารถปรับตัวด้านการผลิตตามเกณฑ์ที่ต่างประเทศกำหนดไว้

๔.๓ การส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ (Outward investment) เพื่อขยายฐานการผลิต การค้า/การบริการ ของผู้ประกอบการไทยสร้างผลตอบแทนจากเงินทุนและ know how ของไทย และพัฒนาประเทศไทยไปสู่การเป็นชาติการค้า (Trading Nation) ซึ่งเป็นการปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงด้านอุปทานโดยเฉพาะการใช้ประโยชน์จากเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายหลังปี ๒๕๕๘ ที่ทำให้อาเซียนกลายเป็นแหล่งผลิตและตลาดเดียวกัน รวมทั้งการใช้ประโยชน์ข้อตกลง RCEP ในอนาคต ให้ประเทศสมาชิกเป็นฐานใหม่ในการลงทุนและการส่งออกของไทย การพัฒนาความเป็นสากลของบุคคลากรไทย การสร้าง Smart Traders และการส่งเสริมการค้าที่ขับเคลื่อนหรือนำโดยความต้องการในตลาด โดย

๔.๓.๑ **การส่งเสริมการลงทุนโดยตรงในประเทศเพื่อนบ้านและต่างประเทศ** ส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนและการดำเนินธุรกิจของนักลงทุนและผู้ประกอบการไทยไปดำเนินธุรกิจในประเทศเพื่อนบ้านและต่างประเทศ เป็นการปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงด้านอุปทาน โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์จากแหล่งผลิตและตลาดเดียวกันของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ตลอดจนข้อตกลง RCEP ที่กำลังจะมีขึ้น ให้เป็นฐานใหม่ในการส่งออกของไทย

๔.๓.๒ **การพัฒนาความเป็นสากลของบุคลากรไทย** สร้าง Smart Trader โดยพัฒนาบทบาทของผู้ค้าและผู้ประกอบการไทยให้มีสมรรถนะ เป็นผู้จัดหาที่มีประสิทธิภาพ

๔.๓.๓ **การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตของประเทศ** พัฒนาฐานการผลิตของประเทศทั้งสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และมูลค่าสูงขึ้นควบคู่กันไป

๔.๓.๔ **มุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม** ส่งเสริมผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่มีความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรม และมุ่งเน้นการวิจัยพัฒนา เทคโนโลยีและนวัตกรรม การบริหารจัดการการสร้างแบรนด์ เพื่อสร้างสรรค์คุณค่าให้กับธุรกิจ สินค้าและบริการอย่างต่อเนื่อง

๔.๓.๕ **การพัฒนาสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ** อาทิ การปรับปรุงกฎระเบียบที่เป็นข้อจำกัดและเป็นอุปสรรคทางการค้า/การลงทุน รวมถึงการผลักดันนโยบายการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ให้เป็นรูปธรรมเพื่อสร้างบรรยากาศการค้าและการลงทุน และเอื้อต่อการเป็นศูนย์กลางภาคบริการของภูมิภาค

๔.๓.๖ **การเชื่อมโยง การปรับและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านโลจิสติกส์และการคมนาคมขนส่ง** รวมถึงโทรคมนาคมให้มีความเป็นสากลมากขึ้น

๔.๓.๗ **การเปิดประตูการค้าและขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ** โดยเฉพาะความตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจเอเชีย และความตกลงว่าด้วยการค้าสินค้าเทคโนโลยีสารสนเทศ

๔.๓.๘ **การพัฒนาและส่งเสริมธุรกิจภาคบริการ** โดยกำหนดสาขาภาคบริการที่ชัดเจน

๔.๓.๙ **การขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล** มุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สร้างระบบสนับสนุนเศรษฐกิจดิจิทัล

๔.๓.๑๐ **แนวทางการใช้อุปสงค์นำการค้า** โดยปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การค้าจากที่มุ่งตอบสนองอุปทานไปเป็นการตอบสนองอุปสงค์เป็นสำคัญ และการให้ข้อมูลเชิงลึกด้านความต้องการสินค้า ทิศทางและแนวโน้มความต้องการของโลกปรับจากเชิงรับ เป็นเชิงรุก

๔.๔ มุ่งเปิดประตูการค้าและพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในลักษณะหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ทั้งในระดับอนุภูมิภาค และภูมิภาคที่มีความเสมอภาคกัน เพื่อสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ ส่งผลให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน โดยการผลักดันการให้ความช่วยเหลือทั้งด้านการเงิน เทคนิค และวิชาการแก่ประเทศเพื่อนบ้าน และการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ โดยกำหนดรูปแบบความร่วมมือในตลาดเป้าหมายแต่ละประเภท โดยจะต้องคำนึงถึงความสำคัญทางการค้าต่อประเทศไทย และระดับการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการทางเศรษฐกิจของตลาดนั้นๆ

๔.๕ การสร้างความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนากับประเทศในอนุภูมิภาค ภูมิภาค และนานาประเทศทั้งในระดับทวิภาคี พหุภาคี และต่อยอดความร่วมมือกับประเทศยุทธศาสตร์/มีศักยภาพและประเทศในอนุภูมิภาค เพื่อส่งเสริมความมั่นคง ในอนุภูมิภาค ภูมิภาคและในระดับโลก และความเจริญก้าวหน้าและลดความเหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืนร่วมกันในทุกมิติ โดย

๔.๕.๑ **เพิ่มบทบาทและการมีส่วนร่วมของไทยในองค์การระหว่างประเทศ**ในการผลักดันการพัฒนาในอนุภูมิภาคและภูมิภาค รวมทั้งประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคอื่น ๆ

๔.๕.๒ **เพิ่มบทบาทนำของไทยในการให้ความช่วยเหลือทางการพัฒนา**แก่ประเทศกำลังพัฒนาในการพัฒนาความเชื่อมโยงด้านต่าง ๆ การวิจัยและพัฒนา และการพัฒนาทุนมนุษย์ ควบคู่กันไปกับการขยายความร่วมมือระหว่างอนุภูมิภาคและภูมิภาคกับประเทศนอกภูมิภาคบนหลักของการรักษาดุลยภาพของการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มมหาอำนาจต่าง ๆ

๔.๖ บูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ภายในประเทศและภารกิจด้านการต่างประเทศ ให้มีลักษณะเป็นทีมไทยแลนด์ เพื่อการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ ในด้านต่างๆ ให้สนับสนุนและส่งเสริมกันและกัน และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการต่างประเทศ และให้ความรู้ความเข้าใจด้านการต่างประเทศตลอดจนผลประโยชน์ที่มีต่อการพัฒนาประเทศต่อภาคส่วนต่าง ๆ และสาธารณชนไทย รวมทั้งดำเนินการเชิงรุกในการสร้างความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และภาพลักษณ์ที่ดีและศักยภาพทางเศรษฐกิจและด้านอื่น ๆ ของประเทศไทย

๔.๗ การเข้าร่วมเป็นภาคีความร่วมมือระหว่างประเทศระหว่างภูมิภาคโดยมีบทบาทที่สร้างสรรค์เพื่อเป็นทางเลือกในการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศในเวทีโลก เพื่อรักษาสมดุลในปฏิสัมพันธ์ระหว่างไทยและมหาอำนาจต่างๆ ทั้งในระดับโลกและภูมิภาค และประโยชน์อื่น ๆ ของประเทศทั้งในด้านการค้า ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน โอกาสทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ไทย โอกาสในการเข้าถึงตลาดเงินและตลาดทุนที่ทันสมัยและเป็นทางเลือกของประเทศ การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในกรอบนานาชาติ และการรักษาเสถียรภาพและความมั่นคงของไทยและภูมิภาคโดยรวม โดย

๔.๗.๑ **รักษาบทบาทของไทยในการมีส่วนร่วมกำหนดยุทธศาสตร์ของกรอบความร่วมมือที่ดำเนินอยู่** อาทิ เอเปค กรอบการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก รวมทั้งเฝ้าติดตามพัฒนาการและพิจารณาเข้าร่วมกรอบที่เป็นทางเลือกใหม่ อาทิ กรอบความตกลง RCEP และ TPP ในลักษณะเชิงรุก

๔.๗.๒ **รักษาดุลยภาพของปฏิสัมพันธ์กับมหาอำนาจทางเศรษฐกิจเดิมและมหาอำนาจใหม่** เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน โอกาสในการเข้าถึงนวัตกรรม และโอกาสในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่เปิดกว้าง

๔.๗.๓ **ยกระดับมาตรฐานของไทยให้สอดคล้องกับมาตรฐานและบรรทัดฐานสากลตามพันธกรณีระหว่างประเทศ** โดยให้สามารถปรับตัวตามกลไก กฎระเบียบ ทั้งในระดับภูมิภาคและในระดับโลก และมาตรฐานสากลต่างๆ อาทิ กฎการค้ามนุษย์และการใช้แรงงานทาส มาตรฐานและกฎระเบียบการบินตามที่กำหนดโดยองค์การการบินระหว่างประเทศ (International Civil Aviation Organization: ICAO) ข้อตกลง TRIPS (the Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) ระเบียบการทำประมงที่ผิดกฎหมาย (Illegal, Unreported, and Unregulated (IUU) Fishing) และข้อตกลงยอมรับร่วมของอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement: MRA) เพื่อเอื้ออำนวยให้ไทยมีบทบาทสำคัญและสร้างสรรค์ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก

๔.๘ ส่งเสริมความร่วมมือกับภูมิภาคและนานาชาติในการสร้างความมั่นคงในทุกด้านที่เกี่ยวกับเรื่องความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ทั้งความมั่นคงด้านพลังงาน ด้านอาหาร ด้านสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการภัยพิบัติในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการป้องกันภัยในทุกรูปแบบ อาทิ ภัยจากการก่อการร้าย

๕ แผนงานและโครงการสำคัญ

๕.๑ แผนงานส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการไทยออกไปลงทุนในต่างประเทศ ทั้งในอนุภูมิภาคประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาค โดยต้องมีการพิจารณาถึงกฎระเบียบ ชนิดและประเภทสินค้า และชนิดอุตสาหกรรม การเชื่อมโยงกับพื้นที่ชายแดนโดยเฉพาะตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ ตลอดจนบทบาทของไทยในอาเซียน

๕.๒ แผนงานการพัฒนาแนวระเบียงเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) ให้แล้วเสร็จสมบูรณ์โดยเร็ว ให้สามารถเชื่อมต่อกับเส้นทางความเชื่อมโยงและพื้นที่เศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน เอเชียตะวันออก และเอเชียใต้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเชื่อมโยงกับเส้นทางสายไหมทางบกและทางทะเลแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ของจีน และผลักดันโครงการทวายโดยการเปิดให้เข้ามาทางมหาสมุทรอินเดียให้สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมทางเศรษฐกิจกับท่าเรือแหลมฉบังของไทย เพื่อสนับสนุนบทบาทการเป็นศูนย์กลางการค้าการลงทุนที่สำคัญของไทยในระดับภูมิภาค โดยเร่งรัดโครงการดังนี้

๕.๒.๑ **แนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้**

๑) โครงการก่อสร้าง ทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง สายบางใหญ่-กาญจนบุรี ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๕๘ – ๒๕๖๕

๒) โครงการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบังในระยะที่ ๓ (การพัฒนาแอ่งจอดเรือแห่งที่ ๓) ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๘

๓) โครงการพัฒนาการให้บริการขนถ่ายสินค้าแบบรางเดี่ยวในท่าเรือแหลมฉบัง ระยะเวลาดำเนินการปี ๒๕๖๑

๔) การผลักดันขับเคลื่อนโครงการท่าเรือน้ำลึกและเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย เพื่อเชื่อมโยงกับท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบังและท่าเรือน้ำลึกมาบตาพุด ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกของไทย

๕.๒.๒ **แนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก ได้แก่**

๑) โครงการปรับปรุงทางหลวงเส้นตาก-แม่สอด ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๕๗ – ๒๕๖๒

๒) โครงการปรับปรุงทางหลวงเส้นหล่มสัก-เพชรบูรณ์ ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๕๙ (เริ่มต้นก่อสร้าง)

๓) โครงการปรับปรุงทางหลวงเส้นกาฬสินธุ์-นาไคร้-คำชะอี ระยะเวลาดำเนินการปี ๒๕๕๙ (เริ่มต้นก่อสร้าง)

๔) โครงการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานการข้ามแดนบริเวณด่านแม่สอด-เมียวดี ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๕๘ (เริ่มต้นก่อสร้าง)

๕) โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขง จ.บึงกาฬ-เมืองปากซัน (อยู่ระหว่างหารือเรื่องงบประมาณ)

๖) สถานีระบบเสาส่งและสายส่งไฟฟ้าแรงสูงขนาดย่อย ๕๐๐ กิโลโวลต์ ระหว่างไทย-สปป.ลาว (อยู่ระหว่างหารือเรื่องงบประมาณ)

๕.๒.๓ **แนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้** ได้แก่

๑) โครงการปรับปรุงทางหลวงเส้นเชียงราย-เชียงของ ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๕๒ – ๒๕๖๕

๕.๒.๔ โครงการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการอำนวยความสะดวกทางการค้าของผลิตภัณฑ์อาหารและเกษตรในกลุ่ม GMS ระยะเวลาดำเนินการปี ๒๕๖๒ – ๒๕๖๓

๔.๓ แผนงาน IMT-GT

๕.๓.๑ โครงการก่อสร้างด่านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา แห่งใหม่ ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๕๙-๒๕๖๒

๕.๓.๒ โครงการก่อสร้างด่านศุลกากรสะเดา จังหวัดสงขลา (อาคารด่านชายแดนขาเข้า) แห่งใหม่ ระยะเวลาดำเนินการปี ๒๕๕๙-๒๕๖๐

๕.๓.๓ โครงการปรับปรุงด่านศุลกากรปาดังเบซาร์ จังหวัดสงขลา ระยะเวลาดำเนินการปี ๒๕๕๙-๒๕๖๐

๕.๓.๔ โครงการก่อสร้างด่านศุลกากรวังประจัน จังหวัดสตูล แห่งใหม่ ระยะเวลาดำเนินการปี ๒๕๕๙-๒๕๖๑

๕.๓.๕ โครงการก่อสร้างรถไฟรางคู่เดินรถด้วยระบบไฟฟ้าระหว่างหาดใหญ่-ปาดังเบซาร์ จังหวัดสงขลา ระยะเวลาดำเนินการปี ๒๕๖๐-๒๕๖๓

๕.๓.๖ โครงการก่อสร้างรถไฟรางคู่เดินรถด้วยระบบปกติระหว่างหาดใหญ่-อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ระยะเวลาดำเนินการปี ๒๕๖๐-๒๕๖๓

๕.๓.๗ โครงการก่อสร้างรถไฟรางคู่เดินรถด้วยระบบปกติระหว่างหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา-จังหวัดสุราษฎร์ธานี ระยะเวลาดำเนินการปี ๒๕๖๐-๒๕๖๓

๕.๓.๘ โครงการก่อสร้างทางพิเศษระหว่างเมืองหาดใหญ่-สะเดา จังหวัดสงขลา ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๓

๕.๓.๙ โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโกลกที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส-เมืองตุมปัต รัฐกลันตัน ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๕๙-๒๕๖๒

๕.๓.๑๐ โครงการก่อสร้างด่านศุลกากรตากใบ จังหวัดนราธิวาส แห่งใหม่ (บริเวณสะพานข้ามแม่นำโกลกแห่งใหม่) ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๒

๕.๓.๑๑ โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโกลกแห่งที่สองที่อำเภอสุไหงโกลก จังหวัดนราธิวาส-เมืองรันเตาปันยัง รัฐกลันตัน ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๕๙-๒๕๖๑

๕.๓.๑๒ โครงการก่อสร้างท่าอากาศยานเบตง จังหวัดยะลา ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๕๙-๒๕๖๑

๕.๓.๑๓ โครงการพัฒนาด่านศุลกากรเบตง จังหวัดยะลา ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๕๙-๒๕๖๐

๕.๓.๑๔ โครงการพัฒนาด่านศุลกากรบูเก๊ะตา จังหวัดนราธิวาส ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๕๙-๒๕๖๐

๕.๓.๑๕ โครงการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษสะเดา จังหวัดสงขลา ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๕๙-๒๕๖๒

๕.๓.๑๖ โครงการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๓

๕.๓.๑๗ โครงการจัดตั้งเมืองยางพารา จังหวัดสงขลา ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๕๙-๒๕๖๑

๕.๓.๑๘ โครงการพัฒนาระบบ IQRAH (H-numbers) ระหว่างไทยและมาเลเซีย ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๕๙-๒๕๖๐

๕.๓.๑๙ โครงการพัฒนาเมืองสีเขียว จังหวัดสงขลา (เทศบาลนครหาดใหญ่-เทศบาลนครสงขลา) ระยะเวลาดำเนินการ ปี ๒๕๕๙-๒๕๖๑ (และขยายโครงการพัฒนาเมืองสีเขียวไปยังทุกจังหวัด)

๖ กลไกขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศ ประเทศเพื่อนบ้าน และภูมิภาค ภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ นั้น สามารถขับเคลื่อนได้ภายใต้คณะกรรมการที่มีอยู่เดิมแล้ว ได้แก่

๖.๑ คณะกรรมการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (กพบ.) การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศ ประเทศเพื่อนบ้าน และภูมิภาค ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐–๒๕๖๔) ดำเนินการโดยการจัดตั้ง “คณะกรรมการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (กพบ.)” เพื่อเป็นคณะกรรมการนโยบาย มีนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานเลขานุการ โดยการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน พ.ศ. .... รองรับ ซึ่งภายใต้ กพบ. มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการที่สอดคล้องกับความร่วมมือรายสาขาต่าง ๆ ในกรอบความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคที่สำคัญ ซึ่งรวมถึงสาขาความร่วมมือด้านการเงินเพื่อการให้ความช่วยเหลือพัฒนาเศรษฐกิจแก่ประเทศเพื่อนบ้าน

ทั้งนี้ ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ หน่วยงานภายในกลไกความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคกับประเทศเพื่อนบ้านต้องมีการทำงานเชิงบูรณาการกันมากขึ้น ในระหว่างสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานแกนกลางหลักรับผิดชอบในการกำหนดทิศทางนโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างประเทศอย่างบูรณาการในภาพรวม กับหน่วยงานปฏิบัติในสาขาความร่วมมือที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ อาทิ กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ (TICA) สังกัดกระทรวงการต่างประเทศ และสำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (NEDA) ในกำกับกระทรวงการคลัง ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยที่รับผิดชอบสาขาความร่วมมือ โดยเฉพาะการช่วยเหลือด้านเงินทุนของ NEDA การผลักดันความร่วมมือด้านเสริมสร้างขีดความสามารถผ่านกลไก TICA ซึ่งอยู่ภายใต้กระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งกลไกจัดสรรงบสนับสนุนด้านความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนายังขาดประสิทธิภาพ ขาดความสอดคล้อง และยังไม่สนับสนุนต่อยุทธศาสตร์ภาพรวมความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างเป็นเอกภาพ

๖.๒ คณะกรรมการอื่นที่เกี่ยวข้อง อาทิ คณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (กนศ.) คณะกรรมการอาเซียนแห่งชาติ คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ และคณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๙๖๒ ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบฯ กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐
โทร ๐-๒๒๘๓๘๘๑-๒ โทรสาร ๐-๒๒๘๑-๙๗๐๕
http://www.nesdb.go.th